

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΚΓ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

Η πολιτιστική κληρονομιά υπέρτατο αναπτυξιακό εργαλείο για την ανάταση της χώρας από την κρίση. Η σημασία της UNESCO για την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Επιβλέπουσα:

Αγγελική Μπουρμπούλη

Σπουδάστρια:

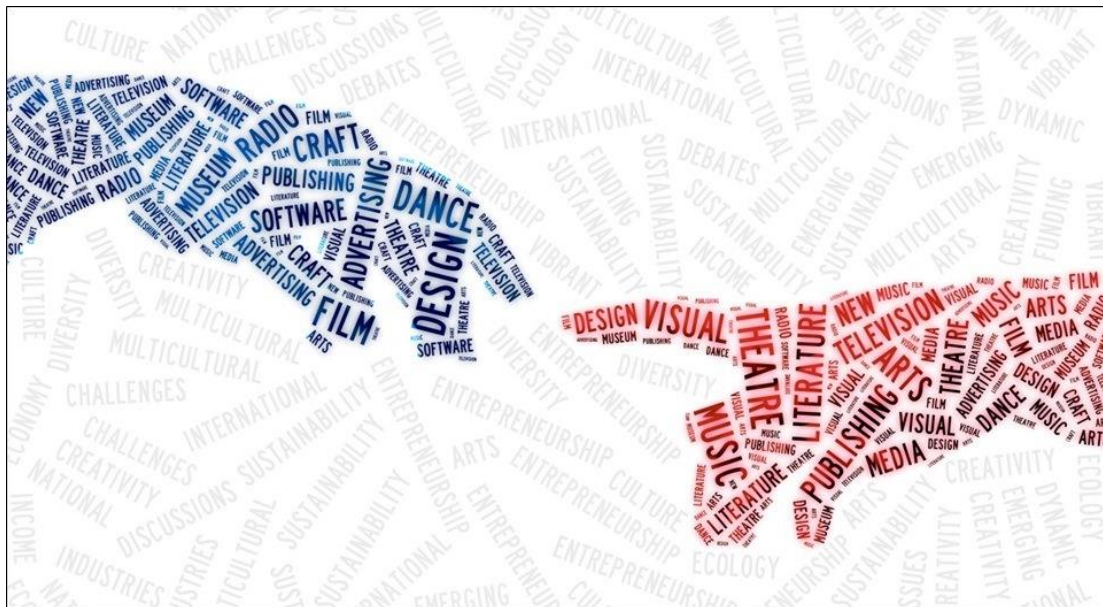
Ιωάννα Γαραντζιώτη

ΑΘΗΝΑ - 2015

Αφιερωμένη στους γονείς μου

Ευχαριστίες

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της τελικής εργασίας μου στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΚΓ' Εκπαιδευτική Σειρά). Στο σημείο αυτό θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου σε όλους όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας. Καταρχάς, ευχαριστώ την επιβλέπουσα κα Αγγελική Μπουρμπούλη για την καθοδήγηση, τις συμβουλές και την ενθάρρυνση που μου παρείχε. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Γρηγόρη Αλιβιζάτο για την πολύτιμη βοήθεια του στην διαδικασία εκπόνησης αυτής της εργασίας. Τέλος, ευχαριστώ τους γονείς μου για την αμέριστη και αδιάκοπη υποστήριξη που μου παρέχουν σε όλη τη διάρκεια της ακαδημαϊκής μου πορείας.

Εικόνα 1: <http://www.asef.org/projects/themes/culture/3095-asef-creative-economy>

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο για τη διασφάλιση της ιστορικής μνήμης ενός λαού, αλλά και ως αναπτυξιακό εργαλείο μείζονος σημασίας για την οικονομική ανάταξη της χώρας από την κρίση. Καταρχάς, αποσαφηνίζεται η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς και αναδεικνύεται ο ρόλος της Ουνέσκο, ως διεθνής οργανισμός προστασίας και διατήρησης της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Στη συνέχεια, η εργασία προσεγγίζει την πολιτιστική κληρονομιά, και εν ευρεία έννοια τον πολιτισμό μιας χώρας υπό το οικονομικό πρίσμα και τις αναπτυξιακές δυνατότητες που δύναται να φέρει. Ερευνάται η δυναμική του πολιτιστικού τουρισμού, οι θετικές και αρνητικές πτυχές του, καθώς και οι προοπτικές εξέλιξής του στην χώρα μας. Ακολούθως, η εργασία εστιάζει στις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες, ως επιμέρους κλάδου της οικονομίας του πολιτισμού, και καταγράφει τον εναργή προσανατολισμό της Ουνέσκο και της ΕΕ στην υποστήριξη της δράσης τους λόγω των ευεπίφορων αποτελεσμάτων τους εν καιρώ κρίσης. Τέλος, με βάση το θεωρητικό πλαίσιο του πολιτιστικού τουρισμού και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων υπό την μορφή των φεστιβάλ, εξετάζεται με τη μεθοδολογική χρήση ποιοτικών και ποσοτικών εργαλείων η περίπτωση της Αρχαίας Ολυμπίας. Ειδικότερα, διαπιστώνεται πως πρόκειται για περιοχή με αναγνωρισμένο από την Ουνέσκο μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς, που συγκεντρώνει υψηλό αριθμό επισκεπτών και φέρει εξαιρετικές προοπτικές ανάπτυξης. Επισημαίνονται ακόμη οι αδυναμίες και οι ευκαιρίες ανάταξης της περιοχής από την οικονομική κρίση, ενώ σε δεύτερη φάση διερευνάται η συμβολή του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους στη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη και στην αύξηση του οφέλους για την τοπική οικονομία. Τέλος, η εργασία καταδεικνύει τις πολιτικές που θα πρέπει να υιοθετηθούν, ώστε η Αρχαία Ολυμπία να αξιοποιήσει το brand name της Ουνέσκο και το brand value του Ολυμπισμού και να μετασχηματίσει την πολιτιστική αξία σε οικονομική δύναμη. Εν κατακλείδι, υπογραμμίζεται ο καίριος ρόλος του πολιτισμού για την Ελλάδα ως πυλώνα κάθε στρατηγικής ανάκαμψης της χώρας από την οικονομική ύφεση

Λέξεις-κλειδιά: πολιτιστική κληρονομιά, Ουνέσκο, πολιτιστικός τουρισμός, πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες, οικονομική κρίση, φεστιβάλ, Αρχαία Ολυμπία, ανάπτυξη

ABSTRACT

This paper discusses the importance to protect cultural heritage as it could be both used as a tool to safeguard the historical memory of people and support Greece's economic development from recession. To begin with, it aims to clarify the concept of heritage and the role of UNESCO, as an international organization of protection and preservation of World Cultural Heritage. In addition, the paper is referred to the cultural heritage, and consequently to the country's culture from the view of its economy and growth potential. On the one hand, the dynamics of cultural tourism as an alternative form of tourism, its positive and negative aspects, and its future prospects for development are examined. On the other hand, the paper describes cultural and creative industries, as a sub-sector of the economy of culture. The encouraging results of cultural and creative industries during crisis can explain the strategic thrust of the UNESCO and the EU to support their action. Furthermore, qualitative and quantitative research methods are used in order to find out how the cultural tourism and activities such as festivals could influence the local economy of Ancient Olympia. It is clear that Ancient Olympia constitutes a region recognized by UNESCO as a World Heritage Site that attracts a large number of visitors and possesses excellent growth potential. Therefore, weaknesses and opportunities of the region are highlighted as a tool to boost the local economy. It is also examined whether the Olympia's International Film Festival for Children and Youth contributes or not to the sustainable local economy by increasing its benefits in the region. Finally, the paper presents the policies to be adopted so as Ancient Olympia could exploit the UNESCO's brand name, as well as the brand value of Olympism and transform the cultural value into economic power. In conclusion, culture is underlined as the key pillar of a strategic development strategy in Greece that will help the economy recover from recession.

Keywords: Cultural heritage, UNESCO, cultural tourism, cultural and creative industries, financial crisis, festivals, Ancient Olympia, development

SOMMAIRE

Ce document traite l'importance de la protection du patrimoine culturel tant pour sauvegarder la mémoire historique d'un peuple ainsi que pour pouvoir relever le pays de la crise économique. Tout d'abord, il précise la notion du patrimoine et met en évidence le rôle de l'UNESCO en tant qu'organisation internationale de protection et de préservation du patrimoine culturel mondial. Ensuite, le document aborde le sens du patrimoine culturel, lié à la culture dans un contexte plus large, et anticipe les opportunités économiques possibles. Il est aussi étudié la dynamique du tourisme culturel comme une forme alternative de tourisme, ses aspects positifs et négatifs, ainsi que les perspectives du développement dans le pays. Par la suite, le document se focalise sur les industries culturelles et créatives, comme un sous-secteur de l'économie de la culture. Il enregistre l'orientation évidente de l'UNESCO et de l'Union Européenne de soutenir leur action vu leurs résultats encourageants en temps de crise. Enfin, en se basant sur le cadre théorique du tourisme culturel et des activités culturelles comme les festivals, le cas de l'Ancienne Olympie est examiné à l'usage méthodologique des outils qualitatifs et quantitatifs. Selon les résultats, il s'avère que cette région, reconnue par l'UNESCO comme un site du patrimoine mondial, attire un grand nombre de visiteurs et présente d'excellentes perspectives de croissance. Le document met aussi en évidence ses faiblesses et ses opportunités pour que la région sorte de la crise économique. De plus, il essaie de valoriser la contribution du Festival International de l'Olympia pour l'Enfance et la Jeunesse dans le développement local durable en ce qui concerne sa puissance financière dans l'économie locale.

Enfin, le document montre les politiques qui devraient être adoptées afin que l'Ancienne Olympie se bénéficie du nom de marque de l'UNESCO et de la valeur de marque au nom de l'Olympisme dans le but de transformer la culture en puissance économique. Pour conclure, la culture est mentionnée comme un pilier indispensable dans toute stratégie de développement du pays pour qu'il se redresse de la récession économique.

Mots-clés: le patrimoine culturel, l'UNESCO, le tourisme culturel, les industries culturelles et créatives, la crise financière, les festivals, l'ancienne Olympie, le développement

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<i>ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ.....</i>	<i>11</i>
<i>ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....</i>	<i>13</i>
<i>ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</i>	<i>15</i>
<i>Α' ΕΝΟΤΗΤΑ.....</i>	<i>18</i>
<i>Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ</i>	<i>18</i>
1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	18
1.1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	18
1.2. ΜΕΣΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	20
2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	22
2.1. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	22
2.1.1. Η διάρθρωση και η αποστολή της Ουνέσκο για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά.	23
2.1.2. Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στο διεθνές περιβάλλον.....	25
2.1.3. Κριτήρια και διαδικασίες για τη ένταξη μνημείων και τοποθεσιών στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ουνέσκο.....	29
2.2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΜΚΟ (ICCROM, ICOMOS, ICOM) ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	31
2.3. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΝΕΣΚΟ	32

3. Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	34
3.1. Ο ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΥΝΔΕΤΙΚΟΣ ΚΡΙΚΟΣ ΤΗΣ ΕΕ..	34
3.2. ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.	35
4. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.	38
<i>B' ΕΝΟΤΗΤΑ:.....</i>	<i>43</i>
<i>ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....</i>	<i>43</i>
5. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	43
5.1.Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	43
5.2. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	44
5.2.1. Ποσοτική ανάλυση του Τουρισμού στην Ελλάδα (2007-2014).	45
5.3. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	50
5.3.1. Θετικές πτυχές του Πολιτιστικού Τουρισμού.	52
5.3.2. Αρνητικές πτυχές του Πολιτιστικού Τουρισμού.....	54
5.3.3. Ποσοτική ανάλυση του Πολιτιστικού Τουρισμού στην Ελλάδα (2011-2014).	55
5.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ...	58
6. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ..	59
6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	59
6.2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΔΒ	60
6.3. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΔΒ.	62
6.4. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	64

6.4.1. Παραδείγματα Ελληνικών Πολιτιστικών και Δημιουργικών Βιομηχανιών.....	66
6.5. ΟΥΝΕΣΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ.....	67
6.6.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΔΒ.....	69
<i>Γ' ΕΝΟΤΗΤΑ.....</i>	<i>72</i>
<i>ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ.....</i>	<i>72</i>
7. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ.....	72
8. ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ: ΜΝΗΜΕΙΟ ΟΥΝΕΣΚΟ.....	74
8.1. Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΩΣ ΜΝΗΜΕΙΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	74
8.2. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ ΣΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ.....	76
8.3. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ.....	79
8.4. ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	80
8.4.1. Ποσοτική ανάλυση του Τουρισμού της περιοχής.....	80
8.4.2. Ποσοτική ανάλυση του Πολιτιστικού Τουρισμού της περιοχής.....	84
8.5. ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ.....	92
8.5.1. Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους.....	93
8.6. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΜΕ SWOT ANALYSIS.....	96
8.7.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ.....	99
<i>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....</i>	<i>102</i>
<i>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....</i>	<i>107</i>
I. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	107
II. ΣΧΕΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	119

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	121
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	121
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ (ΑΡΘΡΑ 22 ΚΑΙ 27)	123
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΜΚΟ: ICCROM, ICOMOS ΚΑΙ ICOM	124
I. Το Διεθνές Κέντρο για τη μελέτη της συντήρησης και της αποκατάστασης των πολιτιστικών αγαθών (ICCROM)	124
II. Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS)	124
III. Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM)	125
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΤΑΓΜΑΤΟΣ 1975/86/2001/2008 ΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	127
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	128
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI: ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ	134
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII: ΥΛΙΚΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	135
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII: ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	148
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IX: ΕΠΙΒΑΤΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ	150
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ X: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ	151

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ	152
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙ: ΦΩΤΟΘΗΚΗ.....	154

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Διαγράμματα

Διάγραμμα 1: Αφίξεις αλλοδαπών (μη-κατοίκων) από τις χώρες του εξωτερικού
Διάγραμμα 2: Κατανομή των αφίξεων αλλοδαπών ανά ήπειρο προέλευσης
Διάγραμμα 3: Αφίξεις αλλοδαπών από το εξωτερικό
Διάγραμμα 4: Διανυκτερεύσεις στο σύνολο της χώρας
Διάγραμμα 5: Διανυκτερεύσεις ημεδαπών ανά περιφέρεια
Διάγραμμα 6: Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών ανά περιφέρεια
Διάγραμμα 7: Διανυκτερεύσεις στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
Διάγραμμα 8: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα
Διάγραμμα 9: Κατανομή επισκεπτών στους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους
Διάγραμμα 10: Επισκέπτες μουσείων με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα
Διάγραμμα 11: Κατανομή επισκεπτών στα σημαντικότερα μουσεία
Διάγραμμα 12: Εξαγωγές προϊόντων πολιτισμού και δημιουργίας
Διάγραμμα 13: Εισαγωγές προϊόντων πολιτισμού και δημιουργίας
Διάγραμμα 14: Εμπορικές επιδόσεις, 2002-2011 (αξία, σε εκατ. δολάρια)
Διάγραμμα 15: Επιβάτες από κρουαζιερόπλοια στο Λιμάνι του Κατακόλου
Διάγραμμα 16: Αριθμός κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι του Κατακόλου
Διάγραμμα 17: Διανυκτερεύσεις ημεδαπών στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά νομό
Διάγραμμα 18: Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά νομό
Διάγραμμα 19: Διανυκτερεύσεις στο νομό Ηλείας
Διάγραμμα 20: Επισκέπτες μουσείων νομού Ηλείας ανά έτος
Διάγραμμα 21: Επισκέπτες μουσείων νομού Ηλείας ανά μήνα
Διάγραμμα 22: Κατανομή επισκεπτών στα μουσεία του νομού Ηλείας
Διάγραμμα 23: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων νομού Ηλείας ανά έτος
Διάγραμμα 24: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων νομού Ηλείας ανά μήνα
Διάγραμμα 25: Κατανομή επισκεπτών στους αρχαιολογικούς χώρους του νομού Ηλείας
Διάγραμμα 26: Επισκέπτες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων νομού Ηλείας
Διάγραμμα 27: Εισπράξεις μουσείων και αρχαιολογικών χώρων νομού Ηλείας
Διάγραμμα 28: Κατανομή εισπράξεων στα μουσεία του νομού Ηλείας
Διάγραμμα 29: Κατανομή εισπράξεων στους αρχαιολογικούς χώρους του νομού Ηλείας
Διάγραμμα 30: Αριθμός ταινιών που προβλήθηκαν στο Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν.
Διάγραμμα 31: Άτομα που παρακολούθησαν τις εκδηλώσεις του Δ.Φ.Κ.Π.Ν.

Εικόνες

Εικόνα 1: Αφίσα Συνεδρίου με θέμα την «Δημιουργική Οικονομία στην Ασία και Ευρώπη- αναδυόμενος πυλώνας της Οικονομικής Ανάπτυξης»
Εικόνα 2: Χάρτης με τα Ελληνικά Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς
Εικόνα 3: Πολιτιστικές Συμβάσεις της Ουνέσκο.

Εικόνα 4: Πολιτιστικά και Φυσικά Κριτήρια Επιλογής Μνημείων και Τόπων της Ουνέσκο

Εικόνα 5: Εκφάνσεις του Πολιτιστικού τουρισμού

Εικόνα 6: Τομέας πολιτισμού και δημιουργίας: το υπόδειγμα των ομόκεντρων κύκλων

Εικόνα 7: Πολιτιστικός χάρτης του νομού Ηλείας

Εικόνα 8: Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας, θέατρο Φλόκα

Εικόνα 9: SWOT analysis Αρχαιολογικού τόπου της Αρχαίας Ολυμπίας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Ελληνικές

Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Α.Ο.	Αρχαία Ολυμπία
Δ.Δ.	Δημόσια Διοίκηση
Δ.Ο.Α.	Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία
Δ.Φ.Α.Ο.	Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας
Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν.	Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Ε.	Ελληνική Εθνική Επιτροπή
ΕΛ.ΣΤΑΤ.	Ελληνική Στατιστική Αρχή
Ε.Ο.Κ.	Ευρωπαϊκή Οικονομική Ένωση
Ε.Ο.Τ.	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
Ε.Σ.Π.Α. (2007-2013)	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
Ε.Σ.Π.Α. (2014-2020)	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
κ.ά.	Και άλλα
Κ.Π.Σ.	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Μ.Κ.Ο.	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
Μ.Μ.Ε.	Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας
Ν.	Νόμος
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.	Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
Ολομ.	Ολομέλεια
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Κ.	Πολιτιστική Κληρονομιά
Π.Τ.	Πολιτιστικός Τουρισμός
π.χ.	Παραδείγματος χάριν
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Τ.Α.	Τοπική Αυτοδιοίκηση
Φ.Α.Η.	Φεστιβάλ Αρχαίας Ήλιδας
Φ.Α.Ο.	Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
υπ' αριθμ.	Υπ' αριθμόν

Ξενογλώσσες

A.T.L.A.S.	The Association for Tourism and Leisure Education
I.C.C.R.O.M.	International Centre For the Study of the Preservation and Restoration Of Cultural Property
I.C.O.M.	International Council Of Museums
I.C.O.M.O.S	International Council Of Monuments and Sites
T.I.C.C.I.H.	The International Committee For the Conservation Of Industrial Heritage
U.C.C.N.	UNESCO Creative Cities Network
U.N.E.S.C.O.	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
U.N.W.T.O.	United Nations World Tourism Organization
W.T.O.	World Tourism Organization

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (ΠΚ) ενός λαού αποτελεί αναντίρρητα καθοριστικό στοιχείο για την ιστορική του ταυτότητα, καθώς και αντικείμενο διεθνών οργανισμών (π.χ. Ουνέσκο) όταν πρόκειται για εξαιρετικής σημασίας πολιτιστικά μνημεία που αναδεικνύουν οικουμενικές αξίες. Οι σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις αναδεικνύουν διαρκώς τη συμβολή της ΠΚ στην οικονομία και δη το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στην ανάπτυξη. Η ΠΚ και ο πολιτισμός εν γένει αποκτούν οικονομική χροιά που προσεγγίζεται υπό τη σκοπιά του πολιτιστικού τουρισμού (ΠΤ) και των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών (ΠΔΒ), δηλαδή των επιχειρήσεων που ασχολούνται με προϊόντα που φέρουν πολιτιστική και λειτουργική χρησιμότητα.

Ο πολιτισμός αναδεικνύεται σήμερα κεφάλαιο οικονομικής δύναμης και πλούτου, αλλά και μοχλός κοινωνικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Οι χώρες ανταγωνίζονται για την προσέλκυση επενδύσεων στον πολιτισμό, καθώς δημιουργούνται πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη, στο εισόδημα, και στην απασχόληση. Προς τούτο, η πολιτιστική πολιτική αναφέρεται καθοριστική για την ανάπτυξη μιας δημιουργικής και καινοτόμου οικονομίας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η προσέγγιση της ΠΚ και του πολιτισμού εν ευρεία έννοια, υπό το πρίσμα της οικονομικής ανάπτυξης και της δυνατότητας να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο εξόδου της χώρας από την κρίση. Η οικονομική οπτική του πολιτισμού ερευνάται υπό την σκοπιά του ΠΤ και των ΠΔΒ, δυο βασικών οικονομικών παραμέτρων πολιτιστικής ανάπτυξης.

Οι επιμέρους στόχοι της εργασίας επικεντρώνονται αφενός στην ανάδειξη των θετικών και αρνητικών πτυχών των δυο μεταβλητών, όπως αποτυπώνονται στην βιβλιογραφία και αφετέρου στην πραγματολογική εφαρμογή τους στην περίπτωση της Αρχαίας Ολυμπίας.

Το κριτήριο επιλογής της συγκεκριμένης περιοχής βασίστηκε στο ότι διαθέτει παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά και βρίσκεται σε πολιτιστικό πλούτο, γεγονός που της επιτρέπει την αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων για την ανάπτυξη. Θα ερευνηθεί η προβολή της Αρχαίας Ολυμπίας και του brand name που διαθέτει ως μνημείο Ουνέσκο

και γενέτειρα των Ολυμπιακών αγώνων και η ορθή αξιοποίηση αυτών των στοιχείων από τους αρμόδιους.

Ως προς την μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην εκπόνηση της παρούσας εργασίας αρχικά έγινε βιβλιογραφική έρευνα για τον εννοιολογικό προσδιορισμό του θεωρητικού πλαισίου (π.χ. πολιτιστική κληρονομιά, η συμβολή της Ουνέσκο στην προστασία της ΠΚ, ο πολιτιστικός τουρισμός και οι ΠΔΒ).

Εν συνεχεία, για τη μελέτη περίπτωσης πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα (επισκέψεις στον αρχαιολογικό τόπο, συνεντεύξεις με εκπροσώπους του κλάδου του πολιτισμού και του τουρισμού) προκειμένου να γίνει ακριβής αποτύπωση της δυνατότητας ανάπτυξης του ΠΤ και της διοργάνωσης φεστιβάλ στην περιοχή.

Ακόμη, για μεγαλύτερη πληρότητα στην εξαγωγή συμπερασμάτων ακολούθησε ποσοτική έρευνα και επεξεργασία στοιχείων της ΕΛ.ΣΤΑΤ. που αφορούν στον (πολιτιστικό) τουρισμό της περιοχής, στην επισκεψιμότητα των πολιτιστικών πόρων της Ηλείας, στην αντιπαραβολή του αρχαιολογικού τόπου της Αρχαίας Ολυμπίας με τα άλλα Μνημεία της περιοχής και της Ελλάδας, ανάμεσα στα οποία και Μνημεία Ουνέσκο. Τέλος, έγινε μια αποτύπωση της δυναμικής του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους (Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν) κατόπιν συνέντευξης και ποσοτικής επεξεργασίας των οικονομικών απολογισμών του.

Τα βασικά ερωτήματα που τίθενται στην παρούσα εργασία είναι τα εξής:

- i. Πόσο σημαντική είναι η προστασία τη πολιτιστικής κληρονομιάς για μια χώρα, υπό τη σκοπιά της ιστορικής ταυτότητας και της οικονομικής ανάπτυξης;
- ii. Ποια είναι η συμβολή της Ουνέσκο στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των κρατών μελών;
- iii. Πως αποτυπώνεται οικονομικά η αναπτυξιακή δυναμική της πολιτιστικής κληρονομιάς στη χώρα;
- iv. Αρχαία Ολυμπία, χώρος παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς: αξιοποιείται το συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής με όρους οικονομικής αποτελεσματικότητας;

Τέλος, η παρούσα εργασία διαρθρώνεται σε τρεις ενότητες, που αποτελούνται από επιμέρους κεφάλαια. Στην πρώτη ενότητα, αποσαφηνίζεται η έννοια της ΠΚ και των

μέσων ανάδειξής της, περιγράφεται ο ρόλος της Ουνέσκο στην προστασία και διατήρηση της ΠΚ, ιδίως μέσα από την αναφορά του σχετικού διεθνούς θεσμικού πλαισίου. Επισημαίνεται ακόμη, η προστασία της ΠΚ σε ευρωπαϊκό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο.

Στη δεύτερη ενότητα, επιχειρείται μια οικονομική προσέγγιση της ΠΚ, με εκτενής αναφορά στις έννοιες του ΠΤ και των ΠΔΒ. Υπογραμμίζεται ο καίριος ρόλος τους και η σημαντική συνεισφορά τους στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς αποδεικνύονται ανθεκτικοί τομείς στην κρίση. Αναλύονται οι θετικές και αρνητικές πτυχές τους, και διατυπώνονται προτάσεις βελτίωσης.

Στην τρίτη ενότητα, εξετάζεται η περίπτωση της Αρχαίας Ολυμπίας, ως μνημείου Ουνέσκο προσδιορίζοντας τη συμβολή της στην ανάπτυξη της περιοχής. Επιπροσθέτως, αναλύονται οι πολιτιστικοί πόροι της περιοχής, καταγράφεται η επισκεψιμότητα τους, και η πορεία εσόδων των αρχαιολογικών χώρων, και επιχειρείται μια κριτική αποτίμηση της αξιοποίησης της προβολής του μνημείου και της περιοχής ως γενέτειρα των Ολυμπιακών Αγώνων στην πολιτιστική ανάπτυξη. Ερευνάται επίσης το Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν., ως μοχλός προσέλκυσης περισσότερων επισκεπτών.

Τέλος, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από την ποιοτική και ποσοτική έρευνα και καταγράφονται παρατηρήσεις μέσα από την αξιολόγηση του τόπου (χρήση εργαλείου SWOT) προκειμένου να διατυπωθούν πολιτικές.

A' ΕΝΟΤΗΤΑ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η έννοια της «πολιτιστικής κληρονομιάς» είναι πολυσχιδής, ευρεία και συνιστά συστατικό στοιχείο συγκρότησης της συλλογικής ταυτότητας μιας κοινωνίας. Με εφαλτήριο το πρώτο συστατικό της λέξης, γίνεται άμεσα αντιληπτό πως «η προσπάθεια του να βρεθεί ένα ενιαίος ευρέως αποδεκτός ορισμός για τον πολιτισμό οδηγεί σ' ένα επίπεδο γενίκευσης που καθιστά την πράξη του ορισμού περιττή» (Richards, 1996: 264), καθώς είναι ένα κράμα πολλών υλικών και άυλων χαρακτηριστικών με ιδιαίτερη αξία για την ιστορική μνήμη κάθε λαού.

Αποτελεί κοινό τόπο, πως η πολιτιστική κληρονομιά (ΠΚ), είναι εκείνο το μοναδικό κληροδότημα από τους προγόνους στους απογόνους, που οι τελευταίοι καλούνται όχι μόνο να διατηρήσουν, αλλά και να μεταλαμπαδεύσουν αενάως στο χρόνο. Η επιστημονική κοινότητα την περιγράφει δε, ως το σύνολο των αγαθών που περιλαμβάνονται στην υλική και άυλη κληρονομιά.

Πρώτα πρώτα, η υλική πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει δυο κατηγορίες αγαθών, τα ακίνητα και τα κινητά. «Ως ακίνητα νοούνται κτίσματα μεμονωμένα, οικιστικά και ταφικά σύνολα, ιστορικοί και αρχαιολογικοί χώροι, ακόμη και τοπία («πολιτιστικά τοπία»), όπου έχει συντελεστεί «αρμονική αλληλεπίδραση μεταξύ φύσης και ανθρώπου» (Κόνσολα, 2006: 38).

Από την άλλη πλευρά, στα κινητά συγκαταλέγονται έργα τέχνης, γραπτά μνημεία, αρχαιολογικά ευρήματα, οπτικοακουστικό υλικό κ.ά., πολλά από τα οποία είναι εκτεθειμένα σε μουσεία και πινακοθήκες ή φυλάσσονται σε αρχεία και βιβλιοθήκες. «Προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό των ανωτέρων ως πολιτισμικών αγαθών είναι να παρουσιάζουν ενδιαφέρον αρχαιολογικό, ιστορικό, εθνολογικό, καλλιτεχνικό, επιστημονικό ή τεχνολογικό» (Κόνσολα, 2006: 38).

Στη συνέχεια, με τον όρο άυλη πολιτιστική κληρονομιά περιγράφονται όλες οι ζωντανές εκφράσεις και παραδόσεις ομάδων και κοινοτήτων σε όλο τον κόσμο, που έχουν κληροδοτηθεί από τις προηγούμενες γενιές και τις οποίες καλούνται να μεταδώσουν στις επόμενες. Ενδεικτικά παραδείγματα είναι η γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, η μουσική και ο χορός.

Επιπροσθέτως, στην ΠΚ ενός κράτους συμπεριλαμβάνεται σήμερα και η περιουσία κατάλοιπο της εκβιομηχάνισης. Αποκαλείται «βιομηχανική κληρονομιά» και πρόκειται για την επανάχρηση των βιομηχανικών κτηρίων ως μέρος της ιστορίας για την ανάπτυξη της κοινωνίας και της τεχνολογικής εξέλιξης.

Σύμφωνα με τη «Χάρτα του Nizhny Tagil» που υιοθετήθηκε από το TICCIH¹, «η βιομηχανική κληρονομιά είναι τα κατάλοιπα του βιομηχανικού πολιτισμού που έχουν ιστορική, τεχνολογική, κοινωνική, αρχιτεκτονική ή επιστημονική αξία και μπορεί να περιλαμβάνουν από κτίρια και μηχανήματα, μέχρι χώρους μεταποίησης και διύλισης, καθώς και χώρους κοινωνικών δραστηριοτήτων σχετικών με τη βιομηχανία».

Η εξέλιξη της κοινωνίας υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης και των απαιτήσεων της μετανεωτερικής εποχής έχει ως αποτέλεσμα την συνεχή διεύρυνση του περιεχομένου της ΠΚ γεγονός που αντιμετωπίζεται με κριτική διάθεση από την επιστημονική κοινότητα. Προβληματισμοί εγείρονται κυρίως σχετικά με τις απαιτήσεις που δημιουργούνται για την μεγαλύτερη προστασία της, αλλά και σε σχέση με το πολιτιστικό απόθεμα μιας κοινωνίας.

Συμπεραίνεται λοιπόν, πως η έννοια της ΠΚ μετουσιώνεται διαρκώς και είναι εν εξελίξει καθώς βαδίζει παράλληλα με την ιστορική πορεία κάθε λαού αφουγκραζόμενη το στίγμα κάθε εποχής της οποίας γίνεται παρακαταθήκη για το μέλλον.

¹ TICCIH: η Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς-(The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage) είναι ένας διεθνής κυβερνητικός οργανισμός, ο οποίος αντιπροσωπεύει τη βιομηχανική κληρονομιά και συνεργάζεται με το ICOMOS (διεθνές Συμβούλιο Μνημείων) και την UNESCO, με σκοπό την προστασία των καταλοίπων της βιομηχανίας σε όλο τον πλανήτη.

1.2. ΜΕΣΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Είναι κοινώς αποδεκτό πως η ΠΚ συμβαδίζει στην ιστορική πορεία ενός λαού, ως πολύτιμο στοιχείο της συλλογικής του ταυτότητας που θα πρέπει να μεταλαμπαδευτεί ακέραιο στις επόμενες γενιές. Εκτός από τα κλασικά ή παραδοσιακά μέσα ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων, με αναστηλώσεις, έργα αποκατάστασης, την κατασκευή νέων κτηρίων στα μουσεία και την οργάνωση εκθέσεων, σήμερα είναι απαραίτητη η υιοθέτηση νέων μεθόδων προβολής της ΠΚ.

Καταρχάς, σημαντικό ρόλο κατέχει η χρήση της τεχνολογίας (πολυμέσα, διαδίκτυο, εικονική πραγματικότητα) στα μνημεία και στους αρχαιολογικούς χώρους. Γίνεται λόγος λοιπόν για τα Κέντρα Μεθερμίνευσης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Heritage Interpretation Centers) (Κόνσολα, 2013) που αφορούν σε ρηξικέλυθες μεθόδους μετάδοσης ιστορικών πληροφοριών στον επισκέπτη με τρόπο εύληπτο και συμμετοχικό. Ακόμη, τα Κέντρα Μεθερμίνευσης μπορεί να λάβουν την μορφή ενός Κέντρου Πληροφόρησης στο εσωτερικό του αρχαιολογικού χώρου με οθόνες αφής ή να λειτουργούν ως Κέντρα Αναπαράστασης ή Κέντρα Εικονικής Πραγματικότητας.²

Καινοτόμο μέσο ανάδειξης της ΠΚ αποτελεί και το «σύγχρονο μουσείο» το οποίο εστιάζει όχι μόνο στην οπτική παρουσίαση των αντικειμένων, αλλά και στην πληροφορία που φέρουν μέσα από την ηχητική αφήγηση της ιστορία τους ή την ψηφιακή ανακατασκευή τους. Είναι ανάγκη επίσης να γίνει αναφορά στα Κέντρα Πληροφόρησης Επισκεπτών, που αντικαθιστούν την συμβατική πληροφόρηση μέσω φυλλαδίων με τη χρήση νέων εφαρμογών τεχνολογίας και που στις μέρες μας έχουν ενσωματωθεί σε πολλά Ελληνικά μουσεία (Κόνσολα, 2013).

Τέλος, πολλοί φορείς επιχειρούν να προβάλλουν την ΠΚ μέσα από τη διασύνδεση πολλών μνημείων και τόπων ΠΚ στο πλαίσιο των Πολιτιστικών Διαδρομών (Cultural Routes). Το Συμβούλιο της Ευρώπης³ και η Ουνέσκο προωθούν διακρατικές πολιτιστικές διαδρομές με στόχο την προβολή του πολιτισμού ως ενοποιητικού στοιχείου.

² «Γνωστά παραδείγματα είναι το Mackintosh Centre στη Γλασκόβη και το Jorvik Viking Centre στο Γιρκ στις Αγγλίες» (Κόνσολα, 2013)

³ Αναλυτικότερα για το Συμβούλιο της Ευρώπης και το ρόλο του στη διατήρησή της παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε θεσμικό πλαίσιο, βλέπε στο Παράρτημα 1.

Σε πολλές περιοχές ακόμη, εφαρμόζονται και τα Δίκτυα Μουσείων όπως και τα Δίκτυα Φεστιβάλ. Στην πρώτη περίπτωση ο επισκέπτης ακολουθεί μια διαδρομή μεταξύ μουσείων με κοινό θέμα, ενώ στη δεύτερη επιχειρείται η συνεργασία και αλληλόδραση μεταξύ των φεστιβάλ για μεγαλύτερη προβολή, αλλά και μείωση του κόστους.

Επισημαίνεται λοιπόν, πως η διαφύλαξη αλλά και η κληροδότηση της ΠΚ οφείλει να ακολουθεί την εξέλιξη των καιρών έτσι ώστε να είναι διαχρονική και να δημιουργεί όραμα για το μέλλον.

2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

2.1. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

«Η αναγνώριση της οικουμενικότητας της πολιτιστικής κληρονομιάς συνοδεύτηκε από την αναγκαιότητα για ανάληψη συλλογικής δράσης και δημιουργίας ενός συστήματος θεσμών και παρεμβάσεων με στόχο την αποτελεσματική της προστασία» (Κόνσολα, 1995: 25). Ο Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (Ουνέσκο/UNESCO ακρωνύμιο του αγγλικού τίτλου- United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization)⁴ έχει ως απώτερο στόχο την ενεργή συμβολή του στους τομείς της Εκπαίδευσης, των Κοινωνικών και Φυσικών Επιστημών, του Πολιτισμού και της Επικοινωνίας.

Ειδικότερα, πρόκειται για Ειδικευμένη Οργάνωση του Συστήματος των Ηνωμένων Εθνών που επιδιώκει τη διατήρηση της ασφάλειας και της ειρήνης μεταξύ των κρατών μελών με όχημα τους πέντε ακόλουθους τομείς: την παιδεία/εκπαίδευση, τις επιστήμες (φυσικές, κοινωνικές και ανθρωπιστικές), την επικοινωνία, την πληροφόρηση και τον πολιτισμό. Στην παρούσα εργασία, εξετάζεται μόνο ο ρόλος της Ουνέσκο στον πολιτιστικό τομέα και μάλιστα στην ανάδειξη και διατήρηση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πρώτα πρώτα, στον τομέα της εκπαίδευσης η Ουνέσκο αναλαμβάνει τη στήριξη δράσεων για την προώθηση της στοιχειώδους εκπαίδευσης, την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καθώς θεωρεί πως η εκπαίδευση συνιστά βασική προϋπόθεση για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και πρωταρχικό δικαίωμα του ανθρώπου. Στη συνέχεια, στον τομέα των επιστημών, εστιάζει στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ των κρατών μελών επί τεχνολογικών ζητημάτων, αλλά και κοινωνικών, όπως τα δικαιώματα του ανθρώπου, η προώθηση της ειρήνης, της παγκόσμιας ασφάλειας, της καταπολέμησης της βίας και του ρατσισμού.

⁴ Η Ουνέσκο ιδρύθηκε στο Λονδίνο στις 16 Νοεμβρίου 194, έχει έδρα το Παρίσι, αποτελείται από 195 κράτη μέλη και 9 συνδεδεμένα (η Ελλάδα έγινε μέλος στις 4 Νοεμβρίου 1945).

Ακόμη, η επικοινωνία και η πληροφόρηση αντιπροσωπεύουν δυναμικούς κλάδους ενασχόλησης της Ουνέσκο με συνιστώσες δράσης την ενασχόληση με τα ΜΜΕ, την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας καθώς και την εκπαίδευση προσωπικού για την έκδοση εντύπων και βιβλίων.

Τέλος, στον τομέα του πολιτισμού και της προστασίας της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, ο Οργανισμός συνεισφέρει αποτελεσματικά, αναλαμβάνοντας ενεργητικές πρωτοβουλίες τόσο σε θεσμικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Καταρχάς, λειτουργεί προληπτικά μέσα από τη σύνταξη επίσημων κειμένων με δεσμευτικό (συμφωνίες ή συμβάσεις) ή μη χαρακτήρα (συστάσεις ή δηλώσεις) για τα κράτη μέλη. Έπειτα, παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών, πολιτικών, έργων, μελετών σκοπιμότητας διευκολύνοντας με χρηματοδοτικούς πόρους για την εκτέλεση σχετικών προγραμμάτων.

2.1.1. Η διάρθρωση και η αποστολή της Ουνέσκο για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά.

Βασικά όργανα του Οργανισμού είναι η Γενική Διάσκεψη, το Εκτελεστικό Συμβούλιο ο Γενικός Διευθυντής, και το Δίκτυο των Εθνικών Επιτροπών για την UNESCO.⁵ Όπως καταφαίνεται μέσα από το θεσμικό πλαίσιο, αλλά και την ιδρυτική πράξη του Οργανισμού ένας από τους βασικούς σκοπούς του είναι να «διατηρήσει, να προαγάγει και να διαδώσει τη γνώση εξασφαλίζοντας τη συντήρηση και την προστασία της παγκόσμιας κληρονομιάς σε βιβλία, έργα τέχνης και άλλα μνημεία ιστορικού ή επιστημονικού ενδιαφέροντος, και συστήνοντας στους ενδιαφερόμενους λαούς τις κατάλληλες διεθνείς συμβάσεις».⁶

⁵ Η Γενική Διάσκεψη απαρτίζεται από τους εκπροσώπους των κρατών μελών του οργανισμού, που συμμετέχουν στις συνόδους που γίνονται κάθε δυο έτη. Η Γενική Διάσκεψη χαράζει τη στρατηγική κατεύθυνση και πολιτική του Οργανισμού, εγκρίνει το διετές προϋπολογισμό και λαμβάνει αποφάσεις σε σημαντικούς τομείς αρμοδιοτήτων του Οργανισμού. Η Εκτελεστική Επιτροπή εκλέγεται από τη Γενική Διάσκεψη και είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή των αποφάσεων της Γενικής Διάσκεψης. Φέρει επίσης και διοικητικά καθήκοντα όπως ο έλεγχος του προγράμματος και των προβλέψεων του προϋπολογισμού του Οργανισμού. Απαρτίζεται από 58 κράτη μέλη με τετραετή θητεία, ενώ κάθε κράτος μέλος οφείλει να αντιπροσωπεύεται από έναν εκπρόσωπο, με δυνατότητα τοποθέτησης επίσης αναπληρωτή. Η ύπαρξη Μόνιμων Αντιπροσωπειών των κρατών μελών στην Ουνέσκο διευκολύνει την συνεργασία μεταξύ της Γραμματείας του Οργανισμού και των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Τέλος, η Γραμματεία απαρτίζεται από τον Γενικό Γραμματέα και το διοικητικό προσωπικό, που επικουρούν επί της ουσίας τις δράσεις της Γενικής Διάσκεψης και της Εκτελεστικής Επιτροπής.

⁶ Αναλυτικότερα η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στο Παράρτημα 2.

Κατ' επέκταση, η αποστολή της Ουνέσκο στο πλαίσιο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς εστιάζει στα κάτωθι σημεία:

- Ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να υπογράψουν τις Συμβάσεις για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς
- Λειτουργεί ως μοχλός καταγραφής της εθνικής κληρονομιάς, ώστε να συμπεριληφθεί στην Παγκόσμια Λίστα Κληρονομιάς (World Heritage List)
- Επικουρεί τα κράτη-μέλη στο να συντάσσουν διοικητικά σχέδια οργάνωσης της εθνικής τους κληρονομιάς
- Είναι αρωγός στην προστασία της παγκόσμιας κληρονομιάς μέσω της παροχής τεχνικής βοήθειας και επαγγελματικής εκπαίδευσης
- Παρέχει επείγουσα βοήθεια για τη διαφύλαξη της παγκόσμιας κληρονομιάς σε άμεσο κίνδυνο
- Ενθαρρύνει τη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στη διάσωση-συντήρηση της πολιτιστικής και φυσικής τους κληρονομιάς
- Λειτουργεί ως διάυλος επικοινωνίας μεταξύ των κρατών μελών για την ευδοκίμηση της διεθνούς συνεργασίας ως προς τη διατήρηση της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Αναμφισβήτητα, οι μεταβολές των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών και του πολιτιστικού γίνεσθαι οδήγησαν τον Οργανισμό χάριν της παγκόσμιας εμβέλειάς του στη λήψη μέτρων για την προστασία της πολιτιστικής ταυτότητας κάθε κοινωνίας. Το βασικότερο εργαλείο δράσης του Οργανισμού για τη διατήρηση του πολιτιστικού πλούτου είναι αφενός η διοργάνωση διεθνών διασκέψεων και συνεδρίων με σκοπό την ενημέρωση των κρατών, την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και την από κοινού προώθηση προγραμμάτων πολιτιστικής δράσης και αφετέρου η υπογραφή Διεθνών Συμβάσεων και η σύνταξη Συστάσεων και Διακηρύξεων.

Τέλος, η Ουνέσκο μέσω του Διεθνούς Ταμείου για την Προώθηση του Πολιτισμού (International Fund for the Promotion of Culture) χρηματοδοτεί αναπτυξιακά προγράμματα στον τομέα του πολιτισμού σε αναπτυσσόμενες χώρες που αποβλέπουν στην ενίσχυση των πολιτιστικών κλάδων και οργανώνει Διεθνείς Εκστρατείες για την

κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας για την συντήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη σημαντικών μνημείων και χωρών σε διάφορες χώρες (Κόνσολα, 1995). Σε εξαιρετικές συνθήκες προβαίνει σε έκτακτες επεμβάσεις για τη διάσωση μνημείων από φυσικές καταστροφές ή πολεμικές επιχειρήσεις.

2.1.2. Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στο διεθνές περιβάλλον.

Το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για τα πολιτιστικά αγαθά ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Ουνέσκο το 1954 με την Σύμβαση της Χάγης για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης. Στο προοίμιο της Σύμβασης διακηρύσσεται ότι στόχος είναι η προστασία των πολιτιστικών αγαθών από μελλοντικές πολεμικές συγκρούσεις, οι οποίες λόγω της πολεμικής τεχνολογίας, δύνανται να απειλήσουν ανεπανόρθωτα τα πολιτιστικά αγαθά (UNESCO, 1954).⁷

Ιδιάζον χαρακτηριστικό του κειμένου είναι πως η έννοια του πολιτιστικού αγαθού διευρύνθηκε με την προσθήκη του ιστορικού και επιστημονικού στοιχείου και συνδέθηκε με το έδαφος της χώρας στην οποία βρίσκεται. Ωστόσο, επιχειρώντας μια αξιολόγηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης διαπιστώνεται πως υπάρχει έλλειμμα ως προς την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς εν καιρώ πολέμου.⁸ Οι αιτίες ευρίσκονται στις πολιτικές, στρατιωτικές και νομικές συνθήκες τις οποίες τα κράτη μέλη επικαλούνται για την αποφυγή συμμόρφωσης με τους όρους της Σύμβασης καθώς και στην αδυναμία της Ουνέσκο να προωθήσει την αποτελεσματική εφαρμογή της (Κόνσολα, 1995).

Εν συνεχεία, ακολούθησαν οι δυο σημαντικότερες Συμβάσεις που έθεσαν τις νομικές βάσεις για την προστασία της ΠΚ, και συνέπλευσαν με τη «δύση» του αποικιοκρατικού καθεστώτος σε μια προσπάθεια ενδυνάμωσης της εθνικής ταυτότητας των χωρών με την προστασία της ΠΚ τους. Πρώτον, της Σύμβασης των Παρισίων σχετικά με τα Μέτρα για την Απαγόρευση και Παρεμπόδιση της Παράνομης Εισαγωγής, Εξαγωγής και Μεταβίβασης της Κυριότητας των Πολιτιστικών Αγαθών (1970), η οποία αφορά

⁷ Η χώρα μας επικύρωσε τη Σύμβαση αυτή με το Ν.1114/81.

⁸ Απτά παραδείγματα κατάφορης παραβίασης της Σύμβασης αποτελούν σήμερα η καταστροφή μνημείων εξαιτίας των πολεμικών συρράξεων στο Αφγανιστάν, στο Ιράκ, στη Συρία (καταστροφή της αρχαιολογικής περιοχής της Παλμύρα- μνημείου παγκόσμιας κληρονομιάς, 1980), στην Αίτη, στην Αίγυπτο, και στο Μάλι (<http://en.unesco.org/themes/heritage-risk>) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης : 20.08.2015)

στα κινητά πολιτιστικά αγαθά και στοχεύει στην καταπολέμηση της παράνομης εξαγωγής πολιτιστικών αγαθών, πρακτική που ήταν εξαιρετικά διαδεδομένη εκείνη την περίοδο (UNESCO, 1970).

Δεύτερο σημαντικό σταθμό αποτελεί η Σύμβαση της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972), ενός πρωτοποριακού κειμένου δεδομένου ότι ενοποιούνται νομικώς οι έννοιες του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, αναγνωρίζεται η αλληλεξάρτηση μεταξύ ανθρώπου και φύσης και γίνεται κοινός τόπος πως οι κίνδυνοι για τα μνημεία και τα φυσικά τοπία από τις ανθρώπινες ενέργειες λαμβάνουν υπερεθνικές διαστάσεις (Κόνσολα, 1995).⁹

Απότοκος της Σύμβασης είναι η σύσταση της Διακυβερνητικής Επιτροπής και του Ταμείου Πολιτιστικής Κληρονομιάς, δυο θεσμικών οργάνων που αναλαμβάνουν να καταγράψουν τον πολιτιστικό πλούτο σε δυο Κατάλογους, «τον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς»¹⁰ και τον «Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε Κίνδυνο».

Συγκεκριμένα, η Λίστα Παγκόσμιας Κληρονομιάς περιλαμβάνει 878 περιοχές οι οποίες θεωρούνται πως έχουν μία καθολική-παγκόσμια αξία, εκ των οποίων οι 679 ιδιοκτησίες είναι πολιτιστικές, οι 175 φυσικές και οι υπόλοιπες 25 μικτές.

⁹ Ειδικότερα, «τα άρθρα 1 και 2 της Σύμβασης ορίζουν λεπτομερώς τους όρους πολιτιστική και φυσική κληρονομιά. Ειδικότερα, «η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει μνημεία (έργα αρχιτεκτονικής, μνημειακής γλυπτικής και ζωγραφικής, αρχαιολογικά αντικείμενα, επιγραφές), κτιριακά σύνολα (ομάδες κτιρίων αυτόνομες ή σε ενότητες) και χώρους (έργα ανθρώπων και φύσης, αρχαιολογικούς χώρους) υπό την προϋπόθεση ότι είναι εξαιρετικής οικουμενικής αξίας, από άποψη ιστορική καλλιτεχνική ή επιστημονική» (Κόνσολα, 1995: 75). Από την άλλη πλευρά, «η φυσική κληρονομιά περιλαμβάνει φυσικά μνημεία, γεωλογικούς και φυσικογεωγραφικούς σχηματισμούς (κατοικίες ζωικών και φυτικών ειδών απειλούμενων με εξαφάνιση) και φυσικούς χώρους, όταν είναι εξαιρετικής οικουμενικής αξίας από άποψη επιστημονική, ή αισθητική ή για την προστασία του περιβάλλοντος» (Κόνσολα, 1995:75).

¹⁰ «Ο Κατάλογος της Παγκόσμιας Κληρονομιάς» περιλαμβάνει πολιτιστικά και φυσικά αγαθά που κάθε κράτος προτείνει θεωρώντας μοναδικής αίγλης. «Ο Κατάλογος της Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε Κίνδυνο» περιλαμβάνει αγαθά που ήδη ανήκουν στον προηγούμενο Κατάλογο και τα οποία απειλούνται από σοβαρούς κινδύνους, όπως οι ένοπλες συγκρούσεις, πολεμικές συρράξεις, εξωτερικά φαινόμενα (σεισμοί, πλημμύρες). Για την εγγραφή σε κάθε Κατάλογο προηγείται αίτηση του ενδιαφερομένου κράτους και έγκριση από την Επιτροπή βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων που προβλέπονται και στη Συνθήκη. Επιπροσθέτως, ο Κατάλογος της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ταξινομεί τα πολιτιστικά αγαθά σε κατηγορίες: «α) τις πόλεις (νεκρές πόλεις πχ. η αρχαία πόλη της Δήλου/αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικές πόλεις πχ. η Ρώμη, Βενετία, Φλωρεντία) και β) τους ιερούς χώρους και τα θρησκευτικά μνημεία (χώροι και μνημεία νεκρών θρησκειών πχ. η Ακρόπολη Αθηνών) και χώροι και μνημεία ζωντανών θρησκειών (χριστιανικά μνημεία) και γ) σε διάφορες μικρότερες κατηγορίες (ταφικά μνημεία πχ. οι πυραμίδες της Γίζας, σπήλαια πχ. τα σπήλαια Αλταμίρα και Λασκώ, φρούρια πχ. το Αλκαζάρ της Σεβίλλης, ανάκτορα πχ. Βερσαλλίες, χώροι βιομηχανικής κληρονομιάς πχ. οι βασιλικές αλυκές στο Αρκ-ε-Σενάν της Γαλλίας), παραδοσιακοί οικισμοί πχ. οι οικισμοί Χόλοκο στην Ουγγαρία, τόποι ιστορικής μνήμης πχ. το στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Λουσβιτς της Πολωνίας και πολιτιστικά τοπία» (Κόνσολα, 1995: 101-110).

Στην Ελλάδα, η Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς κυρώθηκε με το Ν.1126/1981¹¹ και στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Ουνέσκο έχουν εγγραφεί έως σήμερα 17 μνημεία και τοποθεσίες τα οποία απεικονίζονται στην *Εικόνα 2*.

Εικόνα 2: Χάρτης με τα Ελληνικά Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Πηγή: <http://odysseus.culture.gr/h/2/gh21.html> (τελευταία επίσκεψη: 15/08/2015)

Εν συνεχεία, με την έλευση της νέας χιλιετίας (2001) υπογράφηκε η Σύμβαση για την Προστασία της Ενάλιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, δηλαδή των ναυαγίων και βυθισμένων ερειπίων σε κίνδυνο από καταστροφές. Η Ουνέσκο έκρινε επιτακτική την ανάγκη να μεριμνήσει για την υποθαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά, εφόσον οι

¹¹ Ο Ν. 1126/1981 επικυρώνει και προσδίδει ισχύ νόμου στη Διεθνή Σύμβαση για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς που υπογράφηκε στο Παρίσι το 1972. Σκοπός του είναι η κατά το δυνατόν αποτελεσματικότερη προστασία και η πλέον δραστήρια αξιοποίηση της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς. Σύμφωνα με το Νόμο αυτό, ορίζονται οι έννοιες της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς καθώς και οι υποχρεώσεις των Κρατών Μελών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ιδρύεται, επίσης, Διακυβερνητική Επιτροπή, αλλά και Ταμείο για την προστασία της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς και τίθενται οι όροι και οι τρόποι της Διεθνούς Συνδρομής. Τέλος, προβλέπεται η καθιέρωση Μορφωτικών Προγραμμάτων με σκοπό την πληροφόρηση του κοινού και την ενίσχυση του σεβασμού του πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα.

σύγχρονες τεχνικές κατάδυσης διευκολύνουν την εκμετάλλευσή της από επίδοξους λαφυραγωγούς.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει και στη Σύμβαση για τη Διατήρηση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2003), καθώς πρόκειται για ζήτημα με το οποίο η διεθνής κοινότητα ασχολήθηκε μόλις στις απαρχές της νέας χιλιετίας. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της προστασίας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς¹² για τη διασφάλιση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, η Ουνέσκο έχει ως στόχο τον εντοπισμό, την καταγραφή, τη διαφύλαξη και την προβολή στοιχείων κάθε κράτους που αποτελούν δείγμα παγκόσμιας άυλης ΠΚ.

Τέλος, η Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Πολυμορφίας στις Πολιτιστικές Εκφράσεις (2005) αποτελεί την πιο πρόσφατη προσπάθεια του Οργανισμού για τη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας μεταξύ των κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, η Ουνέσκο ενθαρρύνει την διαφορετικότητα και την σύγχρονη δημιουργία στα κράτη, που επωφελούνται από τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την διεθνή αγορά μέσω της ενίσχυσης των τοπικών αγορών και της παροχής επενδυτικών κεφαλαίων σε αυτές διασφαλίζοντας παράλληλα το σεβασμό και την αξιοπρέπεια των πολιτισμών τους.

Εν κατακλείδι, επισημαίνεται πως με βάση το διεθνές δίκαιο, οι προαναφερθείσες διεθνείς συμβάσεις δεσμεύουν νομικά, και επιφέρουν συνέπειες σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων από τις οποίες απορρέουν, μόνο για τις χώρες που τις επικυρώνουν. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, δημιουργούν ηθική δέσμευση για όλες τις χώρες και επισημαίνουν την αξία της διεθνούς προστασίας της ΠΚ.

¹² Η πολιτιστική κληρονομιά εκτός από υλικά αγαθά περιλαμβάνει και ζωντανές εκφράσεις πολιτισμού που έχουν περάσει από γενιά σε γενιά. Η έννοια της άυλης κληρονομιάς καλύπτει εκφράσεις, συμπεριλαμβανόμενης και της γλώσσας, κοινωνικές πρακτικές και γνώσεις, έθιμα, τελετουργίες, και παραδόσεις αναρίθμητων ομάδων και κοινοτήτων που έχουν κληρονομήσει από τους προγόνους τους και τις κληροδοτούν στους απογόνους τους τις περισσότερες περιπτώσεις προφορικά.

ΕΤΟΣ	ΣΥΜΒΟΛΟ	ΣΥΜΒΑΣΗ
1954		Σύμβαση για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης
1970		Σύμβαση για τα Μέσα Απαγόρευσης και Παρεμπόδισης της Παράνομης Εισαγωγής, Εξαγωγής, και Μεταβίβασης της Κυριότητας των Πολιτιστικών Αγαθών
1972		Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς
2001		Σύμβαση για την Προστασία της Ενάλιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς
2003		Σύμβαση για τη Διατήρηση της Αυλής Πολιτιστικής Κληρονομιάς
2005		Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Πολυμορφίας στις Πολιτιστικές Εκφράσεις

Εικόνα 3: Πολιτιστικές Συμβάσεις της Ουνέσκο.

2.1.3. Κριτήρια και διαδικασίες για τη ένταξη μνημείων και τοποθεσιών στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ουνέσκο.

Προκειμένου να συμπεριληφθεί στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Ουνέσκο ένα μνημείο ή τοποθεσία, θα πρέπει να πληροί τουλάχιστον ένα από τα παρακάτω κριτήρια επιλογής (έξι πολιτιστικά και τέσσερα φυσικά) (Εικόνα 4) τα οποία έχουν ενοποιηθεί σε ενιαίο σύνολο (UNESCO, 2013α , Κύρκος, 2008) και προσδίδουν εξαιρετική αξία σε οικουμενικό επίπεδο:

Επιπροσθέτως, προκειμένου να αναδειχθεί ένα μνημείο ή μια τοποθεσία ως εξέχουσα οικουμενικής αξίας, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της Ουνέσκο, «θα πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις της ακεραιότητας ή /και της αυθεντικότητας και να διαθέτει επαρκές σύστημα προστασίας και διαχείρισης ώστε να διασφαλίζεται η διαφύλαξη του» (UNESCO, 2012: 21). «Η αυθεντικότητα αναφέρεται στα κριτήρια (1) έως (4) και ανάλογα με το είδος της πολιτιστικής κληρονομιάς, θεωρείται ότι πληρούται αν οι πολιτιστικές αξίες εκφράζονται μέσα από χαρακτηριστικά γνωρίσματα όπως η μορφή, τα υλικά, η χρήση, οι τεχνικές και οι παραδόσεις, η τοποθεσία, η γλώσσα, η αίσθηση, και άλλοι εξωτερικοί ή εσωτερικοί παράγοντες» (UNESCO, 2012: 22).

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

1. Να είναι ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της ανθρωπίνης ευφυΐας
2. Να επιδεικνύει μια σημαντική εξέλιξη των ανθρωπίνων αξιών ή εντός μιας πολιτιστικής περιφέρειας στην αρχιτεκτονική, στην τεχνολογία, στα μνημεία κ.ά
3. Να αποτελεί μοναδική ή τουλάχιστον εξαιρετική μαρτυρία μιας πολιτισμικής παράδοσης ή πολιτισμού ζωντανού ή εξαφανισμένου
4. Να αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα παραδοσιακού οικισμού, χρήσης γης ή θάλασσας που τυγχάνει χαρακτηριστική ενός πολιτισμού
5. Να συνδέεται άμεσα και απτά με γεγονότα ή ζωντανές παραδόσεις, ιδέες ή αντιλήψεις, με καλλιτεχνικά ή λογοτεχνικά έργα εξαιρετικής παγκόσμιας σημασίας
6. Να αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα ενός οικισμού ανθρώπων, αξιοποίησης της γης ή της θάλασσας, που να είναι επίσης ενδεικτικό ενός πολιτισμού (ή περισσότερων) ή αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, ιδιαίτερα όταν αυτό έχει καταστεί ευάλωτο υπό την επίδραση αμετάκλητων αλλαγών.

ΦΥΣΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

1. Να περιέχει εξαιρετικά φυσικά φαινόμενα ή περιοχές ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς και αισθητικής σημασίας
2. Να αποτελεί εξέχον και αντιπροσωπευτικό παράδειγμα για σημαντικά στάδια της ιστορίας της γης, όπως καταγραφή στοιχείων ζωής, σημαντικές γεωλογικές διαδικασίες για την ανάπτυξη της γεωμορφολογίας ή σημαντικών φυσιογραφικών γνωρισμάτων
3. Να αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα σημαντικών οικολογικών και βιολογικών διαδικασιών στην εξέλιξη και την ανάπτυξη της γης, του νερού, παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων και κοινοτήτων ζώων και φυτών
4. Να περιλαμβάνει τα πιο σημαντικά φυσικά καταλύματα για διατήρηση και προστασία της επιτόπιας βιολογικής ποικιλομορφίας, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που περιέχουν απειλούμενα είδη εξαιρετικής οικουμενικής σημασίας

Εικόνα 4: Πολιτιστικά και Φυσικά Κριτήρια Επιλογής Μνημείων και Τόπων της Ουνέσκο.

Από την άλλη πλευρά, η ακεραιότητα είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εγγραφή στον Κατάλογο και «αφορά στο κατά πόσο α) υπάρχουν όλα τα στοιχεία που εκφράζουν την εξαιρετική οικουμενική αξία, β) υπάρχει το επαρκές μέγεθος ώστε να εμφανίζονται όλα τα στοιχεία και οι διαδικασίες που αποδίδουν στο μνημείο τη σημασία του και γ) υφίσταται τις αρνητικές επιπτώσεις της ανάπτυξης ή/της αδιαφορίας» (UNESCO, 2012 :23).

Όσον αφορά την προβλεπόμενη διαδικασία για την ένταξη μνημείων και τοποθεσιών στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε πρώτη φάση η ενδιαφερόμενη χώρα υποβάλλει στην Ουνέσκο τη «Δοκιμαστική Λίστα» με τα μνημεία και τις τοποθεσίες

φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς τα οποία η χώρα αξιολογεί ως παγκόσμιας αξίας. Στη συνέχεια, ο φάκελος υποψηφιότητας της χώρας υποβάλλεται στο Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς και κατόπιν αποστέλλεται στα Συμβουλευτικά Σώματα του Οργανισμού τα οποία διατυπώνουν τις εκτιμήσεις τους ως προς δυνατότητα αναγόρευσης των μνημείων και τοποθεσιών σε παγκόσμια κληρονομιά.

Επιπροσθέτως, γνωμοδοτεί επί του φακέλου της χώρας το Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη Διαφύλαξης και Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών, ενώ την τελική απόφαση έγκρισης ή απόρριψης της υποψηφιότητας την λαμβάνει η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Συμπεραίνεται συνεπώς, ότι η διαδικασία και η τελική απόφαση ανακήρυξης ενός τόπου σε παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά υπό την αιγίδα της Ουνέσκο είναι σύνθετη και πολυπαραγοντική, στοιχείο που λειτουργεί ως εχέγγυο αξιοκρατίας στην επιλογή τόπων που χαίρουν οικουμενικής αναγνώρισης και ανάγκης να φέρουν το έμβλημα της Ουνέσκο.

2.2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΜΚΟ (ICCROM, ICOMOS, ICOM) ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η Ουνέσκο συνεργάζεται με διεθνείς ΜΚΟ που ενεργούν προς όφελος της διατήρησης και προστασίας της ΠΚ, και δη των τοποθεσιών, των μνημείων, των μουσείων και των πολιτιστικών αγαθών που χαίρουν οικουμενικής αξίας. Αναφέρονται ως πιο διακεκριμένοι οι ακόλουθοι:

- α)** Το Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Συντήρησης και της Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών (ICCROM)¹³
- β)** Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS)¹⁴
- γ)** Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM)¹⁵

¹³ Πρόκειται για ακρωνύμιο του αγγλικού International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)

¹⁴ Πρόκειται για ακρωνύμιο του αγγλικού International Council of Monuments and Sites) (ICOM)

¹⁵ Πρόκειται για ακρωνύμιο του αγγλικού International Council of Museums (ICOM)

Και οι τρεις οργανισμοί¹⁶ επιτελούν σημαντικό έργο και συνεπικουρούν την Ουνέσκο μέσα από την οργάνωση επιστημονικών αποστολών, αλλά και με συνέργειες με άλλους Διεθνείς Οργανισμούς, την ΕΕ, και τα κράτη για ανταλλαγή τεχνογνωσίας στον τομέα της διατήρησης και προστασίας των μνημείων της παγκόσμιας ΠΚ.

2.3. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΝΕΣΚΟ

Ο ρόλος της Ουνέσκο εδράζεται στην ανάπτυξη ενός πλαισίου πολυάριθμων πολιτικών και δράσεων που είναι σε άμεση συνάρτηση με τις τρέχουσες εξελίξεις για τη διατήρηση και προστασία της ΠΚ. Λειτουργεί ως μοχλός συνεργασίας μεταξύ των συμβεβλημένων κρατών και παράσχει πόρους μέσω του Ταμείου Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τη δημιουργία και ενίσχυση δραστηριοτήτων και προγραμμάτων.

Αναμεσά τους, διακρίνεται η πρόσφατη δράση (2014) του Οργανισμού για τη σημασία της ΠΚ με την αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με στόχο να δημιουργηθεί ένα παγκόσμιο κίνημα για τη διαφύλαξη της ΠΚ του Ιράκ, ως απάντηση στις καταστροφές μνημείων και αρχαιολογικών χώρων στις εμπόλεμες ζώνες. Στο πλαίσιο της εκστρατείας Unite4Heritage, πολίτες από όλα τα έθνη και δη από τις αραβικές χώρες καλούνται να διακινήσουν φωτογραφίες και να μοιραστούν σύντομες ιστορίες για τα μνημεία και τους τόπους ΠΚ που έχουν σημασία για τους ίδιους και το λαό τους.

Στη χώρα μας, η Ελληνική Εθνική Επιτροπή (ΕΕΕ) για την Ουνέσκο προώθησε τη δημιουργία των δικτύων πόλεων της Ουνέσκο σε συνεργασία με τα Εθνικά Κοινοβούλια, τις ΜΚΟ, τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς των κρατών μελών. Έως σήμερα, λειτουργούν δυο δίκτυα πόλεων: α) το δίκτυο δημιουργικών πόλεων με έμφαση στην προαγωγή των τεχνών και του πολιτισμού¹⁷ και β) ο διεθνής συνασπισμός

¹⁶ Αναλυτικότερα για τη δράση και λειτουργία των τριών διεθνών μη κυβερνητικών οργανισμών παρατίθενται στο Παράρτημα 3.

¹⁷<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/creative-industries/creative-cities-network> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 18.08.2015)

πόλεων κατά του ρατσισμού¹⁸ που δραστηριοποιείται για την καταπολέμηση των διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της περιθωριοποίησης.

Επιπροσθέτως, προχώρησε στην πρωτοβουλία ίδρυσης του «Δικτύου Ολυμπιακών Πόλεων» ανάμεσα στο δήμο Αρχαίας Ολυμπίας¹⁹ και στις πόλεις που έχουν διοργανώσει Ολυμπιακούς Αγώνες. Ο στόχος είναι μέσα από τη δικτύωση των ολυμπιακών πόλεων να αξιοποιηθεί το ολυμπιακό απόθεμα με αμοιβαία οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

Τέλος, ανέδειξε τη σημασία διατήρησης του «πολιτιστικού τοπίου» για την ΠΚ στο πλαίσιο καθιέρωσης του διεθνούς βραβείου «ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ» διοργανώνοντας φωτογραφικές εκθέσεις για την ευαισθητοποίηση των πολιτών. Αναγνωρίζοντας ακόμη την αλληλόδραση ανάμεσα στον πολιτισμό και τον τουρισμό, η ΕΕΕ έθεσε υπό την αιγίδα της τα Βιωματικά και Πολιτιστικά Οδοιπορικά GEO ROUTES & AEGEAN ROUTES, για την ανάδειξη των φυσικών καλλονών της χώρας.

¹⁸<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 18.08.2015)

¹⁹ Αξίζει να σημειωθεί πως ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας δεν συμμετέχει στο «Δίκτυο των Ολυμπιακών Πόλεων» διότι θεωρεί πρωτίστως πως συνιστά τη γενέτειρα των Ολυμπιακών Αγώνων και όχι μόνο πόλη που διοργάνωσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες (άποψη του κ. Δεββέ που κατατέθηκε κατόπιν ερωτήσεως της γράφουσας).

3. Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

3.1. Ο ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΥΝΔΕΤΙΚΟΣ ΚΡΙΚΟΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η Ευρώπη διαμορφώθηκε πρωτίστως δια μέσου της πολιτιστικής ιστορίας, είναι αποτέλεσμα αιώνων δημιουργίας και μεταναστευτικών ροών που αποτύπωσαν την πορεία τους. Όπως πρεσβεύει και ο Dario Fo «πριν καν η Ευρώπη ενωθεί σε οικονομικό επίπεδο, ή γίνει αντιληπτή ως χώρος οικονομικών συμφερόντων και συναλλαγών, ο πολιτισμός είχε ήδη ενώσει τις χώρες της». Ο πολιτισμός δηλαδή είναι συστατικό στοιχείο της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, τα δημιουργήματα του οποίου η ΕΕ καλείται να προστατεύσει.

Εφαλτήριο στην θεσμική προσπάθεια κατοχύρωσης των πολιτιστικών αγαθών των κρατών μελών αποτέλεσε ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 3911/1992²⁰ στο πλαίσιο καθιέρωσης ενός ομοιόμορφου προληπτικού ελέγχου των εξαγωγών πολιτιστικών αγαθών στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας. Στόχος ήταν να αποφευχθεί ο κίνδυνος οι εθνικοί θησαυροί να εξαχθούν παράνομα σε τρίτες χώρες.²¹

Έπειτα, ακολούθησε η έκδοση της Οδηγίας 93/7/ΕΟΚ για την επιστροφή των πολιτιστικών αγαθών που έχουν παράνομα απομακρυνθεί από το έδαφος κράτους μέλους. Βασικός στόχος της Οδηγίας αποτελεί η εξασφάλιση της υλικής επιστροφής στο έδαφος των κρατών μελών από τα οποία έχουν παράνομα εξέλθει, αγαθών με καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία.

Αναντίρρητα, τόσο ο Κανονισμός όσο και η Οδηγία έθεσαν τις βάσεις για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών στον ευρωπαϊκό χώρο επιχειρώντας να δημιουργήσουν ένα «espace culturel commun»²² μολονότι ελλοχεύει εννοιολογική ασάφεια ως προς τον προσδιορισμό του πολιτιστικού αγαθού στις δυο Κοινοτικές

²⁰ Πρόκειται για τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3911/1992 του Συμβουλίου της 9.12.1992, ΕΕ L395/2, της 31.12.1992, που το ελληνικό δίκαιο ενσωμάτωσε με την έκδοση του ΠΔ 423/95 (ΦΕΚ Α' 242/1995).

²¹ «Οι βασικές κατευθύνσεις του Κανονισμού αναφέρονται στο σαφή καθορισμό των πολιτιστικών αγαθών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του, στην εφαρμογή ενός ομοιόμορφου συστήματος που επιβάλλει επίδειξη άδειας εξαγωγής που εκδίδεται από το αρμόδιο κράτος μέλος πριν από την εξαγωγή των πολιτιστικών αγαθών και στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού για την όσο το δυνατόν ταχύτερη διεκπεραίωση της όλης διαδικασίας» (Παπαγιάννης, 2004:618).

²² Γαλλικός όρος, μεταφράζεται ως κοινός ευρωπαϊκός χώρος.

πράξεις (Παπαγιάννης, 2004)²³. Αποτελεί άλλωστε αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα πως, αν και δε γινόταν καταρχήν λόγος για τον τομέα του πολιτισμού στις ιδρυτικές συνθήκες, -η πρώτη αναφορά έγινε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ,²⁴ -οι πολιτιστικές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες έως τότε δεν έλειπαν.

Καταλήγοντας, είναι κοινώς αποδεκτό, πως η Ευρώπη δεν εδράζεται και δεν μπορεί να συρρικνωθεί μόνο στην οικονομία της αγοράς, καθώς οι προοπτικές της συνυφαίνονται με την ΠΚ που τροφοδοτείται από την πολυμορφία και την διαφορετικότητα των λαών της (Haberle, 1999). Προς αυτή την κατεύθυνση ενασχολούνται αδιαλείπτως τα αρμόδια για τα πολιτιστικά θέματα ευρωπαϊκά όργανα, το Συμβούλιο Υπουργών Πολιτισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών.

3.2. ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.

Κάνοντας μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, διαπιστώνεται η ύπαρξη πολλών Προγραμμάτων με καινοτόμες δράσεις τα οποία συνέβαλαν στη συνεργασία μεταξύ των πολιτιστικών φορέων των κρατών μελών, στην οικοδόμηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και στη λειτουργία του πολιτισμού ως μοχλού ανάπτυξης.

Πρώτα πρώτα, διαπιστώνεται πως τα δυο Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, γνωστά ως Β' ΚΠΣ (1994-2000) και Γ' ΚΠΣ (2000-2006), αφορούσαν το σύνολο της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας και χρηματοδότησαν πολιτιστικές δράσεις (ύψους 400 εκατ. και 1,3 δις ευρώ αντιστοίχως) που εντάχθηκαν στο πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης.²⁵ Ειδικότερα, το ενιαίο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Β'

²³ «Για τον Κανονισμό, πολιτιστικά αγαθά είναι όσα περιλαμβάνονται στο σχετικό κατάλογο του Παραρτήματος του, ενώ για την Οδηγία χαρακτηρίζεται το αγαθό εκείνο που έχει χαρακτηριστεί από την εθνική νομοθεσία ενός κράτους μέλους «ως εθνικός θησαυρός, καλλιτεχνικής, ιστορικής, ή αρχαιολογικής αξίας» και εμπίπτει σε μια από τις κατηγορίες του Παραρτήματος το οποίο σχεδόν ταυτίζεται με εκείνο του Κανονισμού» (Παπαγιάννης, 2004:622)

²⁴ Συνθ. ΕΚ Άρθρο 128: η πολιτιστική πολιτική αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, ο ρόλος της Κοινότητας είναι επικουρικός, και στόχος είναι η ανάδειξη της πολιτιστικής ευρωπαϊκής ταυτότητας.

²⁵ Ειδικότερα, η φιλοσοφία ανάπτυξης του Β' ΚΠΣ βασιζόταν σε δυο στρατηγικούς άξονες, την πολιτιστική κληρονομιά και το σύγχρονο πολιτισμό που λειτουργούσαν ως πόλοι ενίσχυσης της περιφερειακής ανάπτυξης και των αποκεντρωμένων λειτουργιών (Ζορμπά, 2014).

ΚΠΣ έλαβε τον τίτλο «Τουρισμός-Πολιτισμός» και στηρίχθηκε στο επιχείρημα ότι «ο πολιτισμός χρηματοδοτείται στο μέτρο που θα μπορούσε να συνεισφέρει, σε συνδυασμό με τον τουρισμό, στην τοπική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας» (Παχάκη, 2000: 187).

Το Β'ΚΠΣ στόχευε στην βελτίωση και στην τόνωση του τουρισμού με όχημα την αξιοποίηση και την ορθολογική διαχείριση των πολιτιστικών υποδομών. Παρόλα αυτά δεν υιοθετήθηκε μια οργανωμένη πολιτιστική πολιτική με ιδιαίτερους στόχους που θα επεκτεινόταν στον τουρισμό, αλλά αντιθέτως οι πολιτιστικοί πόροι προσαρμόστηκαν στους στόχους της τουριστικής πολιτικής χωρίς να υπάρχει μια δυναμική σχέση πολιτισμού, οικονομίας και περιφερειακή ανάπτυξης.

Στη συνέχεια, το Γ' ΚΠΣ (2000-2006), με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός» δεν επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον σύγχρονο πολιτισμό εφόσον στην πλειονότητά τους τα έργα αφορούσαν αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία με προαναγγελθέν στόχο «κάθε νομός και κάθε νησί να αποκτήσει τουλάχιστον ένα καλά οργανωμένο και επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο» (Μενδώνη, 2006). Αποτελείτο από τα προγράμματα Ραφαήλ, Αριάδνη, και Καλειδοσκόπιο²⁶ και αποσκοπούσε στη δημιουργία κοινού πολιτιστικού χώρου μέσα από την προώθηση της συνεργασίας και της κινητικότητας των πολιτιστικών παραγόντων των κρατών μελών της ΕΕ και του πολιτιστικού διαλόγου.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί το πρόγραμμα «Αρχαία Ολυμπία 2004» ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρεμβάσεων στον αρχαιολογικό χώρο και τα Μουσεία της Ολυμπίας, η δημιουργία του Μουσείου των Αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων, η δημιουργία συνεδριακού χώρου, εκθεσιακών υποδομών και χωρών για τη φιλοξενία των ολυμπιακών θεσμών.

Εκτός από τα έργα της πολιτιστικής κληρονομιάς, την περίοδο (2001-2004) διεξήχθη η Πολιτιστική Ολυμπιάδα, ένας νέος θεσμός που προέκυψε μετά από πρόταση προς

²⁶ Το Πρόγραμμα Ραφαήλ/Raphael αφορούσε στην πολιτιστική κληρονομιά, το Πρόγραμμα Αριάν/Ariane στόχευε στην ενίσχυση του βιβλίου και της ανάγνωσης και το Καλειδοσκόπιο/Kaleidoscope εστίαζε στις καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες στον ευρωπαϊκό χώρο.

την Ουνέσκο (1997) και οδήγησε στην ίδρυση του Διεθνούς Ιδρύματος για την Πολιτιστική Ολυμπιάδα με έδρα την Αρχαία Ολυμπία (Ζορμπά, 2014).²⁷

Ακολούθησε το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007-13» που αποτέλεσε μέσο χρηματοδότησης της ανάπτυξης της διακρατικής συνεργασίας μεταξύ των πολιτιστικών φορέων από διάφορες χώρες της ΕΕ. Την ίδια χρονική περίοδο, το πρόγραμμα «MEDIA 2007» είχε ως στόχο τη στήριξη της ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής βιομηχανίας και απέβλεπε μεταξύ άλλων στην διατήρηση και ενίσχυση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής διαφορετικότητας και στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Σημαντικός σταθμός στη στήριξη του πολιτισμού από την ΕΕ ήταν ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας καθώς και η αδελφοποίηση μεταξύ των πόλεων (town twinning). Ο ρόλος του έργου ήταν η συνεργασία για την προαγωγή των οικονομικών, πολιτιστικών και κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των πόλεων για την δικτύωση των πολιτών της ΕΕ.

Εν κατακλείδι, σήμερα η στρατηγική «Ευρώπη 2020», «για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»,²⁸ που διαδέχτηκε τη Στρατηγική της Λισαβόνας αποτελεί τον πλοηγό της ΕΕ. Ο πολιτισμός και η ανάπτυξη της δημιουργικότητας αποτελούν βασικές συνιστώσες πολλών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το νέο ΕΣΠΑ (2014-2020) με στόχο την καινοτόμο επιχειρηματικότητα και τις πολιτιστικές δράσεις που θα έχουν οικονομικό αντίκτυπο στην βιώσιμη ανάπτυξη.

²⁷ Επρόκειτο για μια πρωτοβουλία που είχε ως στόχο την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, της αρχιτεκτονικής, των τεχνών, του βιβλίου που τέθηκε υπό τη αιγίδα του Οργανισμού Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού. Η ίδρυση του Οργανισμού έγινε με νόμο του Ελληνικού Κράτους (Ν. 2557/97 - ΦΕΚ Α' 271/1997) "Θεσμοί, μέτρα και δράσεις πολιτιστικής ανάπτυξης" με τις προσθήκες του Ν.2819/2000 - ΦΕΚ Α' 84/2000 και τις τροποποιήσεις του Ν.2833/2000 - ΦΕΚ Α' 150/2000). Η σημερινή ονομασία του Οργανισμού δόθηκε με το Άρθρο 73 , παρ. 16 του Ν. 3028/2002 (ΦΕΚ Α' 153/2002). Σκοπός του Οργανισμού είναι η ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και του πολιτιστικού δυναμικού της χώρας, καθώς και η οργάνωση και προβολή των Πολιτιστικών Ολυμπιάδων, στο πλαίσιο της σχετικής πολιτικής που καθορίζεται από το Υπουργείο Πολιτισμού. (http://www.yppo.gr/1/g1540.jsp?obj_id=810) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 13.08.2015)

²⁸ Η Ευρώπη 2020 εστιάζει στις ακόλουθες τρεις θεματικές: α) «έξυπνη» ανάπτυξη, δηλαδή μια οικονομία που θα έχει ως έρεισμα την γνώση και την καινοτομία, β) «Βιώσιμη» ανάπτυξη μέσα από την προώθηση μιας ανταγωνιστικής πράσινης οικονομίας που θα συμβάλλει στην επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων, γ) «Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς» που θα επιτευχθεί με όχημα την απόκτηση νέων δεξιοτήτων, την αύξηση της απασχόλησης, και την εδραίωση της κοινωνικής συνοχής.

4. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.

«Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς συνδέεται με την ανθρώπινη επιθυμία της συνέχειας της μνήμης και της προβολής στο μέλλον των συστατικών στοιχείων της πολιτιστικής ταυτότητας ατόμων και εθνών» (Μανωλκίδης, 2004: 62). Προς τούτο, η κρατική δράση για την διαφύλαξη των αναρίθμητων και μεγάλης αξίας πολιτιστικών αγαθών μιας χώρας αποτυπώνεται στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο καθώς και στην άσκηση πολιτιστικών πολιτικών διατήρησης και προβολής τους.

Κάνοντας μια σύντομη ιστορική αναδρομή, διαπιστώνεται πως στην Ελλάδα η σύσταση του πρώτου φορέα για την προστασία της ΠΚ- η Αρχαιολογική Υπηρεσία²⁹- πραγματοποιήθηκε το 1833, ενώ μέχρι το 1971 τα ζητήματα πολιτισμού ενέπιπταν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας. Η σταδιακή ωστόσο ανάδειξη της σημασίας του πολιτισμού για το δημόσιο βίο, οδήγησε στην ίδρυση Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών με το Ν.Δ. 957/1971.

Σήμερα, ο κεντρικός φορέας της χώρας είναι το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, όπως συστήθηκε με το Π.Δ. 24 «Σύσταση και μετονομασία Υπουργείων, μεταφορά της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων», το οποίο όπως περιγράφεται στο Π.Δ. 104 «Οργανισμός Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού» (άρθρο 1) έχει ως βασική αποστολή την προαγωγή της επιστημονικής έρευνας, τη διάσωση, την προστασία, την ανάδειξη και την προβολή του συνόλου της πολιτιστικής κληρονομιάς (υλικής και άυλης, κινητής και ακίνητης), την υποστήριξη και ανάπτυξη της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας. Αποβλέπει επίσης στη διάχυση των πολιτιστικών προϊόντων μεταξύ των πολιτών, στην παγκόσμια προβολή του Ελληνικού πολιτισμού και στην ενθάρρυνση των διεθνών συνεργασιών για θέματα διαχείρισης και προστασίας της ΠΚ.

Παρόλα αυτά, το εύρος της πολιτιστικής ύλης οδηγεί στη διαχείριση των πολιτιστικών ζητημάτων από πολλούς φορείς του δημοσίου (κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες) καθώς και του ιδιωτικού τομέα (πολιτιστικές οργανώσεις εθελοντικού χαρακτήρα,

²⁹ Η Αρχαιολογική Υπηρεσία έως το 1965 υπαγόταν στο υπουργείο Παιδείας, έπειτα μεταφέρθηκε στο υπουργείο Προεδρίας και όταν ιδρύθηκε το υπουργείο Πολιτισμού (1971) αποτέλεσε μέρος του.

ιδιωτικά πολιτιστικά ιδρύματα (π.χ. Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού) καθώς και τις πολιτιστικές βιομηχανίες.

Ο συντακτικός νομοθέτης γνωρίζοντας τη δραστηριοποίηση των διεθνών fora όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Ουνέσκο τοποθετήθηκε αυτοτελώς μέσα από το Σύνταγμα (1975) επιδεικνύοντας πρωτοποριακό πνεύμα και βούληση να υπάρξει κρατική μέριμνα για τον πολιτισμό και την ιστορία. Έτσι, ακολουθώντας τη διεθνή αντίληψη και τη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972) έκανε κοινή μνεία στο ίδιο άρθρο του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος.

Ειδικότερα, το Ελληνικό Σύνταγμα 1975/86/2001/2008 κατοχυρώνει την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στις διατάξεις των άρθρων 18 (προστασία της ιδιοκτησίας, ειδικές περιπτώσεις, επίταξη) παρ.1 και 24 παρ.1 και 6 του Συντάγματος.³⁰

Καταρχάς, η διάταξη του άρθρου 18 παρ.1 ορίζει πως με ειδικούς νόμους ρυθμίζονται τα σχετικά με την ιδιοκτησία και τη διάθεση των αρχαιολογικών χώρων και θησαυρών. Το άρθρο 24 (προστασία του περιβάλλοντος) και ειδικότερα οι παρ. 1 και 6 προστατεύουν ρητά το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον το οποίο είναι υποχρέωση του κράτους, αλλά και δικαίωμα του καθενός.

Για τη διαφύλαξη του το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας.³¹ Όσον αφορά δε τα μνημεία, τις παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία, προβλέπεται ότι προστατεύονται από το κράτος και ότι με νόμο ορίζονται τα αναγκαία περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής, καθώς και ο τρόπος και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών.

«Η υποχρέωση της πολιτείας αφορά τη διάσωση και προστασία των μνημείων και άλλων στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα, που συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική και γενικώς την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας και

³⁰ Αναλυτικότερα, τα άρθρα 18 και 24 και η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στο Παράρτημα 4.

³¹ «Το άρθρο 24 καθιερώνει την ιδιαίτερη και αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθώς με τις διατάξεις του ανάγεται σε συνταγματικώς προστατευόμενο έννομο αγαθό (ΣτΕ 1682/02 Ολομ.), του οποίου η διαφύλαξη συνδέεται ρητά με την αρχή της πρόληψης και αποτελεί υποχρέωση της Διοίκησης (ΣτΕ 2801/91 Ολομ., 1712/02), μετά δε την αναθεώρηση του 2001 και δικαίωμα του καθενός».

συμβάλλουν στην διατήρηση της ιστορικής μνήμης (ΣτΕ 1682.02 Ολομ)» (Σιούτη, 2003:84).

Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, η ΠΚ έχει γίνει αντικείμενο προστασίας πολλών νομοθετημάτων. Τα βασικά νομοθετικά κείμενα που συγκρότησαν αρχικά τον πυρήνα προστασίας της ήταν ο Ν. 5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων» και ο Ν. 1469/1950 «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830» οι οποίοι συνέβαλαν αποφασιστικά στη διαφύλαξη ικανού μέρους της ΠΚ.

Η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς εισέρχεται μεταγενέστερα στο δίκαιο, καθώς στο Ν.360/76, άρθρο 1 παρ. 6 συναντάται ο όρος «πολιτιστικό περιβάλλον» το οποίο ορίζεται ως «τα ανθρωπογενή στοιχεία πολιτισμού και χαρακτηριστικά, όπως διαμορφώθηκαν από την παρέμβαση και τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, περιλαμβανομένων των ιστορικών χώρων και της καλλιτεχνικής και πολιτιστικής εν γένει κληρονομιάς της χώρας».

Κορωνίδα στη δικαιική τάξη στο τομέα του πολιτισμού είναι ο Ν. 3028/02 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτικής Κληρονομιάς». Ειδικότερα, στα άρθρα 1 και 2, προσδιορίζεται η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς³² που περιλαμβάνει τα πολιτιστικά αγαθά (μνημεία, ακίνητα και κινητά, αρχαιολογικούς χώρους), τα άυλα πολιτιστικά αγαθά καθώς και τους ιστορικούς τόπους δηλαδή εδαφικές, θαλάσσιες, λιμναίες ή ποτάμιες εκτάσεις που αποτέλεσαν το χώρο ιστορικών ή μυθικών γεγονότων.

Στο Ν. 3028/02 ορίζεται ρητά ότι η προστασία των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων και των ιστορικών τόπων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και αποτελεί προτεραιότητα οποιουδήποτε επιπέδου χωροταξικού, αναπτυξιακού, περιβαλλοντικού και πολεοδομικού σχεδιασμού ή σχεδίων ισοδύναμου αποτελέσματος ή υποκαταστάτων τους.

³² Αναλυτικότερα, η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς με βάση το νόμο περιλαμβάνει τα πολιτιστικά αγαθά, δηλαδή μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου, τα μνημεία, αρχαία και νεότερα, ακίνητα και κινητά, οι αρχαιολογικοί χώροι, οι οποίοι κατά τη ρητή διατύπωση του νόμου περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία να συντίθεται σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα. Αναφέρονται ακόμη, τα άυλα πολιτιστικά αγαθά καθώς και οι ιστορικοί τόποι, που ορίζονται ως εδαφικές, θαλάσσιες, λιμναίες ή ποτάμιες εκτάσεις που αποτέλεσαν το χώρο ιστορικών ή μυθικών γεγονότων ή που περιέχουν σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης και συνιστούν χαρακτηριστικούς και ομογενείς χώρους που είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τοπογραφικά.

Προς επίρρωση τούτου, η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της περιβαλλοντικής δανειοδότησης των έργων και δραστηριοτήτων που υπάγονται στη διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με το Ν. 1650/86 και την ΚΥΑ 69269/1990.

Σημαντική τομή στο συγκεκριμένο νόμο αποτελεί η εισαγωγή διατάξεων για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών από την αρχαιοκαπηλία,³³ που αντιμετωπίζεται ως ποινικό αδίκημα. Η αρχαιοκαπηλία, συνιστά οργανωμένο έγκλημα με διεθνείς διαστάσεις για την καταπολέμηση του οποίου η διεθνής κοινότητα έχει υπογράψει συμβάσεις προκειμένου να απαγορεύσει, και να παρεμποδίσει την παράνομη εισαγωγή, εξαγωγή και μεταβίβαση της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών.

Επί τούτου, η κρισιμότητα της καίριας αντιμετώπισης του ζητήματος οδήγησε καταρχάς την Ελλάδα στην επικύρωση της Σύμβασης της Ουνέσκο του 1970 με το Ν. 1103/1980 και το Ν. 3348/2005 «Κύρωση της Σύμβασης Unidroit για τα κλαπέντα ή παρανόμως εξαχθέντα πολιτιστικά αγαθά»³⁴ ο οποίος εστιάζει κυρίως στην απόδοση και στην επιστροφή των κλαπέντων πολιτιστικών αγαθών που απομακρύνθηκαν από το έδαφος Συμβαλλόμενου Κράτους κατά παράβαση δικαίου.³⁵

Με βάση την ελληνική και διεθνής εμπειρία καθίσταται πρόδηλο ότι για την πάταξη του φαινομένου της αρχαιοκαπηλίας απαιτείται συντονισμός, ευελιξία και συνεργασία της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου με τις διοικητικές αρχές τόσο της χώρας όσο και άλλων χωρών σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Στο πλαίσιο της θεσμικής προστασίας, ορίζεται και ο Εισαγγελέας Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών, και διατάξεις για την άρση του απορρήτου σε σχέση με εγκληματικές πράξεις που αφορούν αρχαιοκαπηλία και κιβδηλεία.

³³ Με την έννοια της αρχαιοκαπηλίας, κατά το Ν. 3028/2002, περιγράφεται η κλοπή κινητών μνημείων, η παράνομη ανασκαφή και ανέλκυση, καθώς και η παράνομη διακίνηση αυτών των μνημείων.

³⁴ Στο άρθρο 2 του νόμου αναφέρεται πως με τον όρο πολιτιστικά αγαθά, κατά την έννοια της παρούσας Σύμβασης, νοούνται τα αγαθά τα οποία για λόγους θρησκευτικούς ή μη έχουν σημασία για την αρχαιολογία, την προϊστορία, την ιστορία, την λογοτεχνία, την τέχνη ή την επιστήμη και ανήκουν σε μια από τις κατηγορίες της παρούσας Σύμβασης.

³⁵ Με βάση την ελληνική και διεθνής εμπειρία καθίσταται πρόδηλο ότι για την πάταξη του φαινομένου της αρχαιοκαπηλίας απαιτείται συντονισμός, ευελιξία και συνεργασία της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου με τις διοικητικές αρχές τόσο της χώρας όσο και άλλων χωρών σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Στο πλαίσιο της θεσμικής προστασίας, ορίζεται και ο Εισαγγελέας Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών, και διατάξεις για την άρση του απορρήτου σε σχέση με εγκληματικές πράξεις που αφορούν αρχαιοκαπηλία και κιβδηλεία.

Τέλος, ο Ν.3525/2007 «Πολιτιστική χορηγία» επιχειρεί τη ρύθμιση του θεσμού της πολιτιστικής χορηγίας σε ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο προβλέποντας φορολογικά κίνητρα για την προσέλκυση των χορηγών. Κύριος στόχος του νομοσχεδίου, με βάση την αιτιολογική έκθεση του νόμου «είναι η ενίσχυση και ο συντονισμός των πόρων και των δομών που απαιτούνται για την υποστήριξη του πολιτισμού τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα αλλά και η ενίσχυση της συνεργασίας του κράτους με την κοινωνία των πολιτών».³⁶

Αξίζει ακόμη να σημειωθεί πως το βασικό ρόλο προστασίας των πολιτιστικών αγαθών τον επωμίζεται η πολιτεία, αλλά συμμετέχουν επίσης και φορείς όπως οι ΟΤΑ, ΝΠΔΔ, εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα, ΝΠΙΔ, ιδρύματα, σωματεία, καθώς και αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες. Σαφώς, το νομικό πλαίσιο προστασίας της ΠΚ δεν εξαντλείται στις διατάξεις των προαναφερθέντων νόμων, αλλά διαχέεται επίσης σε υπουργικές αποφάσεις, νομολογία δικαστηρίων, που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, την πολεοδομική νομοθεσία, και τον τουρισμό

Εν κατακλείδι, επιχειρώντας μια αξιολόγηση της ελληνικής νομοθεσίας στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς διαπιστώνεται πως φέρει υψηλό προστατευτικό χαρακτήρα, ενώ απαιτείται κωδικοποίηση ώστε να αποφευχθεί η έλλειψη ενότητας που δημιουργεί αίσθημα ανασφάλειας δικαίου και σύγχυσης αρμοδιοτήτων μεταξύ των φορέων.

³⁶ Γενικότερα, η χορηγία αποτελεί μια αμφίδρομη πολιτιστική ανταλλαγή με αντισταθμιστικά οφέλη και αρχές γενικού (δημόσιου) συμφέροντος που αποσκοπεί στην κοινωνική και πολιτιστική συνεισφορά τόσο των αποδεκτών χορηγιών όσο και των χορηγών ώστε να διασφαλίζεται η κοινωνική και πολιτιστική συνοχή στην κοινωνία των πληροφοριών και της γνώσης (Καντζιάς, 2010).

B' ΕΝΟΤΗΤΑ:

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

5. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

5.1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ως πολιτιστική πολιτική ορίζεται «ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων που συνδυάζονται σε ένα πρόγραμμα, για να επιτευχθεί η γνώση, η ενίσχυση και η διάδοση του πολιτιστικού φαινομένου μιας κοινότητας για μια δεδομένη χρονική περίοδο» (Κόνσολα, 2001:17).

Η Ουνέσκο προσδιορίζει την πολιτιστική πολιτική ως «ένα σύνολο κοινωνικών πρακτικών, συνειδητών και διακριβωμένων, παρεμβάσεων ή μη παρεμβάσεων που έχουν στόχο την ικανοποίηση κάποιων πολιτιστικών αναγκών με την υπέρτατη δυνατή χρήση όλων των υλικών και ανθρώπινων πόρων, που μια δεδομένη κοινωνία διαθέτει, σε μια ορισμένη στιγμή. Κι ακόμη η πολιτική αυτή πρέπει να καθορίζει κάποια κριτήρια πολιτιστικής ανάπτυξης και να συνδέει τον πολιτισμό με τη διαμόρφωση της προσωπικότητας και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη» (UNESCO, 1969:8).

Οι σύγχρονες αντιλήψεις «πρεσβεύουν ότι μια ευρύτερη και δυναμική πολιτιστική πολιτική μπορεί να ανταποκριθεί σε «ανθρωπιστικούς» όπως είναι η συγκρότηση ταυτότητας, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η ψυχαγωγία και η κοινωνική δικαιοσύνη και ταυτόχρονα σε «τεχνοκρατικούς» στόχους, όπως η οικονομική ανάπτυξη, το κέρδος, οι βιομηχανικές στρατηγικές, οι υποδομές, τα προγράμματα εκπαίδευσης, οι πρόσοδοι από τον τουρισμό, ο αστικός σχεδιασμός και τα μέσα μεταφοράς» (Mercer, 1991:3).

Τα τελευταία χρόνια λοιπόν, γίνεται όλο και πιο συχνά λόγος για την αναγκαιότητα προστασίας των πολιτιστικών θησαυρών καθώς αποτελούν μεταβλητή οικονομικής απόδοσης. Με δεδομένο ότι οι στόχοι της πολιτιστικής πολιτικής προσαρμόζονται και διαμορφώνονται με βάση τις συνθήκες κάθε εποχής, σήμερα καθίσταται επιτακτική η ανάδειξη του πολιτισμού ως καταλύτη εξόδου της χώρας από την ύφεση και κινητήριου μοχλού ανάπτυξης.

Οι διαστάσεις που προσδίδουν αναπτυξιακό ρόλο στην ΠΚ είναι καταρχάς ότι πρόκειται για τομέα που διαθέτει το δικό του πολιτιστικό κεφάλαιο, χρησιμοποιεί πρώτες ύλες και παράγει δικά του προϊόντα. Δημιουργεί ακόμη θέσεις απασχόλησης και συμβάλλει στην ανάπτυξη συγγενών οικονομικών κλάδων. Ακολούθως, ο πολιτισμός δύναται να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης, ενώ σε μεγαλύτερη κλίμακα ευνοεί την οικονομική δραστηριότητα και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε όλη την ΕΕ.³⁷

Κατ' επέκταση, η ΠΚ ανάγεται σε συγκριτικό πλεονέκτημα κάθε χώρας και σε συνδυασμό με την αναγνώρισή της από διεθνείς οργανισμούς μπορεί να αποφέρει μεγάλο οικονομικό όφελος. Η επένδυση σε κλάδους όπως το θέατρο, οι εκδηλώσεις, η αξιοποίηση της αρχαιολογικής κληρονομιάς δημιουργούν συνθήκες βιωσιμότητας με διαχρονικές προοπτικές. Κατά αυτό τον τρόπο, οι πολιτιστικές δραστηριότητες και η δημιουργία γενικότερα μπορούν να αναδειχθούν κινητήριος δύναμη της οικονομικής αναζωογόνησης, έτσι ώστε η ισόρροπη ανάπτυξη να επέλθει με την ενσωμάτωση πολιτιστικών παραγόντων στις αναπτυξιακές στρατηγικές (Συνθήκη Ουνέσκο, 1982).

Στο πλαίσιο της οικονομικής προσέγγισης του πολιτισμού ερευνάται στην παρούσα εργασία ο πολιτιστικός τουρισμός (ΠΤ) ως ειδική και εναλλακτική μορφή τουρισμού με σημαντικές προοπτικές για την οικονομική άνθηση και η ανάπτυξη των πολιτιστικών «βιομηχανιών» και επιχειρηματικών δράσεων με πυρήνα την δημιουργία.

5.2. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Είναι κοινός τόπος πως ο τουρισμός είναι ένα παγκόσμιο κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο με δυναμική που εξελίσσεται και διαφοροποιείται σύμφωνα με τις εξελίξεις και τα πρότυπα της οικονομίας και της κοινωνίας όπου αναπτύσσεται. Ιστορικά απορρέει από την ανάγκη του ατόμου για αναψυχή, για επαφή με νέους πολιτισμούς και αποτέλεσε απόρροια της ανόδου του βιοτικού επιπέδου, της βελτίωσης των μέσων μεταφοράς, της αύξησης των εισοδημάτων και του ελεύθερου χρόνου.

³⁷ Αποτελεί πεδίο δραστηριότητας όχι μόνο για την ευρωπαϊκή πολιτιστική ταυτότητα αλλά και για την λειτουργία της ενιαίας αγοράς με ενδιαφέρον, σε τομείς όπου αναβλύζουν σημαντικές πηγές απασχόλησης. Μάλιστα, οι κλάδοι των πολιτιστικών δράσεων αποτελούν εστίες εισοδήματος αφού απασχολούν περισσότερα από επτά εκατ. άτομα (Ευρωπαϊκή επιτροπή, στοιχεία σε http://europa.eu/pol/cult/index_el.htm (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 10.08.2015)

«Η ανάπτυξη του τουρισμού σε ένα τόπο συμβάλλει καταλυτικά στην στήριξη και στην ανάπτυξη άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, δεδομένου ότι ο τουρισμός έχει πολλαπλές διασυνδέσεις με άλλους κλάδους (γεωργία, αλιεία, εμπόριο, κατασκευές, μεταφορές) και σημαντικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην οικονομία» (Κοκκώσης κ. συν., 2011: 26).

Ακόμη, «ο τουρισμός, εάν αναπτυχθεί σωστά μπορεί και να συμβάλει και στην ανάδειξη και την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς σε ένα τόπο, να αναβαθμίσει τις υπηρεσίες για τους κατοίκους συμβάλλοντας στην κοινωνική ανάπτυξη γενικότερα» (Κοκκώσης κ. συν., 2011: 26).

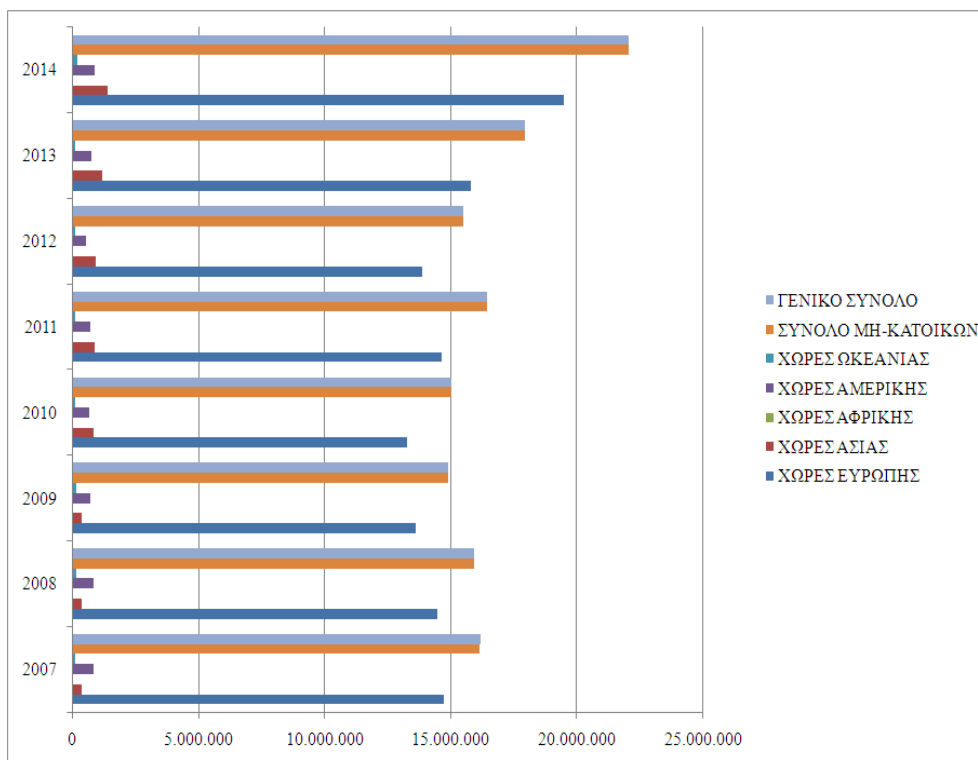
Για αυτό τον λόγο ο τουρισμός βρίσκεται στο επίκεντρο του παγκόσμιου οικονομικού ενδιαφέροντος ως κλάδος με σημαντική βαρύτητα στη οικονομία, ενώ επηρεάζεται άμεσα από τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις καθώς συναρτάται με το διαθέσιμο εισόδημα, την ψυχολογική διάθεση για αναψυχή, και τις δαπάνες για επαγγελματικά ταξίδια.

5.2.1. Ποσοτική ανάλυση του Τουρισμού στην Ελλάδα (2007-2014).

Για την ποσοτική ανάλυση του τουρισμού στην Ελλάδα επιλέχθηκε η χρονική περίοδος 2007-2014, δηλαδή λίγο πριν την περίοδο που ξεκίνησε η κρίση (2009) και τα χρόνια ύφεσης που ακολούθησαν, με έτος βάσης το 2007, έτος που η οικονομία ήταν εικονικώς υγιής. Σε περιπτώσεις που δεν υπήρχαν στοιχεία, χρησιμοποιήθηκε ως έτος βάσης το 2008, λαμβάνοντας υπόψη ότι το αντικείμενο έρευνας είναι αν υπήρξε μεταβολή στη ροή τουριστών στη χώρα.

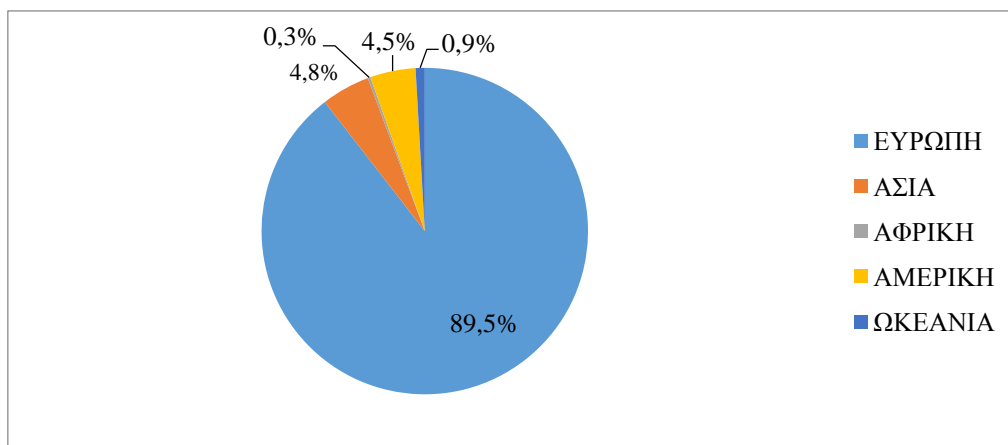
Είναι απαραίτητο επίσης να σημειωθεί πως τα στοιχεία της έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο αυτής της εργασίας και αποτυπώνονται στα διαγράμματα που ακολουθούν, περιέχουν επεξεργασμένα στοιχεία³⁸ από την ΕΛ.ΣΤΑΤ., και το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κατακόλου (για τον τουρισμό κρουαζιέρας) (Αύγουστος, 2015).

³⁸ Οι πίνακες με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. βρίσκονται με τη μορφή εικόνας στο Παράρτημα 2.

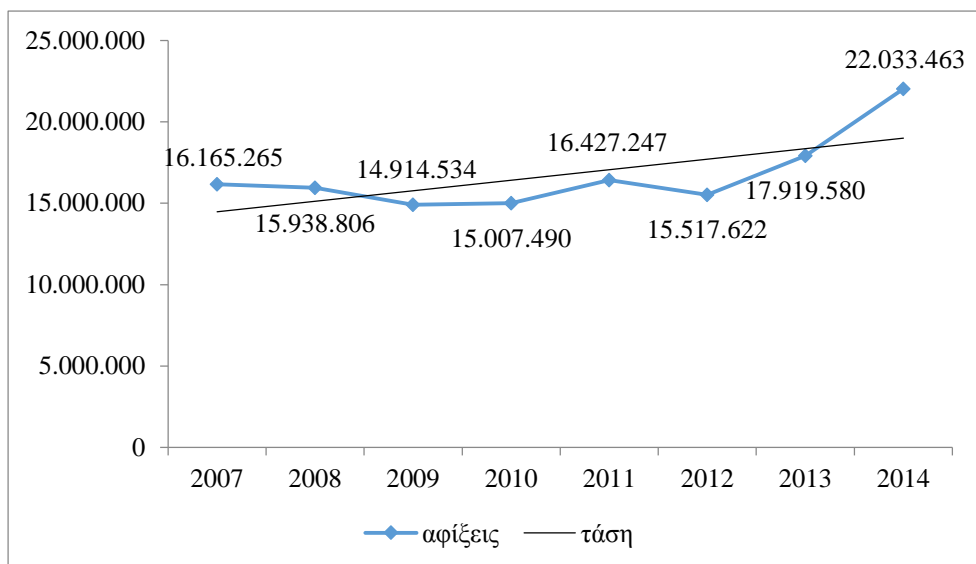

Διάγραμμα 1: Αφίξεις αλλοδαπών (μη-κατοίκων) στην Ελλάδα από τις χώρες του εξωτερικού

Καταρχάς, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1, παρατηρώντας τις αφίξεις αλλοδαπών (μη-κατοίκων) στην Ελλάδα κατά την χρονική περίοδο 2007-2014 διαπιστώνεται πως διαχρονικά υπάρχει σταθερή εισροή επισκεπτών από την Ευρώπη (σχεδόν το 90%) (Διάγραμμα 2) (ιδίως από την Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Βουλγαρία, Ιταλία και Ρωσία, βλέπε Παράρτημα 5), και ακολουθούν η Ασία και η Αμερική με περίπου ίδια ποσοστά. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει πως ο κλάδος του τουρισμού, με μια μικρή κάθοδο το 2009/2010 δεν επηρεάστηκε ιδιαίτερα.

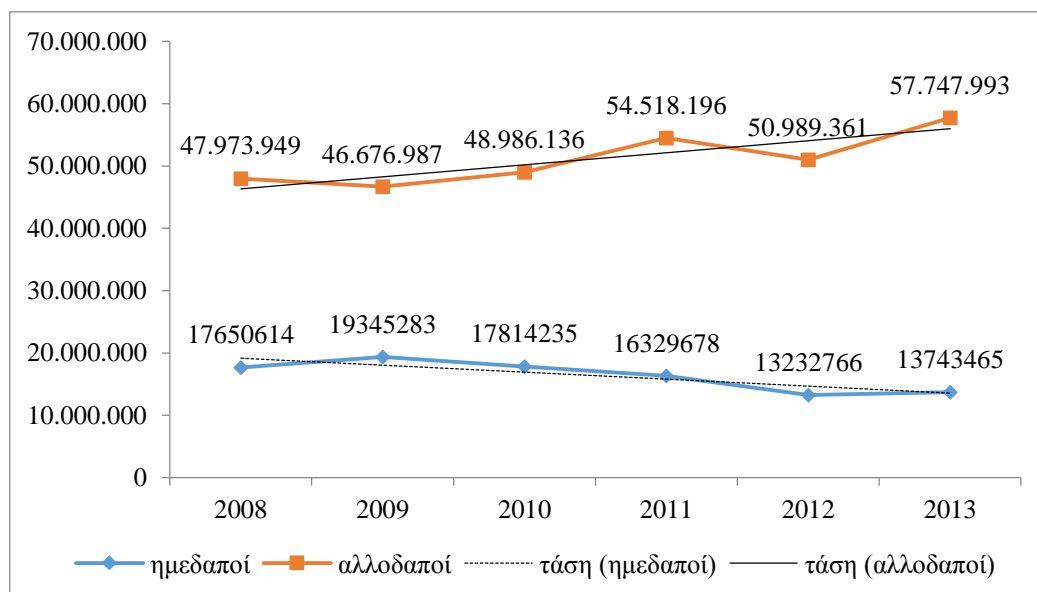
Διάγραμμα 2: Κατανομή των αφίξεων αλλοδαπών ανά ήπειρο προέλευσης

Διάγραμμα 3: Αφίξεις αλλοδαπών από το εξωτερικό

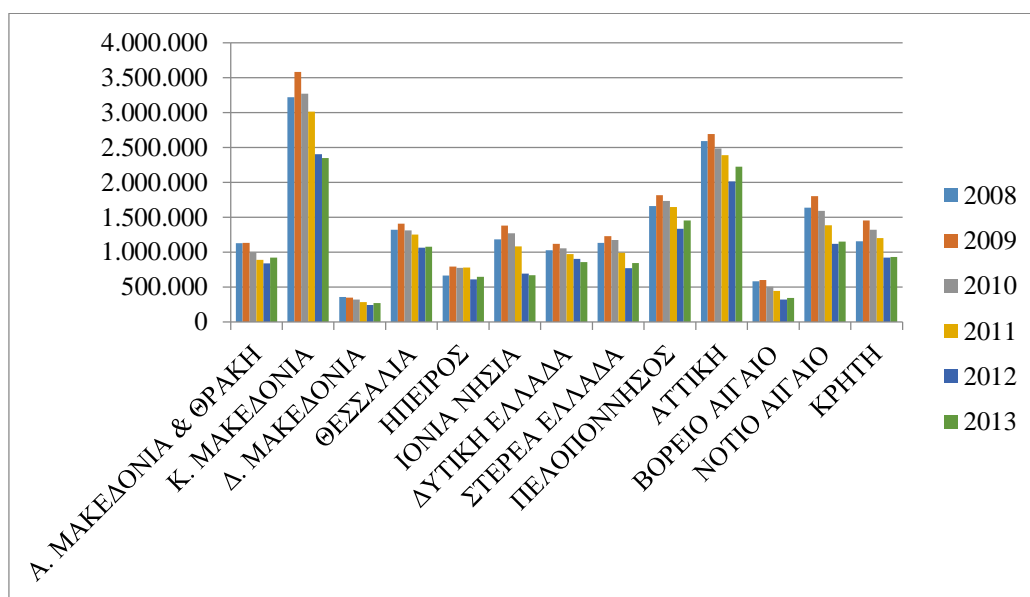
Το συμπέρασμα πιστοποιείται και ελέγχοντας την τάση (θετική) κατά την χρονική περίοδο εξέτασης. Μάλιστα το 2014, οι αφίξεις είναι αυξημένες πάνω από 3 εκατ. σε σχέση με το 2013 (έτος με υψηλές επίσης αυξήσεις).

Αναμφισβήτητα, η διεθνής οικονομική κρίση επηρέασε τον αριθμό των ατόμων που ήρθαν στη χώρα καθώς το 2009/2010 υπάρχει σημαντική μείωση ιδίως από τις χώρες της Αμερικής. Αξιοσημείωτο είναι ακόμη, πως από το 2010 παρατηρείται αύξηση των επισκεπτών από τις χώρες της Ασίας (ιδίως την Τουρκία, Ισραήλ και Κίνα, βλέπε Παράρτημα 5).

Διάγραμμα 4: Διανυκτερεύσεις στο σύνολο της χώρας

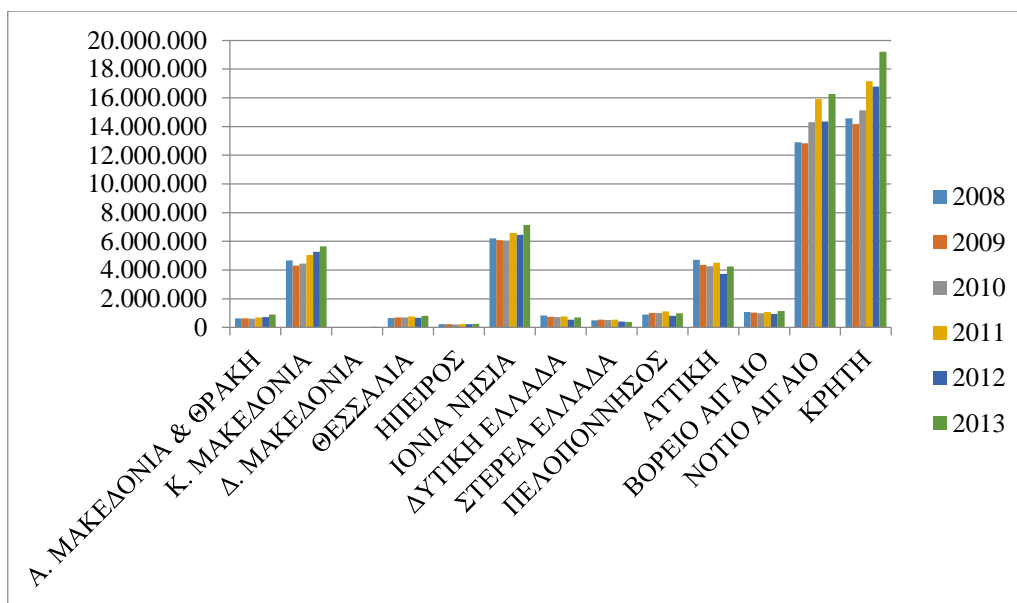
Η ύπαρξη τουρισμού στη χώρα επιβεβαιώνεται και εξετάζοντας τις διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα και camping των επισκεπτών. Ειδικότερα, στο *Διάγραμμα 4 παρατηρείται ανοδική τάση στις διανυκτερεύσεις των αλλοδαπών επισκεπτών τη χρονική περίοδο 2008-2014*, ενώ αντίθετα υπάρχει πτωτική πορεία στις διανυκτερεύσεις των ημεδαπών. Τα έτη 2009 (διεθνής οικονομική κρίση) όπως και το 2012 (οικονομική και πολιτική αστάθεια) στη χώρα επηρέασαν την εισροή αλλοδαπών επισκεπτών στην χώρα (μειωμένος αριθμός), ενώ η οικονομική κρίση που έπληξε το εισόδημα των ελληνικών νοικοκυριών από το 2009 έως σήμερα επίδρασε αρνητικά στον εσωτερικό τουρισμό.

Διάγραμμα 5: Διανυκτερεύσεις ημεδαπών ανά περιφέρεια

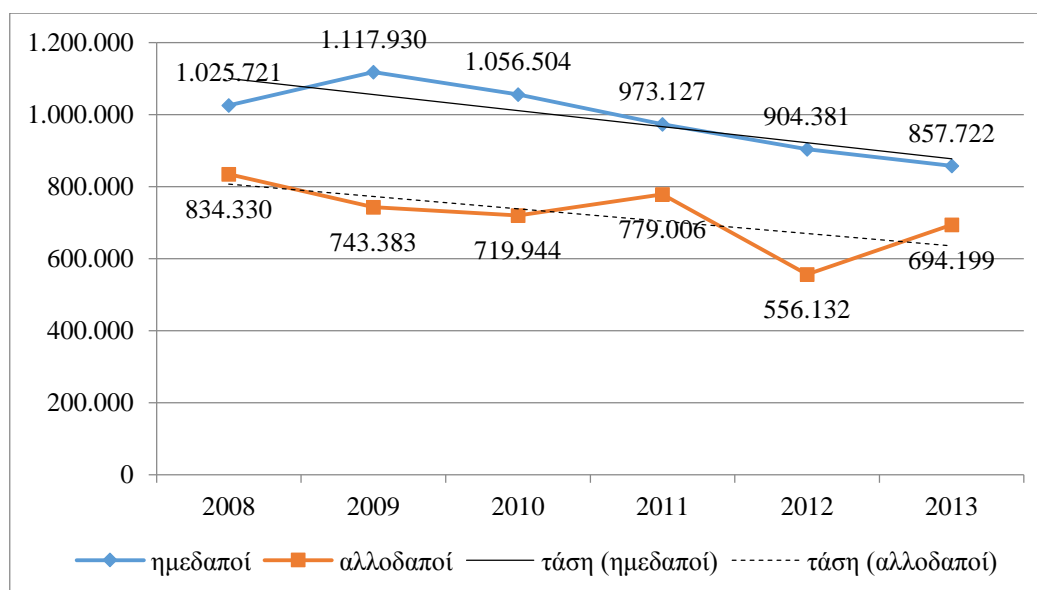
Ειδικότερα, εξετάζοντας την χωρική κατανομή του τουρισμού στην Ελληνική επικράτεια μέσα από τις διανυκτερεύσεις των ημεδαπών στις 13 Περιφέρειες της χώρας, διαπιστώνεται πως ο εσωτερικός τουρισμός τη χρονική περίοδο 2008-2013 είναι αυξημένος κυρίως στην Κεντρική Μακεδονία και Αττική, όπου βρίσκονται τα μεγάλα αστικά κέντρα (η Θεσ/νίκη και η Αθήνα αντίστοιχα).

Γενικότερα, υπάρχει περίπου ομοιογενής χρονική κατανομή των Ελλήνων στις υπόλοιπες περιφέρειες.

Διάγραμμα 6: Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών ανά περιφέρεια

Όσον αφορά δε τους αλλοδαπούς, ιδιαίτερο τουριστικό ενδιαφέρον για το ίδιο χρονικό διάστημα (2008-2013) παρουσιάζει σταθερά η νησιωτική Ελλάδα (με εξαίρεση τα νησιά της περιφέρειας του Βορείου Αιγαίου). Ο μεγάλος αριθμός διανυκτερεύσεων που παρατηρείται στην Αττική οφείλεται κυρίως στο ότι η Αθήνα αποτελεί πόλη «τράνζιτ» για τους τουρίστες, δηλαδή πόλη-ενδιάμεσος σταθμός πριν αναχωρήσουν για τον ταξιδιωτικό τους προορισμό και όχι κατεξοχήν τουριστικός προορισμός.

Διάγραμμα 7: Διανυκτερεύσεις στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Τέλος, αναφορικά με την περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (ΔΕ) που αποτελεί μέρος της μελέτης περίπτωσης (η Αρχαία Ολυμπία βρίσκεται στο νομό Ηλείας) παρατηρείται καταρχάς ότι ο αριθμός των ημεδαπών επισκεπτών είναι υψηλότερος από τον αντίστοιχο των αλλοδαπών, ενώ η τάση στις διανυκτερεύσεις και για τις δυο κατηγορίες είναι πτωτική. Αυτό αποτελεί ένδειξη ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σημαντικά και έχει μειώσει τον τουρισμό (εσωτερικό και εξωτερικό) στην περιφέρεια ΔΕ.

Ωστόσο, η Ελλάδα διαθέτει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του πολιτισμού ως θέλγητρο για τους τουρίστες σε συνδυασμό με το μοναδικό φυσικό της πλούτο. Μολονότι η τουριστική εικόνα της χώρας προς τις αγορές για πολλά έτη εστιαζόταν στο δίπολο ήλιος-θάλασσα παρακάμπτοντας την ΠΚ, σήμερα ο συνδυασμός «ήλιος-θάλασσα-αρχαιότητες» φαίνεται να επικρατεί στην ατζέντα των τουριστών που επιθυμούν να γνωρίσουν τον υλικό και πνευματικό πολιτισμό της χώρας, δημιουργώντας ευεπίφορο έδαφος για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.

5.3. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ο πολιτιστικός τουρισμός (ΠΤ) αναγνωρίζεται σαν μια νέα «αγορά» στην βιομηχανία του τουρισμού, η οποία αντανακλά μια αλλαγή στις ανάγκες του σύγχρονου τουρίστα αν και περιγράφει μορφή τουρισμού που πάντα υπήρξε διαμέσου όλων των υπόλοιπων μορφών του (Richards, 2001).

Μέσα από τη μελέτη της διεθνούς βιβλιογραφίας προκύπτει ότι η έρευνα για τον ΠΤ παραμένει ακόμη ανεπαρκής (McKercher, 2002), μολονότι το συγκεκριμένο είδος τουρισμού μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα ωφέλιμο τόσο για την οικονομία του τόπου υποδοχής όσο και για τους τουρίστες.

Επιχειρώντας μια σταχυολόγηση ορισμών που θα αποσαφηνίσουν την έννοια του ΠΤ, επισημαίνεται πως σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO, 1985), ως πολιτιστικός τουρισμός ορίζεται «η μετακίνηση ατόμων κυρίως για πολιτιστικούς σκοπούς», μετακινήσεις στις οποίες περιλαμβάνονται «εκπαιδευτικές περιηγήσεις, επισκέψεις σε φεστιβάλ και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, επισκέψεις σε ιστορικούς

χώρους και μνημεία, ταξίδια για τη μελέτη της φύσης, της τέχνης και του λαϊκού πολιτισμού, καθώς και θρησκευτικά προσκυνήματα».

Αρκετά ευρύς είναι και ο ορισμός που δίνει το Διεθνές Συμβούλιο Χώρων και Μνημείων (ICOMOS, 1999), που χαρακτηρίζει ως ΠΤ «οποιαδήποτε δραστηριότητα επιτρέπει στους επισκέπτες να έχουν την εμπειρία της ανακάλυψης τρόπων ζωής άλλων ανθρώπων, επιτρέποντάς τους να γνωρίσουν τα έθιμα, τις παραδόσεις, το φυσικό περιβάλλον και τις ιδέες τους και να έχουν πρόσβαση σε χώρους με αρχιτεκτονικό, ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον ή άλλου τύπου πολιτιστική αξία».

Τέλος, συναφής με τους προηγούμενους είναι και ο ορισμός της Οργάνωσης για την Εκπαίδευση στον Τουρισμό και την Αναψυχή ATLAS³⁹ (Richards, 1996), σύμφωνα με τον οποίο ο ΠΤ είναι «όλες οι μετακινήσεις ανθρώπων μακριά από τον συνήθη τόπο διαμονής τους σε συγκεκριμένα πολιτιστικά αξιοθέατα, όπως είναι οι χώροι της πολιτιστικής κληρονομιάς, καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, τέχνες και θέατρο».

Ανεξάρτητα όμως από τον ορισμό που υιοθετείται, είναι κοινώς αποδεκτό πως ο ΠΤ είναι άμεσα συνυφασμένος με την πολιτιστική κληρονομιά και τους πολιτιστικούς πόρους μιας περιοχής στους οποίους συγκαταλέγονται οι αρχαιολογικοί και ιστορικοί χώροι και τα μνημεία, τα παντός είδους μουσεία, το δομημένο περιβάλλον (κτήρια αρχιτεκτονικού ή ιστορικού ενδιαφέροντος παραδοσιακοί οικισμοί κ.ά.), και στοιχεία του σύγχρονου πολιτισμού των κοινωνιών που ζουν στους τουριστικούς προορισμούς (φεστιβάλ, εικαστικές και παραστατικές τέχνες, λαϊκός πολιτισμός).

Ο ΠΤ συνεπώς δεν αφορά μόνο μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους (ΣΕΤΕ, 2013) αλλά όπως φαίνεται και στην *Εικόνα 5* εσωκλείει ευρύτερη έννοια και σχετίζεται και με άλλες ειδικές μορφές τουρισμού, όπως ο θρησκευτικός κ.α.⁴⁰

³⁹ ATLAS: Πρόκειται για το ακρωνύμιο του The Association for Tourism and Leisure Education.

⁴⁰Ενδεικτικά αναφέρονται εκτός από τον θρησκευτικό τουρισμό, ο γαστριμαργικός, ο εκπαιδευτικός, ο συνεδριακός, ο τουρισμός πόλης και ο οικοτουρισμός που βρίσκονται σε άμεση σχέση με τον πολιτιστικό τουρισμό.

Πολιτιστικός τουρισμός				Θρησκευτικός τουρισμός
Πολιτιστική κληρονομιά	Εκδηλώσεις & φεστιβάλ	Παραδοσιακός/ λαογραφικός τουρισμός	«Πολιτιστικές εμπειρίες»	Θρησκευτικοί χώροι και τοποθεσίες
↓	↓	↓	↓	↓
Αρχαιολογικοί χώροι	Μουσικά φεστιβάλ	Τοπική κουλτούρα και παραδόσεις	Συμμετοχή σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες (πχ. τέχνες θεάματος)	Θρησκευτικές επισκέψεις
Μουσεία Βιβλιοθήκες	Φεστιβάλ καλών τεχνών	Λαογραφικές ιδιαιτερότητες	Ανασκαφές	Αρχιτεκτονικές/ πολιτιστικές επισκέψεις
Αρχιτεκτονικά μνημεία	Θεματικά φεστιβάλ (σινεμά κτλ)	Θεματικές διαδρομές (γαστρονομικές, γλωσσολογικές κτλ)		Χώροι προσκυνήματος
Ξεναγηση πόλεων	Αθλητικές εκδηλώσεις (πχ. μαραθώνιος)			

Εικόνα 5: Εκφάνσεις του Πολιτιστικού Τουρισμού (Πηγή: ΣΕΤΕ, 2013)

5.3.1. Θετικές πτυχές του Πολιτιστικού Τουρισμού.

Τα τελευταία χρόνια προβάλλεται εντόνως το επιχείρημα της οικονομικής απόδοσης των μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς που συνδέεται κυρίως με την ανάπτυξη του τουρισμού (Navgund and Ready 2002, Greffe 2003, Mazzanti 2003), και δη του ΠΤ που έχει πλέον συγκροτηθεί σε δραστηριότητα με ξεχωριστό χαρακτήρα. Η εξέλιξη αυτή σχετίζεται με την παρατηρούμενη στροφή της τουριστικής ζήτησης προς νέα τουριστικά προϊόντα, που προσφέρουν ποιότητα, αυθεντικότητα και νέες εμπειρίες στους απαιτητικούς τουρίστες⁴¹ με ιδιαίτερες προσδοκίες.

Στο πλαίσιο αυτών των αλλαγών εντάσσεται και η προτίμηση προς νέους λιγότερο καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς που φιλοξενούν μνημεία και χώρους ΠΚ, ως βασικός πόλος προσέλκυσης των τουριστών. Επομένως, η διατήρηση και προβολή τους δίνει σε μια χώρα ή μια περιφέρεια ένα σημαντικό ανταγωνιστικό τοπικό πλεονέκτημα στην παγκόσμια τουριστική αγορά.

⁴¹ Το προφίλ του σύγχρονου τουρίστα είναι διαφορετικό από το αντίστοιχο του 1960, αντιπροσωπευτικό δείγμα τουρίστα μαζικού τουρισμού. Στις μέρες μας, ο μαζικός τουρισμός υποχωρεί δίνοντας τη θέση του στον επιλεκτικό ή ανεξάρτητο τουρισμό, με πελάτες απαιτητικούς ως προς την ποιότητα των υπηρεσιών.

Η ίδρυση νέων μουσείων, που τα τελευταία χρόνια έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις (η λεγόμενη «έκρηξη» μουσείων), η ανάπλαση ιστορικών κέντρων πόλεων, η αποκατάσταση και επανάχρηση ιστορικών κτιρίων και γενικότερα η ανάδειξη των στοιχείων της ΠΚ είναι μερικά από τα κύρια μέσα της σύγχρονης πολιτικής για την τουριστική πολιτιστική ανάπτυξη (Richards 1996, McKercher and du Cross 2002).

Ανάμεσα στα κυριότερα πλεονεκτήματα του πολιτιστικού τουρισμού θα μπορούσαν να αναφερθούν τα ακόλουθα (Σπιλάνης 2000, Tsartas 2003):

- η μη σύνδεση του ΠΤ με την εποχικότητα και τις κλιματολογικές συνθήκες συμβάλλει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
- ο ΠΤ διαχέει ευρύτερα το τουριστικό ρεύμα με την ανάδειξη νέων προορισμών σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές
- προσελκύει τουρίστες υψηλότερου εισοδήματος και μορφωτικού επιπέδου
- είναι φιλικός προς το φυσικό περιβάλλον, σε αντίθεση προς τον μαζικό τουρισμό, ο οποίος προκαλεί υποβάθμιση του περιβάλλοντος
- δημιουργεί νέες προοπτικές απασχόλησης για ειδικευμένο προσωπικό
- αποτελεί ένα από τα κυριότερα μέσα της σύγχρονης στρατηγικής για την αναζωογόνηση των αστικών κέντρων μέσω του πολιτισμού (culture-led urban regeneration).

Εν κατακλείδι, ο πολιτιστικός τουρισμός φέρει ευρύ περιεχόμενο και μεγάλη παράδοση, θεωρείται μορφωτικός εφόσον οι τουρίστες μαθαίνουν τον πολιτισμό του τουριστικού προορισμού, και εμπεριέχει δραστηριότητες που σχετίζονται με άλλες μορφές ειδικού τουρισμού (θρησκευτικός, εκπαιδευτικός, αστικός).

Αναγκαία ωστόσο προϋπόθεση ανάπτυξής του είναι η ευαισθητοποίηση του κράτους, των ΟΤΑ, των επιχειρηματιών, του τοπικού πληθυσμού σε συνδυασμό με την εκπαίδευσή τους σε θέματα διαχείρισης και προστασίας του πολιτιστικού πλούτου, και διάθεσης των πολιτιστικών προϊόντων.

5.3.2. *Αρνητικές πτυχές του Πολιτιστικού Τουρισμού.*

Η στενή σχέση πολιτιστικής κληρονομιάς και τουρισμού δεν έχει μόνο θετικά αποτελέσματα αλλά εμπεριέχει και κινδύνους για τα μνημεία και τους χώρους (Jansen-Verbeke 1998, Russo 2002, Nasser 2003, Gali-Espelt 2012). Κατά πρώτο λόγο λοιπόν, οι φθορές στα μνημεία ως αποτέλεσμα της υψηλής επισκεψιμότητας, αλλά και η εμπορευματοποίησή τους ή η προσθήκη σε αυτά αυθαίρετων κατασκευών αποτελούν ορισμένες αρνητικές πτυχές του ΠΤ.

Δεν θα πρέπει ακόμη να αμεληθεί η επιβάρυνση του ΠΤ στο περιβάλλον, καθώς και η επιβάρυνση περιοχών με αριθμό τουριστών που υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα υποδοχής τους, όταν δεν ακολουθείται ένα μοντέλο κοινωνικής δομής ενταγμένο στην παραγωγική διάρθρωση της περιοχής.

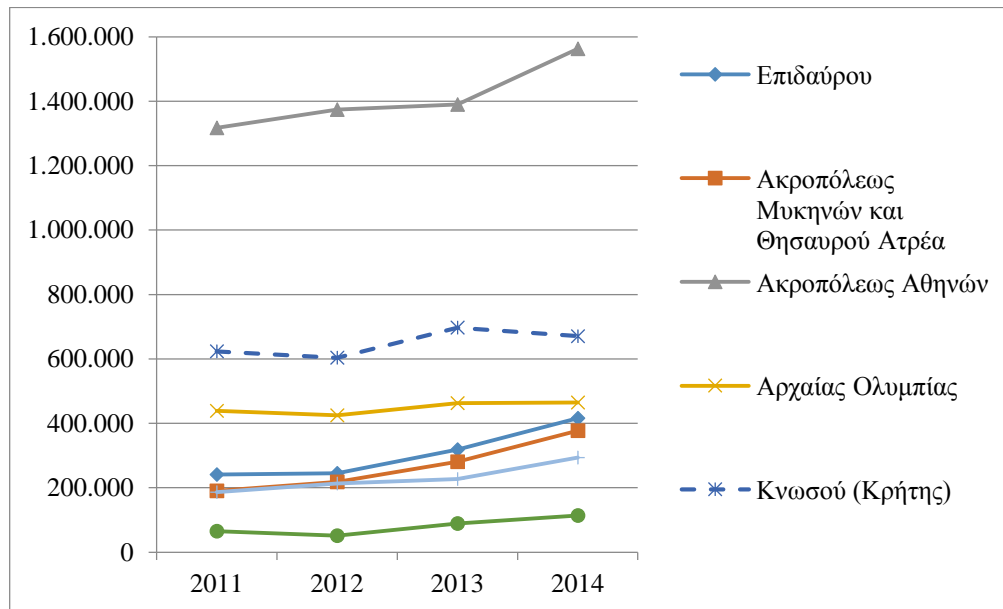
Ακόμη, η τάση για απόκτηση περισσότερων οικονομικών κερδών από την εκμετάλλευση των πολιτιστικών πόρων οδηγεί πολλές φορές στην τυποποίηση των προσφερόμενων τουριστικών περιοχών με αποτέλεσμα να θίγεται η αρχιτεκτονική κληρονομιά και οι ιδιαιτερότητες της περιοχής. «Η ανάγκη για επέκταση στο χώρο οδηγεί πολλές φορές και σε ανέγερση τουριστικών κτισμάτων σε χώρους που βρίσκονται δίπλα σε μνημεία ή αρχαιολογικούς τόπους ή σε περιοχές όπου το φυσικό περιβάλλον χρήζει ιδιαίτερης προστασίας» (Τσάρτας, 1996: 329). Το αποτέλεσμα είναι η εμπορευματοποίηση όλων των άυλων και υλικών μορφών της τοπικής παράδοσης και η αλλαγή του τοπικού πολιτισμού.

Εν συνεχεία, ένας άλλος κίνδυνος είναι η μαζικοποίηση και η ευρεία διάχυση των πολιτιστικών προτύπων διότι ελλοχεύει την απειλή της αλλοίωσης των πολιτιστικών στοιχείων ιδίως σε περιοχές που είναι υπό ανάπτυξη. Οι τοπικές κοινωνίες γίνονται επιρρεπείς στο να υιοθετούν τα πολιτισμικά πρότυπα των αναπτυγμένων χωρών και ως εκ τούτου μεταβάλλεται ή εξαφανίζεται το γνήσιο πολιτιστικό τους κεφάλαιο, το οποίο οι τουρίστες που τις επισκέπτονται εξαρχής αναζητούν.

Τέλος, αν και η εικόνα που προβάλλει η Ελλάδα είναι θετική και υπάρχει παγκόσμια και ευρωπαϊκή ζήτηση δεν αναδεικνύονται με έμφαση εκείνα τα χαρακτηριστικά τα οποία θα καταστήσουν τη χώρα διεθνή πολιτιστικό προορισμό. Η έλλειψη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τον πολιτιστικό τουρισμό, οι αποσπασματικές δράσεις σε συνδυασμό με την απουσία υποδομών δρουν ανασταλτικά σε κάθε θετικό βήμα να λειτουργήσει καταλυτικά ο ΠΤ ως κινητήρας της τουριστικής ανάπτυξης.

5.3.3. Ποσοτική ανάλυση του Πολιτιστικού Τουρισμού στην Ελλάδα (2011-2014).

Η Ελλάδα, όπως έχει ήδη επισημανθεί βρίθκει σε πολιτιστικά μνημεία και τόπους που την καθιστούν εξαιρετικό πόλο έλξης τουριστών, πολλά από τα οποία χαιρούν οικουμενικής αναγνώρισης (μνημεία ή χώροι Ουνέσκο) και προσελκύουν το διεθνές ενδιαφέρον των επισκεπτών.

Διάγραμμα 8: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα.

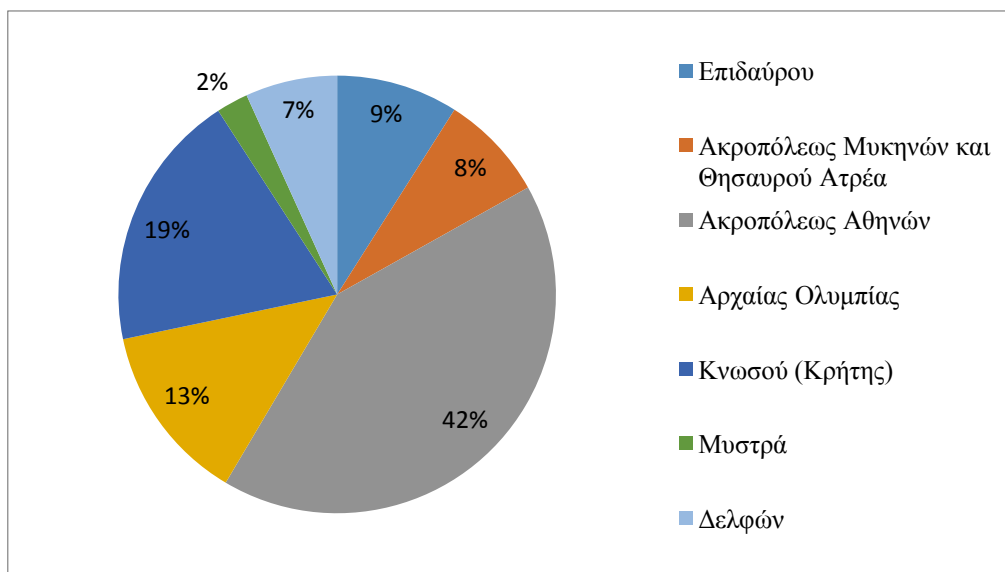
* Με διακεκομμένη γραμμή είναι οι αρχαιολογικοί χώροι που δεν ανήκουν στα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Εξετάζοντας την επισκεψιμότητα των μεγαλύτερων αρχαιολογικών χώρων⁴² (Διάγραμμα 8) διαπιστώνεται πως την περίοδο 2011-2014 υπήρχε αυξητική τάση, παρά την οικονομική κρίση. Από τους αρχαιολογικούς χώρους με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα σημειώνεται πως μόνο η Κνωσός δεν ανήκει στα μνημεία Ουνέσκο, η οποία ωστόσο συγκεντρώνει υψηλό τουρισμό που εξηγείται από τον μεγάλο αριθμό επισκεπτών στην Κρήτη.

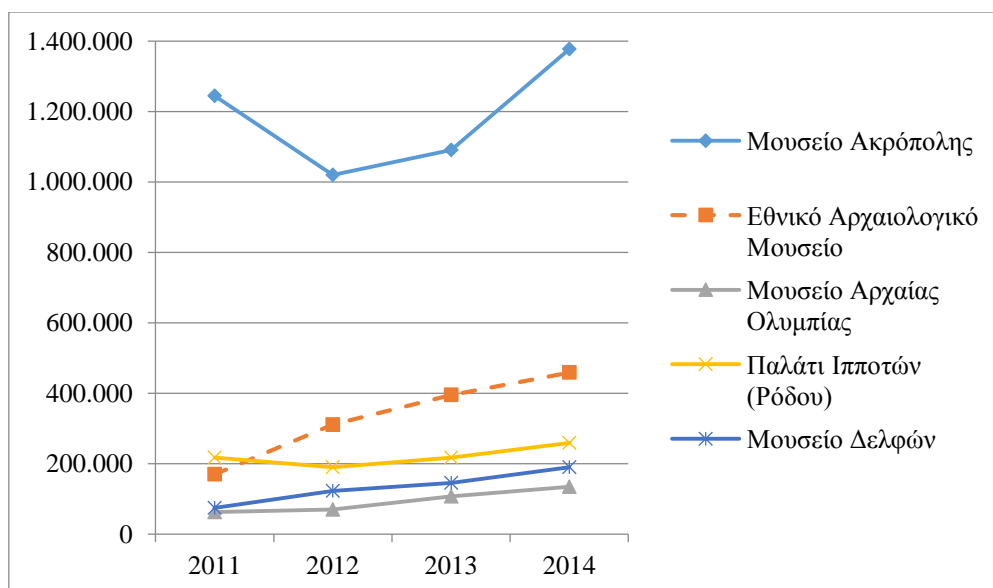
Όσον αφορά το ποσοστό (%) επισκεψιμότητας των επιλεγέντων μνημείων στο σύνολό τους (Διάγραμμα 9), διαφαίνεται πως η Ακρόπολη των Αθηνών είναι ο αρχαιολογικός χώρος με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα στην Ελλάδα. Η Αρχαία Ολυμπία είναι ο

⁴² Πρόκειται για τους αρχαιολογικούς χώρους που συγκεντρώνουν τους περισσότερους επισκέπτες και για τους οποίους δίνονται ξεχωριστά στοιχεία στα Δελτία Τύπου από την ΕΛ.ΣΤΑΤ.

αρχαιολογικός χώρος με την τρίτη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα στην Ελλάδα, ενώ η Κνωσός βρίσκεται στην δεύτερη θέση, αν και δεν αποτελεί μνημείο Ουνέσκο.

Διάγραμμα 9: Κατανομή επισκεπτών στους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους

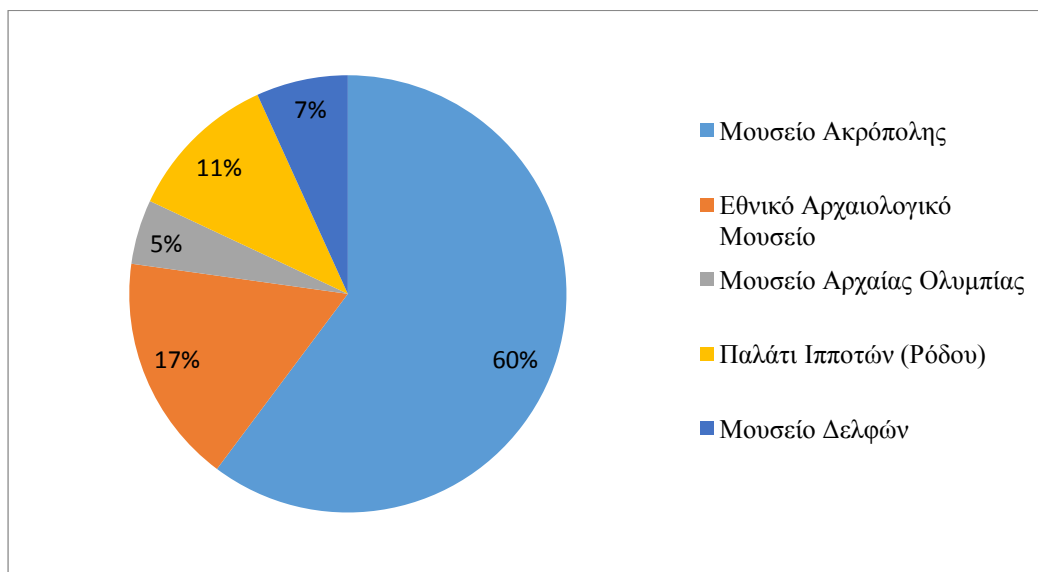

Διάγραμμα 10: Επισκέπτες μουσείων με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα

Όσον αφορά δε την επισκεψιμότητα των μεγαλύτερων μουσείων για την ίδια περίοδο (2011-2014) συμπεραίνεται με βάση τον αριθμό των επισκεπτών (Διάγραμμα 10) πως όλα τα μουσεία παρουσιάζουν αυξητική τάση με το μουσείο Ακρόπολης να σημειώνει ιδιαίτερη άνοδο μετά το 2013.

Από την άλλη πλευρά, μελετώντας την κατανομή των επισκεπτών στο σύνολο των μουσείων (Διάγραμμα 11) καταδεικνύεται πως το μουσείο με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα είναι το μουσείο Ακρόπολης (60%) ενώ το Εθνικό Αρχαιολογικό μουσείο μολονότι δεν ανήκει στον Κατάλογο ΠΚ της Ουνέσκο βρίσκεται στη δεύτερη θέση.

Τέλος, τα μουσεία Ακροπόλεως, Αρχαίας Ολυμπίας και Δελφών βρίσκονται παραπλήσια ή μέσα στους ομώνυμους αρχαιολογικούς χώρους (αναγνωρισμένοι ως ΠΚ της Ουνέσκο) και ως εκ τούτου εξάγεται ότι επηρεάζονται άμεσα από αυτούς.

Διάγραμμα 11: Κατανομή επισκεπτών στα σημαντικότερα μουσεία

Συνοψίζοντας, η μελέτη για τον ΠΤ στην Ελλάδα καταδεικνύει πως:

- Η τάση εξέλιξης του ΠΤ την χρονική περίοδο 2011-2014 καταγράφεται θετική, παρά τις μεταβολές στο πολιτικοοικονομικό γίνεσθαι της χώρας.
- Στην Ελλάδα, τα σημαντικότερα μνημεία από άποψη επισκεψιμότητας είναι ταυτόχρονα και μνημεία/ χώροι Ουνέσκο, με εξαίρεση την Κνωσό και το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών που συγκεντρώνουν υψηλή επισκεψιμότητα.
- Τα μουσεία που γειτνιάζουν με αρχαιολογικούς χώρους με υψηλή επισκεψιμότητα επηρεάζονται θετικά ως προς τον αριθμό των επισκεπτών τους.

5.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Βασικές προτεραιότητες για την ανάπτυξη του Πολιτιστικού Τουρισμού θα πρέπει να αποτελούν σύμφωνα με την Έκθεση του ΣΕΤΕ (ΣΕΤΕ, 2013) και την βιβλιογραφία οι ακόλουθες:

- η αξιοποίηση του πολιτισμού ως αυτόνομου προϊόντος κυρίως για προορισμούς που δεν συμβαδίζουν με το μοντέλο «Ήλιος-Θάλασσα»
- η ανάδειξη κορυφαίων αρχαιολογικών χώρων με στόχο να προσφέρονται παγκόσμιας κλάσης υποδομές
- η αναβάθμιση των μεγαλύτερων μουσείων, με στοχευμένες παρεμβάσεις⁴³
- η ενδυνάμωση μεγάλων εκδηλώσεων και φεστιβάλ για την ενίσχυση της ελκυστικότητάς τους στο διεθνές κοινό
- ο σχεδιασμός και η διαμόρφωση μιας σειράς από «ξεχωριστές εμπειρίες»⁴⁴
- η χρήση της τεχνολογίας για τη βελτίωση του πολιτιστικού υποπροϊόντος (π.χ. ψηφιακό μουσείο, ψηφιακά εργαλεία για τους τουρίστες)
- ένα θεσμικό πλαίσιο που να ρυθμίζει δραστηριότητες σε συγκεκριμένες χωρικές ζώνες και το σχεδιασμό της δραστηριότητας σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό)
- η αποτελεσματική καταγραφή της ΠΚ της χώρας και η διασύνδεση των πολιτιστικών πόρων μέσω δημιουργίας δικτύων και διαδρομών
- η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας για την ανάπτυξη και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.

⁴³ Προτείνονται για π.χ. η δημιουργία διαδραστικών εκθεμάτων, η περιοδική εισαγωγή του νέου περιεχομένου, τα εικονικά εκθέματα και οι εκθέσεις σχετικά με την επιστήμη, την οργάνωση blockbuster εκθέσεων σε συνεργασία με μεγάλα διεθνή μουσεία και ενίσχυση μη-εκθεσιακών προσφορών.

⁴⁴ Πρόκειται για δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην ικανοποίηση των επιθυμιών απαιτητικών τουριστών (π.χ. συμμετοχή σε ανασκαφές και αρχαιολογικές δραστηριότητες αποκατάστασης μνημείων)

6. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ

6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο πολιτισμός παραδοσιακά αποτελούσε μέρος της δημόσιας επένδυσης, γεγονός το οποίο αντιστρέφεται μετά τη δεκαετία του '80 καθώς «οι στρατηγικές τοπικής οικονομικής ανάπτυξης αναγνωρίζουν τις πολιτιστικές βιομηχανίες ως νευραλγικό τομέα για την ανάπτυξη των αστικών και περιφερειακών οικονομιών» (Miles & Paddison, 2005: 836). Όπως προκύπτει μάλιστα από έρευνες, οι επενδύσεις στον πολιτισμό έχουν τη δυνατότητα να αναζωογονούν το χαρακτήρα αλλά και την οικονομία ενός τόπου (Ward, 2002:7).

Το πολιτιστικό κεφάλαιο συγκροτεί πυλώνα οικονομικής δύναμης και πλούτου, υπό διαφορετική μορφή της κλασικής έννοιας του όρου, το οποίο με την ορθή αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και δεξιοτήτων (π.χ. φαντασία, δημιουργικότητα και ποιότητα έκφρασης) δύναται να έχει οικονομικά οφέλη χωρίς να έχει καταβληθεί υψηλό χρηματικό κεφάλαιο. Παρατηρείται λοιπόν πολλές επιχειρήσεις να αξιοποιούν το χαμηλό κόστος παραγωγής των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών (ΠΔΒ) τόσο στις πλούσιες χώρες όσο και στις αναδυόμενες οικονομίες.

Πράγματι, στην Ευρώπη οι ΠΔΒ βρίσκονται στην κορυφή κατέχοντας το 70% της παγκόσμιας αγοράς (European Commission, 2012) κατέχοντας συγκριτικό πλεονέκτημα στο εξαγωγικό εμπόριο προς τις τρίτες χώρες και αποτελώντας τον καλύτερο πρεσβευτή της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και της ευρωπαϊκής ΠΚ.

Κατ' επέκταση, η σημασία της ανάπτυξης των ΠΔΒ για την ελληνική οικονομία είναι εξαιρετικά σημαντική, καθώς η δομή της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας παρουσιάζει μια σειρά από ιδιαιτερότητες⁴⁵ οι οποίες θα κάνουν ανταγωνιστικές τις ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον αναδυόμενο τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας. Το διακύβευμα δεν είναι μόνο η συντήρηση της ΠΚ

⁴⁵ Ως ιδιαιτερότητες των Ελληνικών επιχειρήσεων αναφέρονται: (i) το μεσαίο έως πολύ μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, (ii) ο υψηλός βαθμός έντασης εργασίας, (iii) η προσωπική ταυτότητα της δημιουργίας, (iv) η παραγωγική ή «δημιουργική» φαντασία, με την έννοια της ικανότητας επεξεργασίας νέων χρήσιμων εικόνων και εννοιών, (v) η ελευθεριότητα σκέψης και νόησης και η διάθεση κριτικής, (vi) η ευκολία προσαρμογής στο διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, (vii) η αισθητική και η ποιότητα έκφρασης, (viii) η έμφαση στην καινοτομία, (ix) η πλεονεκτική γεωγραφική θέση της χώρας και οι ευνοϊκές καιρικές συνθήκες, (x) η μοναδικότητα της γλώσσας, (xi) το απόθεμα τεχνογνωσίας και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού (Λαζαρέτου, 2014).

αλλά και η δημιουργία νέων μορφών πολιτισμού που θα προάγουν την πρωτοτυπία και την καινοτομία. Προτείνεται δηλαδή το πέρασμα από τη στατική (κληροδότηση) προσέγγιση του πολιτισμού που μετατρέπει την κοινωνία σε παθητικό καταναλωτή-στην δυναμική του θεώρηση μέσα από την παραγωγή μορφών πολιτιστικής έκφρασης. (Λαζαρέτου, 2014)

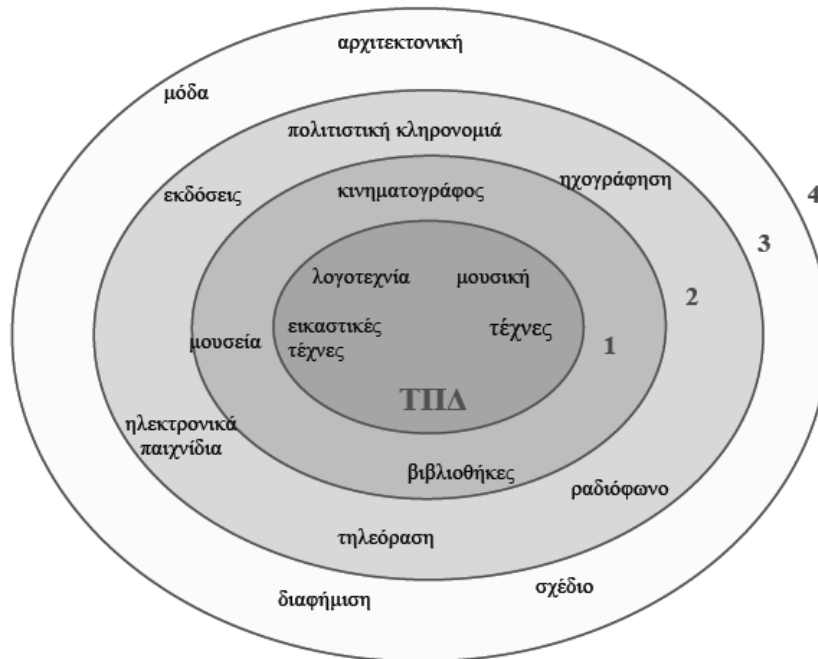
6.2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΔΒ

«Στην παραδοσιακή θεωρία και πολιτική της βιομηχανικής οργάνωσης, οι όροι «πολιτιστικές βιομηχανίες»⁴⁶ (cultural industries) και «δημιουργικές βιομηχανίες» (creative industries) συχνά αναφέρονται σε παραγωγικούς τομείς που βρίσκονται στην περιφέρεια του ενδιαφέροντος της οικονομικής και βιομηχανικής ανάλυσης και συνήθως καλύπτουν το χώρο του πολιτισμού, του θεάματος και των τεχνών» (Λαζαρέτου, 2014). «Ο αρμονικός συγκερασμός της έννοιας του πολιτισμού και της καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας με την έννοια της οικονομίας της αγοράς δημιούργησε ένα νέο τομέα, τον «τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας», και ανέδειξε ένα νέο πεδίο ενδιαφέροντος για την οικονομική επιστήμη, τα «οικονομικά του πολιτισμού»⁴⁷ και τη «δημιουργική οικονομία».

Με βάση το «υπόδειγμα των ομόκεντρων κύκλων», (Thosby 2001, KEA 2006) όσο πιο έντονο είναι το περιεχόμενο της καλλιτεχνικής, πολιτιστικής και δημιουργικής έκφρασης ενός προϊόντος τόσο περισσότερο μια δραστηριότητα νομιμοποιείται να συμπεριληφθεί στο σκληρό πυρήνα της πολιτιστικής και δημιουργικής οικονομίας (Εικόνα 6). Το κοινό χαρακτηριστικό με τις βιομηχανίες που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο τομέα του πολιτισμού είναι πως αντλούν κέρδη από την εκμετάλλευση της δημιουργικότητας του εργατικού δυναμικού και από την αποκλειστική διαχείριση των πνευματικών τους δικαιωμάτων (Λαζαρέτου, 2014).

⁴⁶ Ο όρος *πολιτιστική βιομηχανία* χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1947 από τους γνωστούς Γερμανούς κοινωνιολόγους *M.Horkheimer* και *Th.Adorno* στο έργο τους *Dialektik der Aufklarung* (Διαλεκτική του Διαφωτισμού), αλλά με στενότερη έννοια.

⁴⁷ Κατά το έγκριτο διεθνές περιοδικό *Journal of Cultural Economics*, η οικονομική του πολιτισμού αποτελεί «πεδίο εφαρμογής της οικονομικής θεωρίας και ανάλυσης στις τέχνες του θεάματος και στον πολιτισμό. Ασχολείται με την οικονομική και επιχειρηματική οργάνωση του τομέα του πολιτισμού και τη συμπεριφορά των παραγωγών-δημιουργών, καταναλωτών και κυβερνητικών φορέων σε θέματα πολιτισμού». (<http://www.springer.com/economics/microeconomics/journal/10824>) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 20.07.2015).

Εικόνα 6: Τομέας πολιτισμού και δημιουργίας: το υπόδειγμα των ομόκεντρων κύκλων
 Σημείωση: 1-2: αμιγώς πολιτιστικές και δημιουργικές δραστηριότητες (πυρήνας).
 3-4: συναφείς δραστηριότητες (περιφέρεια), ΤΠΔ: τομέας πολιτισμού και δημιουργίας.
 Πηγές: Throsby (2001), ΚΕΑ (2006).

Συνοψίζοντας λοιπόν, οι ΠΔΒ περιγράφουν «μικρές ή μεγάλες επιχειρήσεις που για κερδοσκοπικούς κυρίως σκοπούς, σχεδιάζουν, παράγουν, προβάλλουν και διανέμουν πολιτιστικά προϊόντα για μαζική κατανάλωση, όπως βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικές παραγωγές, εφαρμογές λογισμικού με πολιτιστικό περιεχόμενο (εκπαιδευτικά ή ψυχαγωγικά CD ROM, ψηφιακά εκθέματα σε μουσεία ή στο Διαδίκτυο), μουσικά CD, ψηφιοποιημένη μουσική. Ο όρος σήμερα χρησιμοποιείται με ευρεία έννοια⁴⁸ και περιλαμβάνει «το σύνολο των δραστηριοτήτων που συνδέονται με την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών του πολιτισμού, όπως και με την ολοκληρωμένη συντήρηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς μιας χώρας» (Βερνίκος, Δασκαλοπούλου κ.ά. 2004: 9).

⁴⁸Υπό ευρεία έννοια, οι πολιτιστικές βιομηχανίες περιλαμβάνουν τις κλασικές πολιτιστικές βιομηχανίες (κινηματογράφος, εκδοτικοί οίκοι ημερήσιου και περιοδικού τύπου), τις παραστατικές τέχνες (θέατρο, χορός), τις εταιρείες παραγωγής τηλεοπτικών προγραμμάτων, τις εικαστικές τέχνες (γλυπτική, ζωγραφική, διακοσμητικές τέχνες), τη λογοτεχνία, την αρχιτεκτονική, τη χειροτεχνία. Περιλαμβάνει επίσης και τα μουσεία, τις αίθουσες τέχνης και τις δραστηριότητες που αφορούν στην παραγωγή και διακίνηση αγαθών, οι οποίες σχετίζονται με τη δημιουργική καλλιτεχνική έκφραση και έχουν οικονομική αξία. Η έννοια δύναται να διευρυνθεί ακόμα περισσότερο εάν συμπεριληφθούν οι βιομηχανίες τουρισμού και αναψυχής και η μόδα (Cultural policies in Europe: a compendium of basic facts and trends, 2015) (www.culturalpolicies.net) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 11.08.2015)

6.3. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΔΒ

Αποτελεί κοινό τόπο πως οι ΠΔΒ και γενικότερα οι πολιτιστικές δραστηριότητες συνιστούν ένα μείζονος σημασίας παραγωγικό πόρο από τον οποίο απορρέουν οικονομικές ροές, εισόδημα και απασχόληση (Herrero et al., 2006). Καταρχάς, ως άμεσες θετικές επιδράσεις προσμετρώνται η δημιουργία νέων επιχειρήσεων, η αύξηση της απασχόλησης, και της επένδυσης. Οι επιδράσεις έχουν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα καθώς η ανάπτυξη μιας πολιτιστικής δραστηριότητας (π.χ. ένα μουσείο) δύναται να μεταβάλλει θετικά την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής (π.χ. ίδρυση επιχειρήσεων εστίασης).

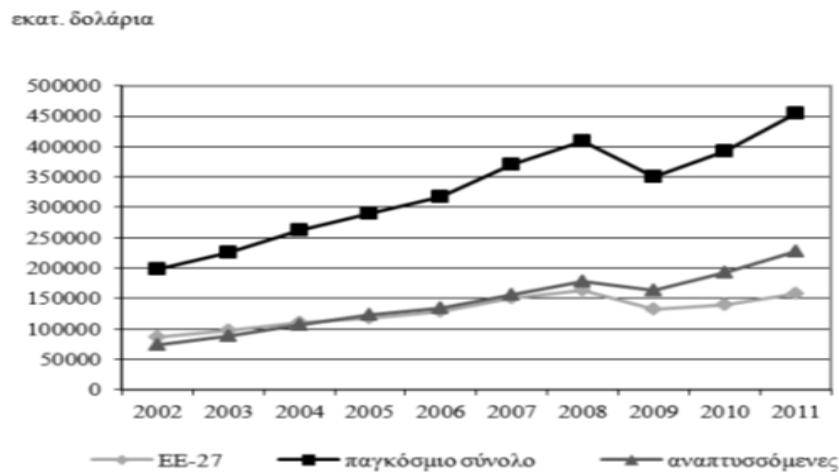
Επιπροσθέτως, η πολιτιστική ανάπτυξη συμπορεύεται με την οικονομική και κοινωνική άνθηση. Πρώτον, διότι αλληλεξαρτάται με άλλους παραγωγικούς τομείς του οικονομικού συστήματος (π.χ. μεταποίηση, εστίαση, τουρισμός, υπηρεσίες) και δεύτερον, διότι λειτουργεί ως συνεκτικός ιστός της κοινωνίας στην οποία αναπτύσσεται, ειδικά στις υποβαθμισμένες αστικές περιοχές. Οι πολιτιστικές βιομηχανίες λειτουργούν ως καταλύτης αποτροπής και μείωσης της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού, των ανισοτήτων θέτοντας υγιείς βάσεις για την καινοτομία, και την δημιουργικότητα με την πρωτοποριακή χρήση των νέων τεχνολογιών.⁴⁹

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδας διαπιστώνεται πως η συμβολή των ΠΔΒ στην οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς παρά την συρρίκνωση κατά 10, 6% του όγκου του συνολικού παγκοσμίου εμπορίου, το παγκόσμιο εξαγωγικό εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών πολιτισμού και δημιουργίας είχε αυξητική πορεία, με ρυθμό 14,4% κατά μέσο όρο την περίοδο 2002-2008 (Λαζαρέτου, 2014).

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 12 «στη περίοδο της κρίσης (2007-2011) οι εξαγωγές αγαθών του τομέα συνέχισαν την ανοδική τους πορεία, καταγράφοντας μέσο ετήσιο ρυθμό 3,7%, ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές (Διάγραμμα 13) παρουσίασαν μικρή συρρίκνωση των εισαγωγών κατά -0,08%» (Λαζαρέτου, 2014: 23). Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως στο τομέα των υπηρεσιών ιδιαίτερη άνθηση είχαν ο κλάδος της

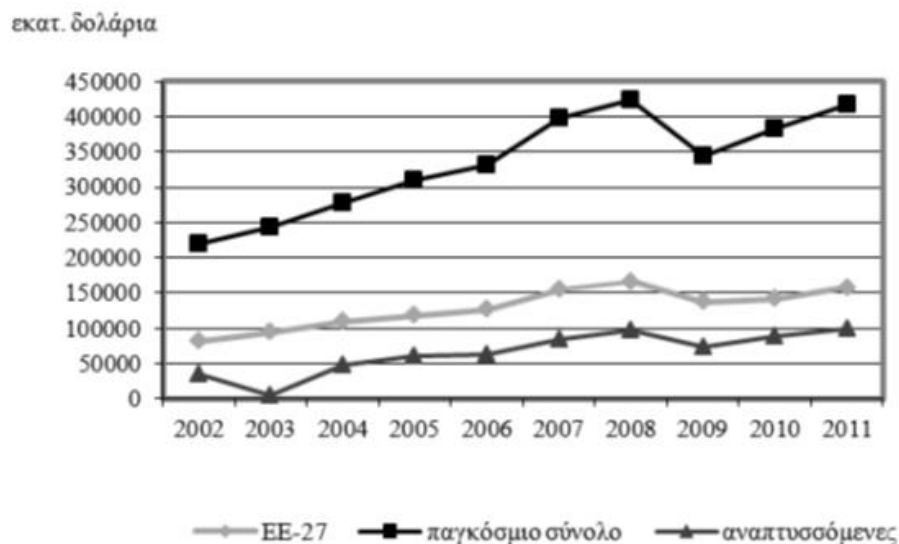
⁴⁹ Ειδικότερα στον τομέα των οπτικοακουστικών μέσων, η ΕΕ έχει κατατάξει τις πολιτιστικές βιομηχανίες σε δυναμικό οικονομικό κλάδο που απασχολεί μεγάλο αριθμό ατόμων και είναι εργαλείο ανάδειξης της δημιουργικότητας και της πολυμορφίας του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Σε αυτό το πλαίσιο αναφοράς, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα MEDIA είχε ως στόχο να ενισχύσει τον τομέα στην παγκόσμια αγορά.

πληροφορικής και της διαφήμισης, και η αξία των εισαγωγών και εξαγωγών προϊόντων πολιτισμού και δημιουργίας ήταν από 1,5 έως 2 φορές μεγαλύτερη το 2011 σε σχέση με το 2002, ενώ για τις αναπτυσσόμενες χώρες ήταν 3 φορές μεγαλύτερη (Διαγράμματα 12 και 13). Γεγονός είναι επίσης ότι περισσότερο από το 1/3 της αξίας του παγκόσμιου εμπορίου αναλογεί στην ΕΕ-27.

Διάγραμμα 12: Εξαγωγές προϊόντων πολιτισμού και δημιουργίας, 2002-2011

Πηγή: UNCTAD, Database, Ιούνιος 2013

Διάγραμμα 13: Εισαγωγές προϊόντων πολιτισμού και δημιουργίας, 2002-2011

Πηγή: UNCTAD, Database, Ιούνιος 2013

Παρόλα αυτά, αξίζει να υπογραμμισθεί πως οι ΠΔΒ φέρουν ιδιάζοντα εγγενή στοιχεία που τις διαφοροποιούν από τον παραδοσιακό τύπο βιομηχανιών και για τα οποία είναι απαραίτητη η λήψη επικουρικών μέτρων.⁵⁰

6.4. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στην Ελλάδα ο τομέας των ΠΔΒ και η συμβολή του στην οικονομία, το μέγεθος του, οι μορφές απασχόλησης και η συνεισφορά του τόσο στις εξαγωγές όσο και στο ΑΕΠ της χώρας είναι υπό μελέτη καθώς υπάρχει ελάχιστη γνώση (Λαζαρέτου, 2014). Καταρχάς, εκλείπει ένα σύστημα καταγραφής⁵¹ των επαγγελματιών πολιτιστικής έκφρασης και των ΠΔΒ το οποίο θα έδινε μια αντιπροσωπευτική εικόνα, ενώ διαπιστώνεται πως στο σύνολο του, ο κλάδος απασχολεί μεμονωμένους επιχειρηματίες-δημιουργούς σε διάφορες αστικές και ημιαστικές περιοχές που παράγουν έργα εμπνευσμένα από την τοπική κουλτούρα.

Κατ' επέκταση, η ορθή αποτίμηση του μεγέθους των ΠΔΒ στην εθνική οικονομία⁵² προϋποθέτει την ύπαρξη στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη δαπάνη (δημόσια και

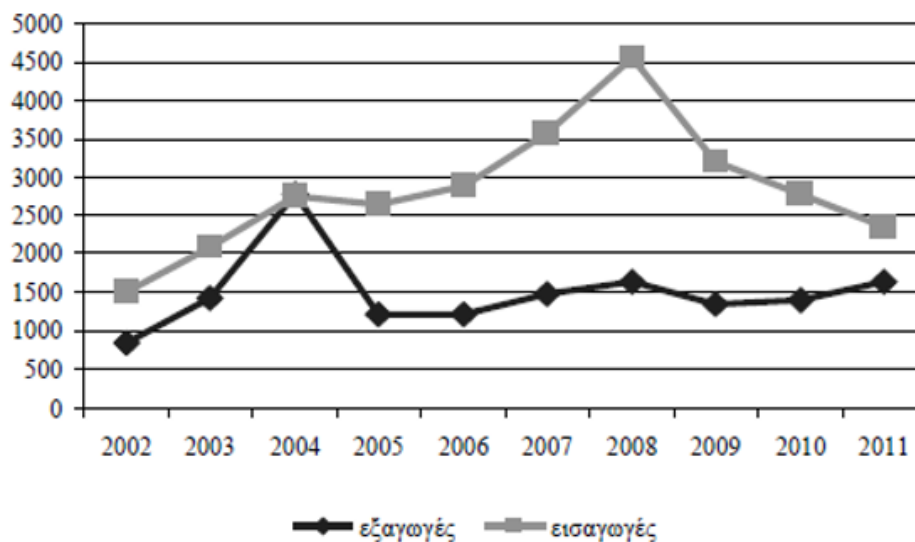
⁵⁰Ειδικότερα, μέσα από μια σταχυολόγηση των σημαντικότερων χαρακτηριστικών τους αναφέρονται τα ακόλουθα στοιχεία: α) η πρωτότυπη και μοναδική παραγωγή προϊόντων απαιτεί μεγάλη προσπάθεια από τις επιχειρήσεις καθώς χρειάζεται κάθε φορά να επικοινωνήσουν στο κοινό το προϊόν και να πείσουν για την αξία του, β) η παραγωγή γνώσης και νέων ιδεών ευδοκμεί στο πλαίσιο δικτύων ελεύθερων επαγγελματιών-δημιουργών μικρού μεγέθους επιχειρήσεων με χαλαρούς κανόνες λειτουργίας το οποίο όμως δεν ευνοεί την ανάπτυξη οικονομικών κλίμακας, την διείσδυση σε ξένες αγορές και την προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων, αλλά δυσκολεύει τη διασύνδεση με άλλους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας και την κινητικότητα των καλλιτεχνών, γ) η μη ορθή λειτουργία της αγοράς και η ύπαρξη ολιγοπωλίων σε δημιουργικούς κλάδους (ΜΜΕ, διαφήμιση) αναχαιτίζει τον ανταγωνισμό, δ) η ελλιπής αναγνώριση των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών σε συνδυασμό με την απουσία καταγραφής ποσοτικών στοιχείων σχετικών με την συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της ελληνικής και ευρωπαϊκής οικονομίας δρουν ως πρόσκομμα στην ίδρυση ενός φορέα που θα ασχολείται αποκλειστικά με το συντονισμό της δράσης τους, ε) η διείσδυση της τεχνολογίας στην παραγωγή και διανομή των προϊόντων επιφέρουν αλλαγές στο παραδοσιακό τρόπο παραγωγής και η προσαρμογή των επιχειρήσεων και των δημιουργών στα νέα δεδομένα μέσω της εκπαίδευσης μοιάζει αναπόφευκτη επιταγή προκειμένου να συνεχίσουν να λειτουργούν, ζ) η δυσκολία στην πρόσβαση στην αγορά κεφαλαίων και σχεδόν η πλήρη εξάρτηση από κρατικές επιχορηγήσεις (Λαζαρέτου, 2014).

⁵¹ Το αναλυτικό πλαίσιο που έχει προταθεί από την ESSnet-Culture (2012) (βλέπε Παράρτημα 6) είναι ένας ασφαλής οδηγός για την ταξινόμηση των μονάδων του συγκεκριμένου οικονομικού κλάδου.

⁵² Η επίδραση του πολιτισμού μπορεί να αξιολογηθεί σε τέσσερα επίπεδα, με βάση την τεχνοκρατική θεώρηση (βλ. Reever, 2002, Lee, 2010 και UNCTAD, 2010): (α) στην πρωτογενή επίδραση (primary economic impact) στην εθνική οικονομία, (β) στις δευτερογενείς επιδράσεις (secondary economic impact), που συνήθως περιγράφονται σε όρους θετικού πολλαπλασιαστικού αντικτύπου (multiplier effect) στο σύνολο της οικονομίας καθώς αυξάνεται η συνολική ενεργό ζήτηση, (γ) στις τριτογενείς επιδράσεις ή αποτελέσματα διάχυσης (spill-over effects) μέσω της μεταφοράς γνώσης, τεχνολογίας και καινοτομίας σε άλλους τομείς, της αύξησης της ζήτησης και της παραγωγής συμπληρωματικών αγαθών, και της αστικής ανάπτυξης με θετικό αντίκτυπο

ιδιωτική), την συνολική απασχόληση και τα χαρακτηριστικά των απασχολούμενων, την μείωση της ανεργίας, την παραγωγικότητα, τη συμβολή του στην διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας. Το εγχείρημα αυτό ωστόσο φαίνεται ανέφικτο για την χώρα μας εφόσον απουσιάζουν απαραίτητα στατιστικά δεδομένα και δεν έχει πραγματοποιηθεί έως σήμερα μια αξιολόγηση της δράσης των ΠΔΒ.

Εξετάζοντας τις εμπορικές επιδόσεις της Ελλάδας στο διεθνές εμπόριο (Διάγραμμα 14) παρατηρείται πως «αν και μεταξύ των ετών 2002 και 2011 η αξία του διεθνούς εμπορίου της Ελλάδας σε προϊόντα και υπηρεσίες πολιτισμού και δημιουργίας αυξήθηκε ραγδαία, το ισοζύγιο παρέμεινε αρνητικό. Το έλλειμμα προσδιορίζεται στην κατηγορία των προϊόντων και των υπηρεσιών, ενώ το μικρό αλλά αυξανόμενο διαχρονικά πλεόνασμα στις υπηρεσίες δεν αρκεί για να ανατρέψει το αρνητικό ισοζύγιο» (Λαζαρέτου, 2014: 38).

Διάγραμμα 14: Εμπορικές επιδόσεις, 2002-2011 (αξία, σε εκατ. δολάρια)

Σημείωση: Εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών, όλες οι κατηγορίες

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων από την UNCTAD Database, Ιούνιος 2013

Αναλυτικότερα, οι πιο εξωστρεφείς εμπορικές κατηγορίες ήταν οι δραστηριότητες του σχεδίου (μόδα και έπιπλο, οι εκδόσεις βιβλίων, τα ηλεκτρονικά βιβλία, η διαφήμιση, η έρευνα αγοράς και οι δημοσκοπήσεις με συνολικό ποσοστό 76,8% του συνόλου των εξαγόμενων προϊόντων πολιτισμού και δημιουργίας, με το αντίστοιχο ποσοστό

στην αγορά ακινήτων, στο εμπόριο και στον τουρισμό, και (δ) στις έμμεσες επιδράσεις (indirect impact) στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή, στην ποιότητα εκπαίδευσης και στην ποιότητα ζωής.

εισαγωγών του ίδιου κλάδου να αγγίζει το 66%. Από την άλλη πλευρά, οι λιγότερο εξωστρεφείς κλάδοι ήταν των οπτικοακουστικών μέσων και των εικαστικών τεχνών, καθώς και των υπηρεσιών έρευνας και τεχνολογίας (Λαζαρέτου, 2014).

Τέλος, αν και δεν έχει ολοκληρωθεί μια σύγκριση σε ενωσιακό επίπεδο για την απεικόνιση στοιχείων απασχόλησης στον τομέα πολιτισμού και δημιουργίας, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat για το έτος 2009 το ποσοστό απασχόλησης στην Ελλάδα και την ΕΕ-27 άγγιξε το 1,2% της συνολικής απασχόλησης στην Ελλάδα, έναντι 1,7% στην ΕΕ-27 (Λαζαρέτου, 2014). Το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης το συγκέντρωνε ο κλάδος των εκδόσεων (30,6%) στη χώρα μας, που στη συνέχεια λόγω ύφεσης μειώθηκε σημαντικά. Παρατηρώντας δε τον δείκτη κύκλου εργασιών σε επιμέρους κλάδους του πολιτισμού και δημιουργίας (εκδόσεις, κινηματογράφος, τηλεόραση, εγγραφή μουσικής, προγραμματισμός και ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές) για την περίοδο 2001-2012 παρατηρείται γρήγορη ανάπτυξη μεταξύ των ετών 2004 και 2008, ενώ από το 2009 λόγω της διεθνούς και εθνικής οικονομικής ύφεσης, ο δείκτης μειώνεται σχεδόν στην μισή τιμή συγκριτικά με εκείνη του 2008 (Λαζαρέτου, 2014).

6.4.1. Παραδείγματα Ελληνικών Πολιτιστικών και Δημιουργικών Βιομηχανιών.

Τα πιο σημαντικά δείγματα ΠΔΒ που θα μπορούσαν ενδεικτικά να αναφερθούν σε σχέση με την ΠΚ είναι τα μουσεία, τα Φεστιβάλ και τα πολιτιστικά ιδρύματα. Με μια πρώτη ανάγνωση των στοιχείων, διαπιστώνεται πως η διαθεσιμότητα ποσοτικών δεδομένων περιορίζεται ως προς τα μουσεία στην επισκεψιμότητά τους και στις εισπράξεις τους. Εκλείπει ο αντίκτυπος της δράσης τους στην οικονομία και στην αύξηση του ΑΕΠ της χώρας.

Παρά την κρίση, η ελληνική πραγματικότητα έχει να επιδείξει θετικά παραδείγματα της οικονομίας του πολιτισμού που σημείωσαν πρόοδο. Συγκεκριμένα αναφέρονται η Εθνική Λυρική Σκηνή, ο Ελληνικός Κινηματογράφος και το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (Λαζαρέτου, 2014). Η Εθνική Λυρική Σκηνή υιοθετώντας πιο εξωστρεφές προφίλ, με άμεση επαφή με το κοινό σε παραστάσεις εκτός θεάτρου και με έσοδα που προέρχονται όχι μόνο από την μειωμένη κρατική επιχορήγηση αλλά και τα ευρωπαϊκά προγράμματα και τις ιδιωτικές χορηγίες κατάφερε να ανθήσει παρά τη δύσκολη οικονομική συγκυρία.

Θετικά ενδείξεις δείχνει και ο Ελληνικός κινηματογράφος, που καθιερώνεται τα τελευταία χρόνια ως γνωστό εμπορικό σήμα στην εγχώρια και διεθνή αγορά, με σημαντική αύξηση του αριθμού συμμετοχών των ελληνικών ταινιών σε διεθνή φεστιβάλ και την αύξηση των εσόδων από τις πωλήσεις τους. Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην οικονομική άνθηση του ελληνικού κινηματογράφου ήταν η θερμή ενασχόληση νέων δημιουργών που αναζητούν χρηματοδότηση εκτός κράτους καθώς και τα φορολογικά κίνητρα που δόθηκαν για επένδυση σε κινηματογραφικές ταινίες με βάση το άρθρο 73 του Ν. 3842/2010.

Τέλος, όσον αφορά το υπό κατασκευή Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος φιλοδοξεί «να γίνει ένας εκπαιδευτικός και πολιτιστικός πόλος έλξης παγκοσμίου βεληνεκούς, ο οποίος θα προσελκύσει επισκέπτες από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο» Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, 2011, :1) και θα έχει πολλαπλά οφέλη στην Ελληνική οικονομία.

6.5. ΟΥΝΕΣΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί μέρος των πολιτιστικών βιομηχανιών, διότι η ΠΚ αφενός παράγει πολιτιστικές υπηρεσίες και αφετέρου είναι μέρος του κύκλου παραγωγής των διάφορων πολιτιστικών κλάδων (π.χ. μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς, όπως το Σινικό Τείχος)⁵³ (United Nations, 2013).

Η Ουνέσκο συνδέει τον πολιτισμό και την οικονομία συνεισφέροντας στην καλύτερη κατανόηση του ρόλου των ΠΔΒ σε μια νέα πολιτιστική πολιτική και οικονομική πραγματικότητα. Βασική κατεύθυνση στην «Αναπτυξιακή Ατζέντα του ΟΗΕ μετά το 2015» είναι η ενίσχυση του τομέα του πολιτισμού με όραμα την ανάπτυξη και με έμφαση στις τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες ως μέσο για την ανακούφισή της φτώχειας, σε χώρες της Ασίας και της Αφρικής. Ως δικλείδα ασφαλείας για την μη

⁵³ Για παράδειγμα το τείχος της Κίνας έχει τεράστιο εισόδημα από τον τουρισμό και την επένδυση από τις εθνικές αρχές και τους τοπικούς φορείς. Επίσης, με βάση έρευνες το Σινικό τείχος χρησιμοποιήθηκε ως σύμβολο για την πώληση πολλών προϊόντων, μιας μάρκας αυτοκινήτου, των Ολυμπιακών Αγώνων, μαθημάτων Κινεζικής γλώσσας, συνδέθηκε με τη μουσική, τα καταλύματα, τα σιγάρα, την ιατρική, τα πυροτεχνήματα και το φαγητό. Το τείχος συμβάλλει στην πώληση αυτών των προϊόντων επεκτείνοντας την οικονομική επίδραση πέρα από τον τομέα της ΠΚ. Για την οικονομική μέτρηση του τείχους θα πρέπει να λάβουμε υπόψη την αξία του τείχους ως Brand για όλα αυτά τα προϊόντα, την αξία του ως σύμβολο ΠΚ στους Κινέζους για την εθνική τους ταυτότητα, και την αξία του στον κόσμο ως εξαιρετικό επίτευγμα της ανθρωπότητας. Η τελευταία αξία οδήγησε και στην αναγνώριση του Τείχους από την Ουνέσκο ως παγκόσμια κληρονομιά, θέλοντας να δείξει πόσο ο πολιτισμός συμβάλλει στην οικονομία και στην κοινωνία.

υπονόμευση των τοπικών πολιτισμών και την ανισότητα μεταξύ Βορρά και Νότου στο πλαίσιο μιας αγοράς αποκλειστικά προσανατολισμένης στο κέρδος, η Ουνέσκο προτάσσει τη Σύμβαση για την Προώθηση και Προστασία της πολυμορφίας της πολιτιστικής έκφρασης (2005)⁵⁴ ως θεσμικό πλαίσιο, για την κατοχύρωση της πολιτιστικής έκφρασης, που όμως τα περισσότερα κράτη αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να μεταφράσουν τις διατάξεις της Σύμβασης σε συγκεκριμένες πολιτικές και εργαλεία για την αποτελεσματική εφαρμογή της.⁵⁵

Ακολούθως, επισημαίνει ότι οι κυβερνήσεις θα πρέπει να ενσωματώσουν τις ΠΔΒ στην αναπτυξιακή στρατηγική και προωθή τη σύναψη εταιρικών σχέσεων (με δημόσιους φορείς, με τον ιδιωτικό τομέα, τις ΜΚΟ) για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων και τη δημιουργία βιώσιμων αλλαγών. Στόχος είναι η ενίσχυση της πολιτιστικής έκφρασης που απορρέει από τη δημιουργικότητα των ατόμων, των ομάδων και των κοινωνιών και συμβάλλει στη δημιουργική οικονομία και σε μια ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς

Με βάση την Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για την Δημιουργική Οικονομία (2013), «η πολιτιστική οικονομία παράγει πλούτο, θέσεις εργασίας, αλλά και κοινωνική ευημερία» συνεισφέροντας στην αειφόρο ανάπτυξη. Πρόκειται για έναν ραγδαία αναπτυσσόμενο τομέα ιδίως στις χώρες υπό ανάπτυξη που δημιουργεί απασχόληση, εισόδημα, και έσοδα από τις εξαγωγές έχοντας τη σημαντική συμβολή του Οργανισμού.

Για να εξασφαλισθεί ότι ο πολιτισμός βρίσκει τη θέση που του αρμόζει στην εξίσωση της ανάπτυξης, η Ουνέσκο έχει υιοθετήσει μια τριπλή προσέγγιση: α) υπερασπίζεται τον πολιτισμό σε συνάρτηση με την ανάπτυξη παγκοσμίως, β) πιέζει την διεθνή κοινότητα να ορίσει σαφείς πολιτικές και νομικά πλαίσια και γ) εργάζεται για την

⁵⁴ Η Σύμβαση για την Προώθηση και Προστασία της πολυμορφίας της πολιτιστικής έκφρασης (2005) ενσωματώνει την έννοια της πολυμορφίας ως πηγή δημιουργικότητας και ικανότητας για πολιτιστική έκφραση⁵⁴. Πρόκειται για ένα νομικό και θεσμικό πλαίσιο που βοηθά στο να δημιουργήσει περιβάλλοντα στα οποία οι καλλιτέχνες, οι επαγγελματίες, οι ερασιτέχνες και οι πολίτες σε όλο τον κόσμο θα μπορέσουν να δημιουργήσουν, και να απολαύσουν πολιτιστικά αγαθά, υπηρεσίες και δραστηριότητες. Για να επιτευχθεί ο στόχος, η Σύμβαση καλεί τα κράτη μέλη να εισάγουν πολιτικές και μέτρα για να υποκινήσουν την δημιουργικότητα, να παράσχουν πρόσβαση σε δημιουργούς για να συμμετάσχουν σε εσωτερικές και διεθνείς αγορές και να εξασφαλίσουν ότι η καλλιτεχνική εργασία είναι προ βάσιμη σε ευρύ κοινό.

⁵⁵ Η ικανότητα ως προς την ενδυνάμωσή των πολιτιστικών τομέων εμποδίζεται λόγω: α) έλλειψη τεχνογνωσίας στο τομέα της δημοσίας πολιτικής, β) αδύναμα θεσμικά πλαίσια γ) έλλειψη σχετικών δεδομένων για να ληφθεί πολιτική, δ) περιορισμένη ικανότητα παρακολούθησης των συνεπειών της κάθε πολιτικής και μέτρησης στον πολιτιστικό τομέα, και ε) χαμηλή δικτύωση μεταξύ κυβερνήσεων και κοινωνίας των πολιτών.

υπεράσπιση της ΠΚ, της ενίσχυσης των ΠΔΒ και της ενθάρρυνσης του πολιτιστικού πλουραλισμού.

Τέλος, λειτουργεί το Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων της Ουνέσκο (2004) (UCCN)⁵⁶ με στόχο την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των πόλεων που έχουν αναγνωρίσει την δημιουργικότητα ως στρατηγικό παράγοντα για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη σε πέντε τομείς δημιουργίας (Χειροτεχνία, εικαστικές τέχνες, ψηφιακή Τέχνη, Κινηματογράφος, Σχεδιασμός, Γαστρονομία, λογοτεχνία και τη μουσική).⁵⁷

6.6.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΔΒ

Αναμφισβήτητα, κάθε χώρα διαθέτει το μοναδικό της πολιτιστικό κεφάλαιο το οποίο θα πρέπει να αξιοποιήσει ορθά προκειμένου να αναπτύξει στρατηγική ανάπτυξης της οικονομίας του πολιτισμού. Στην Ελλάδα παραδοσιακά, η πολιτιστική πολιτική βρισκόταν υπό το προστατευτικό κέλυφος της κρατικής δημόσιας δαπάνης υπό τη μορφή επιχορηγήσεων, φοροελαφρύνσεων ή φοροαπαλλαγών, και εκπαιδευτικών προγραμμάτων τέχνης.

Ωστόσο, η αξιοποίηση του πολιτισμού ως καταλυτικό εργαλείο της οικονομίας επιτάσσει μια ολιστική προσέγγιση του στρατηγικού σχεδιασμού που θα εμπλέκει πολλούς φορείς της οικονομικής δραστηριότητας (πολιτισμό, οικονομία, εκπαίδευση, τουρισμό) και δράσεις που θα στοχεύουν στην εξωστρέφεια των ΠΔΒ, στην αύξηση της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων στον πολιτισμό.

Ειδικότερα, προτείνονται οι κάτωθι πολιτικές με θετικά αποτελέσματα στον τομέα (Λαζαρέτου, 2014):

- Ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση του τομέα του πολιτισμού

⁵⁶ Πρόκειται για το ακρωνύμιο του UNESCO Creative Cities Network (UCCN).

⁵⁷ Το Δίκτυο αποτελείται από 69 πόλεις που εργάζονται με κοινό στόχο να τοποθετήσουν την δημιουργικότητα και τις πολιτιστικές βιομηχανίες στην καρδιά των αναπτυξιακών σχεδίων σε τοπικό επίπεδο και να συνεργαστούν ενεργά σε διεθνή κλίμακα. Μοιράζονται καλές πρακτικές και αναπτύσσουν συνεργασίες με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς καθώς και με την κοινωνία των πολιτών (<http://en.unesco.org/creative-cities/>) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 13.08.2015)

- Σύνδεση της εκπαιδευτικής πολιτικής με τον πολιτισμό και τις αντίστοιχες βιομηχανίες⁵⁸
- Αναβάθμιση της Πύλης Πολιτιστικών Φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού σε εργαλείο επικοινωνίας και ανάληψης πολιτιστικών δράσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων στον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας⁵⁹
- Βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου για την προστασία των δημιουργικών δραστηριοτήτων⁶⁰
- Μέτρα ενίσχυσης του ανταγωνισμού στην αγορά πολιτιστικών προϊόντων σε κλάδους με ολιγοπώλια και περιορισμός των μονοπωλιακών καταστάσεων στην πληροφόρηση⁶¹
- Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κτιρίων ή δημοσίων χώρων και ανάδειξη τους σε δυναμικά κέντρα πολιτισμού και δημιουργικότητας
- Χρηματοδότηση δημιουργικής επιχειρηματικότητας από α) την ιδιωτική πολιτιστική χορηγία, β) το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη 2014-2020» με το υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» και «Media», γ) από τις εταιρείες επιχειρηματικών κεφαλαίων (venture capital), δ) την χρηματοδότηση από το

⁵⁸ Παράδειγμα προς υιοθέτηση είναι το βρετανικό πρόγραμμα Creative Partnerships και το νορβηγικό The Culture Backpack. Το βρετανικό πρόγραμμα Creative Partnerships εφαρμόζεται από το 2002 με ιδιαίτερη επιτυχία και φέρνει σε επαφή εντός της σχολικής κοινότητας μαθητές με τους επαγγελματίες επιχειρηματίες στο τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας. Το νορβηγικό πρόγραμμα The Culture Backpack, εφαρμόζεται στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με σκοπό τη διεύρυνση των πολιτιστικών ενδιαφερόντων του μαθητή.

⁵⁹ Πρόκειται για κρατικές και ιδιωτικές οργανώσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τοπικοί φορείς, εμπορικοί σύλλογοι και επαγγελματικές ενώσεις.

⁶⁰ Απαιτείται να προσδιορισθεί σαφώς το νομοθετικό πλαίσιο για το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας (patent), το βιομηχανικό σχέδιο (industrial design), την ονομασία προέλευσης (appellation of origin) ή το εμπορικό σήμα (Trademark) και να καταπολεμηθεί η πειρατεία που αλλοιώνει την ιδιαίτερη πολιτιστική φυσιογνωμία με κίνδυνο η τοπική οικονομία να χάσει το συγκριτικό της πλεονέκτημα.

⁶¹ Το φαινόμενο αυτό εμποδίζει τη παραγωγή και διακίνηση της έκφρασης, την συμμετοχή στη γνώση και τη δημιουργική οικονομία.

κοινό (crowdfunding)⁶² και το θεσμό Peer-to-Peer Lending,⁶³ και ε) το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020 με έμφαση την τεχνολογία, την καινοτομία και τη νεανική επιχειρηματικότητα

- Σύνδεση του πολιτισμού με τουρισμό⁶⁴ με στόχο την καλύτερη εμπλοκή των φορέων και την έγκαιρη ανακοίνωση των πολιτιστικών δράσεων της προσεχούς τουριστικής περιόδου
- Εκπαιδευτικό σύστημα που βασίζεται στη δημιουργική ελευθερία και προωθεί την ανεξάρτητη σκέψη
- Επέκταση του θεσμού της χορηγίας προς όφελος πολιτιστικών δραστηριοτήτων, ακολουθώντας πρακτικές άλλων χωρών όπου εγχώριες ή πολυεθνικές εταιρείες, εμπορικές βιομηχανίες, εμπορικές τράπεζες, μαικήνες, φορείς της κοινωνίας των πολιτών προσφέρουν δωρεές σε καλλιτεχνικούς οργανισμούς, ιδρύματα συνδράμουν οικονομικά πολιτιστικές εκδηλώσεις με ανταπόδοση φορολογικές ελαφρύνσεις ή προβολή της επωνυμίας.

⁶² Αποτελεί μια από τις πιο επιτυχημένες και ταχύτατα ανερχόμενες μεθόδους χρηματοδότησης νέων ιδεών παγκοσμίως, σύμφωνα με την οποία ο δημιουργός απευθύνεται άμεσα στον κόσμο για τη χρηματοδότηση της ιδέας του. Τα οφέλη είναι πολλαπλά. Όχι μόνο ο δημιουργός εξασφαλίζει χρήματα, αλλά και σχηματίζεται μια κοινωνία ανθρώπων που μέσω της χρηματοδότησης συμμερίζονται έναν κοινό στόχο και γίνονται ενεργοί συνδημιουργοί και όχι παθητικοί δέκτες του έργου τέχνης. Η διαδικτυακή πλατφόρμα αυτοχρηματοδότησης μπορεί να γίνει ένα χρήσιμο εργαλείο έρευνας αγοράς για το συγκεκριμένο έργο τέχνης (Röthler and Wenzlaff (2011), *The Economist* (2013), “Equity crowdfunding: Cream of Devon” και *Financial Times* (2013), “Investors rush to be a part of the crowd” .Στην Ελλάδα, αν και αυτός ο τρόπος χρηματοδότησης δεν είναι ακόμη ιδιαίτερα γνωστός, λειτουργεί με επιτυχία η πρώτη ελληνική διαδικτυακή πλατφόρμα αυτοχρηματοδότησης (<http://www.groopio.com/>) Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης : 3.08.2015)

⁶³ «Ο θεσμός Peer-to-Peer Lending (P2P Lending) αποτελεί μια νέα μορφή χρηματοδότησης που σημειώνει μεγάλη ανάπτυξη στις ΗΠΑ και τη Βόρεια Ευρώπη. Στην Ελλάδα είναι παντελώς άγνωστη, με εξαίρεση την ιδιωτική εταιρία PROFILE, που ειδικεύεται στην ανάπτυξη χρηματοοικονομικού λογισμικού. Λειτουργεί μέσω μιας εποπτευόμενης από τις κανονιστικές αρχές διαδικτυακής πλατφόρμας, όπου η ζήτηση συναντά την προσφορά. Άτομα και επιχειρήσεις εξασφαλίζουν έντοκο δανεισμό προσεγγίζοντας απευθείας άλλους ιδιώτες, αποταμιευτές και επενδυτές μέσω της πλατφόρμας, η οποία λειτουργεί συμπληρωματικά προς τα παραδοσιακά τραπεζικά σχήματα. Τα οφέλη είναι πολλαπλά. Ο επενδυτής εξασφαλίζει μεγαλύτερη απόδοση σε σχέση με την απόδοση ενός προθεσμιακού καταθετικού λογαριασμού και ο δανειζόμενος βρίσκει κεφάλαια, πολλές φορές μάλιστα με χαμηλότερο επιτόκιο, τα οποία δεν θα ήταν δυνατόν να τα βρει εξαιτίας της απομόχλευσης των εμπορικών τραπεζών, οι οποίες περιορίζουν σημαντικά τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» (Λαζαρέτου, 2014: 62).

⁶⁴ Για παράδειγμα οι τουριστικοί πράκτορες να γνωρίζουν τα πολιτιστικά προγράμματα από νωρίς και να μπορούν να τα προσφέρουν στο πλαίσιο των πακέτων διακοπών που συμπιπτουν χρονικά με την περίοδο των πολιτιστικών προγραμμάτων (πχ. Φεστιβάλ Επιδάφρου) η ανακοίνωση από πριν των πολιτιστικών δρώμενων της προσεχούς τουριστικής περιόδου θα αναδείκνυε τον πολιτιστικό τουρισμό σε σημαντική συνιστώσα του γενικού τουρισμού

Γ' ΕΝΟΤΗΤΑ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

7. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Η παρούσα έρευνα στοχεύει σε πρώτη φάση να καταγράψει και εν συνεχεία να διερευνήσει εάν το πολιτιστικό κεφάλαιο στο Νομό Ηλείας, στον οποίο συγκεντρώνονται δυο μνημεία Παγκόσμιας ΠΚ⁶⁵, δύναται να αποτελέσει δυναμική μεταβλητή οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής.

Ειδικότερα, η έρευνα εστιάζεται στην περιοχή του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας, δήμου με ιστορικό βάρος καθώς αποτελεί τη γενέτειρα των Ολυμπιακών Αγώνων και συγκεντρώνει τη παγκόσμια προβολή με τη τελετή αφής της Ολυμπιακής φλόγας. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στο πολιτιστικό απόθεμα του δήμου, στις υποδομές (μουσεία, θέατρα) καθώς και σε εκδηλώσεις σύγχρονου πολιτισμού (φεστιβάλ, πολιτιστικές εκδηλώσεις) για την οικονομική ανάπτυξη του τόπου.

Αναφορικά με τη μεθοδολογία εκπόνησης της εργασίας, καταρχάς χρησιμοποιήθηκαν βιβλιογραφικές πηγές και αξιοποιήθηκαν διαδικτυακοί τόποι και δημοσιεύματα με αναφορές στην πολιτιστική ζωή του τόπου.

Επιπλέον, διεξήχθη ποιοτική έρευνα (βάσει ερωτηματολογίων⁶⁶ προσαρμοσμένων σε κάθε περίπτωση, βλέπε Παράρτημα 7) με διεξαγωγή συνεντεύξεων με υπαλλήλους της Ζ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Αρχαίας Ολυμπίας⁶⁷ καθώς και με φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης του εν λόγω Δήμου.

⁶⁵ Πρόκειται για την Αρχαία Ολυμπία και το ναό του Επικούρειου Απόλλωνα στις Βάσες.

⁶⁶ Για την διεξαγωγή των συνεντεύξεων δημιουργήθηκαν διαφορετικά ερωτηματολόγια (Παράρτημα 7 : Υλικό συνεντεύξεων) ανάλογα με τα άτομα στα οποία απευθύνονταν. Το ερωτηματολόγιο προς τους εκπροσώπους της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας περιείχε ερωτήσεις σχετικά με το ρόλο της Ουνέσκο και των ελληνικών φορέων για τη διατήρηση και προβολή του Μνημείου. Από την άλλη πλευρά, στο Δήμο απευθύνθηκαν ερωτήματα αναφορικά με την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς υπό την οικονομική σκοπιά. Τέλος, οι ερωτήσεις προς τον τουριστικό πράκτορα και τον εκπρόσωπο του Λιμενικού Ταμείου αφορούσαν στην εισροή τουριστών στο νομό και στην επιλογή ταξιδιωτικού προορισμού τους.

⁶⁷ Είναι αρμόδια για τη διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Ολυμπίας για τη διευκρίνιση ζητημάτων σχετικών με την ιδιαιτερότητα του χώρου ως ΠΚ υπό την αιγίδα της Ουνέσκο .

Στο ίδιο πλαίσιο αναφοράς, πραγματοποιήθηκε συνέντευξη με εκπρόσωπο του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους προκειμένου να ερευνηθεί η ανάπτυξη του φεστιβάλ ως μορφή ΠΔΒ στο νομό.

Εν συνεχεία, προκειμένου να υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τον ρόλο της πολιτιστικής κληρονομιάς ως προς τον ΠΤ της περιοχής διενεργήθηκε επαφή με Τουριστικό γραφείο, καθώς και με το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κατακόλου.

Στόχος ήταν η καταγραφή της άποψης εκπροσώπων της επιχειρηματικής οικονομίας που συνδέονται άμεσα με το μουσείο, αλλά και η συσχέτιση του αναδυόμενου κλάδου του τουρισμού της κρουαζιέρας με τον ΠΤ της περιοχής.

Ακολούθως, αξιοποιώντας στοιχεία από την ΕΛ.ΣΤΑΤ., το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κατακόλου και το «ΝΕΑΝΙΚΟ ΠΛΑΝΟ»⁶⁸ διεξήχθη ποσοτική έρευνα για να διερευνηθούν τα βασικά ερωτήματα της εργασίας, ως προς τον ΠΤ και την αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων της περιοχής.

Τέλος, είναι απαραίτητο να επισημανθεί πως με την παρούσα μελέτη επιχειρείται η απεικόνιση της παρούσας πραγματικότητας και η σκιαγράφηση του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής. Σημειώνονται τα προβλήματα και κατατίθενται προτάσεις σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά που θα μπορούσαν να δώσουν μια πνοή οικονομικής ανάπτυξης.⁶⁹

⁶⁸ Πρόκειται για την Α.Ε μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, υπεύθυνη για τη λειτουργία και διοίκηση του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους.

⁶⁹ Είναι ευνόητο πως μια πλήρως αντιπροσωπευτική έρευνα για ένα σχέδιο οικονομική ανάπτυξης της περιοχής θα απαιτούσε την ολιστική προσέγγιση του νομού και της περιφέρειας, θα λάμβανε υπόψη περισσότερες οικονομικές μεταβλητές, συνθήκη που δεν ήταν εφικτό να πραγματοποιηθεί δεδομένου του μικρού χρονικού διαστήματος εκπόνησης της εργασίας, αλλά δεν αποτελούσε και αρχικό στόχο της συγκεκριμένης μελέτης.

8. ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ: ΜΝΗΜΕΙΟ ΟΥΝΕΣΚΟ

8.1. Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΩΣ ΜΝΗΜΕΙΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η Αρχαία Ολυμπία,⁷⁰ είναι πόλη του νομού Ηλείας, η οποία έχει μετασηματισθεί από αγροτική σε τουριστική περιοχή, χάρη στο παγκόσμιας εμβέλειας και σημασίας αρχαιολογικό χώρο, την κοιτίδα των Ολυμπιακών Αγώνων, τόπο συμβολικής αξίας και προσέλκυσης επισκεπτών.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Ολυμπίας, με βάση την αξιολόγηση του ICOMOS αναγορεύθηκε μνημείο Παγκόσμιας κληρονομιάς το 1989 καθώς πληροί τα κριτήρια I, II, III, IV και VI των «κατευθυντήριων γραμμών» της Σύμβασης για την Διατήρηση της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Ειδικότερα,

- Κριτήριο I. Το ιερό της Άλτεως συγκεντρώνει πολλά αριστουργήματα του αρχαίου Μεσογειακού κόσμου εκ των οποίων πολλά χάθηκαν, όπως το χρυσελεφάντινο⁷¹ άγαλμα του Δία, έργο του Φειδία το οποίο καταστράφηκε από φωτιά στην Κωνσταντινούπολη και ο Ερμής του Πραξιτέλους. Συνιστούν αναμφισβήτητα σημαντικά έργα γλυπτικής και αποτελούν σημείο αναφοράς για την ιστορία της τέχνης
- Κριτήριο II. Η επιρροή των μνημείων της Ολυμπίας υπήρξε σημαντική, γεγονός από αποδεικνύεται από τα ακόλουθα τρία παραδείγματα: α) τον μεγαλοπρεπή ναό του Δία, β) την Νίκη του Παιωνίου, και γ) την Παλαίστρα της Ολυμπίας⁷²

⁷⁰ Η Αρχαία Ολυμπία έχει πληθυσμό 13.409 κατοίκους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή (2011).

⁷¹ Ο Ναός του Δία στέγασε το διάσημο άγαλμα του Δία, που ήταν ένα από τα Επτά Θαύματα του Αρχαίου Κόσμου. Το Χρυσελεφάντινο άγαλμα ήταν περίπου 13 μέτρα (43 πόδια) και φιλοτεχνήθηκε από τον γλύπτη Φειδία επί δώδεκα χρόνια, στο εργαστήριό του στο χώρο της Ολυμπίας.

⁷² Καταρχάς, ο μεγαλοπρεπής ναός του Δία (470-457 π. Χ), αποτελεί τυπικό δωρικό περίπτερο ναό, με πλούσιο γλυπτό διάκοσμο, από παριανό μάρμαρο, και αποτελεί ένα από τα εξοχότερα δείγματα του λεγόμενου Αυστηρού Ρυθμού της Πρώιμης Κλασικής γλυπτικής, πρότυπο των σπουδαίων Δωρικών ναών που οικοδομήθηκαν στη νότια Ιταλία και Σικελία κατά τον 5ο αιώνα π. Χ. Ακόμη, η Νίκη του Παιωνίου, σμιλεμένη το 420 π. Χ άσκησε μεγάλη επιρροή με τις εικονογραφικές αλληγορίες της Νίκης που η νεοκλασική τέχνη του 19ου αιώνα χρησιμοποίησε. Τέλος, με αναφορά στη ρωμαϊκή περίοδο, η Παλαίστρα της Ολυμπίας αποτελεί σίγουρα την τυπολογική αναφορά που έκανε ο Βιτρούβιος στην πραγματεία Περί Αρχιτεκτονικής της οποίας η αρχιτεκτονική αξία είναι αδιαμφισβήτητη.

- Κριτήριο III. Η Ολυμπία φέρει εξαιρετική μαρτυρία για τους αρχαίους πολιτισμούς της Πελοποννήσου, τόσο ως προς τη διάρκεια όσο και ως προς την ποιότητα τους⁷³
- Κριτήριο IV. Η Ολυμπία είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα ιερού στον ελλαδικό χώρο με πολλαπλές λειτουργίες: θρησκευτική (ναός του Δία και της Ήρας), πολιτική (Βουλευτήριο, Πρυτανείο) και κοινωνική (Λεωνίδαίο, Ρωμαϊκός Ξενώνας, σπίτι του Νέρωνα, Παλαίστρα και αθλητικές δομές)⁷⁴
- Κριτήριο VI. Η Ολυμπία είναι άμεσα και απτά συνδεδεμένη με ένα γεγονός παγκόσμιας σημασίας, τους Ολυμπιακούς αγώνες, οι οποίοι εορτάζονταν τακτικά από το 776 π.Χ. Αξίες όπως η ειρηνική και θεμιτή άμιλλα μεταξύ των ελεύθερων και ίσων ανθρώπων, διατεθειμένων να υπερβούν τη σωματική τους δύναμη με μοναδική φιλοδοξία την συμβολική ανταμοιβή τους με ένα κότινο ελιάς έγιναν παγκόσμια σύμβολα. Η αναβίωση των Ολυμπιακών αγώνων το 1896, απεικονίζει την διαχρονικότητα ιδανικών, όπως η ειρήνη, η δικαιοσύνη και η πρόοδος, που αποτελούν αναμφίβολα το πολυτιμότερο και ταυτόχρονα πιο εύθραυστο στοιχείο της παγκόσμια κληρονομιάς.

Σήμερα, ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ολυμπίας προστατεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3028/2002 για την «Προστασία των Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε γενικές γραμμές». Ο χώρος βρίσκεται υπό τη δικαιοδοσία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, μέσω της Ζ' Εφορείας Αρχαιοτήτων που εποπτεύει την περιοχή για τις πράξεις των παράνομων ανασκαφών, παρακολουθεί και

⁷³ Αναλυτικότερα, οι πρώτοι ανθρώπινοι οικισμοί χρονολογούνται από τους προϊστορικούς χρόνους, όταν η κοιλάδα κατελήφθη (3.000 - 1.100 π.Χ.). Επιπλέον, υπάρχουν οικισμοί και νεκροπόλεις από την Εποχή του Χαλκού, ενώ στο χώρο υπάρχουν και δείγματα της Μεσοελλαδικής και Μυκηναϊκής περιόδου. Γύρω στο 10ο-9ο αι. π.Χ. άρχισε να διαμορφώνεται η Άλις, το ιερό άλσος για τη λατρεία του Δία, και η Ολυμπία από τόπος κατοίκησης έγινε τόπος λατρείας. Το 776 π.Χ. αναδιοργανώθηκαν προς τιμήν του οι αγώνες, από τον Ίφιτο, βασιλιά της Ήλιδας, από τον Κλεισθένη της Πίσσας και τον Λυκούργο της Σπάρτης, οι οποίοι θέσπισαν και την ιερή εκκευρία. Τα Ολύμπια τελούσαν κάθε τέσσερα χρόνια και σύντομα απέκτησαν πανελλήνιο χαρακτήρα. Ο Χριστιανικός οικισμός επέζησε στα ερείπια του πανελλήνιου ιερού, ενώ το εργαστήριο του Φειδία ανακαλύφθηκε κάτω τα ερείπια μιας βυζαντινής εκκλησίας.

⁷⁴ Αναλυτικότερα, αναφέρεται πως μέσα από τον αφιερωμένο στους θεούς περίβολο της Άλτεως μαζί με τους κύριους ναούς του Δία και της Ήρας, υπάρχουν και άλλα αρχαία ιερά, όπως το Πελόπιο, και μια σειρά ειδωλίων στους πρόποδες του Κρόνιου Λόφου. Γύρω από τον ιερό περίβολο οι ιερείς χρησιμοποιούσαν δομές μόνο για τις τελετές (Θεηκολεών) και από τη διοίκηση (Βουλευτήριο), υπήρχε το κέντρο της διοικητικής και πολιτικής ζωής του ιερού και το κέντρο διοίκησης των Ολυμπιακών Αγώνων (Πρυτανείο), κτήριο για τη διαμονή (Λεωνίδαίο και Ρωμαϊκός Ξενώνας), κατοικίες για διακεκριμένους επισκέπτες (σπίτι του Νέρωνα), καθώς και αθλητικές δομές που χρησιμοποιούνταν για την προετοιμασία και την γιορτή των Ολυμπιακών Αγώνων: το στάδιο και ο ιππόδρομος στα ανατολικά, και τα ιαματικά λουτρά, η Παλαίστρα και το Γυμνάσιο στα νότια και δυτικά.

παρεμβαίνει όταν είναι αναγκαίο, και εκτελεί έλεγχο εργασιών εκσκαφής για την θεμελίωση των νέων κτιρίων.

8.2. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ ΣΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Κάθε έξι χρόνια, τα συμβαλλόμενα κράτη καλούνται να υποβάλλουν στην Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς περιοδική έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης Παγκόσμιας Κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης της κατάστασης διατήρησης των ιδιοτήτων Παγκόσμιας Κληρονομιάς που βρίσκονται στο έδαφός του.

Ο στόχος της περιοδικής έκθεσης είναι να γίνεται αξιολόγηση της εφαρμογής από το συμβαλλόμενο κράτος ως προς τη διατήρηση του μνημείου σε βάθος χρόνου, αλλά και να επικαιροποιούνται οι πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του σε περιβάλλον που διαρκώς μεταβάλλεται. Λειτουργεί επίσης και ως μηχανισμός περιφερειακής συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ των μερών σχετικά με την εφαρμογή της σύμβασης.

Η Επιτροπή εξετάζει τις περιοδικές εκθέσεις βάσει προκαθορισμένου χρονοδιαγράμματος με τρόπο που να εξασφαλίζεται η συμμετοχή των κρατών μερών. Επί της ουσίας πρόκειται για ερωτηματολόγιο με τους παράγοντες που επηρεάζουν την εξαιρετική παγκόσμια αξία των ακινήτων Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Σε περίπτωση δε που κριθεί ότι το μνημείο απειλείται από σοβαρό και ειδικό κίνδυνο, η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς μπορεί να αποφασίσει να εγγράψει αυτό το ακίνητο στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε Κίνδυνο.

Σύμφωνα με την τελευταία περιοδική έκθεση για τον εν λόγω αρχαιολογικό χώρο (2014)⁷⁵ η κατάσταση της αρχαίας Ολυμπίας καθώς και των μουσείων κρίθηκε κατάλληλη και οι αξίες του χώρου Παγκόσμιας Κληρονομιάς διατηρήθηκαν στο ακέραιο, με την ανακατασκευή μάλιστα ενός στύλου του ναού του Δία και του Φιλίππειου.

⁷⁵ <http://whc.unesco.org/archive/periodicreporting/EUR/cycle02/section2/groupb/517.pdf>

Όσον αφορά το σχέδιο διαχείρισης διαπιστώθηκε πως δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης και προστασίας του χώρου και των μνημείων, εκτός από την γενική εποπτεία προστασίας που ασκείται από το Υπουργείο Πολιτισμού- το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο όργανο για την προστασία και επίβλεψη των μνημείων- μέσω των αποκεντρωμένης υπηρεσίας του⁷⁶. Η χρηματοδότηση των εργασιών προέρχεται αποκλειστικά από το κράτος και τα ευρωπαϊκά προγράμματα (Γ'ΚΠΣ, ΕΣΠΑ 2007-13), ενώ δεν προβλέπεται κάποια μορφής χρηματοδότηση από την Ουνέσκο. Η βασική χρηματοδότηση του αρχαιολογικού χώρου γίνεται από το Ελληνικό κράτος και από ιδιωτικά ιδρύματα.⁷⁷

Τα βασικά οφέλη από την αναγνώριση του χώρου ως ΠΚ είναι καταρχάς κοινωνικά και υλικά. Η προβολή του χώρου σε διεθνές επίπεδο οδηγεί σε αναστηλώσεις, αναπαλαιώσεις, εργασίες καθαρισμού, μονοπάτια επισκεπτών, επεξηγηματικές πινακίδες, επέκταση της ζώνης για τους επισκέπτες, κατασκευή καλύτερων εγκαταστάσεων για τους επισκέπτες. Ασκείται επίσης πίεση ως προς τη διαχείριση του μνημείου στον τομέα της αποκατάστασης υλικών. Σημαντικά είναι σαφώς και τα οικονομικά οφέλη, καθώς η αίγλη της ταυτότητας του μνημείου ως ΠΚ αυξάνει την επισκεψιμότητά του.

Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επισημανθούν και ορισμένες αρνητικές πτυχές που περιορίζουν τις δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης του χώρου. Πρώτα πρώτα, δεν προσφέρεται κάποια εκπαίδευση στο προσωπικό, αν και υπάρχουν ανάγκες εκπαίδευσης ιδιαίτερα για το προσωπικό φύλαξης σε θέματα σχετικά με την ασφάλεια και την υποδοχή του κοινού.

Επιπλέον, αν και υπάρχουν σημεία σήμανσης στο χώρο ότι πρόκειται για ΠΚ, το έμβλημα της Ουνέσκο δεν χρησιμοποιείται στα δημοσιεύματα. Εν συνεχεία, είναι απαραίτητο να αυξηθεί η ενημέρωση των κατοίκων για τη σύγχρονη Ολυμπία και για την σημασία της προστασίας και προώθησης του χώρου, αλλά και των υποχρεώσεων απέναντι της.

⁷⁶ Πρόκειται για την Ζ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

⁷⁷ Αναλυτικότερα, το 2009 ένα ιδιωτικό ίδρυμα έκανε μια σημαντική δωρεά στο ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού για την ενίσχυση του υπάρχοντος συστήματος πυρόσβεσης του χώρου. Άλλες δωρεές αφορούν την χρηματοδότηση από το Γερμανικό κράτος και πολιτιστικά ιδρύματα για εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης, που διεξήχθησαν από το Γερμανικό αρχαιολογικό ινστιτούτο των Αθηνών.

Αξιολογώντας τους τρέχοντες αρνητικούς παράγοντες που επηρεάζουν την κατάσταση διατήρησης του Μνημείου, διαπιστώνονται πως οι βασικότερες απειλές είναι οι καιρικές συνθήκες (υγρασία και μικροοργανισμοί σε περιορισμένη κλίμακα, οι παράνομες δραστηριότητες, οι καταιγίδες, οι φωτιές και οι σεισμοί) καθώς και η αύξηση του αριθμού των επισκεπτών ως απόρροια της οικουμενικής αναγνώρισης του χώρου. Ως προς τις φυσικές απειλές, έχουν ληφθεί όλα τα απαραίτητα μέτρα πυροπροστασίας⁷⁸ και έχουν κατασκευαστεί αναχώματα κατά μήκος της όχθης του ποταμού Αλφειού, νότια του ιερού, προκειμένου να αποφευχθούν πλημμύρες του ποταμού.

Έπειτα, ως προς τις πιέσεις από τον τουρισμό, απαιτούνται έκτακτα μέτρα όπως η συνεχής συντήρηση των μνημείων και η οριοθέτηση μονοπατιών για τους επισκέπτες προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές συνέπειες στα μνημεία. Η περιορισμένη ωστόσο συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων για την παγκόσμια ΠΚ και της τουριστικής βιομηχανίας δυσχεραίνει την κατάσταση.

Όσον αφορά την ανταπόκριση απέναντι σε ένα ακίνητο παγκόσμιας ΠΚ, οι επισκέπτες και η τουριστική βιομηχανία αναγνωρίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την εξαιρετική σημασία του χώρου, σε σύγκριση με την τοπική κοινότητα, τους τοπικούς επιχειρηματίες και κατοίκους που φαίνονται λιγότερο ευαισθητοποιημένοι. Προς τούτο, δρομολογείται ένα πρόγραμμα ενημέρωσης και εκπαίδευσης, αλλά ικανοποιεί εν μέρει τις ανάγκες και χρήζει βελτίωσης.

Αξίζει να σημειωθεί ακόμη πως δεν έχουν γίνει συστάσεις στο κράτος από την Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς, ενώ ο χώρος τελεί υπό την συνεχή

⁷⁸Είναι ανάγκη να επισημανθεί πως δεν υπάρχει ένα εξατομικευμένο σύστημα διαχείρισης, αλλά το σύστημα προστασίας εκπονείται κεντρικά και εκτελείται από τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες. Ο συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων διοικητικών φορέων (κεντρικός, αποκεντρωμένος και τοπική αυτοδιοίκηση) κρίνεται ικανοποιητικός με περιθώρια βελτίωσης. Μετά τις πυρκαγιές του 2007, ο αρχαιολογικός χώρος της Ολυμπίας και ο περιβάλλον χώρος προστατεύονται καλύτερα (εκπαίδευση του προσωπικού, συνεργασία με τις τοπικές αρχές, συστηματική επίβλεψη του εξοπλισμού, ενίσχυση των προληπτικών μέτρων κατά των πλημμυρών, εγκατάσταση πυροσβεστήρων για την προστασία του μουσείου των Ολυμπιακών αγώνων). Επιπροσθέτως, η Ζ' Εφορεία σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές προωθεί ένα πρόγραμμα ενημέρωσης και κινητοποίησης ώστε οι κάτοικοι να κρατούν καθαρά τα χωράφια τους. Τέλος, το 2008 ο περιορισμός της κυκλοφορίας των οχημάτων στο δρόμο που περνά μέσα από τους πρόποδες του Κρονίου λόφου οδήγησε στην προστασία των μνημείων στην περιοχή του από τους κραδασμούς, το θόρυβο και τους ρύπους. Από τον τελευταίο περιοδικό έλεγχο του χώρου, πολλές σημαντικές πρωτοβουλίες έγιναν, ειδικά στον τομέα προστασίας του χώρου από τις φυσικές καταστροφές. Επιπλέον, η αρμόδια Ζ' Εφορεία σε συνεργασία με τις άλλες υπηρεσίες του Υπουργείου έθεσε δυο φιλόδοξα σχέδια που χρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ: την ανασκαφή της ανατολικής στοάς του Γυμνασίου και την ενίσχυση του υφιστάμενου φράγματος για την προστασία των μνημείων που βρίσκονται στους πρόποδες του Κρονίου λόφου.

παρακολούθηση της αρμόδιας Ζ' Εφορείας Αρχαιοτήτων. Τέλος, ως προς το ερευνητικό μέρος, εξελίσσεται ένα διαθεματικό πρόγραμμα έρευνας εγκεκριμένο από το Υπουργείο Πολιτισμού και το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, το οποίο συνεισφέρει σημαντικά στην θεμελίωση του χώρου ως εξαιρετικής σημασίας ΠΚ.

Συμπερασματικά, η αυθεντικότητα και η ακεραιότητα του αρχαιολογικού χώρου της Αρχαίας Ολυμπίας, καθώς και οι πολιτιστικές του αξίες διατηρούνται άριστα. Το γεγονός ότι πρόκειται για χώρο οικουμενικής ΠΚ επιδρά στην προβολή, στη συντήρηση, στην έρευνα και παρακολούθηση του τόπου, στην ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής, στην εκπαίδευση, καθώς και στην συνεργασία με διεθνούς φορείς. Παρόλα αυτά, η εδραίωσή του ως μνημείο Ουνέσκο δεν έχει αντίκτυπο στην ανάπτυξη υποδομών, στην χρηματοδότηση για το χώρο, στην πολιτική στήριξη για τη συντήρηση, στο θεσμικό πλαίσιο⁷⁹ και στο συντονισμό ή στην ασφάλεια.

8.3. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Η Αρχαία Ολυμπία εκτός από τον αρχαιολογικό χώρο φιλοξενεί πολλά μουσεία⁸⁰ τα οποία περιέχουν σημαντικά εκθέματα του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής. Ανάμεσα τους διακρίνονται: α) το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ολυμπίας, το οποίο παρουσιάζει στον επισκέπτη την μακραίωνη ιστορία του ιερού της Ολυμπίας, β) το Μουσείο της Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας⁸¹ το οποίο παρουσιάζει την ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων και γ) το Μουσείο της Ιστορίας των Ανασκαφών της Ολυμπίας.

⁷⁹ Εξαιρούνται σαφώς οι διεθνείς συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ της Ουνέσκο και της Ελλάδας και ενσωματώνονται στο εθνικό δίκαιο, με ισχύ νόμου και δεσμευτικό χαρακτήρα εφαρμογής των διατάξεων τους.

⁸⁰ Αναλυτικά για τα μουσεία της Αρχαίας Ολυμπίας, βλέπε Παράρτημα 8.

⁸¹ «Το μουσείο φιλοξενεί 463 αρχαία έργα, που προέρχονται από το Ιερό του Διός της Ολυμπίας, αλλά και από άλλα μουσεία της ελληνικής επικράτειας τα οποία χρονολογούνται από τη δεύτερη χιλιετία π.Χ. έως και τον 5ο αι. μ.Χ. Τα σημαντικότερα από τα εκθέματα που φιλοξενούνται στο Μουσείο είναι τα χρυσά δακτυλίδια-σφραγίδες με τις πρώτες απεικονίσεις αγωνισμάτων, αντιπροσωπευτικά δείγματα της μινωικής και μυκηναϊκής τέχνης, τα χάλκινα και πήλινα γεωμετρικά ειδώλια πολεμιστών και αρμάτων που προέρχονται από την Ολυμπία και αποτελούν τις πρώτες παραστάσεις των ιστορικών χρόνων που παραπέμπουν σε αρματοδρομίες, διάφορα αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν οι αθλητές, όπως δίσκοι, αλτήρες, αρύβαλλοι κ. ά., καθώς επίσης και τα εκθέματα που απαρτίζουν την ενότητα των Ολυμπιακών αγωνισμάτων» (www.yppo.gr, τελευταία πρόσβαση : 16.08.2015)

Στο χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας λειτουργεί ακόμη το συνεδριακό και εκθεσιακό κέντρο ΣΠΑΠ,⁸² τα θέατρα Φλόκα και Δρούβα και πολλοί πολιτιστικοί σύλλογοι. Είναι αδήριτη ανάγκη να σημειωθεί πως τα παραπάνω μουσεία καθώς και ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ολυμπίας δεν συνδέονται με τους τοπικούς φορείς της περιοχής και τις οργανώσεις, προκειμένου να καταστούν πιο προσιτά στο ευρύ κοινό. Άλλωστε, δεν υπάρχει επίσης συστηματική συνεργασία των μουσείων με τους ΟΤΑ (Βουδούρη, 2003), αντίθετα κάθε πρωτοβουλία προσέγγισης των μουσείων εκ μέρους των τοπικών φορέων καθίσταται προβληματική λόγω προσκομιμάτων θεσμικής φύσεως.⁸³

Τέλος, μεγάλη είναι και η προσφορά της Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας (ΔΟΑ) που αποτελεί ένα σύγχρονο πνευματικό και εκπαιδευτικό κέντρο με διεθνή δράση και στόχο να διευρύνει τους ορίζοντες της γνώσης πάνω στις αξίες και τις Αρχές του Ολυμπισμού.⁸⁴

8.4. ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

8.4.1. Ποσοτική ανάλυση του Τουρισμού της περιοχής.

Αναμφίβολα, η αναγνώριση ενός αρχαιολογικού χώρου σε οικουμενική ΠΚ αποτελεί σημαντικό στοιχείο ενδυνάμωσης του τουρισμού και οικονομικής άνθησης του τόπου. Ο πολιτιστικός τουρισμός στην περιοχή της Αρχαίας Ολυμπίας αποτελεί ένα σημαντικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη, παράλληλα με την καλλιέργεια άλλων εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

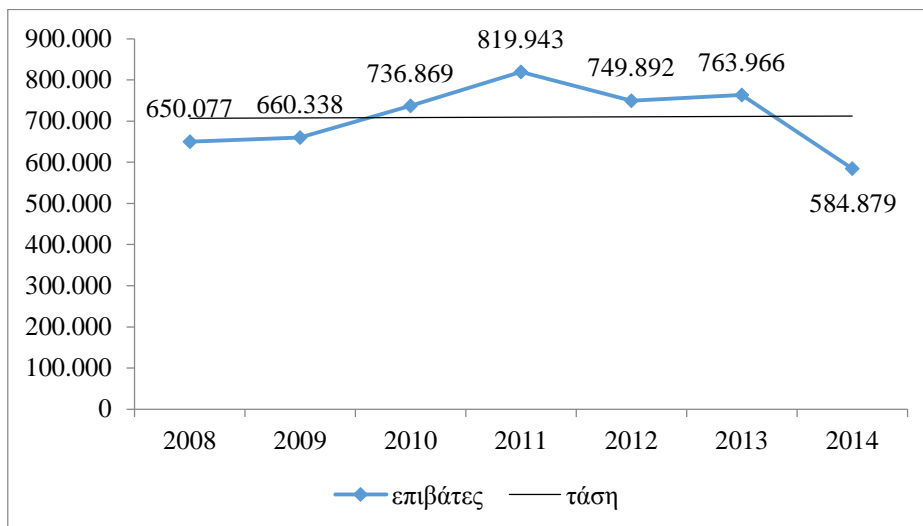
Καταρχάς, εξετάζοντας τον τουρισμό στην περιοχή διαπιστώνεται πως η άνθηση του τουρισμού κρουαζιέρας έδωσε μεγάλη ώθηση στον τουρισμό τα τελευταία χρόνια. Το

⁸² Πρόκειται για το ιστορικό ξενοδοχείο ΣΠΑΠ, η ονομασία του οποίου οφείλεται στην εταιρεία "Σιδηρόδρομοι Πειραιώς Αθηνών Πελοποννήσου" που το κατασκεύασε όταν εγκαταστάθηκε η σιδηροδρομική γραμμή στην Ολυμπία. Στο ΣΠΑΠ τελέσθη το Διεθνές εργαστήριο της Ουνέσκο με θέμα "Disaster Risk Management at World Heritage Properties" τον Νοέμβριο του 2008.

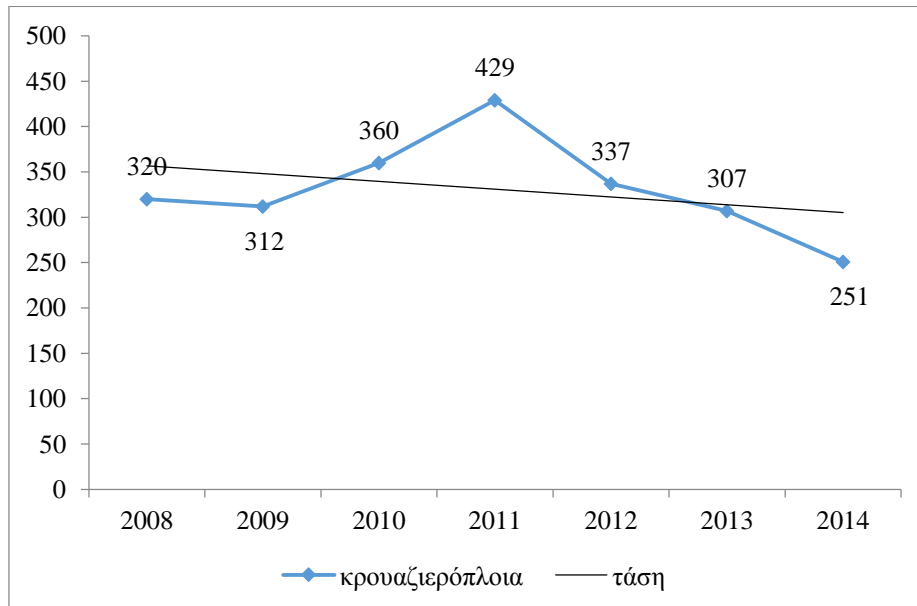
⁸³ Η εν λόγω διαπίστωση απορρέει κατόπιν συνέντευξης με τον υπεύθυνο πολιτιστικών θεμάτων και αντιδήμαρχο του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας, κ. Δεββέ.

⁸⁴ Ειδικότερα, η ΔΟΑ φιλοξενεί κάθε χρόνο μια σειρά από θεσμοθετημένες διεθνείς Συνόδους με τη συμμετοχή νέων από όλο τον κόσμο, εκπροσώπους αθλητικών φορέων, όπου τελούνται ειδικά μαθήματα πάνω στην ειρήνη, τις διεθνείς σχέσεις, το ανθρωπιστικό δίκαιο και άλλα επιστημονικά αντικείμενα σχετικά με την κοινωνιολογική επίδραση του Ολυμπισμού στον σύγχρονο κόσμο. Επίσης, διεξάγεται στο χώρο η ετήσια συνάντηση των Διευθυντών των Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών όλων των χωρών, γεγονός που συγκεντρώνει το διεθνές ενδιαφέρον καθώς και λειτουργεί και μεταπτυχιακό πρόγραμμα Ολυμπιακών Σπουδών.

λιμάνι του Κατακόλου, αποτελεί ένα από τα βασικά λιμάνια προορισμού, μετά το επίνειο του Πειραιά, της Σαντορίνης και της Μυκόνου (Contribution of Cruise Tourism to the Economies of Europe, 2014).⁸⁵ Οι επιβάτες των κρουαζιερόπλοιων αποβιβάζονται στο Κατάκολο και μεταφέρονται για λίγο χρόνο στον αρχαιολογικό χώρο της Ολυμπίας.

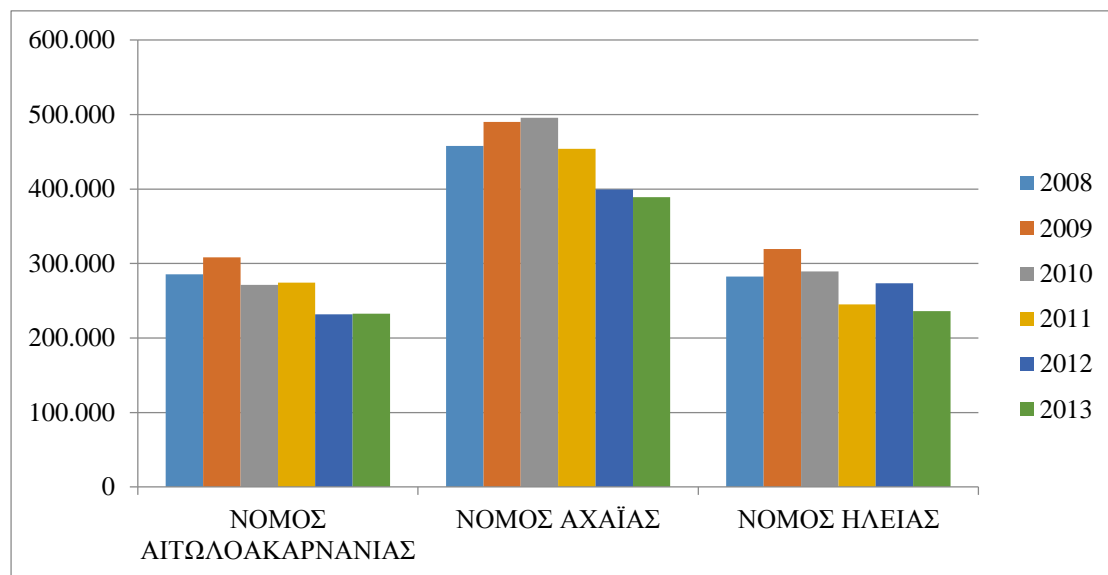
Διάγραμμα 15: Επιβάτες από κρουαζιερόπλοια στο λιμάνι του Κατακόλου

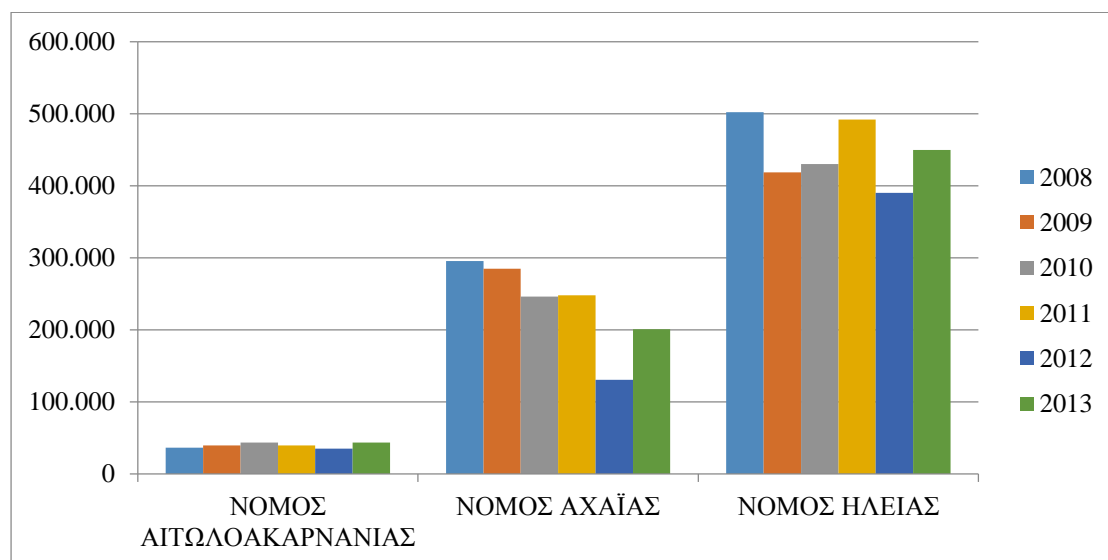
Διάγραμμα 16: Αριθμός κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι του Κατακόλου

⁸⁵ Με βάση τη μελέτη Contribution of Cruise Tourism to the Economies of Europe, 2014) η Ελλάδα έχει διατηρήσει τη θέση της ως τρίτος πιο δημοφιλής προορισμός στην Ευρώπη, με 4,6 εκατ. επισκέπτες το 2013 (Βλέπε Παράρτημα 9).

Παρατηρώντας το Διάγραμμα 15, διαπιστώνεται πως τη χρονική περίοδο 2008-2014, η τάση στον αριθμό των αφίξεων τουριστών κρουαζιέρας στην περιοχή παραμένει σχετικά σταθερή, αυξάνεται μετά το 2010, ενώ τα έτη 2013/2014 υπάρχει μικρή κάμψη εξαιτίας της αύξησης της τιμής του πετρελαίου. Η μεταβολή αυτή στην τιμή αποτυπώνεται και στον αριθμό των κρουαζιερόπλοιων που βαίνει την τελευταία τριετία μειούμενος (Διάγραμμα 16).

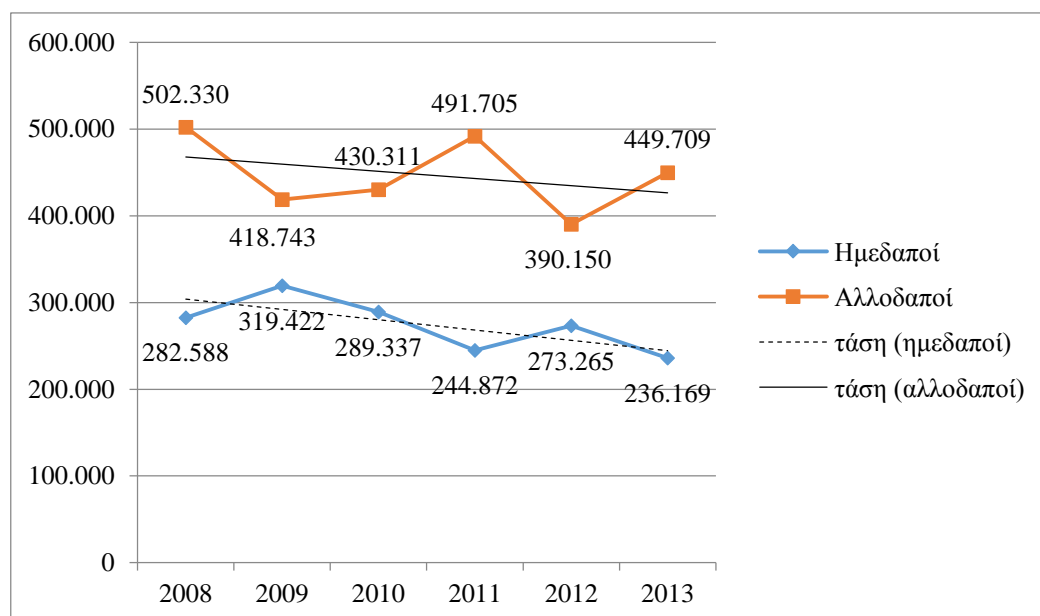
Διάγραμμα 17: Διανυκτερεύσεις ημεδαπών στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά νομό

Διάγραμμα 18: Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά νομό

Εν συνεχεία, εξετάζοντας την περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά νομό, παρατηρείται η εξής ιδιομορφία: στο νομό Αιτωλοακαρνανίας οι τουρίστες είναι κατά κύριο λόγο ημεδαποί, ενώ ο αριθμός των αλλοδαπών είναι συγκριτικά αρκετά μικρότερος.

Ο νομός Αχαΐας δέχεται επίσης περισσότερους ημεδαπούς τουρίστες, αλλά με μικρή διαφορά από τους αλλοδαπούς, ενώ όσον αφορά το νομό Ηλείας διαπιστώνεται πως είναι ο νομός με τις περισσότερες διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Μάλιστα οι διανυκτερεύσεις των αλλοδαπών υπερβαίνουν κατά πολύ αυτές των ημεδαπών.

Διάγραμμα 19: Διανυκτερεύσεις στο νομό Ηλείας

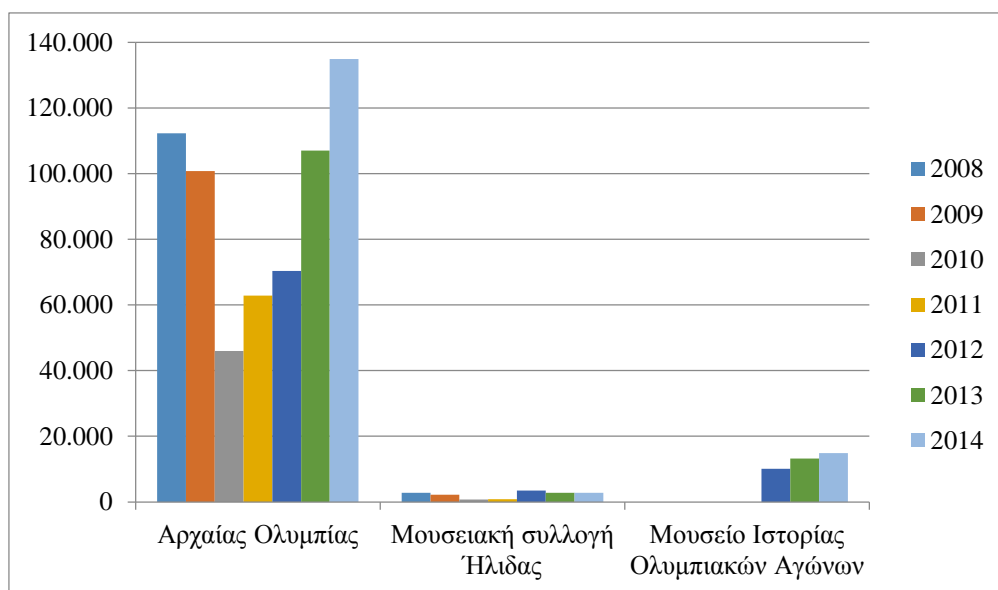
Αναλυτικότερα, εξετάζοντας τις διανυκτερεύσεις στο νομό Ηλείας (Διάγραμμα 19) παρατηρείται πως η τάση τη χρονική περίοδο 2008-2013 είναι αρνητική τόσο για τους ημεδαπούς, όσο και για τους αλλοδαπούς, γεγονός που απεικονίζει μια πτωτική πορεία εισροής επισκεπτών λόγω οικονομικής ύφεσης.

Συμπεραίνεται λοιπόν, σε πρώτη φάση πως ο τουρισμός στο νομό Ηλείας με βάση τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις των επισκεπτών έχει δεχθεί ένα σημαντικό πλήγμα που αποδίδεται στη μείωση του εισοδήματος για τους ημεδαπούς.

Όσον αφορά τη μείωση των αλλοδαπών, υποστηρίζεται πως η διεθνής οικονομική κρίση επηρέασε το μαζικό τουρισμό, αλλά και το ασταθές πολιτικό κλίμα στην Ελλάδα επηρέασε την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό.

8.4.2. Ποσοτική ανάλυση του Πολιτιστικού Τουρισμού της περιοχής.

Εξετάζοντας την περιοχή υπό την οπτική της επισκεψιμότητας των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων του νομού Ηλείας τη χρονική περίοδο (2008-2014) προκειμένου να διαπιστωθεί αν η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τον ΠΤ εξάγονται οι ακόλουθες παρατηρήσεις.

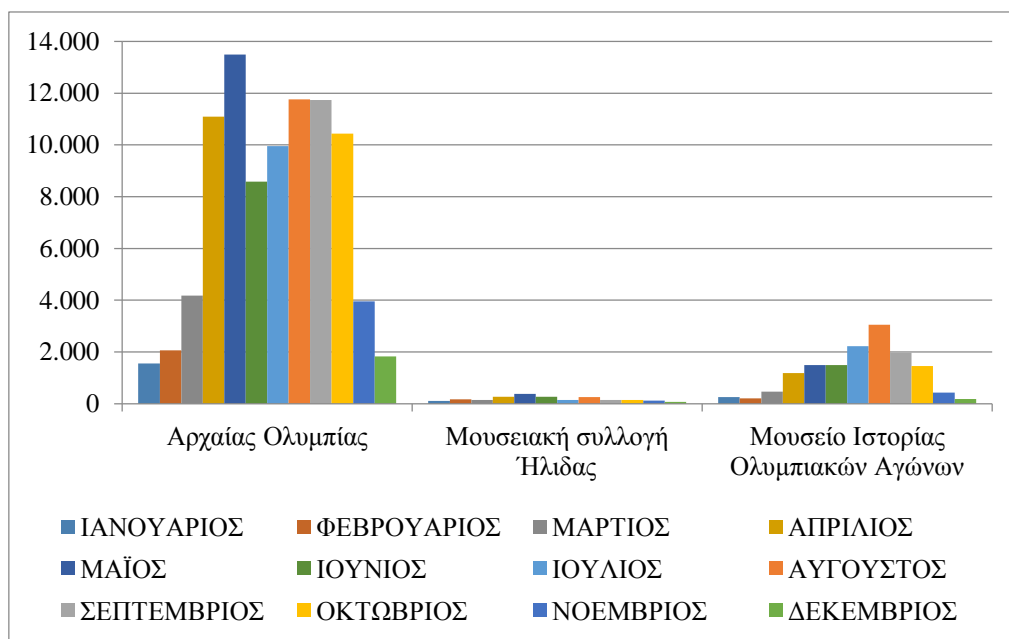

Διάγραμμα 20: Επισκέπτες μουσείων νομού Ηλείας ανά έτος

Στο μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας παρατηρείται πτωτική πορεία στον αριθμό των επισκεπτών έως το 2010, ενώ στη συνέχεια η εικόνα αντιστρέφεται. Η πτώση ενδεχομένως να οφείλεται στην δυσμενή εικόνα που προβλήθηκε για την περιοχή μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007, αλλά και στην οικονομική ύφεση το 2009. Έκτοτε όμως, ο αριθμός των επισκεπτών αυξάνεται.

Χρήζει ιδιαίτερης μνείας το γεγονός ότι το μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας παρουσιάζει τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα από τα μουσεία της περιοχής, ακόμα και κατά την πτωτική πορεία (μέχρι το 2010).

Από την άλλη πλευρά, η μουσειακή συλλογή Ήλιδας παρουσιάζει πολύ μικρή επισκεψιμότητα, ενώ το Μουσείο Ιστορίας Ολυμπιακών Αγώνων⁸⁶ για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία από τον Ιούλιο του 2012 έχει ανοδική πορεία. Αυτό πιθανώς εξηγείται από την Ψηφιακή Έκθεση που φιλοξενεί, σημαντικός πόλος έλξης για την εκπαιδευτική κοινότητα.

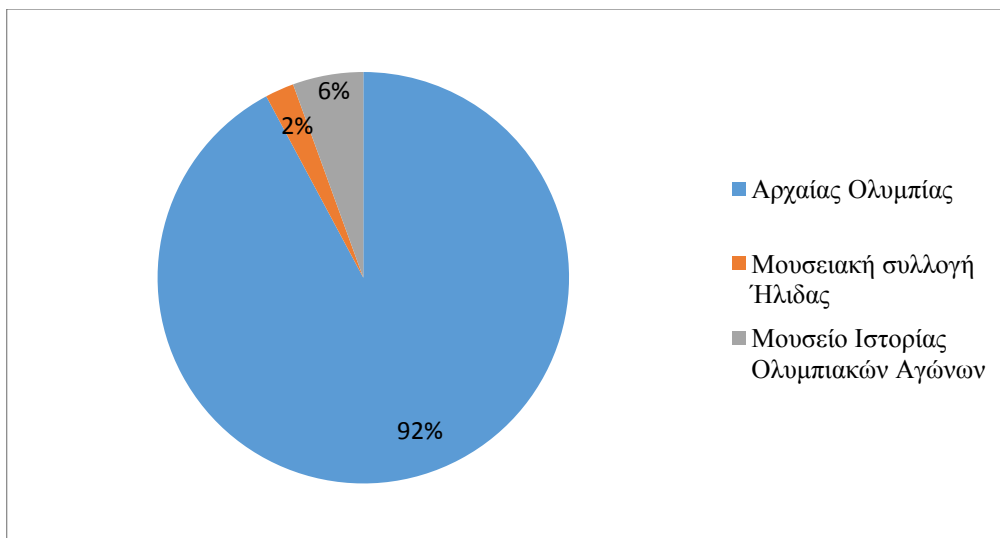

Διάγραμμα 21: Επισκέπτες μουσείων νομού Ηλείας ανά μήνα

Ένα σημαντικό ακόμη στοιχείο που αποκομίζουμε εξετάζοντας τη χρονική κατανομή των επισκεπτών ανά μήνα το χρονικό διάστημα (2008-2014)(Διάγραμμα 21) είναι ότι η μεγαλύτερη επισκεψιμότητα παρατηρείται τους μήνες Απρίλιος – Οκτώβριος.

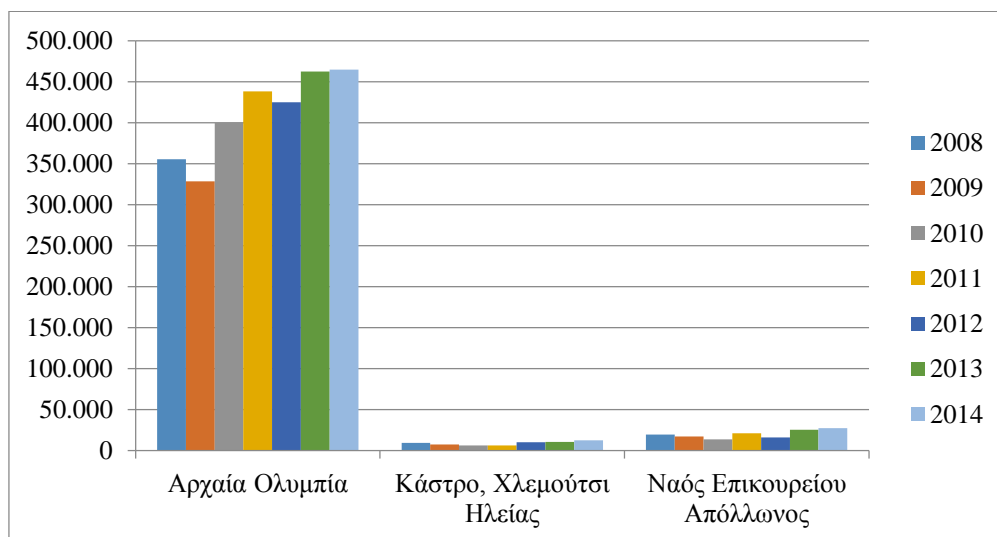
Αυτούς τους μήνες παρατηρείται υψηλή τουριστική ζήτηση, πραγματοποιούνται επισκέψεις μαθητών από σχολεία της Ελλάδας, και του εξωτερικού, στοιχείο που συγκλίνει στην ύπαρξη εποχικότητας στον πολιτιστικό τουρισμό του νομού Ηλείας.

⁸⁶Το Μουσείο Ιστορίας Ολυμπιακών Αγώνων Άνοιξε το 2003.

Διάγραμμα 22: Κατανομή επισκεπτών στα μουσεία του νομού Ηλείας

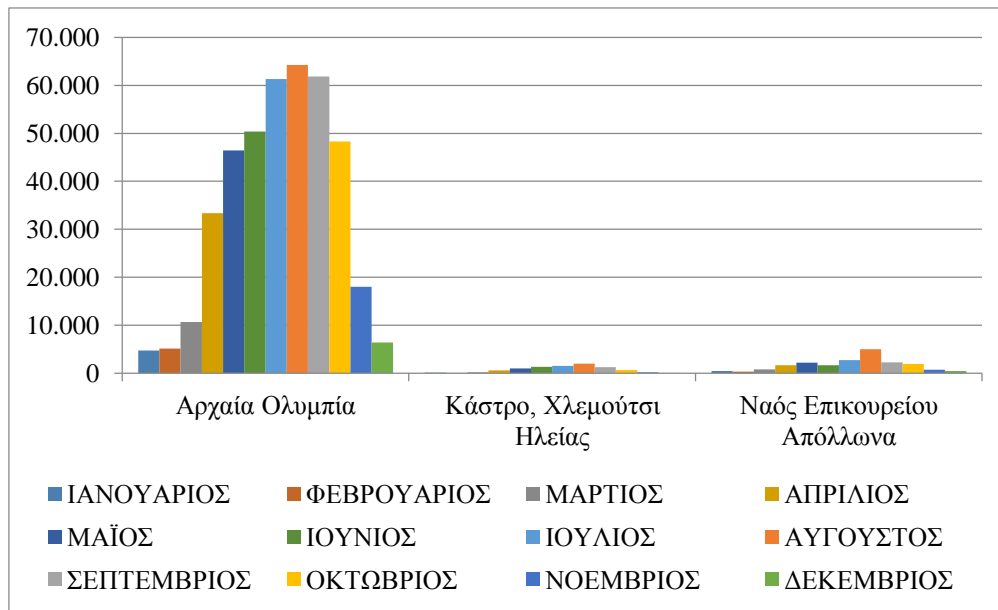
Συμπεραίνεται λοιπόν, (Διάγραμμα 22) πως το μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας είναι το συχνότερα επισκεπτόμενο μουσείο (92%) κατά την περίοδο 2008-2014. Σημειώνεται βέβαια ότι το Μουσείο Ιστορίας Ολυμπιακών Αγώνων παρά το ότι άρχισε να λειτουργεί αργότερα παρουσιάζει μεγαλύτερο ποσοστό επισκεπτών σε σχέση με τη Μουσειακή συλλογή Ήλιδας.

Διάγραμμα 23: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων νομού Ηλείας ανά έτος

Από την άλλη πλευρά, μελετώντας τους αρχαιολογικούς χώρους του νομού Ηλείας (Διάγραμμα 23), διαφαίνεται πως ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ολυμπίας

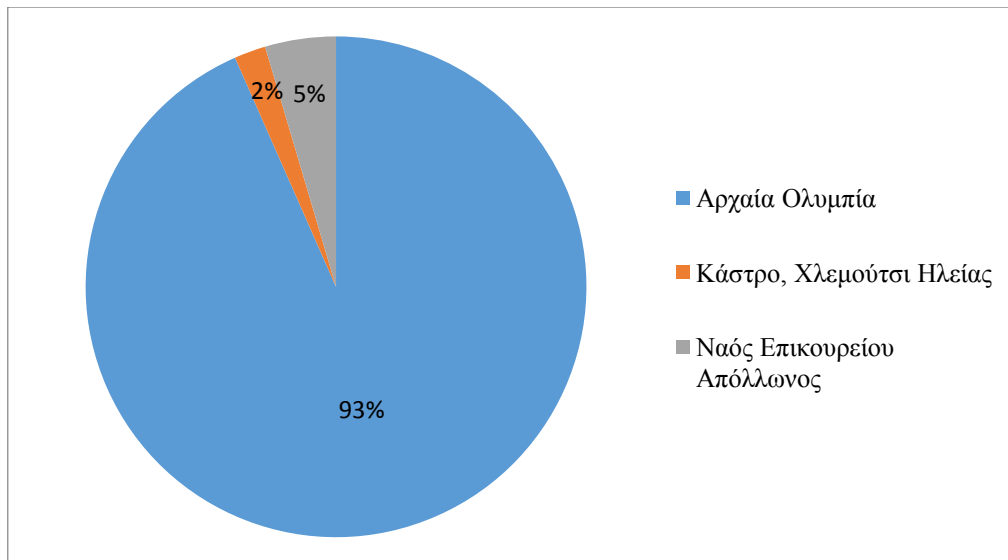
παρουσιάζει τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα σε σχέση με τους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής. Μάλιστα, η επισκεψιμότητα του αρχαιολογικού χώρου της Αρχαίας Ολυμπίας είναι αρκετά μεγαλύτερη από την επισκεψιμότητα του αντίστοιχου μουσείου. Η διαφορά αυτή πιθανώς να οφείλεται στον περιορισμένο χρόνο παραμονής των τουριστών που επιλέγουν να επισκεφθούν τον αρχαιολογικό χώρο.

Διάγραμμα 24: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων νομού Ηλείας ανά μήνα

Ένα δεύτερο σημείο αναφοράς, είναι πως η μεγαλύτερη επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών χώρων (όπως και στα μουσεία) παρατηρείται στο χρονικό διάστημα (2008-2014) τους μήνες Απρίλιος – Οκτώβριος.

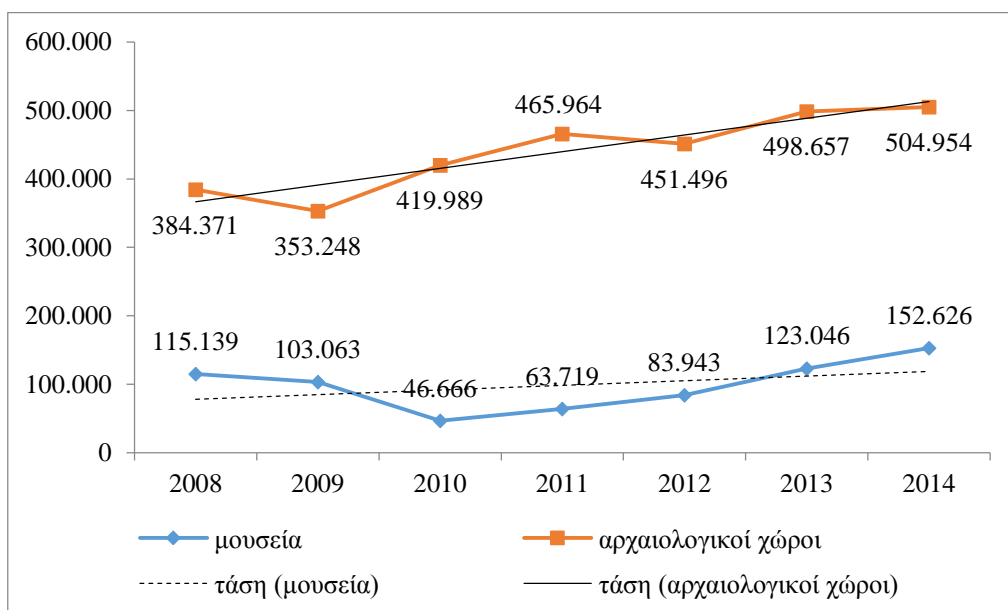
Κοινή συνισταμένη λοιπόν είναι η εποχικότητα του πολιτιστικού τουρισμού, που ενισχύεται και από το γεγονός ότι την περίοδο αυτή αυξάνεται η τουριστική κίνηση και από κρουαζιερόπλοια.

Διάγραμμα 25: Κατανομή επισκεπτών στους αρχαιολογικούς χώρους του νομού Ηλείας

Εξετάζοντας την κατανομή των επισκεπτών στους αρχαιολογικούς χώρους του νομού Ηλείας, διαφαίνεται πως τη μερίδα του λέοντος στις επισκέψεις των αρχαιολογικών χώρων λαμβάνει η Αρχαία Ολυμπία (93%), έναντι του Επικούρειου Απόλλωνα που είναι και αυτός μνημείο Ουνέσκο, και του Κάστρου Χλεμούτσι.

Η μικρή επισκεψιμότητα του Επικούρειου Απόλλωνα εξηγείται εν μέρει από το κακό οδικό δίκτυο καθώς και την ελάχιστη επικοινωνιακή προβολή που γίνεται για το μνημείο.

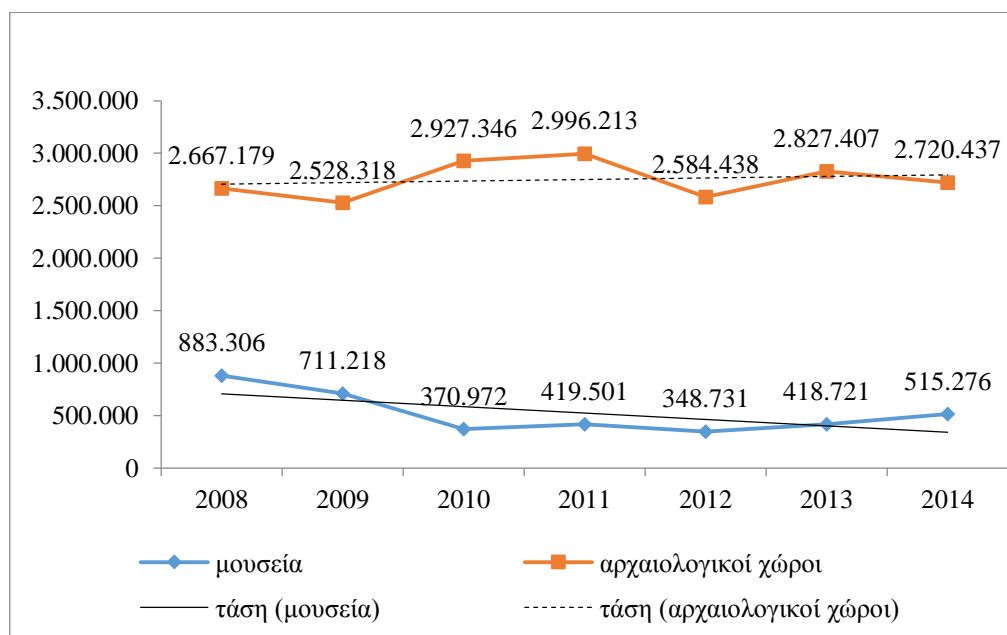

Διάγραμμα 26: Επισκέπτες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων νομού Ηλείας

Συνοψίζοντας, με βάση το Διάγραμμα 26 τόσο τα μουσεία, όσο και οι αρχαιολογικοί χώροι παρουσιάζουν αυξητική τάση στην επισκεψιμότητα τη χρονική περίοδο 2008-2014, το οποίο μεταφράζεται ως αύξηση του ενδιαφέροντος για το «πολιτιστικό προϊόν» της περιοχής.

Σημειώνεται δε, ότι η επισκεψιμότητα στους αρχαιολογικούς χώρους είναι υπερτριπλάσια της επισκεψιμότητας σε μουσεία, στοιχείο το οποίο καταδεικνύει αφενός αδυναμία των μουσείων να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των επισκεπτών και αφετέρου εξηγείται από τον περιορισμένο χρόνο παραμονής που έχουν οι περισσότεροι επισκέπτες λόγω της βραχύβιας παραμονής τους στον αρχαιολογικό τόπο.⁸⁷

Επιπροσθέτως, υπό την οικονομική οπτική του ζητήματος και επιχειρώντας να γίνει μια απεικόνιση της οικονομικής συμβολής του πολιτιστικού τουρισμού στην περιοχή, έγινε ανάλυση των εισπράξεων των μουσείων μέσα από την καταβολή του εισιτηρίου. Είναι απαραίτητο ωστόσο, να επισημανθεί πως κάποιες κατηγορίες του πληθυσμού δεν πληρώνουν εισιτήριο,⁸⁸ αλλά έχουν εισιτήριο ελεύθερης εισόδου το οποίο ωστόσο υπολογίζεται στη μέτρηση της επισκεψιμότητας από την ΕΛ.ΣΤΑΤ.

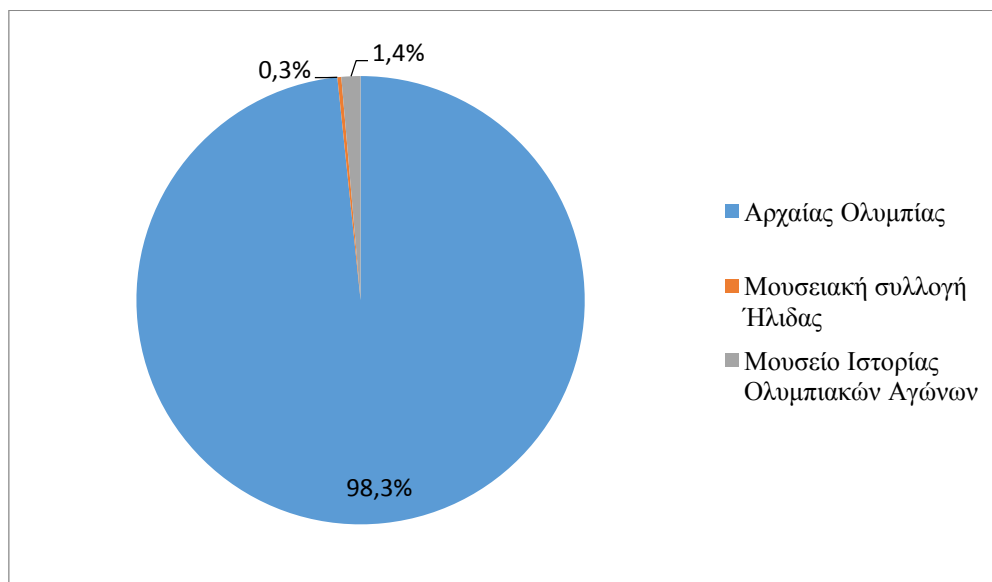
Διάγραμμα 27: Εισπράξεις μουσείων και αρχαιολογικών χώρων νομού Ηλείας

⁸⁷ Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μουσεία του νομού Ηλείας γειτνιάζουν οπότε το φυσικό κάλλος που τους περιβάλλει καθώς και το γεγονός ότι υπάρχει λίγος χρόνος παραμονής στο χώρο (επισκέπτες τουρισμού κρουαζιέρα), τους οδηγεί να επιλέξουν τους αρχαιολογικούς τόπους.

⁸⁸ Αναλυτικότερα για την καταβολή του εισιτηρίου στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους και τις κατηγορίες που εξαιρούνται κατά την ΕΛ. ΣΤΑΤ. βλέπε στο Παράρτημα 10.

Από το *Διάγραμμα 27*, διαπιστώνεται καταρχάς ότι οι εισπράξεις των αρχαιολογικών χώρων υπερβαίνουν κατά πολύ (υπερδιπλάσιες) τις εισπράξεις των μουσείων, ενώ η τάση στις εισπράξεις των αρχαιολογικών χώρων είναι ελαφρώς θετική, με το 2011 να παρατηρούνται οι περισσότερες εισπράξεις. Παρά την οικονομική κρίση λοιπόν, οι αρχαιολογικοί χώροι (2009, 2012) φαίνεται να ανθίστανται και να είναι οικονομικά βιώσιμοι.

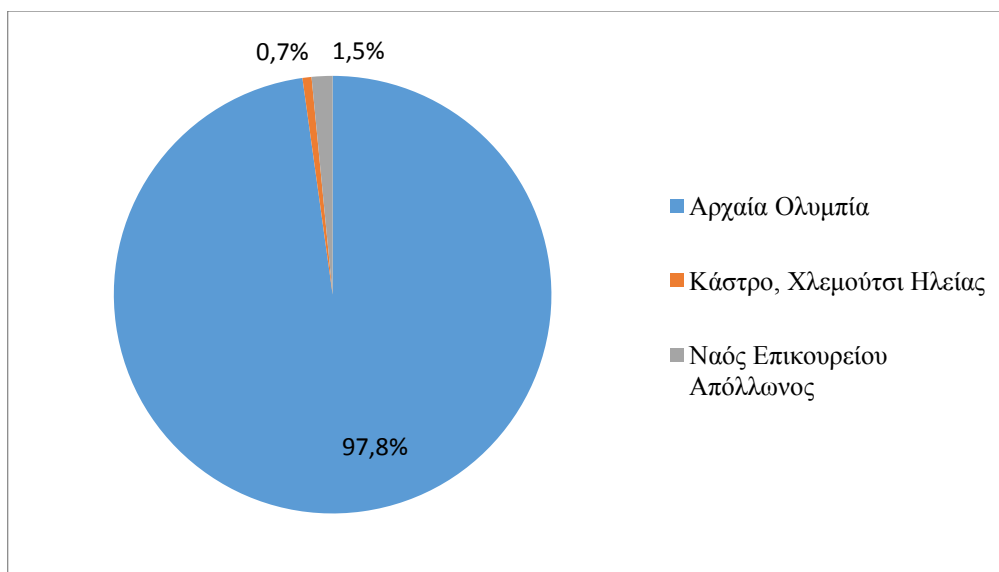
Δεν ισχύει το ίδιο για τα μουσεία, στα οποία η τάση στις εισπράξεις είναι αρνητική. Με βάση το *Διάγραμμα 27* διαφαίνεται ότι οι εισπράξεις παρουσιάζουν πτωτική πορεία έως το 2010, ενώ στη συνέχεια η εικόνα αντιστρέφεται. Το έτος με τις περισσότερες εισπράξεις στα μουσεία είναι το 2008.

Διάγραμμα 28: Κατανομή εισπράξεων στα μουσεία του νομού Ηλείας

Εξετάζοντας συγκριτικά τα μουσεία του νομού Ηλείας (Διάγραμμα 28) διαπιστώνεται ότι το μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας απολαμβάνει το σύνολο σχεδόν των εισπράξεων (98,3%) κατά την περίοδο 2008-2014.

Αξιοσημείωτο είναι ότι το Μουσείο Ιστορίας Ολυμπιακών Αγώνων έχει υψηλότερες εισπράξεις από τα υπόλοιπα, παρά το σύντομο χρονικό διάστημα λειτουργίας του, το οποίο είναι δείγμα ικανοποίησης των επισκεπτών και παροχής ποιοτικών υπηρεσιών.

Διάγραμμα 29: Κατανομή εισπράξεων στους αρχαιολογικούς χώρους του νομού Ηλείας

Τέλος, όσον αφορά τους αρχαιολογικούς χώρους το σύνολο σχεδόν των εισπράξεων προέρχεται από τον Αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας (97,8%). Από τους άλλους δύο αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής, ο Ναός του Επικούρειου Απόλλωνος παρουσιάζει σχεδόν τις διπλάσιες εισπράξεις από το Κάστρο Χλεμούτσι. Ωστόσο, και οι δύο αυτοί αρχαιολογικοί χώροι δεν αποτελούν παρά ένα πολύ μικρό ποσοστό (περίπου 2%) των συνολικών εισπράξεων από τους αρχαιολογικούς χώρους του Νομού Ηλείας. Εν ολίγοις, ο αρχαιολογικός χώρος και το μουσείο Αρχαίας Ολυμπίας επισκιάζουν την επισκευσιμότητα όλων των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της περιοχής και αναγορεύονται στο σημαντικότερο μνημείο της περιοχής.

Εικόνα 7: Πολιτιστικός χάρτης του νομού Ηλείας

Πηγή: <http://www.heliachamber.gr/ilia/shared/index.jsp?context=101>

8.5. ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

Σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα και οικονομική μεταβλητή για την ανάπτυξη της περιοχής αποτελούν τα φεστιβάλ του νομού Ηλείας. Ειδικότερα, λαμβάνουν χώρα το Φεστιβάλ Αρχαίας Ήλιδας (Φ.Α.Η), το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας (Δ.Φ.Α.Ο.) και το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους (Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν) τα οποία συγκεντρώνουν τη μεγαλύτερη αίγλη ενώ φιλοδοξούν να υπερκεράσουν το τοπικό τους χαρακτήρα και να επεκταθούν στην περιφέρεια, σε εθνική και διεθνής κλίμακα.

Καταρχάς, το Φ.Α.Η. δημιουργήθηκε από την Εταιρεία Φίλων Αρχαίας Ήλιδας (Α.Ε.) το 1991 με απώτερο σκοπό την προβολή του αρχαιολογικού χώρου της Ήλιδας, πρωτεύουσα των Ηλείων και διοργανώτρια πόλη των Ολυμπιακών Αγώνων κατά την αρχαιότητα. Πρόκειται για θερινό φεστιβάλ που περιλαμβάνει μουσικές συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις που διαδραματίζονται είτε σε χώρο που παραχωρεί ο Δήμος Αμαλιάδας είτε στο κάστρο Χλεμούτσι.

Επιπλέον, το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας που το διοργανώνει η Κοινωφελής Επιχείρηση του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας περιλαμβάνει ποικιλία δρώμενων (εκδηλώσεις χορού, μουσικής, θεάτρου), που εκτυλίσσονται στα δύο θέατρα της Ολυμπίας, σε εκθεσιακούς χώρους, καθώς και στο πεζόδρομο της πόλης.⁸⁹

Τέλος, αξίζει να γίνει αναφορά στην Ιππική Έκθεση Ανδραβίδας,⁹⁰ που τελείται ετησίως κάθε Σεπτέμβριο στο πλαίσιο της οποίας βραβεύονται οι καλύτεροι ίπποι σε διάφορες κατηγορίες.

⁸⁹(<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7368&articleid=8159#sthash.kec6QiPK.dpuf>.) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 12.08.2015)

⁹⁰Τα άλογα της Ανδραβίδας δε συναντώνται εκτός των ορίων του νομού Ηλείας, ενώ η προέλευση της ιππικής αυτής φυλής εντοπίζεται στον 4ο αι. π.Χ. Στα νεότερα χρόνια ο Ελληνικός Στρατός προμηθευόταν άλογα της φυλής Ανδραβίδας, καθώς χαρακτηρίζονται για την εξαιρετική σωματική τους ανάπτυξη και τη μεγάλη μυϊκή τους δύναμη. (<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7368&articleid=8158#sthash.aOCYUqhP.dpuf>.) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 12.08.2015)

Εικόνα 8: Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας, θέατρο Φλόκα

Πηγή: <http://www.olympiaholiday.gr>

8.5.1. Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους.

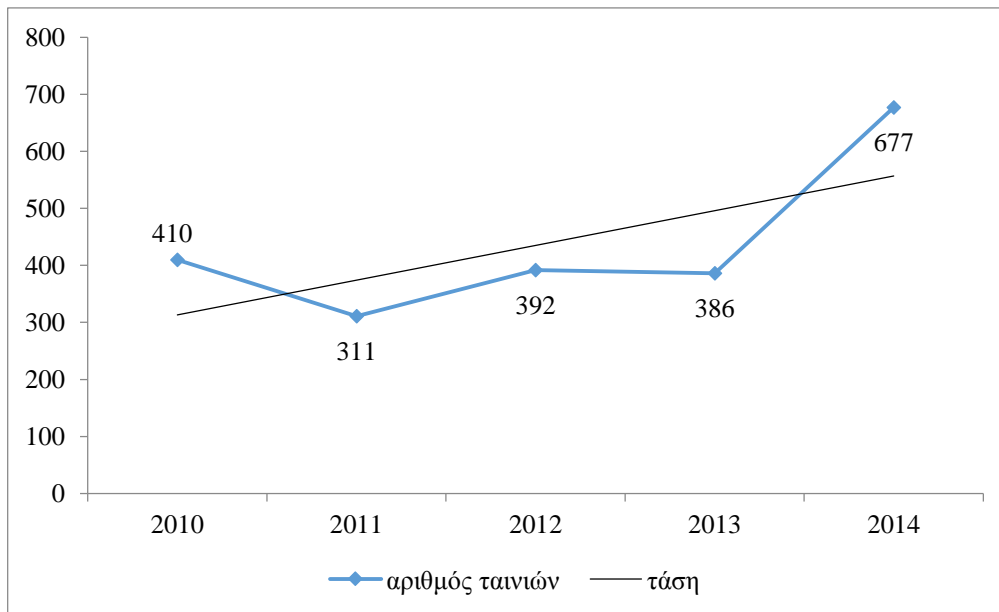
Το Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν. διοργανώνεται από την εταιρεία «ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ» (Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία), με την υποστήριξη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και του προγράμματος MEDIA τους μήνες Οκτώβριο έως Δεκέμβριο. Ωστόσο, προγραμματίζονται και άλλες δράσεις (για π.χ School Cinema, «Σινεμά στις Πλατείες») σε τοπικό και πανελλαδικό επίπεδο σε όλη τη διάρκεια του έτους.

Πρόκειται για πρωτοβουλία ιδιωτών (κινηματογραφιστών, εκπαιδευτικών, προσώπων του χώρου της τέχνης) που θέλησαν να υλοποιήσουν καινοτόμες πολιτιστικές δράσεις υψηλής αισθητικής, καλλιτεχνικής ποιότητας, με αρτιότητα στην οργάνωση και με ανθρωποκεντρική θεματολογία.⁹¹

Παράλληλα με το φεστιβάλ διοργανώνεται και η Ευρωπαϊκή Συνάντηση Νεανικής Οπτικοακουστικής Δημιουργίας «Camera Zizanio», μια αξιόλογη δράση δημιουργικής

⁹¹ Όλες οι ταινίες, διαπνέονται από τις αρχές που έχουν θεσπίσει η UNICEF και η UNESCO για τον παιδικό και νεανικό κινηματογράφο, δηλαδή εμπνέονται από αγάπη για τον Άνθρωπο, τη Ζωή και τη Φύση, αναπτύσσουν την κριτική και δημιουργική σκέψη των νέων και βοηθούν στην αλληλοκατανόηση ανθρώπων με διαφορετική κουλτούρα. Αποκλείονται ταινίες που προωθούν τη βία, το ρατσισμό, τον πόλεμο και το σεξισμό (<http://olympiafestival.gr/>) Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 12.07. 2015)

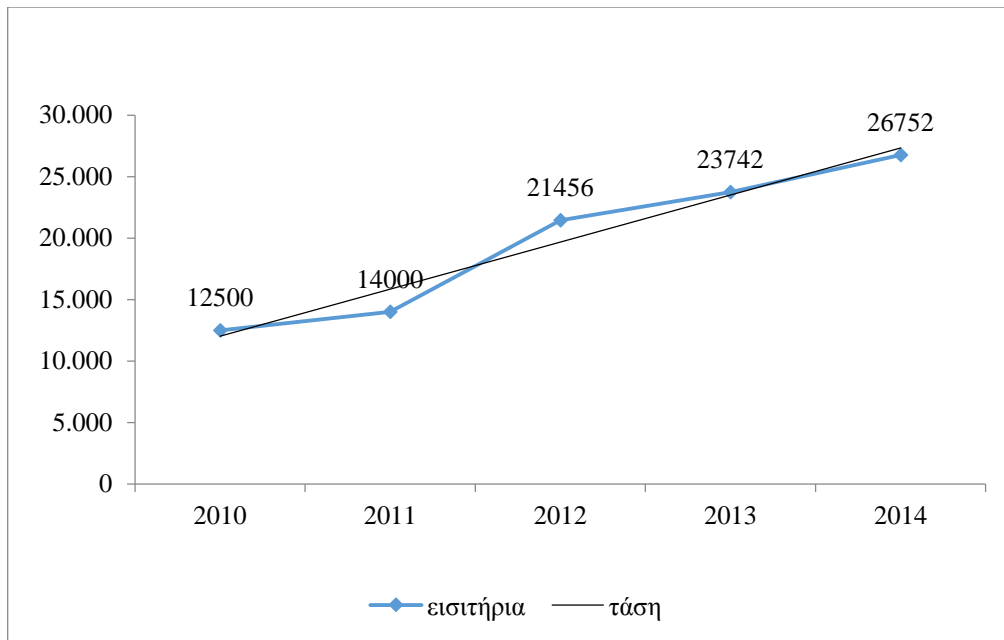
έκφρασης των νέων σε σημαντικά κοινωνικά ζητήματα με τη χρήση των οπτικοακουστικών μέσων. Λειτουργούν επίσης και πολλά εκπαιδευτικά εργαστήρια με θεματικές γύρω από την κρίση και τις συνέπειες στην κοινωνία.⁹² Σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα του Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν. είναι πως συνδέει την πολιτιστική δράση με την εκπαίδευση, συμβάλλει στην πολιτιστική παιδεία της τοπικής κοινωνίας και επιδιώκει συνεργασίες με άλλες πόλεις και φορείς για την ανάπτυξη από κοινού δράσεων.

Διάγραμμα 30: Αριθμός ταινιών που προβλήθηκαν στο Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν.

Παρατηρώντας του Απολογισμούς (2010-2014) του Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν. διαπιστώνεται πως πρόκειται για έναν επιτυχημένο θεσμό που συγκεντρώνει την θερμή υποδοχή της τοπικής κοινωνίας και του διεθνούς κοινού κινηματογράφου, δεδομένου πως με βάση τα στοιχεία (Διάγραμμα 30) ο αριθμός των ταινιών σε όλες τις εκδηλώσεις του Φεστιβάλ αυξάνεται (η τάση είναι θετική).

⁹² Αναλυτικότερα για το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους παρατίθενται στο Παράρτημα 7, στη συνέντευξη με τον εκπρόσωπο του συγκεκριμένου Φεστιβάλ.

Διάγραμμα 31: Άτομα που παρακολούθησαν τις εκδηλώσεις του Δ.Φ.Κ.Π.Ν

Από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των ατόμων που παρακολούθησαν τις εκδηλώσεις του φεστιβάλ από το εσωτερικό και εξωτερικό της χώρας βαίνει αυξανόμενος (Διάγραμμα 31), και μάλιστα είναι διπλάσιος στο τέλος της υπό μελέτη περιόδου. Η μικρή κάμψη το 2011 που σημειώνεται και στα δυο Διαγράμματα, οφείλεται στην έξαρση του ιού H1N1 και κλίμα ανησυχίας που υπήρχε καθώς η προβολή των ταινιών γίνεται σε κλειστούς χώρους.⁹³

Συμπεραίνεται συνεπώς, ότι η οικονομική αποτίμηση του Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν. είναι θετική με βάση τα παραπάνω στοιχεία μολονότι η προβολή των ταινιών είναι δωρεάν.⁹⁴ Μείζονος σημασίας είναι η έμμεση συμβολή του Φεστιβάλ στην οικονομία της περιοχής (επιχειρήσεις καταλυμάτων, εστίασης, μεταφορές) από την συρροή επισκεπτών ιδιαίτερα σε μήνες μη τουριστικής αιχμής. Η επίσημη αναγνώρισή του ως «το κορυφαίο κινηματογραφικό Φεστιβάλ για παιδιά και νέους της Ευρώπης»⁹⁵

⁹³ Η στοιχειοθέτηση της εξήγησης για τη μείωση στον αριθμό των επισκεπτών και των συμμετοχών απορρέει από τη συνέντευξη με τον εκπρόσωπο του Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν.

⁹⁴ Η κάλυψη των δαπανών, όπως έχει ήδη αναφερθεί, γίνεται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού καθώς και από Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

⁹⁵ Πρόκειται για τη δήλωση της Σελίν Ραβενέλ, προέδρου της European Children'Film Association. Νεανικό Πλάνο (2015), Απολογισμός 2014-Προγραμματισμός 2015

υποδηλώνει τη δυναμική που φέρει ως θεσμός και τις οικονομικές προοπτικές που δημιουργεί ως προς τον (πολιτιστικό) τουρισμό στην περιοχή.⁹⁶

Προς τούτο, απαιτείται η δημιουργία υποδομών από την άποψη μεγέθους διαθέσιμων χώρων για τις εκδηλώσεις, και θεσμοθέτησής του από το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων προκειμένου να εξασφαλισθεί η συνέχεια στο χρόνο.

8.6. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΜΕ SWOT ANALYSIS

Στο πλαίσιο διερεύνησης των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της Αρχαίας Ολυμπίας, ακολούθησε ανάλυση SWOT⁹⁷ (Εικόνα 9) για την καταγραφή του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος του αρχαιολογικού τόπου⁹⁸ ως προς την προοπτική του να αποτελέσει ένα σημαντικό οικονομικό εργαλείο ανάπτυξης από το Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας.

Καταρχάς, η οικουμενική αξία του αρχαιολογικού χώρου της Αρχαίας Ολυμπίας που καταδεικνύεται και από την υψηλή επισκεψιμότητα των τουριστών στο νομό, είναι πρόδηλο πως αποτελεί δυνατό σημείο του αρχαιολογικού τόπου. Επίσης, η επιτυχής λειτουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων⁹⁹ σε συνδυασμό με την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών και τη γειτνίαση με άλλους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους ενισχύουν τη δυνατή θέση του τόπου.

Τέλος, η τελετή αφή της Ολυμπιακής φλόγας συνιστά δυναμική μεταβλητή προβολής που αναγορεύει το «Olympia» σε μοναδικό brand name, σύμβολο του Ολυμπισμού και συνδυαστικό κρίκο του τόπου με το διεθνές περιβάλλον.

⁹⁶ Σήμερα, εκατοντάδες σχολεία με κοινό ενδιαφέρον τον κινηματογράφο συμμετέχουν στις εκδηλώσεις του Φεστιβάλ, επισκέπτονται τους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής, μαζί με εκπαιδευτικούς και καλλιτέχνες που ταξιδεύουν για να λάβουν επίσης μέρος σε σεμινάρια οπτικοακουστικής δημιουργίας.

⁹⁷ Η ανάλυση SWOT αποτελεί ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού που χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού (Δυνατά και Αδύνατα σημεία) και του εξωτερικού περιβάλλοντος (Ευκαιρίες και Απειλές) ενός οργανισμού.

⁹⁸ Με την έννοια «αρχαιολογικός τόπος» εννοείται στην εργασία το σύνολο των μουσείων Αρχαίας Ολυμπίας και ο αρχαιολογικός χώρος Αρχαίας Ολυμπίας.

⁹⁹ Ο αρχαιολογικός τόπος υποδέχεται πολλούς μαθητές από το εσωτερικό και εξωτερικό της χώρας κατά έτος, ενώ η λειτουργία της ΔΟΑ με τα θερινά εκπαιδευτικά προγράμματα ενισχύει την επισκεψιμότητα του χώρου.

Από την άλλη πλευρά, η γραφειοκρατική παθογένεια της Ελληνικής ΔΔ, η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων φορέων και η μη ύπαρξη τμήματος Επικοινωνίας και Προβολής του αρχαιολογικού τόπου συναποτελούν τα αδύνατα σημεία. Ο αρχαιολογικός τόπος υστερεί ακόμη ως προς τη μη ύπαρξη ιστότοπου και σύνδεσης με τα σύγχρονα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, ενώ το εσωστρεφές προφίλ που υιοθετεί ως προς τη διοργάνωση εκδηλώσεων δρα ως αδύνατη πτυχή.

Ακόμη, προβληματισμό εγείρει και η υψηλότερη επισκεψιμότητα του αρχαιολογικού χώρου σε σχέση με τα μουσεία (Διάγραμμα 26) στοιχείο που πιθανόν υποδηλώνει αδυναμία ανταπόκρισης των μουσείων στις σύγχρονες απαιτήσεις των επισκεπτών.

Εν συνεχεία, η φήμη του αρχαιολογικού χώρου της Αρχαίας Ολυμπίας που απορρέει από την ιστορική μνήμη ως κοιτίδα των Ολυμπιακών αγώνων, αλλά και από την αναγόρευσή του σε μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς προσδίδει διαχρονικό κύρος που αν αξιοποιηθούν αποτελεσματικά δύνανται να ενισχύσουν τον ΠΤ. Άλλωστε, η τελετή αφής¹⁰⁰ και οι επόμενοι Ολυμπιακοί αγώνες (2016) γίνονται πόλος έλξης πολλών τουριστών και κατ' επέκταση εισροή οικονομικών εσόδων.

Επιπλέον, η εποπτεία και ο περιοδικός έλεγχος που πραγματοποιείται από την Ουνέσκο αποτρέπουν φαινόμενα αμέλειας του τόπου και υποχρεώνουν σε εκσυγχρονιστικές παρεμβάσεις συντήρησής του. Εξαιρετική ευκαιρία αποτελεί ακόμη, η αύξηση της τουριστικής προσέλευσης λόγω του τουρισμού της κρουαζιέρας που ενισχύεται από την συνεργασία μεταξύ της Ζ' Εφορείας Αρχαιοτήτων και του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου για την ενημέρωση και προβολή του τόπου.

Αναμφισβήτητα, η εισαγωγή νέων τεχνολογικών εργαλείων στην λειτουργία του μουσείου (π.χ. η ηλεκτρονική έκδοση των εισιτηρίων, το ηλεκτρονικό εμπόριο στα προϊόντα των πωλητηρίων, η εικονική επίσκεψη του μουσείου μέσω ιστοτόπου) αποτελούν σημαντική ευκαιρία προώθησης του αρχαιολογικού τόπου.

Στην κατεύθυνση αυτή συγκλίνει και το εγχείρημα σύνδεσης των πολιτιστικών μνημείων της περιοχής (π.χ. πολιτική ενιαίου εισιτηρίου) καθώς και της συνέργειας μεταξύ των ιθυνόντων για την προώθηση ενός στοχευμένου τουριστικού προγράμματος. Ο εκσυγχρονισμός του οδικού άξονα (π.χ. Ιονία Οδός, ο άξονας της

¹⁰⁰ Η τελετή αφής των επόμενων Ολυμπιακών Αγώνων (2016) έχει προγραμματιστεί για την 21^η Απριλίου 2016.

Αρχαίας Ολυμπίας- Βυτίνα) και η διευκόλυνση της πρόσβασης αποτελούν μοναδική ευκαιρία οικονομικής ανάπτυξης του τόπου.

Ωστόσο, η διεθνής οικονομική κρίση και το ασταθές πολιτικοοικονομικό περιβάλλον της χώρας επηρεάζει τον τουρισμό και αποτελεί απειλή για την οικονομική ανάπτυξη. Τέλος, τα προβλήματα διαχείρισης τοπικών προβλημάτων (π.χ. απορρίμματα και έλλειψη χώρων στάθμευσης) άμεσα συνδεδεμένα με την εικόνα του αρχαιολογικού χώρου αμαυρώνουν την θετική εικόνα του τοπίου στους επισκέπτες και λειτουργούν ανασταλτικά σε κάθε βήμα ανάπτυξης.

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO
- παροχή ποιοτικών υπηρεσιών
- λειτουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων
- βασικότερος και πρώτος σε επισκεψιμότητα αρχαιολογικός χώρος στο νομό Ηλείας
- τελετή αφής Ολυμπιακής Φλόγας
- γειτνίαση με άλλους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους
- «Olympia», brand name, σύμβολο του Ολυμπισμού και του τόπου

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- φήμη ως γενέτειρα των Ολυμπιακών αγώνων
- άνθηση πολιτιστικού τουρισμού
- τεχνολογική πρόοδος (e-ticket, e-shop) και χρήση σύγχρονων μέσων προβολής της ΠΚ
- σύνδεση αρχαιολογικού τόπου με άλλα μνημεία της περιοχής (ενιαίο εισιτήριο) και φυσικό πλούτο
- συνεργασία φορέων ΤΑ και αρμόδιων Υπουργείων για ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή
- εκσυγχρονισμός υποδομών
- συνεργασία Ζ' Εφορείας Αρχαιοτήτων-Λιμενικού Ταμείου Κατακόλου (για πολιτιστικό τουρισμό)

- γραφειοκρατικές παθογένειες ελληνικής ΔΔ
- μη ύπαρξη τμήματος Επικοινωνίας & Προβολής Αρχαιολογικού χώρου και Μουσείου
- μη ύπαρξη ιστότοπου για τον αρχαιολογικό τόπο
- μη ύπαρξη σύνδεσης με τα σύγχρονα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- υψηλότερη επισκεψιμότητα του αρχαιολογικού χώρου σε σχέση με τα μουσεία
- εσωστρέφεια ως προς την διοργάνωση εκδηλώσεων προβολής του χώρου

- διεθνής οικονομική κρίση και το ασταθές πολιτικοοικονομικό περιβάλλον της χώρας
- πρόβλημα διαχείρισης απορριμμάτων και έλλειψη χώρων στάθμευσης
- δύσκολη πρόσβαση (κακό οδικό δίκτυο)
- πιέσεις από την κλιματική αλλαγή
- αύξηση των τουριστών πάνω από τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής

ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

ΑΠΕΙΛΕΣ

Εικόνα 9 : SWOT analysis Αρχαιολογικού τόπου της Αρχαίας Ολυμπίας

8.7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Η Αρχαία Ολυμπία αποτελεί μοναδικής σημασίας ιστορικό κέντρο με οικουμενική αναγνώριση, γεγονός που της προσδίδει αυτόματα συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων ιστορικών τόπων πολιτισμού, καθώς διαθέτει παγκόσμια εμβέλεια.

Οι προοπτικές ανάπτυξης της περιοχής αναδεικνύονται σημαντικές, υπό την προϋπόθεση εκπόνησης και εφαρμογής ενός στρατηγικού επιχειρησιακού σχεδίου ανάπτυξης με ιεράρχηση παρεμβάσεων στην περιοχή. Συγκεκριμένα διατυπώνονται οι ακόλουθες προτάσεις που θα μπορούσαν να περιληφθούν σε ένα σχέδιο ανάπτυξης του τόπου:

- Ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος και του περιβαλλοντικού πλούτου της ευρύτερης περιοχής,¹⁰¹ σε συνδυασμό με την εκπόνηση προγραμμάτων πολιτιστικών διαδρομών και την αξιοποίηση μονοπατιών (πολιτιστικός και περιηγητικός τουρισμός)
- Καθιέρωση της Αρχαίας Ολυμπίας σε διεθνές κέντρο Ολυμπισμού και πόλου έλξης κεφαλαίων για την υλοποίηση επενδύσεων σχετικών με το Ολυμπιακό ιδεώδες
- Ενίσχυση των Φεστιβάλ και των πολιτιστικών εκδηλώσεων (π.χ. Μαραθώνιος Ολυμπίας)¹⁰² και θεσμοποίηση όσων είναι οικονομικά αποδοτικά
- Προώθηση της λειτουργίας του Μουσείου Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων (1971)¹⁰³ και διασύνδεση των μουσείων της περιοχής με εφαρμογή για π.χ. της πολιτικής του ενιαίου εισιτηρίου

¹⁰¹ Ενδεικτικά αναφέρεται ο ναός του Επικούρειου Απόλλωνα στην Ανδρίτσεινα, η λίμνη Καϊάφα (περιοχή NATURA), το δρυοδάσος της Φολόης που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από την Αρχαία Ολυμπία και απολαμβάνουν διεθνής αναγνωρισιμότητας.

¹⁰² Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας σε συνεργασία με τα αθλητικά σωματεία "Ολυμπιονίκης" Αρχαίας Ολυμπίας, Κόροιβος Αμαλιάδας και ΑΓΕ Πύργου, και με την υποστήριξη των Δήμων Ήλιδας, Πύργου και Αρχαίας Ολυμπίας και του Συλλόγου Δρομέων Υγείας Αθηνών, διοργανώνει τον Μαραθώνιο Ολυμπίας. Στόχος της διοργάνωσης είναι να δώσει την ευκαιρία στους δρομείς της χώρας αλλά και του εξωτερικού να αγωνισθούν στην μααραθώνια απόσταση στον τόπο που γεννήθηκε το Ολυμπιακό Πνεύμα. Παράλληλα, αναπτύσσονται γύρω από τη διοργάνωση πολιτιστικά και άλλα δρώμενα με στόχο τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας του νομού Ηλείας και την προβολή και ανάδειξή του σε όλα τα επίπεδα.

¹⁰³ Πρόκειται για το πρώτο και μοναδικό μουσείο Σύγχρονων Ολυμπιακών αγώνων που ιδρύθηκε παγκοσμίως με αποκλειστική θεματική και σπουδαίο αρχείο, αναμνηστικά, ενθυμήματα από τους Σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες συμπεριλαμβανομένης της επενδεδυμένης με μετάξι λάρνακας μέσα στην οποία μεταφέρθηκε η καρδιά του Πιερ ντε Κουμπερτέν το 1939, προκειμένου να

- Ενίσχυση της αδελφοποίησης του δήμου Αρχαίας Ολυμπίας με άλλους δήμους,¹⁰⁴ ώστε να εδραιωθεί η πόλη ως γενέτειρα των Ολυμπιακών αγώνων διεθνώς και να κατοχυρωθεί το brand name Olympia ως ταυτόσημο του τόπου και του θεσμού
- Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων με οικονομικό αντίτιμο, π.χ. αναπαραστάσεις αρχαίων αγωνισμάτων, διαδραστικά εκπαιδευτικά σεμινάρια με θέμα τον Ολυμπισμό και τη λαϊκή παράδοση, εκδηλώσεις προβολής τοπικών προϊόντων με την επωνυμία Olympia
- Επιδίωξη αύξηση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών στην περιοχή μέσα από την συνέργεια με τους οργανωτές τουρισμού, τους εμπορικούς συλλόγους, τις ναυτιλιακές εταιρείες, την αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων για την οικιστική ανάπλαση της περιοχής και την αντιμετώπιση ζητημάτων τοπικής διαχείρισης (χώροι στάθμευσης, απορρίμματα)
- Αξιοποίηση της τεχνογνωσίας της ΔΟΑ και ίδρυση ενός σύγχρονου διεθνούς Πανεπιστημίου συνδεδεμένου με το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, το οποίο θα μπορεί να τεθεί υπό την αιγίδα της Ουνέσκο και της ΔΟΑ
- Δημιουργία ενός Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου με βάσει τα διεθνή πρότυπα, το οποίο θα γίνει σημείο αναφοράς εκδηλώσεων και διοργανώσεων αγώνων για όλους τους αθλητές
- Ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών για την ανάδειξη και διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής

ταφεί στη γη της Ολυμπίας. Για διοικητικούς και οικονομικούς λόγους παρέμεινε κλειστό, με αποτέλεσμα το Ολυμπιακό Μουσείο στη Λοζάνη να έχει αναδειχθεί στο μοναδικό μουσείο Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στον κόσμο, υποκαθιστώντας το αντίστοιχο μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας.

¹⁰⁴ Ο Δήμος αρχαίας Ολυμπίας έχει ήδη συνάψει αδελφοποιήσεις με πολλές πόλεις, όπως το Κολοράντο Σπρινγκς, την Ιναζάβα της Ιαπωνίας, την Ολύμπια της πολιτείας Ουάσιγκτον, την Ατλάντα της πολιτείας Τζόρτζια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, το Γκρομπσσχάιμ της Γερμανίας, το Καμιζάνο και Κογκολέτο της Ιταλίας, την Αντίπολη της Γαλλίας, το Χαϊντιέν του Πεκίνου και το Γιακούτσκ της Δημοκρατίας Σάχα της Ρωσικής Ομοσπονδίας. (Σπυροπούλου, Ν. (2014), *Αδελφοποίηση και συνεργασία μεταξύ Ολυμπίας και Κολοράντο Σπρινγκς* στο <http://www.patrisnews.com/nea-enimerosi/omogeneia/adelfopoiisi-kai-synergasia-metaxy-olympias-kai-koloranto-springks>, (Ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης: 24.08.2015)

- Εκσυγχρονισμός του οδικού άξονα προκειμένου να υπάρχει διασύνδεση με τον Επικύρειο Απόλλωνα (μνημείο Ουνέσκο) και τους άλλους πολιτιστικούς τόπους της περιοχής

Εν κατακλείδι, οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής τόσο υπό την σκοπιά του ΠΤ όσο και υπό των ΠΔΒ και δη των Φεστιβάλ είναι ευνοϊκές. Η περιοχή διαθέτει μείζονος σημασίας πολιτιστικό κεφάλαιο το οποίο θα πρέπει να αξιοποιηθεί σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες δυνατότητες ανάπτυξης του νομού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η πολιτιστική κληρονομιά (ΠΚ) συνιστά αναμφισβήτητα σύστοιχο στοιχείο της ιστορικής μνήμης και συνέχειας ενός λαού, που όταν χαίρει εξαιρετικής αξίας και αυθεντικότητας δύναται να αναγορευθεί σε αγαθό οικουμενικής αξίας. Σε αυτό το πλαίσιο αναφοράς, η Ουνέσκο, αποτελεί εξειδικευμένο διεθνή οργανισμό του ΟΗΕ, που αναλαμβάνει να καταγράψει, να διαφυλάξει και να προστατεύσει την παγκόσμια ΠΚ, χρησιμοποιώντας νομικά μέσα (Διεθνείς Συμβάσεις, Διακηρύξεις, Συστάσεις) και επικουρώντας με τεχνογνωσία, υλική βοήθεια τα κράτη μέλη. Για την προάσπιση του ίδιου σκοπού, λειτουργούν και άλλοι Διεθνείς Οργανισμοί, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, αλλά και η ΕΕ που αποβλέπουν μέσα από την προώθηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων στην κατοχύρωση της ΠΚ και στη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού πολιτιστικού χώρου.

Τα τελευταία χρόνια η ΠΚ αναδεικνύεται σε σημαντικό εργαλείο οικονομικής ανάπτυξης και ο πολιτισμός προσεγγίζεται υπό τη σκοπιά της δημιουργικής οικονομίας ή της οικονομίας του πολιτισμού. Η δημιουργικότητα και η πολιτιστική έκφραση συγκροτούν το πολιτιστικό κεφάλαιο, ικανό να δημιουργήσει απασχόληση και εισόδημα, υπό την μορφή του πολιτιστικού τουρισμού και των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών (ΠΔΒ).

Κατ' επέκταση, η πολιτιστική δραστηριότητα και η επένδυση σε συγγενείς κλάδους (μουσική, θέατρο, κινηματογράφος) γίνεται κινητήριος δύναμη οικονομικής αναζωογόνησης, και είναι η βάση σε πολλές κατευθυντήριες αρχές της ανάπτυξης όπως η Στρατηγική Ευρώπη 2020, η Έκθεση Δημιουργικής Οικονομίας της Ουνέσκο (2013), και η Δημιουργική Ευρώπη (2014-2020).¹⁰⁵

Μέσα από την μελέτη που προηγήθηκε διαπιστώθηκε πως η Ελλάδα βρίσκεται σε πολιτιστικούς πόρους, και μάλιστα αναγνωρισμένους σε μνημεία παγκόσμιας ΠΚ, γεγονός που της προσδίδει ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα για να εξέλθει από την κρίση.

¹⁰⁵ «Δημιουργική Ευρώπη»: πρόκειται για πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη των πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων της οικονομίας.

Με βάση την ποιοτική και ποσοτική έρευνα που διεξήχθη εξάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Τουρισμός

- Η πορεία τουριστικής ζήτησης ήταν καθοδική τα πρώτα χρόνια της κρίσης αλλά ο τουρισμός απεδείχθη ανθεκτικός καθώς η τάση στο γενικό σύνολο (2009-2014) καταγράφεται θετική, στοιχείο που αποτυπώνεται στις αφίξεις και διανυκτερεύσεις των ημεδαπών και κυρίως των αλλοδαπών επισκεπτών της χώρας
- Ως προς τον εσωτερικό τουρισμό παρατηρείται πτώση εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης που μείωσε το εισόδημα των ελληνικών νοικοκυριών από το 2009 έως το 2014
- Τα μεγαλύτερα ποσοστά τουριστικής ζήτησης κατανέμονται στις περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Αττικής, ενώ η νησιωτική Ελλάδα κατέχει τα πρωτεία στους αλλοδαπούς επισκέπτες
- Στη περιφέρεια ΔΕ παρατηρείται πτώση στον αριθμό των τουριστών με τον αριθμό των ημεδαπών επισκεπτών να υπερβαίνει τον αντίστοιχο των αλλοδαπών

2. Πολιτιστικός Τουρισμός (ΠΤ)

- Εξετάζοντας την επισκεψιμότητα των μεγαλύτερων αρχαιολογικών χώρων και μουσείων στην χώρα, διαπιστώνεται πως η δύσκολη οικονομική συγκυρία δεν επηρέασε τον ΠΤ, καθώς υπήρξε αυξητική τάση (2011-2014), γεγονός που καταδεικνύει ότι ο ΠΤ θα πρέπει να γίνει φάρος ανάπτυξης της χώρας
- Τα πλεονεκτήματα του ΠΤ σε σχέση με τον μαζικό είναι η μη σύνδεσή του με την εποχικότητα, και η προβολή της ΠΚ ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα κάθε περιοχής. Αρνητικές πτυχές αποτελούν η πίεση στα μνημεία και στο περιβάλλον

- Από όλες τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ο ΠΤ αν και κατανέμεται χωρικά και παραμένει εποχικός, είναι βιώσιμος. Μάλιστα, σε συνδυασμό με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού (συνεδριακός, περιηγητικός, θρησκευτικός) μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη στην οικονομία

3. Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες (ΠΔΒ)

- Οι ΠΔΒ, επιχειρήσεις που προβάλλουν και παράγουν πολιτιστικά προϊόντα αναπτύσσουν μια δυναμική συμβολή στην οικονομία καθώς οι εξαγωγές την περίοδο της κρίσης ήταν μεγαλύτερες από τις εισαγωγές (Λαζαρέτου, 2014) ιδίως στην πληροφορική και στην διαφήμιση
- Αξιόλογα παραδείγματα ΠΔΒ με θετικές προοπτικές είναι η Λυρική Σκηνή, ο Ελληνικός Κινηματογράφος, και το Ίδρυμα Νιάρχος (Λαζαρέτου, 2014) διότι επέδειξαν εξωστρέφεια αναζητώντας χρηματοδότηση όχι μόνο από τον κρατικό βραχίονα αλλά και από τον ιδιωτικό τομέα
- Υπάρχει έλλειμμα στην καταγραφή των Ελληνικών ΠΔΒ και ποσοτικών δεδομένων μέτρησης της οικονομικής αποδοτικότητας τους

4. Αρχαία Ολυμπία: Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Ουνέσκο)

- Εξετάζοντας την Αρχαία Ολυμπία ως περιοχή με πολιτιστική κληρονομιά Ουνέσκο διαπιστώθηκε καταρχάς πως η ανακήρυξή του σε οικουμενικής κληρονομιάς μνημείο δημιουργεί θετικές προϋποθέσεις ανάπτυξης, αλλά και υποχρεώσεις προς την Ελλάδα διατήρησης του μνημείου σε καλή κατάσταση
- Η προβολή ωστόσο του μνημείου υπό το έμβλημα της Ουνέσκο και η περαιτέρω αξιοποίηση του επικοινωνιακά για προσέλκυση επισκεπτών επαφίεται στην Ελληνική πρωτοβουλία που έως σήμερα επιδεικνύει εσωστρέφεια και επιφυλακτικότητα στην ανάληψη πρωτοβουλιών προβολής του Μνημείου που φέρει το brand name της Ουνέσκο
- Η Αρχαία Ολυμπία διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό πλούτο, στοιχείο που αποτυπώνεται στη μαζική εισροή αλλοδαπών επισκεπτών στο νομό Ηλείας.

Αξιοσημείωτο είναι πως ο αρχαιολογικός χώρος και το μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας απολαμβάνουν τη μερίδα του λέοντος σε σχέση με τους υπόλοιπους πολιτιστικούς πόρους της περιοχής

- Αναμφισβήτητα, ο ΠΤ στην περιοχή είναι εποχικός (Απρίλιος – Οκτώβριος), όπως άλλωστε σε όλα τα Μνημεία της χώρας, ενώ η αύξηση επισκεπτών τα τελευταία έτη συνδέεται και με την άνθηση του τουρισμού κρουαζιέρας στο Κατάκολο
- Παρά την οικονομική ύφεση, η τάση επισκεψιμότητας στην Αρχαία Ολυμπία υπήρξε θετική την περίοδο (2008-2014) με τον αρχαιολογικό χώρο να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό τόσο στην επισκεψιμότητα όσο και στις εισπράξεις
- Από τις πολιτιστικές δραστηριότητες ξεχωρίζουν τα Φεστιβάλ, και δη το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου για Παιδιά και Νέους, διακεκριμένο για την εμβέλεια της δράσης του σε διεθνές κλίμακα, την καλλιτεχνική ποιότητα και την έμμεση οικονομική συμβολή στην περιοχή ειδικά σε περίοδο μη τουριστικής αιχμής (Οκτώβριος-Δεκέμβριος)
- Η εξέλιξη του ΠΤ στην Αρχαία Ολυμπία για το επόμενο έτος εκτιμάται πως θα είναι ευνοϊκή δεδομένου της τελετής αφής της Ολυμπιακής φλόγας και των προσεχών Ολυμπιακών Αγώνων που ασκούν θετική επίδραση στην προσέλκυση τουριστών
- Τέλος, καταδεικνύεται ότι η Αρχαία Ολυμπία διαθέτει σπουδαίο πολιτιστικό απόθεμα και προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης τόσο από πλευρά ΠΤ όσο και πολιτιστικών δραστηριοτήτων

5. Γενικές παρατηρήσεις-προτάσεις

- Σε περιφερειακό, και τοπικό επίπεδο έγινε εμφανής η έλλειψη σχεδιασμού και οργάνωσης της πολιτιστικής τουριστικής δραστηριότητας καθώς και η απουσία υποδομών
- Η χώρα διαθέτει πληθώρα πολιτιστικών και φυσικών πόρων, πολλοί εκ των οποίων χαίρουν οικουμενικής αναγνώρισης ως μνημεία παγκόσμιας

κληρονομιάς και προστατευόμενες περιοχές NATURA. Συνεπώς, στο τρίπτυχο «ήλιος-θάλασσα-αρχαιότητες» η τουριστική πολιτική επιβάλλεται να εστιάσει περισσότερο στο τελευταίο στοιχείο και να επαναπροσδιορίσει στρατηγική δεδομένου του αυξανόμενου ανταγωνισμού από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (Ισπανία, Ιταλία) που διεκδικούν μερίδιο στην ευρωπαϊκή αγορά

Εν ολίγοις,¹⁰⁶ για το σύνολο της χώρας προτείνεται ο σχεδιασμός ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος προσαρμοσμένου στο καταγεγραμμένο πολιτιστικό απόθεμα κάθε περιοχής, ικανό να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύγχρονης οικονομικής συγκυρίας. Νευραλγικής σημασίας κρίνεται η ορθή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η απορρόφηση χρηματικών πόρων από πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής και διεθνής κοινότητας.

¹⁰⁶ Οι προτάσεις για την προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού, την ενδυνάμωση των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών και της βελτίωσης της θέσης της Αρχαίας Ολυμπίας παρατίθενται αναλυτικά στα αντίστοιχα κεφάλαια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

I. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

Θεσμικό Πλαίσιο

- ❖ **N. 5351/1932 (ΦΕΚ Α' 275/ 23/28.03.1932)** «Περί αρχαιοτήτων»
- ❖ **N. 1469/1950 (ΦΕΚ Α'169/ 2/7.08.1950** «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830»
- ❖ **N. 1103/ 1980 (ΦΕΚ Α' 297/ 29.12.1980)** «Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 17^η Νοεμβρίου 1970 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως αφορώσης εις τα ληπτέα μέτρα δια την απαγόρευσιν και παρεμπόδισιν της παρανόμου εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβιβάσεως της κυριότητος των πολιτιστικών αγαθών»
- ❖ **N.1114/81 (ΦΕΚ Α' 6/8.1.1981)** «Περί κυρώσεως της εις Χάγην την 14ην Μαρτίου 1954 υπογραφείσης Συμβάσεως περί προστασίας των πολιτιστικών αγαθών εν περιπτώσει ενόπλου συρράξεως μετά του κανονισμού εκτελέσεως αυτής, του πρωτοκόλλου και των αριθμ. I, II, και III αποφάσεων της διασκέψεως».
- ❖ **N.1126/1981 (ΦΕΚ Α' 32/3.10.81)** «Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 23ην Νοεμβρίου 1972 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως διά την προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομίας.
- ❖ **N.1650/1986 (ΦΕΚ Α' 160/15/16.10.86)** «Για την προστασία του περιβάλλοντος».
- ❖ **N. 2557/97 (ΦΕΚ Α' 271/24.01.1997)** «Θεσμοί, μέτρα και δράσεις πολιτιστικής ανάπτυξης»
- ❖ **N. 2819/2000 (ΦΕΚ Α' 84 /15.3.2000)** «Ίδρυση Εταιρείας Ολυμπιακό Χωριό 2004 Α.Ε., Προστασία Ολυμπιακών Συμβόλων και Σημάτων και άλλες διατάξεις»
- ❖ **N. 2833/2000 (ΦΕΚ Α'150/30.6.2000)** « Θέματα προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 και άλλες διατάξεις»

- ❖ **N. 3028/ 2002 (ΦΕΚ Α' 153/28.6.2002)** «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»
- ❖ **N. 3348/2005 (ΦΕΚ Α' 144/23.6.2005)** «Κύρωση της Σύμβασης Unidroit για τα κλαπέντα ή παρανόμως εξαχθέντα πολιτιστικά αγαθά»
- ❖ **N. 3525/2007 (ΦΕΚ Α' 16/26.01.2007)** «Πολιτιστική Χορηγία»
- ❖ **N. 3842/2010 (ΦΕΚ Α' 58/23.04.2010)** «Κίνητρα για τη διατήρηση θέσεων εργασίας και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και κίνητρα για την ενίσχυση της κινηματογραφικής παραγωγής».
- ❖ **Π.Δ. 24 (ΦΕΚ Α' 20/27.1.2015),** «Σύσταση και μετονομασία Υπουργείων, μεταφορά της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων»
- ❖ **Π.Δ. 104 (ΦΕΚ Α' 171/28.08.2014)** «Οργανισμός Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού»
- ❖ **Κανονισμός 3911/92/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1992 «Εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών» ΕΟΚ ΕΛ 395 της 31.12.1992.
- ❖ **Οδηγία 93/7/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 15^{ης} Μαρτίου 1993 «Για την επιστροφή των πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος χώρας της ΕΕ» ΕΟΚ ΕΛ 74 της 27.3.1993.
- ❖ **UNESCO (1954) Hague Convention, Convention for the protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict** στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.icomos.org/hague/hague.convention.html> (τελευταία επίσκεψη: 20.08.2015)
- ❖ **UNESCO (1970) Convention of the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property** στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.unesco.org/culture/laws/1970/html_eng/page1.shtml. (τελευταία επίσκεψη: 13: 08.2015)

BIBLIA

Ελληνικά

- ❖ **Βερνίκος, Ν., Δασκαλοπούλου, Σ., Μπαντιμαρούδης, Φ., Μπουμπάρης, Ν., και Παπαγεωργίου Δ., (2005).** *Πολιτιστικές βιομηχανίες : Διαδικασίες, υπηρεσίες, αγαθά*, Πρώτη Έκδοση. Αθήνα : Κριτική

- ❖ **Βουδούρη, Δ. (2003).** *Κράτος και Μουσεία. Το θεσμικό πλαίσιο των αρχαιολογικών μουσείων.* Αθήνα: Σάκκουλα
- ❖ **Γκαντζιάς, Γ. (2010).** *Πολιτιστική πολιτική, Χορηγία και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη,* Αθήνα: Παπασωτηρίου
- ❖ **Ζορμπά, Μ. (2014).** *Πολιτική του Πολιτισμού,* Αθήνα: Πατάκης
- ❖ **Κόνσολα, Ν. (1990).** *Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα. Η περιφερειακή διάσταση.* Αθήνα: Παπαζήσης
- ❖ **Κόνσολα, Ν. (1995).** *Η διεθνής προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.* Αθήνα: Παπαζήσης
- ❖ **Κόνσολα, Ν. (2001).** *Θέματα πολιτιστικής ζήτησης. Πανεπιστημιακές σημειώσεις για το μάθημα Πολιτιστική Ανάπτυξη του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής ανάπτυξης.* Αθήνα, Πάντειο.
- ❖ **Κόνσολα, Ν. (2006).** *Πολιτιστική ανάπτυξη και πολιτική.* Αθήνα: Παπαζήσης
- ❖ **Κύρκος, Σ. (2008),** *Η προστασία των πολιτιστικών αγαθών και της πολιτιστικής κληρονομιάς στον 21^ο αιώνα. Θεσμικές και νομοθετικές διαστάσεις.* Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- ❖ **Λαγός, Δ. (2005).** *Τουριστική Οικονομική.* Αθήνα: Κριτική
- ❖ **Μανωλκίδης, Σ. (2004).** *Η πολιτιστική κληρονομιά στη Νομοθεσία. Πρακτικά συνεδρίου Η πολιτιστική κληρονομιά και το Δίκαιο, 3-4 Ιουνίου 2003, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα :* Σάκκουλα
- ❖ **Παχάκη, Κ., Αγγελίδου, Φ., Αναστασάκου, Ζ. Ν., (2000).** *Ο πολιτισμός ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας.* Αθήνα: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)
- ❖ **Σιούτη, Γλ. (2004).** *Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος από τη νομολογία: σύγκρουση αγαθών ή αειφόρος προστασία του χώρου,* Αθήνα: Σάκκουλας
- ❖ **Σπιλάνης, Γ. (2000).** *Τουρισμός και περιφερειακή ανάπτυξη. Η περίπτωση των νησιών του Αιγαίου, στο: Τσάρτας, Π. (επιμ.), Τουριστική ανάπτυξη. Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις,* Αθήνα: Εξάντας.
- ❖ **Τσάρτας, Π. (1996)** *Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό.* Αθήνα: Εξάντας Εκδοτική
- ❖ **Χριστοφιλόπουλος, Δ., (2005).** *Προστασία Πολιτιστικών Αγαθών,* Αθήνα: Σάκκουλας

Ξενογλωσσα

- ❖ **Eadington, W.R. and Smith, V.L. (1992).** Introduction: The emergence of alternative forms of tourism. **In: Smith, V.L. and Eadington, W.R. (eds).** *Tourism Alternatives: Potentials and Problems in the Development of Tourism.* Chichester: Wiley, pp.1-12
- ❖ **Douglas, N. and Derrett, R. (2001)** *Special Interest Tourism.* Sydney: Wiley
- ❖ **Greffe, X. (2003).** *La valorisation économique du patrimoine,* Paris: La Documentation Française.
- ❖ **Hughes, H. (2000).** *Arts, Entertainment and Tourism,* Oxford: Butterworth-Heinemann
- ❖ **Jeffcutt, P. and A.C. Pratt (eds) (2009).** *Creativity and Innovation in the Cultural Economy,* Routledge, London.
- ❖ **Lee, N. (2010).** *Growth Sector, Creative Spillovers or Urban Amenity? The Creative Industries and Urban Economic Growth in the UK* (mimeo).
- ❖ **McKercher B. and du Cross H. (2002).** *Cultural Tourism: The Partnership between Tourism and Cultural Heritage Management,* London: Routledge.
- ❖ **Navrud St. and Ready R. (eds.) (2002).** *Valuing Cultural Heritage,* London: Edward Elgar.
- ❖ **Porter, M. (2005).** “Local Clusters in a Global Economy” in **Hartley, J. (ed.)** *Creative Industries,* Blackwell Publishing, Malden, MA and Oxford, 259-267
- ❖ **Power, D. and A. Scott (eds) (2004).** *Cultural Industries and the Production of Culture,* Routledge, London.
- ❖ **Reever, M. (2002).** *Measuring the Economic and Social Impact of the arts: A Review,* UK, Arts Council England.
- ❖ **Richards G. (ed.) (1996).** *Cultural Tourism in Europe,* CABI, Wallingford.
- ❖ **Throsby, D. (2001).** *Economics and Culture,* Cambridge University Press, Cambridge

Επιστημονικά περιοδικά

Στα ελληνικά

- ❖ Γερμανικό αρχαιολογικό ινστιτούτο (2014). *Daiathenea* Αθηνών, Αθήνα
- ❖ Haberle, P. (1999), “Υπάρχει ένας Ευρωπαϊκός Δημόσιος Χώρος;” Εισήγηση στο *Forum Σύγχρονη πολιτεία*, τ.3, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα
- ❖ Κυριαζίδης, Θ. (2007), “Επαναξιολόγηση του πολιτιστικού κεφαλαίου ως μέσου ανάπτυξης”, *Τετράδια Πολιτισμού*, 1, 99-116, Μάρτιος.
- ❖ Λουρή-Δενδρινού, Ε. (2007), “Ο Πολιτισμός στη Στρατηγική της Λιτσαβόνας”, *Τετράδια Πολιτισμού*, 1, 89-98, Μάρτιος

Ξενόγλωσσα

- ❖ Bayliss, D. (2004). “Denmark’s Creative potential: The Role of Culture within Danish Urban Development strategies”, *International Journal of Cultural Policy*, Vol. 10 (No 1), pp.5-28.
- ❖ Gali-Espelt N. (2012) “Identifying Cultural Tourism: A Theoretical and Methodological Approach”, *Journal of Heritage Tourism* 7(1): 45-58.
- ❖ Hendrik van der Pol (2013). Key role of cultural and creative industries in the economy, *UNESCO Institute for Statistics*, Canada
- ❖ Jansen-Verbeke, M. (1998) "Tourismification of Historical Cities", *Annals of Tourism Research*, 25(3): 739-769.
- ❖ Mazzanti, M. (2003) “Valuing Cultural Heritage in a Multi-attribute Framework. Microeconomic Perspectives and Policy Implications”, *Journal of Socio-Economics* 32: 549-569.
- ❖ McKercher, B. (2002) “Towards a classification of cultural tourists”, *International Journal of Tourism Research*, 4 (1), pp.29-38
- ❖ Nasser, N. (2003) “Planning for Urban Heritage Places: Reconciling Conservation, Tourism, and Sustainable Development”, *Journal of Planning Literature*, 17 (4): 467-479.
- ❖ Power, D. (2009). “Culture, Creativity and Experience in Nordic and Scandinavian Cultural Policy”, *International Journal of Cultural Policy*, Vol. 15 No 4, 445-460.

- ❖ **Richards, G. (ed.), (2001).** “Experiential Cultural Tourism: Museums & the marketing of the new romanticism of evoked authenticity”, *Museum Management and Curatorship*, 19 (1).
- ❖ **Russo, A. P. (2002)** “The “Vicious Circle” of Tourism Development in Heritage Cities”, *Annals of Tourism Research*, 29 (1): 165-182.

Εκθέσεις εθνικών & διεθνών οργανισμών

Ελληνικές

- ❖ **Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την Ουνέσκο (2014).** *Απολογισμός Δράσεων Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO 2009-2013*
- ❖ **ΕΟΤ (2003).** *Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας Περίληψη*
- ❖ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011),** *Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος “Δημιουργική Ευρώπη”, COM(2011) 785 τελικό, 23 Νοεμβρίου.*
- ❖ **Καραμπάτσου-Παχάκη, Κ. (2000),** *Ο Πολιτισμός ως Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας*, ΚΕΠΕ, Αθήνα.
- ❖ **ΚΠΣΝ (2011).** *Αξιολόγηση επίδρασης και Επιχειρηματικό Σχέδιο του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος -Συνοπτική έκθεση*
- ❖ **Λαζαρέτου, Σ. (2014).** *Η έξυπνη οικονομία: ‘πολιτιστικές’ και ‘δημιουργικές’ βιομηχανίες στην Ελλάδα ‘. Μπορούν να αποτελέσουν προοπτική εξόδου από την κρίση; Τράπεζα της Ελλάδας, 175 (διαθέσιμο στο : www.bankofgreece.gr)*
- ❖ **ΣΕΤΕ (2013).** *Τουριστικός στρατηγικός σχεδιασμός 2021: οδικός χάρτης υλοποίησης Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας*
- ❖ **Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού (2012).** *Πρόταση για μια νέα πολιτιστική πολιτική ανάπτυξης.*

Ξενόγλωσσες

- ❖ **Cruise Lines International Association Europe (2014)** “*Contribution of Cruise Tourism to the Economies in Europe*”, p.p. 1-26
- ❖ **ESSnet-Culture (2012).** “*European Statistical System Network on Culture*”, *Final Report*, Luxembourg, May.

- ❖ **European Commission (2006)**. ‘‘The economy of Culture in Europe’’
- ❖ **European Commission (2012)**. *Commission Staff Working Document of Competitiveness of the European High-End Industries*, SWD (2012) 286 final, 26 Σεπτεμβρίου
- ❖ **European Commission (2012a)**, *Attitudes of Europeans towards Tourism, Flash Eurobarometer 334*, Brussels, March.
- ❖ **European Commission (2012b)**, *Commission Staff Working Document on Competitiveness of the European High-End Industries*, SWD (2012) 286 final, 26 September.
- ❖ **European Commission (2013)**, *Survey on Access to Finance for Cultural and Creative Sectors*, Brussels, October.
- ❖ **Frontier Economics (2012)**, *The Value of the Cultural and Creative Industries to the European Economy*, June.
- ❖ **ICOMOS (1999)** *International cultural tourism charter. Managing Tourism at Places of Heritage Significance*. Adopted by at the 12th General Assembly. Mexico.
- ❖ **KEA (2006)**. *The Economy of Culture in Europe, A Study prepared for the European Commission Directorate-General for Education and Culture*, KEA European Affairs, Brussels, October.
- ❖ **OMC (2010)**. *Expert Working Group on maximizing the potential of Cultural and Creative Industries, in particular that of SMEs*, (3rd June) Final Report
- ❖ **Röthler, D. and K. Wenzlaff (2011)**, *Crowdfunding Schemes in Europe*, European Expert Network on Culture (EENC) Report, September.
- ❖ **UNCTAD (2010)**, *Creative Economy Report 2010. A Feasible Development Option*, United Nations.
- ❖ **UNESCO (1969)**. *Cultural policy, a preliminary study*, Paris
- ❖ **UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS (2007)**. *Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions Expert Group Meeting (EGM) on the Statistical measurement of the diversity of cultural expressions* (<http://www.uis.unesco.org/culture/Documents/mtgreport1.pdf>) (τελευταία πρόσβαση: 10.07.2015)

- ❖ **UNESCO (2010)** *The power of Culture for Development* (<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001893/189382e.pdf>) (τελευταία πρόσβαση: 10.08.2015)
- ❖ **UNESCO (2012)**, “Operational guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention”, available at: <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=0002> (τελευταία πρόσβαση: 10.07.2015)
- ❖ **UNESCO (2013a)**. *UNESCO World Heritage Centre*. Στο <http://whc.unesco.org/en/criteria/>. (τελευταία πρόσβαση 15.07.2015)

Διπλωματικές – Διδακτορικές Εργασίες

- ❖ **Αγγελίδου, Ι. (2014)**. *Πολυπολιτισμική Ευρώπη. Η ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα του εκπαιδευτικού τουρισμού. Η περίπτωση του Γλωσσικού Τουρισμού*. Εθνική Σχολή Δημόσιας διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.
- ❖ **Λένος, Ν. (2003)**. *Ελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά: Α. Δημόσια Πολιτική και Εθνικές Πρωτοβουλίες Προστασίας και Διαχείρισης στο πλαίσιο της Διεθνούς Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Νομοθετικό-Επιχειρησιακό πεδίο) Β. Προτάσεις εφαρμογής και ανασχεδιασμού*. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα
- ❖ **Παρθένης, Σ. (2007)**. *Η προστασία της βιομηχανικής κληρονομιάς και η ανάδειξή της ως τουριστικού πόρου*. Εθνική Σχολή δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.
- ❖ **Σαρλής, Γ. (2014)**. *Πολιτιστική Οικονομία και Πολιτιστική Τεχνολογία. Η ευκαιρία για τις ευρωπαϊκές οικονομίες και διέξοδος για την οικονομική και την κοινωνικό-πολιτισμική κρίση*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- ❖ **Σκιά-Πανοπούλου, Χ. (1998)**. *Ανάλυση της διαδικασίας της πολιτιστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο: Η περίπτωση της Καλαμάτας*. Διδακτορική διατριβή. Πάντειο Πανεπιστήμιο, Βιβλιοθήκη Παντείου Πανεπιστημίου.
- ❖ **Τσορμπατζίδου, Μ. (2013)**. *Πολιτιστική Πολιτική και Διοίκηση*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Αλεξανδρούπολη

Εισηγήσεις σε συνέδρια

- ❖ **Κόνσολα, Ν. (2011).** *Δίκτυα Μουσείων στη σύγχρονη πόλη*. Ανακοίνωση στο 10^ο Επιστημονικό Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης. Αθήνα.

ΑΡΟΡΑ

- ❖ **Μοσχονά, Μ. (2013)** “Όταν η οικονομία συνάντησε τον πολιτισμό”. *Art Mag.* (Διαθέσιμο στο <http://www.artmag.gr/articles/art-articles/about-art/item/4351-otan-i-oikonomia-sinantise-ton-politismo>) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 18.08.2015)
- ❖ **Βαρβιτσιώτης, Ι. (2004).** “Η τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας, το όραμα του Κωνσταντίνου Καραμανλή και η ανάδειξη του σπουδαίου αρχαιολογικού χώρου της Ήλιδος, Η μεγάλη ευκαιρία για την Αρχαία Ολυμπία”. *Το Βήμα Πολιτισμός*. (Διαθέσιμο στο <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=156595>) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης : 18.08.2015)
- ❖ **Κόνσολα, Ν. (2013).** “Στρατηγικό σχέδιο πολιτιστικού τουρισμού για την περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου”. (Διαθέσιμο στο http://grsa.prd.uth.gr/conf2013/51_konsola_ersagr13.pdf)(Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης : 22.08.2015)
- ❖ **Σπυροπούλου, Ν. (2014)** “*Αδελφοποίηση και συνεργασία μεταξύ Ολυμπίας και Κολοράντο Σπρινγκς*”. Στο *patrisnews* (<http://www.patrisnews.com/neanimerosi/omogeneia/adelforoiisi-kai-synergasia-metaxy-olympias-kai-koloranto-springks>) (τελευταία επίσκεψη 24.8.2015)
- ❖ **The Economist (2013)**, “Equity crowdfunding: Cream of Devon”
- ❖ **Financial Times (2013)**, “Investors rush to be a part of the crowd”
- ❖ **Εφημερίδα Έθνος (2015)**, “Ενιαίο εισιτήριο και e-ticket σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους”, ΑΜΠΕ (<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=64188650>) (τελευταία πρόσβαση: 10.07.2015)
- ❖ Cultural policies in Europe: a compendium of basic facts and trends, (2015) (www.culturalpolicies.net) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 11.08.2015)

✚ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- ❖ Υπουργείο Πολιτισμού. http://www.yppo.gr/1/g1540.jsp?obj_id=810
(Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 13.08.2015)
- ❖ Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2015)
<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17.08.2015)
- ❖ Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού. (2015)
http://www.visitgreece.gr/el/gnto/about_us (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17.08.2015)
- ❖ Ίδρυμα Λεβέντη Α. Γ. (2015) <http://www.leventisfoundation.org/el/>
(Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17.08.2015)
- ❖ Ίδρυμα Λάτση Σ. (2015) <http://www.latsis-foundation.org/eng/electronic-library/the-museum-cycle/the-archaeological-museum-of-olympia>
(Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17.08.2015)
- ❖ Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο (2015)
<https://www.dainst.org/forschung/forschung-weltweit> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17.08.2015)
- ❖ Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία (2015) <http://www.grect.com/el/diethnis-olympiaki-akadimia/paroysiaki-kai-egkatastaseis> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17.08.2015)
- ❖ Το Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Συντήρησης και της Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών (2015) <http://www.iccrom.org/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17.08.2015)
- ❖ Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (2015)
<http://www.icomos.org/hague/hague.convention.html>. (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 17.08.2015)
- ❖ Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων Ελληνικό Τμήμα (2015)
<http://network.icom.museum/icom-greece/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Διεθνές Ταμείο για την Πολιτιστική Κληρονομιά (2015)
<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/cultural-diversity/cultural-expressions/international-fund/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)

- ❖ Μαραθώνιος Ολυμπίας (2015) <http://www.olympiamarathon.gr/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (2015) <http://www2.unwto.org/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Επίσημος Ιστότοπος της UNESCO (2015) <http://en.unesco.org/themes/protecting-our-heritage-and-fostering-creativity> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Επίσημη ιστοσελίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO <http://unesco-hellas.org/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Έδρα UNESCO διαπολιτισμικής πολιτικής για μια δραστήρια και αλληλέγγυα ιθαγένεια (2015) <http://afroditi.uom.gr/chaireunesco/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον Πολιτισμό (2015) <http://ec.europa.eu/culture/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Επιμελητήριο Ηλείας (2015) <http://www.heliachamber.gr/ilia/articles/article.jsp?categoryid=2461&context=103&globalid=18735&articleid=5397> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Υπουργείο Πολιτισμού, παιδείας και Θρησκευμάτων (2015) <http://www.culture.gr/culture/gindex.jsp> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους (2015) <http://olympiafestival.gr/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 19.07.2015)
- ❖ International Fund for Cultural Diversity (2015) <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/cultural-diversity/cultural-expressions/international-fund/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 16.07.2015)
- ❖ Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων της Ουνέσκο <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/creative-industries/creative-cities-network> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 41.07.2015)
- ❖ <http://www.visitgreece.gr/el/#&slider1=2> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 26.08.2015)
- ❖ <http://www.culturalpolicies.net/web/index.php>

- ❖ (<http://en.unesco.org/creative-cities/>) (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 13.08.2015)
- ❖ <http://whc.unesco.org/archive/periodicreporting/EUR/cycle02/section2/groupb/517.pdf> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 10.07.2015)
- ❖ <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 16.07.2015)
- ❖ <http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7368&articleid=8159#sthash.kec6QiPK.dpuf>, (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 16.07.2015)
- ❖ <http://ec.europa.eu/culture/>
- ❖ <http://www.heliachamber.gr/ilia/articles/article.jsp?categoryid=2461&context=103&globalid=18735&articleid=5397>
- ❖ Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Κατακόλου <http://katakoloport.gr/staff/> (Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 16.07.2015)

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

- ❖ Συνέντευξη με υπεύθυνο για την οργάνωση του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους κ. Κωνσταντόπουλο Χ. Πύργος, 20.08.2015
- ❖ Συνέντευξη με τον Αναπληρωτή Προϊστάμενο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας (Τμήμα Προϊστορικών & Κλασσικών Αρχαιολογικών Χώρων) κ. Ματζάνα Χ. Ολυμπία, 10.08.2015.
- ❖ Συνέντευξη με τον Αρχαιολόγο (αρμόδιο Ευρωπαϊκών & Διεθνών Σχέσεων) της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας (Τμήμα Προϊστορικών & Κλασσικών Αρχαιολογικών Χώρων) κ. Λιάγκουρα Χ. Ολυμπία, 10.08.2015.
- ❖ Συνέντευξη με τον Αντιδήμαρχο αρχαίας Ολυμπίας και υπεύθυνο πολιτιστικών θεμάτων του Δήμου κ. Δεββέ Ι. Ολυμπία, 10.08.2015.
- ❖ Συνέντευξη με υπεύθυνο Τουριστικού Γραφείου (Pyrgos Plan), Πύργος: 16.08.2015.
- ❖ Συνέντευξη με τον Αντιπρόεδρο του Δημοτικού Λιμενικού ταμείου Κατακόλου κ. Αντωνόπουλου Δ. Κατάκολο, 19.08.2015.
- ❖ Συνέντευξη με υπάλληλο της Βιβλιοθήκης της Ελληνικής Αντιπροσωπείας του Διεθνούς Οργανισμού Ουνέσκο. Αθήνα, 10.07.2015.

II. ΣΧΕΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΒΙΒΛΙΑ

- ❖ **Αποστολάκης, Γ. (2002).** *Προστασία αρχαιοτήτων και θρησκευτικά μνημεία*, Τρίκαλα-Αθήνα: Πρότυπες Θεσσαλικές Εκδόσεις
- ❖ **Βενιζέλος, Ε. (1998).** *Διαχρονία και Συνέργεια: μια Πολιτική Πολιτισμού*, Αθήνα: Καστανιώτη
- ❖ **Βουδούρη, Δ. (1992).** *Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στην προοπτική της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς*, Αθήνα: Παπαζήσης
- ❖ **Βουδούρη, Δ. (2003).** *Το θεσμικό πλαίσιο των αρχαιολογικών μουσείων*, Θεσσαλονίκη: Αντ. Ν. Σάκκουλας
- ❖ **Παπαγιάννης, Δ. (1995).** *Ο πολιτισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση: το κοινοτικό κεκτημένο και οι νέες ρυθμίσεις*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας
- ❖ **Σκουρής, Π., και Τροβά, Ε. (2003).** *Προστασία αρχαιοτήτων και πολιτιστικής κληρονομιάς*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας
- ❖ **Τροβά, Ε. (2003),** *Το πολιτιστικό περιβάλλον κατά το Σύνταγμα του 1975/86/2001*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας

Διπλωματικές –Διδακτορικές Εργασίες

- ❖ **Γρηγορίου, Δ. (2014).** *Ο πολιτιστικός τουρισμός ως πυλώνας ανάπτυξης σε τοπικό και εθνικό επίπεδο: η περίπτωση της Παλιάς πόλης της Κέρκυρας*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Αθήνα
- ❖ **Δερτούζου, Σ. (2014).** *Το νέο μουσείο της Ακρόπολης και η Σύγχρονη Διαχείριση και Επικοινωνία του*. Εθνική σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.
- ❖ **Θεοδωρόπουλος, Η. (2010).** *Επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας*. Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα.
- ❖ **Κατσιρίκου, Α. (2007).** *Η πολιτιστική ανάπτυξη ως παράγοντας τοπικής οικονομικής ανάπτυξης: μελέτη περίπτωσης η πολιτιστική πολιτική του Δήμου Μελισσίων*. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιώς, Αθήνα.

- ❖ **Χριστόπουλος, Α. (2014).** *Φιλοξενώντας μεγάλες διοργανώσεις: το Πατρινό καρναβάλι ως εργαλείο τοπικής τουριστικής ανάπτυξης.* Εθνική σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.

ARORA

Στα ελληνικά

- ❖ **Αναστασόπουλος, Γ. (2007).** ‘‘Η UNESCO και η Ελλάδα’’, Τετράδια Πολιτισμού, τ.1, σελ.37.
- ❖ **ΕΟΤ (2013),** *Brand Management Value*
- ❖ **ΕΟΤ (2014),** *Στρατηγική Προώθησης και Προβολής του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού για την τριετία 2014-2015-2016*
- ❖ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014),** *Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Πολιτιστικός και Οπτικοακουστικός τομέας*

Ξενόγλωσσα

- ❖ **Conseil d’Europe (2007)** *Culture, the soul of democracy.*
- ❖ **European Commission (2007),** *Communication for a European agenda for culture in a globalizing world*
- ❖ **European Union (2013),** *Creative Europe, The European Union programme for the cultural and creative sectors (2014-2020)*
- ❖ **Menger, P.M., (2010).** *Cultural Policies in Europe, From a state to a City-centered Perspective an cultural creativity,* GRISPS Policy Research Center, pp. 10-28.
- ❖ **Smith, C.R. (2007).** ‘‘The UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions: Building a New World Information and Communication Order?’’, *The International Journal of Communication* (1), pp.24-55.
- ❖ **UNESCO (2003),** *Atelier sur la culture et le développement dans le programme d’action du NEPAD.*
- ❖ **UNESCO (2009).** *A case of study of Serbia Measuring the economic contribution of cultural industries,* UNESCO Institute for Cultural Statistics Handbook, (1)
- ❖ **UNESCO (2014),** *Culture and sustainable development in the post-2015 development agenda.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ένας πολύ σημαντικός διεθνής οργανισμός που ασχολείται ενεργά με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι το Συμβούλιο της Ευρώπης που ιδρύθηκε το 1946 και στο οποίο συμμετέχουν 47 κράτη της Ευρώπης, 28 των οποίων είναι μέλη της ΕΕ. Επιτελεί σημαντική δράση στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου, της διάχυσης καλών νομικών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών και ως προς τον πολιτισμό επιζητά την πολιτιστική συνεργασία με όραμα την εγκαθίδρυση μιας κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο σχεδιασμό των πολιτιστικών προγραμμάτων είναι α) η Επιτροπή Πολιτισμού και Εκπαίδευσης της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, β) το Τμήμα Πολιτιστικής Πολιτικής και Δράσης και το Τμήμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς και γ) το Συμβούλιο Πολιτιστικής Συνεργασίας. Ειδικότερα, επιχειρείται η διακρατική συνεργασία σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, η προώθηση της κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της διατήρησης της πολυμορφίας των κρατών μελών, και τέλος η πολιτιστική ανάπτυξης με κύρια μέσα την πολιτιστική δημοκρατία και τη διαρκή εκπαίδευση (Κόνσολα, 2006).

Στο πλαίσιο της υιοθέτησης θεσμικών κειμένων για το σεβασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς διακρίνονται η Σύμβαση για τη Προστασία της Ευρωπαϊκής Αρχαιολογικής Κληρονομιάς (1969)¹⁰⁷, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τις Παραβάσεις που αφορούν Πολιτιστικά Αγαθά (1985) καθώς και η Σύμβαση για την Προστασία της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (Γρανάδα, 1985)¹⁰⁸ για τη διατήρηση και αξιοποίηση των αρχιτεκτονικών συνόλων.

¹⁰⁷ Η Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς ή Σύμβαση του Λονδίνου ασχολείται με θέματα ανασκαφής, καταγραφής, προφύλαξης, διακίνησης και έκθεσης των αρχαιολογικών ευρημάτων και η Ελλάδα την επικύρωσε με το Νόμο 1127/81, ΦΕΚ Α' 32. European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage (1969) στην ηλ. διεύθ. <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/143.htm>.

¹⁰⁸ Στη Σύμβαση της Γρανάδας αναγνωρίζεται η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, για μνημεία αρχιτεκτονικά σύνολα και τόπους και η ανάγκη μέριμνας για αυτή. Επίσης, τίθενται νομικές διαδικασίες προστασίας τη, μέτρα για την καταπολέμηση της φυσικής φθοράς των μνημείων, προβλέπονται κυρώσεις (κατεδάφιση παράνομων νέων κτισμάτων), προωθείται η συνεργασία κράτους και τοπικής αυτοδιοίκησης και προβάλλεται η ανάγκη διευρωπαϊκού συντονισμού δράσεων για την ανταλλαγή εμπειριών, την παροχή αμοιβαίας τεχνικής βοήθειας με στόχο τη διαφύλαξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe (1985). Το κείμενο είναι προσβάσιμο στην ηλ. διεύθ. <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/121.htm>

Χρήζει επίσης αναφοράς, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Διασυνοριακή Τηλεόραση (1989) που είναι ενδεικτική της στροφής του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τις πολιτιστικές βιομηχανίες. Άμεσα συνδεδεμένες με αυτήν είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τις Κινηματογραφικές Συμπααραγωγές (Βαλέτα, 1992) και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της Οπτικοακουστικής Κληρονομιάς (Στρασβούργο, 2001).

Η ύπαρξη ποικιλομορφίας στην παραγωγή ταινιών και οπτικοακουστικών προγραμμάτων αναδεικνύεται ζωτικής σημασίας για μια δημοκρατική Ευρώπη. Το Συμβούλιο της Ευρώπης στηρίζει την δημιουργικότητα και τον οπτικοακουστικό τομέα με πρότυπα και οδηγίες, προσφέρει χρηματική στήριξη για την παραγωγή ταινιών και παρέχει σημαντική ενημέρωση για τη βιομηχανία της οπτικοακουστικής.

Τέλος, η Σύμβαση-Πλαίσιο για την αξία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για την Κοινωνία (Φάρο, 2005) εστιάζει στο διαπολιτισμικό διάλογο και στη σύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς με τη βιώσιμη ανάπτυξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ (ΑΡΘΡΑ 22 ΚΑΙ 27)

Άρθρο 22

Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία, με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του.

Άρθρο 27

Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της.

Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντα του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΜΚΟ: ICCROM, ICOMOS ΚΑΙ ICOM.

I. Το Διεθνές Κέντρο για τη μελέτη της συντήρησης και της αποκατάστασης των πολιτιστικών αγαθών (ICCROM).

Το Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Συντήρησης και της Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών (ICCROM, ακρωνύμιο του αγγλικού International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) πρόκειται για διακυβερνητικό οργανισμό που ιδρύθηκε το 1959 κατόπιν πρωτοβουλίας της Ουνέσκο, και στον οποίο συμμετέχουν κράτη μέλη, αλλά και οργανώσεις και ιδρύματα εξειδικευμένα στην αναπαλαίωση και συντήρηση μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το ICCROM βρίσκεται σε στενή συνεργασία με την Ουνέσκο, συμμετέχει σε εκστρατείες και οργανώνει επιστημονικές αποστολές για να βοηθήσει τα κράτη μέλη.¹⁰⁹ Επιπλέον, αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην διεπιστημονική συνεργασία με τη συμμετοχή επιστημόνων, συντηρητών, αρχαιολόγων, ιστορικών τέχνης, επιμελητών, αρχιτεκτόνων, και μηχανικών προκειμένου να συμβάλλει στην αποτελεσματική διατήρηση των μνημείων.

Ανάμεσα στις δραστηριότητες που έχει αναλάβει αναφέρονται η διατήρηση των αρχαίων τάφων στην Κοιλιάδα του Νείλου, η αποκατάσταση των τοιχογραφιών στις εκκλησίες της Μολδαβίας, η ανάπτυξη του ερευνητικού κέντρου στην Ινδία, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς μετά τις πλημμύρες ή σεισμούς στη Γουατεμάλα, την Ιταλία και το Μαυροβούνιο.

II. Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS).

Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (International Council of Monuments and Sites) είναι διεθνής μη κυβερνητικός οργανισμός, ιδρύθηκε το 1965, με έδρα το Παρίσι και σκοπό την προώθηση της θεωρίας, της μεθοδολογίας, της ενημέρωσης για την προστασία και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς όλων των χωρών. Η δράση του αναπτύσσεται με βάση τις αρχές που προβλέπονται στη Διεθνή Κάρτα για τη Συντήρηση και Αναστήλωση Μνημείων και Τοποθεσιών του 1964 (Χάρτα της Βενετίας). Ο Οργανισμός φέρνει σε επαφή εμπειρογνώμονες και διευκολύνει τις

¹⁰⁹ Η χώρα μας είναι μέλος από το 1987.

συνεργασίες και τις συνέργειες στον τομέα της διατήρησης και προστασίας των μνημείων της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το ICOMOS¹¹⁰ είναι ο τεχνικός σύμβουλος της Ουνέσκο σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς . Εξετάζει τις προτάσεις των κρατών μελών της Ουνέσκο για την εγγραφή εθνικών μνημείων στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Φυσικής και Πολιτιστικής, ενώ ειδικοί επιστήμονες συμβάλλουν στην προώθηση των καταστατικών του στόχων συμμετέχοντας σε Εθνικές επιτροπές, σε διεθνείς επιστημονικές επιτροπές

Ανάμεσα στις πρόσφατες δράσεις αναφέρεται το κάλεσμα της Ουνέσκο σε συνάντηση με τους βασικούς εταίρους και συνεργάτες της¹¹¹ να συνεργαστούν και να ανταλλάξουν ιδέες και πληροφορίες για την βελτίωση των μέτρων διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς στη Συρία και το Ιράκ. Μεταξύ άλλων η Γενική Διευθύντρια της Ουνέσκο αναφέρθηκε στο γεγονός ότι οι στρατιωτικές επιχειρήσεις σε χώρους αρχαιολογικής και ιστορικής σημασίας τροφοδοτούν την παράνομη διακίνηση των πολιτιστικών αγαθών που συχνά σχετίζεται με το οργανωμένο έγκλημα και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

III. Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM).

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM, International Council of Museums) ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 1946 από την Ουνέσκο, με βασικό στόχο την ανάπτυξη και διαχείριση των μουσείων όλων των κατηγοριών. Πρόκειται για μη κυβερνητικό οργανισμό με κύριο μέλημα την επισήμανση και την αντιμετώπιση των προβλημάτων των μουσείων και των εργαζομένων σε αυτά, καθώς και την ανάπτυξη του κλάδου της μουσειολογίας.

Το ICOM συμβάλλει επίσης ενεργά στον αγώνα κατά της παράνομης διακίνησης των πολιτισμικών αγαθών και εκδίδει ειδικά τεύχη για τις ανά τον κόσμο συλλήψεις αρχαιοτήτων και έργων τέχνης. Αντίστοιχο τμήμα λειτουργεί και στη χώρα μας.

¹¹⁰ Η ίδρυση του ήρθε ως αναπόδραστο αποτέλεσμα των εκτεταμένων καταστροφών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της ανάγκης να προστατευθούν τα αρχιτεκτονικά, ιστορικά και αρχαιολογικά μνημεία σε διεθνές επίπεδο. Το ICOMOS αποτελεί προνομιακό εταίρο της Ουνέσκο καθώς αποτέλεσε συμβουλευτικό όργανο της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς, η οποία ιδρύθηκε στο αίσιο της Σύμβασης της Παγκόσμιας Κληρονομιάς που υιοθέτησαν τα κράτη μέλη της Ουνέσκο το 1972.

¹¹¹ Πρόκειται για τους ICOMOS-International Council on Monuments and Sites, ICCROM International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property, ICOM-International Council of Museums, IFLA International Federation of Library Associations, INTERPOL, UNODC-United Nations Office on Drugs and Crime, UNIDROIT-International Institute for the Unification of Private Law and WCO-World Customs Organization

Χρήζει ιδιαίτερης αναφοράς η ύπαρξη του Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας των Μουσείων, ο οποίος μολονότι δεν είναι δεσμευτικός απολαμβάνει διεθνούς αναγνώρισης. Συνεπώς, με βάση τον Κώδικα, εάν ένα μουσείο αποδειχθεί πως κατέχει ένα πολιτιστικό αγαθό το οποίο εξήλθε ή μεταβιβάστηκε κατά παράβαση των αρχών της Σύμβασης της Ουνέσκο του 1970, τότε το μουσείο κατόπιν αιτήματος του ενδιαφερόμενου κράτους οφείλει να λάβει μέτρα για την επιστροφή του αγαθού στο κράτος προέλευσης.

Γενικότερα αξιολογώντας τη δράση του ICOM αξίζει να επισημανθεί το πρόγραμμα «Σταυροφορία των Μουσείων» το οποίο εκπόνησε μαζί με την Ουνέσκο σε μια προσπάθεια αναγνώρισης του εκπαιδευτικού ρόλου των μουσείων, καθώς και η συμβολή του στη δημιουργία της Διεθνούς Επιτροπής της «Μπλε Ασπίδας»¹¹²(1996) για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από πολεμικές επιχειρήσεις (Λίβανος, Περσικός Κόλπος, πρώην Γιουγκοσλαβία, Ιράκ) ή φυσικές καταστροφές.

¹¹² Η Μπλε Ασπίδα είναι το σύμβολο που καθιερώθηκε το 1954 από τη Συνθήκη της Χάγης για την προστασία των ιστορικών τόπων σε περίπτωση πολεμικών επιχειρήσεων. Έγινε επίσης το σήμα της Διεθνούς Επιτροπής της Μπλε Ασπίδας (ICBS/ International Committee of the Blue Shield) που συστάθηκε το 1996 για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από πολεμικές επιχειρήσεις ή φυσικές καταστροφές (<http://network.icom.museum/icom-greece/plirofories/mple-aspida/>)

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: ΆΡΘΡΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΤΑΓΜΑΤΟΣ
1975/86/2001/2008 ΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΦΥΣΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ.**

Άρθρο 16- (Παιδεία, τέχνη, επιστήμη)

1. Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες. Η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα.

Άρθρο 24- (προστασία του Περιβάλλοντος)

1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους και δικαίωμα του καθενός, Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Αφίξεις αλλοδαπών από το εξωτερικό ανα χώρα προέλευσης								
Χώρα προέλευσης μη-κατοίκων	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	14.731.798	14.474.979	13.601.417	13.275.962	14.651.513	13.851.064	15.778.397	19.477.049
ΧΩΡΕΣ ΑΣΙΑΣ	374.894	384.900	372.369	869.737	882.643	937.050	1.213.148	1.411.665
ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ	60.969	58.125	38.186	44.239	38.450	37.411	30.905	49.043
ΧΩΡΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	842.815	849.015	729.446	691.379	719.661	558.728	754.488	890.318
ΧΩΡΕΣ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	143.462	159.923	161.512	126.173	134.979	133.368	142.642	205.387
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ-ΚΑΤΟΙΚΩΝ	16.153.937	15.926.942	14.902.930	15.007.490	16.427.247	15.517.622	17.919.580	22.033.463
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	16.165.265	15.938.806	14.914.534	15.007.490	16.427.247	15.517.622	17.919.580	22.033.463

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2014 (σε ευρώ)													
ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ (JANUARY)	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ (FEBRUARY)	ΜΑΡΤΙΟΣ (MARCH)	ΑΠΡΙΛΙΟΣ (APRIL)	ΜΑΪΟΣ (MAY)	ΙΟΥΝΙΟΣ (JUNE)	ΙΟΥΛΙΟΣ (JULY)	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ (AUGUST)	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ (SEPTEMBER)	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ (OCTOBER)	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ (NOVEMBER)	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ (DECEMBER)	ΣΥΝΟΛΟ (TOTAL)
Νομός Ηλείας	7.104	3.564	9.602	35.708	52.732	63.763	81.198	96.085	90.543	53.590	12.093	9.294	515.276
Αρχαιολογικό Μουσείο	6.934	3.438	9.149	34.343	50.537	61.736	77.868	92.139	87.618	51.913	11.522	8.998	496.195
Μουσείο Ιστορίας	16	12	25	88	119	195	221	419	153	109	79	28	1.464
Μουσείο Ιστορίας Ολυμπίας	154	114	428	1.277	2.076	1.832	3.109	3.527	2.772	1.568	492	268	17.617
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2013 (σε ευρώ)													
Νομός Ηλείας	6.386	3.392	10.146	23.756	47.837	49.622	67.687	70.218	66.045	49.920	16.816	6.896	418.721
Αρχαιολογικό Μουσείο	5.960	3.162	9.747	22.661	45.943	47.845	64.381	65.802	63.179	47.764	16.400	6.650	399.494
Μουσείο Ιστορίας	14	25	16	137	82	120	205	322	113	122	15	42	1.213
Μουσείο Ιστορίας Ολυμπίας	412	205	383	958	1.812	1.657	3.101	4.094	2.753	2.034	401	204	18.014
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2012													
Νομός Ηλείας	4.229,00	3.787,00	6.528,00	27.205,00	41.854,00	38.891,00	49.350,00	58.229,00	56.625,00	46.746,00	10.464,00	4.823,00	348.731,00
Αρχαιολογικό Μουσείο	4.225,00	3.758,00	6.501,00	27.099,00	41.714,00	38.760,00	46.575,00	52.575,00	53.211,00	44.260,00	9.569,00	4.439,00	332.686,00
Ηλιδας	4,00	29,00	27,00	106,00	140,00	131,00	161,00	335,00	161,00	116,00	40,00	54,00	1.304,00
Μουσείο Ιστορίας Ολυμπιακών Αγώνων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.614,00	5.319,00	3.253,00	2.370,00	855,00	330,00	14.741,00
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2011													
Νομός Ηλείας	4.466,00	4.655,00	14.233,00	40.891,00	55.310,00	49.871,00	54.449,00	72.818,00	65.327,00	37.464,00	15.540,00	4.477,00	419.501,00
Αρχαιολογικό Μουσείο	4.445,00	4.653,00	14.183,00	40.832,00	55.149,00	49.637,00	54.292,00	72.474,00	65.133,00	37.330,00	15.494,00	4.400,00	418.022,00
Ηλιδας	21,00	2,00	50,00	59,00	161,00	234,00	157,00	344,00	194,00	134,00	46,00	77,00	1.479,00
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2010													
Νομός Ηλείας	7.397,00	7.186,00	8.672,00	43.993,00	62.782,00	34.204,00	51.622,00	53.165,00	52.981,00	32.993,00	10.389,00	5.588,00	370.972,00
Αρχαιολογικό Μουσείο	7.386,00	7.157,00	8.652,00	43.924,00	62.635,00	34.078,00	51.479,00	52.783,00	52.713,00	32.925,00	10.353,00	5.573,00	369.658,00
Ηλιδας	11,00	29,00	20,00	69,00	147,00	126,00	143,00	382,00	268,00	68,00	36,00	15,00	1.314,00
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2009,													
Νομός Ηλείας	25.091,00	26.456,00	27.322,00	104.102,00	181.385,00	80.723,00	63.736,00	65.547,00	64.982,00	51.495,00	10.584,00	9.795,00	711.218,00
Αρχαιολογικό Μουσείο	25.059,00	26.430,00	27.296,00	103.853,00	181.117,00	80.519,00	63.202,00	65.107,00	64.649,00	51.343,00	10.578,00	9.772,00	708.925,00
Ηλιδας	32,00	26,00	26,00	249,00	268,00	204,00	534,00	440,00	333,00	152,00	6,00	23,00	2.293,00
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2008,													
Νομός Ηλείας	8.022,00	5.591,00	14.655,00	37.300,00	135.017,00	55.885,00	98.830,00	159.811,00	127.965,00	139.095,00	80.171,00	20.964,00	883.306,00
Αρχαιολογικό Μουσείο	8.000,00	5.583,00	14.561,00	37.220,00	134.780,00	55.855,00	98.776,00	159.486,00	127.713,00	138.961,00	80.141,00	20.952,00	882.028,00
Ηλιδας	22,00	8,00	94,00	80,00	237,00	30,00	54,00	325,00	252,00	134,00	30,00	12,00	1.278,00
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ, ΕΤΟΥΣ 2007													
Νομός Ηλείας	8.118,00	5.462,00	17.044,00	40.592,00	92.428,00	109.779,00	324.910,00	111.463,00	90.826,00	59.251,00	19.517,00	8.615,00	888.005,00
Αρχαιολογικό Μουσείο	8.082,00	5.439,00	17.024,00	40.500,00	92.186,00	109.451,00	324.619,00	110.921,00	90.550,00	59.157,00	19.475,00	8.591,00	885.995,00
Ηλιδας	36,00	23,00	20,00	92,00	242,00	328,00	291,00	542,00	276,00	94,00	42,00	24,00	2.010,00

Αφίξεις αλλοδαπών από το εξωτερικό ανα χώρα προέλευσης								
Χώρα προέλευσης μη-κατοίκων	ΕΤΟΣ 2007	ΕΤΟΣ 2008	ΕΤΟΣ 2009	ΕΤΟΣ 2010	ΕΤΟΣ 2011	ΕΤΟΣ 2012	ΕΤΟΣ 2013	ΕΤΟΣ 2014
I. ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	14.731.798	14.474.979	13.601.417	13.275.962	14.651.513	13.851.064	15.778.397	19.477.049
- ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ								
1. Αυστρία	377.341	354.748	352.223	338.367	310.358	236.416	236.476	285.132
2. Βέλγιο	408.654	420.748	334.240	339.836	432.625	326.937	344.554	409.198
3. Βουλγαρία	701.666	623.476	657.130	664.389	686.209	599.110	691.874	1.534.565
4. Γαλλία	991.117	910.021	962.435	868.346	1.149.388	977.376	1.152.217	1.463.157
5. Γερμανία	2.711.662	2.469.151	2.364.486	2.038.871	2.240.481	2.108.787	2.267.546	2.459.228
6. Δανία	267.648	245.946	264.040	240.563	244.986	205.194	202.477	240.419
7. Εσθονία	28.732	26.018	21.242	13.842	9.862	4.757	8.094	30.551
8. Ην. Βασίλειο	2.508.651	2.278.014	2.112.149	1.802.203	1.758.093	1.920.794	1.846.333	2.089.529
9. Ιρλανδία	77.450	93.534	73.167	65.623	58.939	32.357	42.575	69.532
10. Ισπανία	182.644	219.917	164.461	155.302	154.774	155.722	91.988	136.232
11. Ιταλία	1.251.779	1.099.983	935.011	843.613	938.232	848.073	964.314	1.117.712
12. Κροατία							4.381	21.889
13. Κύπρος	492.475	474.941	434.746	574.764	439.757	424.827	399.008	448.342
14. Λεττονία	11.861	31.010	12.027	21.948	7.846	15.300	20.283	31.085
15. Λιθουανία	16.399	34.537	37.501	16.295	13.666	21.601	31.874	57.890
16. Λουξεμβούργο	20.145	25.135	22.792	18.593	28.475	15.192	20.498	18.449
17. Μάλτα	21.744	11.702	4.367	9.651	1.368	2.206	1.494	3.701
18. Ολλανδία	737.771	76.940	651.440	528.157	56.723	478.483	580.867	657.339
19. Ουγγαρία	201.703	180.914	70.894	109.160	69.756	69.789	80.623	89.064
20. Πολωνία	227.363	270.039	203.487	402.170	450.618	254.682	385.474	588.712
21. Πορτογαλία	17.948	24.678	13.300	19.497	34.642	20.483	13.304	14.206
22. Ρουμανία	350.723	327.261	307.596	257.939	223.699	230.396	278.873	543.360
23. Σλοβακία	68.643	63.096	48.549	49.406	41.788	44.782	46.260	61.826
24. Σλοβενία	33.037	75.185	45.924	40.082	31.130	35.721	18.689	26.698
25. Σουηδία	311.358	382.922	356.154	281.069	333.906	319.756	368.834	337.771
26. Τσεχία	269.774	267.596	267.833	294.936	309.062	289.034	286.974	347.624
27. Φινλανδία	174.201	147.746	170.341	205.282	167.632	154.134	139.341	166.251
28. Αλβανία	213.725	242.999	234.276	242.083	411.245	469.213	504.809	488.099
29. Ελβετία	310.293	339.808	352.514	274.418	361.405	299.619	346.518	377.077
30. Νορβηγία	213.349	277.303	315.595	187.319	226.627	294.114	264.816	246.136
31. Ισλανδία	8.237	4.476	3.340	0	0	2.059	1.578	3.528
32. Ρωσία	199.591	309.071	276.021	451.239	738.927	874.787	1.352.901	1.250.174
33. Σερβία	553.499	686.996	498.356	706.635	692.059	620.450	778.765	985.661
34. Λοιπά Κράτη Ευρώπης	770.615	799.070	1.033.780	1.214.364	1.523.236	1.498.913	2.003.784	2.876.916
II. ΧΩΡΕΣ ΑΣΙΑΣ	374.894	384.900	372.369	869.737	882.643	937.050	1.213.148	1.411.665
35. Ιαπωνία	28.779	10.926	6.765	10.021	10.125	8.841	13.141	18.698
36. Ιαπών	641	847	1.647	9.189	8.748	13.631	5.243	752
37. Ισραήλ	73.283	84.221	82.443	197.159	226.110	207.711	212.466	197.009
38. Κίνα	5.331	5.941	7.793	13.620	15.838	12.203	28.328	47.482
39. Λίβανος - Συρία	14.009	11.457	14.753	4.639	4.916	12.846	36.591	31.794
40. Ν. Κορέα	9.675	4.391	5.123	7.623	1.846	6.101	7.307	13.388
41. Τουρκία	182.490	207.609	200.348	561.198	552.090	602.306	831.113	976.758
42. Λοιπά κράτη Μ. Ανατολής	17.623	22.689	28.481	24.273	18.399	18.062	32.220	45.156
43. Λοιπά κράτη Ασίας	43.064	36.819	25.016	42.015	44.572	55.351	46.739	80.628
III. ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ	60.969	58.125	38.186	44.239	38.450	37.411	30.905	49.043
44. Αίγυπτος - Σουδάν	14.644	13.556	12.610	15.925	4.675	4.724	4.038	9.063
45. Νοτιοαφρικανική Ένωση	34.242	35.689	20.539	19.985	21.981	19.686	17.644	24.680
46. Λοιπά κράτη Αφρικής	12.083	8.880	5.037	8.329	11.794	13.002	9.223	15.300
IV. ΧΩΡΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	842.815	849.015	729.446	691.379	719.661	558.728	754.488	890.318
47. Αργεντινή	9.389	14.298	13.878	17.772	13.834	20.207	25.488	32.606
48. Βραζιλία	23.532	27.485	24.540	34.015	52.118	31.125	27.355	52.217
49. Μεξικό	12.008	8.877	8.909	10.470	5.532	8.067	19.863	20.479
50. Η.Π.Α.	617.478	612.825	531.276	498.301	484.708	373.831	466.520	591.853
51. Καναδάς	158.796	158.447	134.983	113.358	142.287	102.694	186.701	145.720
52. Λοιπά κράτη Αμερικής	21.612	27.082	15.860	17.463	21.182	22.805	28.560	47.443
V. ΧΩΡΕΣ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	143.462	159.923	161.512	126.173	134.979	133.368	142.642	205.387
53. Αυστραλία	125.636	136.086	133.869	108.088	115.902	117.852	129.112	183.080
54. Λοιπά κράτη Ωκεανίας	17.825	23.836	27.643	18.085	19.077	15.516	13.530	22.307
VI. ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ-ΚΑΤΟΙΚΩΝ	16.153.937	15.926.942	14.902.930	15.007.490	16.427.247	15.517.622	17.919.580	22.033.463
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	16.165.265	15.938.806	14.914.534	15.007.490	16.427.247	15.517.622	17.919.580	22.033.463

ΕΤΗ 2008 - 2009

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΠΗΝΗ CAMPINGS								CAMPINGS							
	2008				2009				2008			2009				
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΦ'ΕΙΣ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΛΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓ.	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΦ'ΕΙΣ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΛΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓ.	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	6.967.623	8.657.775	15.625.398	577.618	7.352.183	8.542.307	15.894.490	626.042	159.604	228.567	388.171	171.399	238.788	410.187		
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	494.704	134.535	629.239	16.597	485.521	126.398	611.919	18.135	11.267	9.865	21.132	8.612	11.598	20.210		
ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	43.294	3.165	46.459	1.009	41.418	3.049	44.467	1.041	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	128.318	99.562	227.880	9.851	122.394	93.233	215.627	10.983	4.915	5.071	9.986	2.040	5.833	7.873		
ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ	144.209	18.567	162.776	3.243	144.158	17.285	161.443	3.453	6.157	4.605	10.762	6.270	5.355	11.625		
ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	92.596	6.942	99.538	1.319	89.325	7.063	96.388	1.381	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	86.287	6.299	92.586	1.175	88.226	5.788	93.994	1.277	195	189	384	302	410	712		
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.154.371	934.763	2.089.134	63.830	1.216.403	890.648	2.107.051	68.369	77.607	18.498	96.105	81.068	20.196	101.264		
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	57.053	5.682	62.735	1.299	54.912	4.847	59.759	1.251	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	650.391	282.156	932.547	12.208	671.519	283.425	954.944	12.921	2.877	1.688	4.565	2.280	1.767	4.047		
ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΙΚΙΣ	7.873	2.484	10.357	506	10.072	2.440	12.512	594	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΗΣ	48.870	5.956	54.826	1.284	52.553	4.882	57.435	1.465	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΠΙΕΡΙΑΣ	94.155	103.928	198.083	10.200	101.242	88.714	189.956	11.276	10.502	6.273	16.775	11.279	5.914	17.193		
ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	68.371	9.961	78.332	1.744	80.076	9.680	89.756	1.828	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	227.658	524.596	752.254	36.589	246.029	496.660	742.689	39.034	64.228	10.537	74.765	67.509	12.515	80.024		
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	187.122	16.749	203.871	4.204	187.386	16.088	203.474	4.642	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	26.945	826	27.771	887	30.029	718	30.747	919	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	63.308	9.530	72.838	1.073	64.094	9.217	73.311	1.344	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	55.017	3.469	58.486	1.331	54.627	3.843	58.470	1.390	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ	41.852	2.924	44.776	913	38.636	2.310	40.946	989	0	0	0	0	0	0		
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	609.520	235.934	845.454	21.713	641.007	221.626	862.633	23.940	5.876	16.730	22.606	5.315	19.026	24.341		
ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ	62.515	1.310	63.825	1.558	64.301	1.838	66.139	1.540	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ	99.721	9.692	109.413	2.220	121.205	10.479	131.684	2.283	1.385	32	1.417	842	50	892		
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	318.163	77.096	395.259	14.577	329.482	87.079	416.561	16.464	3.421	5.124	8.545	3.626	6.329	9.955		
ΝΟΜΟΣ ΤΡΚΑΛΩΝ	129.121	147.836	276.957	3.358	126.019	122.230	248.249	3.653	1.070	11.574	12.644	847	12.647	13.494		
ΗΠΕΙΡΟΣ	309.877	58.038	367.915	9.205	363.165	56.144	419.309	10.523	5.140	16.747	21.887	5.934	16.463	22.397		
ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ	39.155	2.083	41.238	621	43.479	2.388	45.867	667	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΠΡΟΤΙΑΣ	30.542	13.331	43.873	1.366	36.820	11.993	48.813	1.634	943	5.591	6.534	1.406	5.468	6.874		
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	181.185	23.851	205.036	3.544	210.648	22.612	233.260	3.715	275	5.074	5.349	281	4.922	5.203		
ΝΟΜΟΣ ΠΙΡΕΕΪΚΗΣ	58.995	18.773	77.768	3.674	72.218	19.151	91.369	4.507	3.922	6.082	10.004	4.247	6.073	10.320		
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	299.207	758.012	1.057.219	63.841	342.716	778.526	1.121.242	72.165	6.447	19.155	25.602	5.995	18.499	24.494		
ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	57.286	247.276	304.562	19.477	70.893	284.031	354.924	24.382	577	1.346	1.923	756	1.602	2.358		
ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	134.999	420.353	555.352	33.777	151.740	415.702	567.442	35.993	908	7.758	8.666	907	7.457	8.364		
ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	48.107	73.302	121.409	7.501	54.576	61.474	116.050	8.252	1.636	5.448	7.084	1.609	5.283	6.892		
ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ	58.815	17.081	75.896	3.086	65.507	17.319	82.826	3.538	3.326	4.603	7.929	2.723	4.157	6.880		
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	475.573	303.052	778.625	17.597	499.859	268.719	768.578	17.817	4.031	29.074	33.105	4.959	38.837	43.796		
ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΟΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	135.096	9.360	144.456	3.643	143.723	10.030	153.753	3.342	970	166	1.136	1.176	109	1.285		
ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ	213.954	53.351	267.305	6.500	221.515	51.129	272.644	6.694	1.541	14.613	16.154	1.643	24.013	25.656		
ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ	126.523	240.341	366.864	7.454	134.621	207.560	342.181	7.781	1.520	14.295	15.815	2.140	14.715	16.855		
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	397.543	195.163	592.706	19.858	415.856	187.586	603.442	21.649	16.127	16.610	32.737	20.646	16.151	36.797		
ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	40.723	17.666	58.389	961	37.047	15.729	52.776	983	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ	170.082	42.881	212.963	11.079	174.321	50.100	224.421	12.247	13.927	1.571	15.498	18.680	1.473	20.153		
ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	40.905	1.324	42.229	1.310	43.005	784	43.789	1.335	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	86.307	15.844	102.151	4.148	99.211	10.155	109.366	4.371	1.619	1.293	2.912	1.410	1.440	2.850		
ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ	59.526	117.448	176.974	2.360	62.272	110.818	173.090	2.713	581	13.746	14.327	566	13.238	13.794		
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	700.375	245.836	946.211	26.583	763.966	270.317	1.034.283	29.737	18.791	44.988	63.779	23.330	49.676	73.006		
ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	169.829	98.866	268.695	7.030	197.971	115.740	313.711	9.084	4.462	6.793	11.255	4.777	8.545	13.322		
ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	68.097	6.672	74.769	2.422	73.022	7.368	80.390	2.469	591	446	1.037	517	392	909		
ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	211.581	76.071	287.652	7.741	217.845	84.926	302.771	8.047	3.476	8.667	12.343	4.022	9.311	13.333		
ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	96.270	27.875	124.145	3.155	102.977	26.905	129.882	3.405	5.340	11.469	16.809	5.920	14.249	20.169		
ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	154.598	36.352	190.950	6.235	172.151	35.378	207.529	6.732	4.922	17.413	22.335	8.094	17.179	25.273		
ΑΤΤΙΚΗ	1.327.156	2.070.185	3.397.341	49.879	1.340.834	1.957.430	3.298.264	52.762	1.007	19.209	20.216	1.112	19.313	20.425		
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	988.571	1.673.819	2.662.390	32.995	978.641	1.594.356	2.572.997	33.487	147	14.749	14.896	151	14.912	15.063		
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	158.060	285.338	443.398	8.310	171.374	251.445	422.819	9.040	530	4.386	4.916	696	4.359	5.055		
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	11.792	16.586	28.378	1.061	12.362	17.622	29.984	1.204	330	74	404	265	42	307		
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	168.733	94.442	263.175	8.113	178.457	94.007	272.464	9.031	0	0	0	0	0	0		
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	172.131	139.106	311.237	18.792	173.697	136.892	310.589	19.496	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	83.705	48.933	132.638	7.642	85.167	48.283	133.450	7.967	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ	43.567	75.273	118.840	8.879	46.786	76.406	123.192	9.173	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ	44.859	14.900	59.759	2.271	41.744	12.203	53.947	2.356	0	0	0	0	0	0		
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	444.478	1.683.849	2.128.327	132.878	479.920	1.700.519	2.180.439	143.153	10.423	30.956	41.379	11.688	21.739	33.427		

ΕΤΗ 2010 - 2011

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΠΑΗΝ CAMPINGS								CAMPINGS					
	2010				2011				2010			2011		
	ΑΦΙΞΕΙΣ			ΚΛΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓ.	ΑΦΙΞΕΙΣ			ΚΛΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓ.	ΑΦΙΞΕΙΣ			ΑΦΙΞΕΙΣ		
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ		ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ		ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	6.876.371	8.964.224	15.840.595	654.339	6.312.960	10.041.765	16.354.725	704.181	168.100	232.700	400.800	166.184	224.697	390.881
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	416.784	114.937	531.721	18.830	369.372	142.667	512.039	20.344	7.672	11.736	19.408	7.349	11.826	19.175
ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	38.692	3.409	42.101	1.088	32.619	2.560	35.179	1.123	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	90.791	79.876	170.667	11.397	87.265	101.568	188.833	11.832	1.769	5.230	6.999	1.830	5.282	7.112
ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ	140.374	19.566	159.930	3.457	127.094	26.074	153.168	4.576	5.205	6.013	11.218	5.022	6.171	11.193
ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	67.964	6.855	74.819	1.405	57.253	6.753	64.006	1.405	301	206	507	241	117	358
ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	78.963	5.241	84.204	1.483	65.141	5.712	70.853	1.408	397	287	684	256	256	512
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.118.831	839.356	1.958.187	72.505	1.052.183	950.758	2.002.941	74.447	73.799	20.020	93.819	67.206	22.517	89.723
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	51.468	4.661	56.129	1.308	46.821	4.282	51.103	1.330	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	615.418	275.414	890.832	13.397	593.287	336.160	929.447	13.545	2.333	1.783	4.116	1.978	2.051	4.029
ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΙΚΙΑΣ	10.800	2.461	13.261	703	11.535	2.580	14.115	710	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΗΣ	51.430	3.170	54.600	1.573	51.324	3.298	54.622	1.665	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΠΙερίας	96.863	94.349	191.212	13.068	83.695	100.751	184.446	13.366	10.591	5.430	16.021	8.830	6.045	14.875
ΝΟΜΟΣ Σερρών	72.398	7.767	80.165	1.891	72.916	8.039	80.955	2.268	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	220.454	451.534	671.988	40.565	192.605	495.648	688.253	41.563	60.875	12.807	73.682	56.398	14.421	70.819
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	168.151	20.119	188.270	4.899	142.141	24.095	166.236	5.217	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ Γρεβενών	22.192	545	22.737	919	11.407	406	11.813	1.033	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	58.286	13.286	71.572	1.459	55.358	17.227	72.585	1.544	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	51.253	3.012	54.265	1.470	43.784	2.769	46.553	1.498	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ	36.420	3.276	39.696	1.051	31.592	3.693	35.285	1.142	0	0	0	0	0	0
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	593.007	228.369	821.376	24.845	566.389	242.609	808.998	34.401	8.784	19.698	28.482	9.146	21.275	30.421
ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ	63.496	1.402	64.898	1.727	60.866	1.316	62.182	1.725	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ	115.645	10.361	126.006	2.499	113.340	10.263	123.603	11.210	1.307	69	1.376	1.173	62	1.235
ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	297.303	94.138	391.441	16.809	287.170	100.610	387.780	17.667	6.750	6.621	13.371	7.300	7.023	14.323
ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	116.563	122.468	239.031	3.810	105.013	130.420	235.433	3.799	727	13.008	13.735	673	14.190	14.863
ΗΠΕΙΡΟΣ	356.690	58.205	414.895	11.210	346.075	64.804	410.879	11.975	6.169	14.016	20.185	6.627	14.878	21.505
ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ	38.748	2.278	41.026	711	30.603	1.880	32.483	783	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	39.571	14.748	54.319	1.701	35.552	16.182	51.734	1.704	2.132	6.035	8.167	2.041	5.272	7.313
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	210.762	22.313	233.075	4.258	217.598	24.809	242.407	4.951	272	4.644	4.916	198	4.572	4.770
ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ	67.609	18.866	86.475	4.540	62.322	21.933	84.255	4.557	3.765	3.337	7.102	4.388	5.034	9.422
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	345.088	795.059	1.140.147	73.007	299.137	866.298	1.165.435	76.790	6.117	19.198	25.315	5.019	17.684	22.703
ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	66.183	275.576	341.759	24.470	57.422	305.038	362.460	25.654	653	1.598	2.251	612	1.550	2.162
ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	166.034	437.404	603.438	36.648	135.938	469.952	605.890	38.326	831	7.038	7.869	758	6.784	7.542
ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	51.343	64.099	115.442	8.180	45.628	72.140	117.768	8.772	1.210	4.323	5.533	1.153	3.675	4.828
ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ	61.528	17.980	79.508	3.709	60.149	19.168	79.317	4.038	3.423	6.239	9.662	2.496	5.675	8.171
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	470.178	253.290	723.468	18.580	420.891	254.934	675.825	18.661	4.586	33.755	38.341	4.331	36.115	40.446
ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	124.829	10.765	135.594	3.350	114.180	10.680	124.840	3.321	1.036	114	1.150	1.083	130	1.213
ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ	218.431	51.937	270.368	7.310	200.270	45.230	245.500	7.157	1.758	21.160	22.918	1.466	22.789	24.255
ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ	126.918	190.588	317.506	7.320	106.441	199.044	305.485	8.183	1.792	12.481	14.273	1.782	13.196	14.978
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	408.580	166.225	574.805	23.026	365.216	172.183	537.399	23.158	19.567	14.133	33.700	17.296	12.241	29.537
ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	35.759	12.737	48.496	1.054	33.378	15.630	49.008	1.181	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ	174.383	44.974	219.357	13.374	153.901	48.812	202.713	13.215	17.552	1.147	18.699	15.352	1.233	16.585
ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	43.267	793	44.060	1.340	37.182	1.399	38.581	1.336	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	100.152	9.248	109.400	4.464	95.900	9.555	105.455	4.614	1.451	1.432	2.883	1.535	1.250	2.785
ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ	55.019	98.473	153.492	2.804	44.855	96.787	141.642	2.812	564	11.554	12.118	409	9.758	10.167
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	734.712	308.490	1.043.202	30.458	670.413	317.180	987.593	31.255	25.488	53.613	79.101	35.304	44.454	79.758
ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	181.914	160.048	341.962	9.011	179.107	153.992	333.099	9.117	4.566	10.914	15.480	4.538	6.903	11.441
ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	68.777	6.406	75.183	2.771	59.262	5.756	65.018	2.848	695	826	1.521	586	644	1.230
ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	213.838	80.975	294.813	8.355	181.529	92.013	273.542	8.551	7.146	8.908	16.054	17.094	7.179	24.273
ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	102.235	25.985	128.220	3.731	95.971	27.489	123.460	4.119	5.806	14.290	20.096	5.131	12.981	18.112
ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	167.948	35.076	203.024	6.590	154.544	37.930	192.474	6.620	7.275	18.675	25.950	7.955	16.747	24.702
ΑΤΤΙΚΗ	1.253.433	1.946.902	3.200.335	53.806	1.182.361	2.037.713	3.220.074	54.231	1.310	15.433	16.743	1.620	13.740	15.360
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	905.099	1.588.183	2.493.282	34.447	836.144	1.647.351	2.483.495	34.651	124	11.646	11.770	129	9.882	10.011
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	159.108	245.687	404.795	9.003	162.748	263.494	426.242	9.021	671	3.728	4.399	876	3.822	4.698
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	14.096	15.659	29.755	1.159	12.279	17.468	29.747	1.159	515	59	574	615	36	651
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	175.130	97.373	272.503	9.197	171.190	109.400	280.590	9.400	0	0	0	0	0	0
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	150.905	139.609	290.514	20.341	139.032	160.955	299.987	20.623	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	71.332	45.740	117.072	8.134	70.403	53.384	123.787	8.139	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ	41.129	78.585	119.714	9.574	34.239	86.533	120.772	9.752	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΧΟΥ	38.444	15.284	53.728	2.633	34.390	21.038	55.428	2.732	0	0	0	0	0	0
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	442.808	2.056.066	2.498.874	151.902	375.131	2.376.578	2.751.709	167.746	11.584	24.109	35.693	9.454	22.673	32.127
ΝΟΜΟΣ ΔΩ														

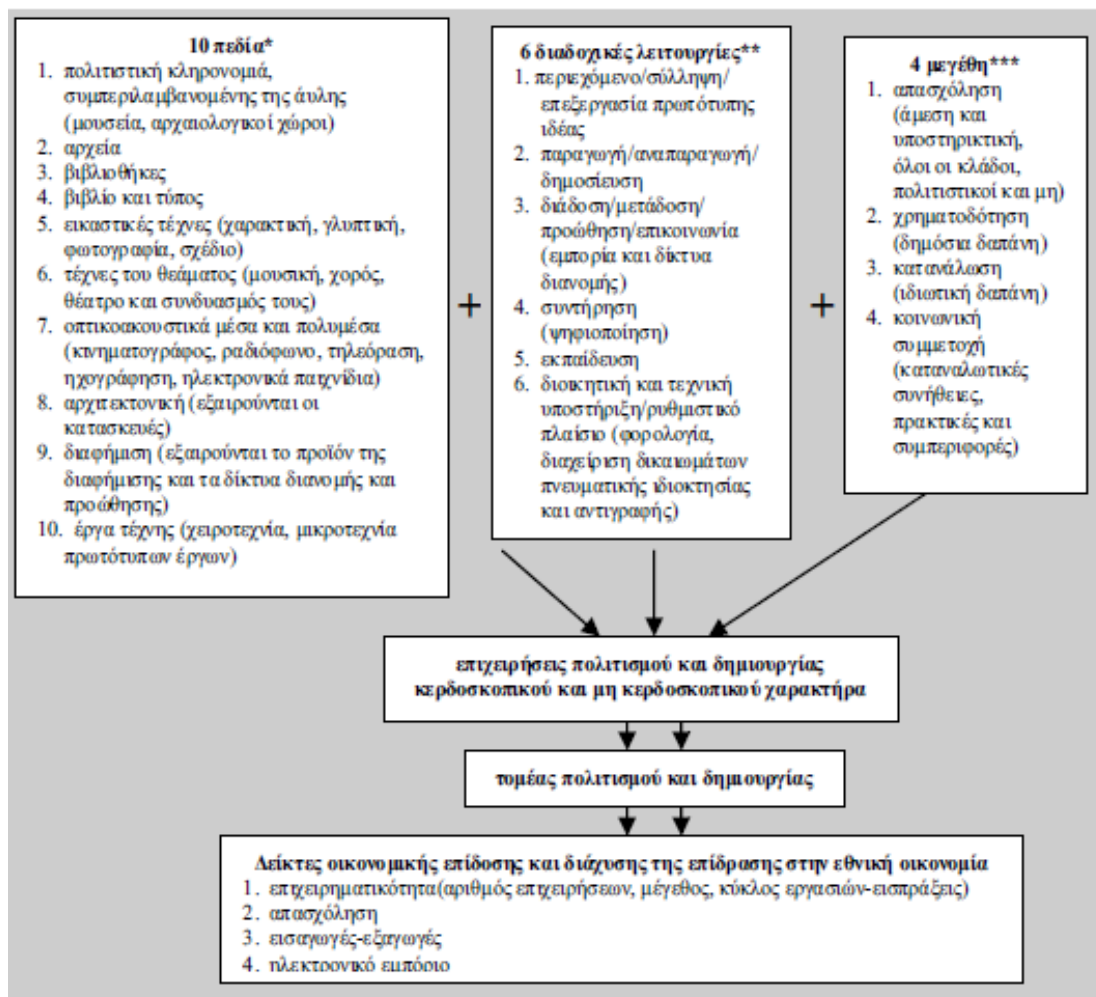
ΕΤΗ 2012 - 2013

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΠΛΗΝ CAMPINGS								CAMPINGS					
	2012				2013				2012			2013		
	ΑΦΙΞΕΙΣ			ΚΛΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓ.	ΑΦΙΞΕΙΣ			ΚΛΙΝΕΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓ.	ΑΦΙΞΕΙΣ					
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ		ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ		ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	5.257.258	9.243.951	14.501.209	707.213	5.525.524	10.490.963	16.016.487	798.331	137.388	152.099	289.487	139.232	176.610	315.842
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	280.239	147.322	427.561	20.814	320.671	203.708	524.379	27.187	8.594	10.229	18.823	7.310	11.584	18.894
ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	27.864	2.200	30.064	1.141	29.901	3.109	33.010	1.150	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	66.559	109.344	175.903	12.136	85.151	158.186	243.337	12.335	1.487	4.517	6.004	1.900	6.331	8.231
ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ	100.703	24.988	125.691	4.744	108.730	27.670	136.400	10.873	6.743	5.019	11.762	4.796	4.519	9.315
ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	31.941	5.199	37.140	1.406	44.621	7.178	51.799	1.405	219	464	683	175	494	669
ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	53.172	5.591	58.763	1.387	52.268	7.565	59.833	1.424	145	229	374	439	240	679
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	869.948	998.519	1.868.467	75.542	904.121	1.134.618	2.038.739	78.146	63.203	22.961	86.164	67.685	30.339	98.024
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	39.466	4.433	43.899	1.330	32.997	4.551	37.548	1.318	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	531.159	360.304	891.463	13.550	571.477	430.811	1.002.288	15.670	1.711	1.564	3.275	1.847	1.538	3.385
ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ	9.589	1.910	11.499	710	10.802	2.444	13.246	710	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΗΣ	41.169	3.406	44.575	1.703	40.319	4.091	44.410	1.701	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΠΙΕΡΙΑΣ	52.329	96.269	148.598	13.785	58.113	117.868	175.981	13.809	6.988	4.688	11.676	8.389	7.284	15.673
ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	65.049	8.353	73.402	2.268	65.778	13.284	79.062	2.268	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	131.187	523.844	655.031	42.216	124.635	561.569	686.204	42.670	54.504	16.709	71.213	57.449	21.517	78.966
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	99.261	21.639	120.900	5.324	108.992	23.273	132.265	5.465	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	1.577	0	1.577	1.033	971	4	975	1.033	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	46.741	17.232	63.973	1.811	45.654	16.777	62.431	1.770	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	31.860	2.691	34.551	1.521	33.653	3.738	37.391	1.503	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΦΛΟΡΙΝΗΣ	19.083	1.716	20.799	1.159	28.714	2.754	31.468	1.159	0	0	0	0	0	0
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	487.234	198.813	686.047	34.823	501.029	240.648	741.677	35.574	8.176	13.614	21.790	7.927	14.315	22.242
ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ	62.590	1.526	64.116	1.861	62.041	2.006	64.047	1.907	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ	93.382	8.985	102.367	11.198	98.736	9.422	108.158	11.198	704	42	746	657	40	697
ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	239.059	93.366	332.425	17.829	240.361	100.995	341.356	18.540	7.048	4.706	11.754	6.607	5.398	12.005
ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	92.203	94.936	187.139	3.935	99.891	128.225	228.116	3.929	424	8.866	9.290	663	8.877	9.540
ΗΠΕΙΡΟΣ	287.830	61.535	349.365	12.267	301.100	68.737	369.837	12.511	4.232	6.660	10.892	4.375	6.597	10.972
ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ	25.542	1.852	27.394	747	26.179	2.237	28.416	747	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΟΤΙΑΣ	33.558	14.901	48.459	1.900	32.361	16.739	49.100	1.909	1.393	3.748	5.141	1.183	3.459	4.642
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	183.130	22.720	205.850	5.069	192.007	25.354	217.361	5.161	71	973	1.044	92	1246	1.338
ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ	45.600	22.062	67.662	4.551	50.553	24.407	74.960	4.694	2.768	1.939	4.707	3.100	1.892	4.992
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	205.553	862.009	1.067.562	78.064	200.295	946.775	1.147.070	79.263	2.868	12.943	15.811	3.584	16.188	19.772
ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	45.257	304.028	349.285	25.978	43.327	328.243	371.570	26.554	462	1.338	1.800	420	1.444	1.864
ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	87.924	469.946	557.870	39.263	78.814	505.207	584.021	39.792	430	4.292	4.722	753	4.504	5.257
ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	34.255	66.018	100.273	8.819	34.308	84.732	119.040	8.843	720	3.179	3.899	699	3.815	4.514
ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ	38.117	22.017	60.134	4.004	43.846	28.693	72.439	4.074	1.256	4.134	5.390	1.712	6.425	8.137
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	376.411	191.471	567.882	18.847	375.345	215.229	590.574	19.071	4.023	22.218	26.241	3.561	18.893	22.454
ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	93.884	9.200	103.084	3.305	102.742	12.048	114.790	3.324	943	94	1.037	922	103	1.025
ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ	171.511	34.248	205.759	7.189	177.092	40.312	217.404	7.452	1.267	13.354	14.621	1.402	8.787	10.189
ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ	111.016	148.023	259.039	8.353	95.511	162.869	258.380	8.295	1.813	8.770	10.583	1.237	10.003	11.240
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	299.836	119.095	418.931	23.396	326.159	131.321	457.480	23.443	11.581	6.542	18.123	11.712	8.391	20.103
ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	28.737	10.883	39.620	1.181	39.027	14.363	53.390	1.189	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ	124.839	38.883	163.722	13.228	139.196	32.480	171.676	13.166	10.042	645	10.687	10.280	844	11.124
ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	29.933	1.704	31.637	1.349	34.897	1.217	36.114	1.365	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	78.812	7.927	86.739	4.821	78.285	9.520	87.805	4.888	1.250	776	2.026	1.192	1.385	2.577
ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ	37.515	59.698	97.213	2.817	34.754	73.741	108.495	2.835	289	5.121	5.410	240	6.162	6.402
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	552.314	238.207	790.521	32.228	595.276	245.480	840.756	34.409	24.421	24.392	48.813	23.966	32.564	56.530
ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	138.650	111.801	250.451	9.474	164.752	94.063	258.815	9.490	3.295	4.167	7.462	3.494	3.859	7.353
ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	51.823	4.810	56.633	2.931	42.699	4.328	47.027	3.101	543	303	846	442	380	822
ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	142.508	78.115	220.623	8.479	149.886	78.752	228.638	8.610	9.958	4.084	14.042	8.765	4.443	13.208
ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	79.487	18.104	97.591	4.488	86.190	27.246	113.436	6.258	3.880	6.680	10.560	3.792	9.845	13.637
ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	139.846	25.377	165.223	6.856	151.749	41.091	192.840	6.950	6.745	9.158	15.903	7.473	14.037	21.510
ΑΤΤΙΚΗ	1.053.914	1.639.366	2.693.280	54.033	1.143.596	1.895.322	3.038.918	54.349	1.014	8.828	9.842	1.043	10.130	11.173
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	778.045	1.347.979	2.126.024	34.430	842.324	1.551.436	2.393.760	34.469	121	6.498	6.619	102	7.080	7.182
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	118.671	184.128	302.799	9.044	127.689	221.548	349.237	9.225	509	2.322	2.831	547	3.033	3.580
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	10.160	9.093	19.253	1.189	10.441	15.572	26.013	1.117	384	8	392	394	17	411
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	147.038	98.166	245.204	9.370	163.142	106.766	269.908	9.538	0	0	0	0	0	0
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	108.844	151.075	259.919	23.728	108.885	191.247	300.132	24.260	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	57.459	50.019	107.478	8.217	57.797	65.445	123.242	8.261	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ	24.657	81.027	105.684	12.772	25.319	95.753	121.072	13.245	0	0	0	0	0	0
ΝΟΜΟΣ ΧΟΥ	26.728	20.029	46.757	2.739	25.769	30.049	55.818	2.754	0	0	0	0	0	0
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	314.935	2.204.638	2.519.573	165.448	315.199	2.452.507	2.767.706	225.200	7.167	17.685	24.852	5.981	20.538	26.519
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	161.114	1.905.335	2.066.449	136.084	155.346	2.073.310								

ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ	2011	2012	2013	2014
Μουσείο Ακρόπολης	1.244.702	1.020.462	1.091.139	1.377.409
Εθνικό Αρχαιολογικό	170.034	311.129	395.091	459.115
Αρχαίας Ολυμπίας	62.878	70.408	106.997	134.976
Παλάτι Ιπποτών (Ρόδου)	217.090	189.900	217.329	258.906
Δελφών	74.881	122.985	145.298	190.314
ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	2011	2012	2013	2014
Επιδαύρου	241.100	245.450	318.537	416.323
Ακροπόλεως Μυκηνών και Θησαυρού Ατρέα	190.266	218.472	280.468	377.336
Ακροπόλεως Αθηνών	1.317.572	1.374.365	1.390.056	1.563.434
Αρχαίας Ολυμπίας	438.452	425.199	462.370	464.990
Κνωσού (Κρήτης)	623.338	603.514	697.121	670.499
Μυστρά	65.060	50.879	89.165	113.815
Δελφών	186.880	213.509	227.079	293.944

Έτος	Αριθμός εισιτηρίων φεστιβάλ	Αριθμός ταινιών φεστιβάλ
2010	12500	410
2011	14000	311
2012	21456	392
2013	23742	386
2014	26752	677

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI: ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ.

Σημειώσεις: (*) Πεδία: σύνολο πρακτικών, δραστηριοτήτων και προϊόντων που συγκεντρώνονται γύρω από μια συγκεκριμένη ομάδα καλλιτεχνικής έκφρασης.

(**) Λειτουργίες: απαραίτητες για τον εντοπισμό των πολιτιστικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων με βάση τις διεθνείς ταξινομήσεις κλάδων και επαγγελμάτων NACE-2008 (Rev. 2) και ISCO-08 (2001).

(***) Κοινωνικές και οικονομικές στατιστικές που προσδιορίζουν τη ζήτηση για πολιτιστικά αγαθά.

NACE 2008 (Rev. 2, Statistical Classification of Economic Activities in the European Community): τετραψήφια κατηγοριοποίηση οικονομικών δραστηριοτήτων, 22 πλήρους έντασης (αμγώζ) κλάδοι πολιτισμού και δημιουργίας (58.11, 58.13, 58.14, 58.21, 59.11, 59.12, 59.13, 59.14, 59.20, 60.10, 60.20, 63.91, 71.11, 74.10, 85.52, 90.01, 90.02, 90.03, 90.04, 91.01, 91.02, 91.03), 7 κλάδοι περιορισμένου ή μερικού βαθμού έντασης (47.61, 47.62, 47.63, 73.11, 74.20, 74.30, 77.22) και 4 συνδεδεμένες με τον πολιτισμό δραστηριότητες (18.11, 18.12, 18.20, 32.20) ή 6 δραστηριότητες με βάση την τριψήφια NACE 2008 (Rev. 2) κατηγοριοποίηση (591, 592, 601, 602, 741, 900), την οποία ακολουθεί η Ελλάδα.

ISCO-08 (2011, International Standard Classification of Occupation): 48 επαγγέλματα (32 πλήρους έντασης και 14 υποστηρικτικά).

Πηγή: ESSnet-Culture (2012), σελ. 64-67.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII: ΥΛΙΚΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Α. Συνέντευξη σε υπάλληλο της Ζ' Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας¹¹³ (Αρχαία Ολυμπία, 10.08.2015)

Ερώτηση 1^η : Γίνονται δράσεις προβολής και ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου αρχαίας Ολυμπίας που αποτελεί μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς (ΠΚ) υπό την αιγίδα της Ουνέσκο ;

Η αλήθεια είναι πως γίνονται ελάχιστες δράσεις προβολής του αρχαιολογικού χώρου, ως μνημείου που χαίρει οικουμενικής αξίας και βρίσκεται υπό την αιγίδα της Ουνέσκο. Εξαιρεση αποτελούν οι εκδηλώσεις σχετικά με την τελετή αφής της Ολυμπιακής φλόγας. Πρέπει επίσης να σημειωθεί πως δεν υπάρχει ούτε σε κεντρικό επίπεδο ούτε σε τοπικό ένα τμήμα Μάρκετινγκ για το χώρο, υπεύθυνο για την επικοινωνία του αρχαιολογικού χώρου και του μουσείου στο εξωτερικό. Δεν υπάρχει ιστότοπος ώστε να μπορούν να ενημερώνονται άμεσα οι επισκέπτες μολονότι έχει απευθυνθεί σχετικό αίτημα από την Εφορεία Αρχαιοτήτων στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Ερώτηση 2^η : Το αρχαιολογικό μουσείο αρχαίας Ολυμπίας ασχολείται με εκπαιδευτικά προγράμματα ;

Στην Αρχαία Ολυμπία υπάρχουν πολλά μουσεία τα οποία δέχονται μαθητές τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό για όλο το έτος. Στο παρελθόν υπήρχε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, σήμερα οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να επισκεφθούν το Μουσείο Ολυμπιακής Ιστορίας στο οποίο λειτουργεί ψηφιακή έκθεση, ενώ τα τελευταία χρόνια επισκέπτονται και το Μουσείο Πύργου, το οποίο παρουσιάζει διαχρονικά την ιστορία του νομού Ηλείας και είναι ιδανικό για εκπαιδευτικούς σκοπούς χάρη στα τεχνολογικά μέσα όπου διαθέτει.

Ερώτηση 3^η : Έχει επηρεαστεί η επισκεψιμότητα του αρχαιολογικού χώρου Αρχαίας Ολυμπίας τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της οικονομικής κρίσης ;

Τόσο τα μουσεία Αρχαίας Ολυμπίας όσο και ο αρχαιολογικός χώρος ανέκαθεν δέχονταν ένα υψηλό αριθμό επισκεπτών χάρη στη μεγάλη προβολή και αξία της αρχαίας Ολυμπίας, ως κοιτίδα των Ολυμπιακών αγώνων. Πράγματι, η οικονομική κρίση δεν επηρέασε

¹¹³ Η συνέντευξη έγινε με τον αρχαιολόγο κ. Χ. Λιάγκουρα.

σημαντικά την προσέλευση τουριστών, καθώς η ανάπτυξη του τουρισμού της κρουαζιέρας τα τελευταία χρόνια οδήγησε σε αύξηση των ξένων ιδιαίτερα επισκεπτών.

Ερώτηση 4^η : Υπάρχει κάποια μορφής χρηματοδότηση από την Ουνέσκο στον αρχαιολογικό χώρο, ως μνημείο που βρίσκεται υπό την αιγίδα της ;

Η Ουνέσκο δεν χρηματοδοτεί τον αρχαιολογικό χώρο, ούτε τα μουσεία, η χρηματοδότηση απορρέει αποκλειστικά από τον ελληνικό προϋπολογισμό και τα ευρωπαϊκά προγράμματα. Επίσης, το ίδρυμα Λεβέντης πραγματοποίησε κάποια χορηγία στο χώρο, ενώ όσον αφορά το ερευνητικό μέρος του αρχαιολογικού χώρου συμμετέχει στις ανασκαφές το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Αθηνών.

Ερώτηση 5^η : Αναφέρατε ένα δυνατό και ένα αδύνατο σημείο του αρχαιολογικού χώρου Αρχαίας Ολυμπίας.

Δυνατό σημείο συνιστά η μοναδική ταυτότητα του χώρου, η ιστορία του και η σύνδεση του με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, γεγονός που συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας.

Αδύνατο σημείο είναι πως δεν υπάρχει μακρόπνοος σχεδιασμός στις διάφορες πολιτικές και έργα που υλοποιούνται. Αν και λαμβάνονται δηλαδή κάποιες θετικές πρωτοβουλίες για την συντήρηση του μνημείου, την προβολή του, παρατηρούνται κωλυσιεργίες που σχετίζονται με την γραφειοκρατική δομή λειτουργίας της διοίκησης. Δεν προβλέπεται τέλος κάποιο management plan που θα μπορούσε να λειτουργήσει θετικά στην ορθολογική διαχείριση του χώρου.

Ερώτηση 6^η : Ποια είναι τα οφέλη από την ανακήρυξη του αρχαιολογικού χώρου σε ΠΚ Ουνέσκο ;

Τα οφέλη είναι καταρχάς οικονομικά, καθώς η ανακήρυξή του σε μνημείο Ουνέσκο είναι ένας λόγος προσέλευσης τουριστών, εξαιτίας της αίγλης που του προσδίδει. Ο αρχαιολογικός χώρος πρεσβεύει το αρχαίο ελληνικό πνεύμα του Ολυμπισμού, είναι το σύμβολο του πνεύματος των ολυμπιακών αγώνων, της δημοκρατίας, της ελευθερίας του πνεύματος, του ευ αγωνίζεσθαι, της ευγενούς άμιλλας.

Υπάρχουν όμως και έμμεσα οφέλη, όπως οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την εγγραφή της χώρας στον Κατάλογο με τα μνημεία της ΠΚ, και συγκεκριμένα η τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων για το μνημείο, η τήρηση προτύπων ασφαλείας για τα καιρικά φαινόμενα, η κατασκευή μονοπατιών για τους επισκέπτες κ.α. Η εγγραφή του

χώρου στην Ουνέσκο ήταν μια πίεση για τους ελληνικούς φορείς να υλοποιηθούν άμεσα αυτές οι υποδομές για την προστασία του χώρου.

Ερώτηση 7^η : Υπάρχει κάποια σύνδεση ανάμεσα στον αρχαιολογικό χώρο Αρχαίας Ολυμπίας και στον Επικούρειο Απόλλωνα στις Βάσσες, που αποτελούν και τα δυο μνημεία ΠΚ της Ουνέσκο ;

Προς το παρόν οι μεμονωμένοι και όχι σε group επισκέπτες ενδιαφέρονται να επισκεφθούν και τον χώρο του Επικούρειου Απόλλωνα. Η ενοποίηση των δυο αρχαιολογικών χώρων και η σύνδεση τους αποτελεί δύσκολο εγχείρημα καθώς υπάρχει μεγάλη απόσταση, η διαδρομή είναι δύσβατη και λείπουν οι κατάλληλες υποδομές για τη μεταφορά αλλά και για την ενημέρωση.

Ερώτηση 8^η : Αναφέρατε μία ευκαιρία που πρέπει να αξιοποιήσει το μουσείο αλλά και έναν κίνδυνο από τον οποίο πρέπει να προστατευτεί.

Η ευκαιρία που πρέπει να εκμεταλλευτεί είναι η ίδια η ύπαρξή του και αυτό που πρεσβεύει. Η Ολυμπία είναι brand name των ολυμπιακών αγώνων και του ολυμπιακού ιδεώδους, είναι σύμβολο στην περιοχή και σε ολόκληρο τον κόσμο. Θα πρέπει να αξιοποιήσει την ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας και την προβολή που λαμβάνει από την τελετή αφής της Ολυμπιακής φλόγας.

Ο κίνδυνος για τον αρχαιολογικό χώρο είναι μη κινητοποίηση της ανθρώπινης δράσης για τη μεγαλύτερη ανάδειξη του χώρου καθώς και η έλλειψη υποδομών γύρω από τον χώρο όσον αφορά την υποδοχή των τουριστών.

Ερώτηση 9^η : Υπάρχουν ερευνητικά προγράμματα στον αρχαιολογικό χώρο που να συγκεντρώνουν το διεθνές ενδιαφέρον των νέων, θερινά campus με εθελοντές έφηβους που στοχεύουν στο να έρθουν σε επαφή με τον αρχαιολογικό χώρο ;

Προς το παρόν, δεν διοργανώνονται προγράμματα έρευνας, οι ανασκαφές, αναστηλώσεις και η επιστημονική έρευνα για το χώρο διενεργείται από το Γερμανικό Αρχαιολογικό χώρο υπό την εποπτεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων και του Υπουργείου Πολιτισμού. Επίσης, δεν γίνεται κάποιο θερινό campus με εθελοντές, γίνεται όμως από τη Διεθνή Ολυμπιακή Ακαδημία σε ειδικό χώρο κοντά στην περιοχή του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Ολυμπίας.

B. Συνέντευξη με τον Αντιδήμαρχο¹¹⁴ Αρχαίας Ολυμπίας και υπεύθυνο πολιτιστικών θεμάτων του δήμου.

Ερώτηση 1^η: Το όνομα Ολυμπία αποτελεί ένα διεθνές brand name. Κατά πόσο αυτό γίνεται αντιληπτό από το Δήμο σχετικά με την αξιοποίησή του που μπορεί να αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη;

Ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας γνωρίζει τη σπουδαιότητα του αρχαιολογικού χώρου καθώς και τη συμβολή του μνημείου στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Καθημερινά, ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες η Αρχαία Ολυμπία υποδέχεται μεγάλο αριθμό τουριστών (η πόλη έχει 14000 περίπου άτομα και δέχεται 2000000 τουρίστες το χρόνο) ενώ κατά την τελετή της αφής της Ολυμπιακής φλόγας η πόλη βρίσκεται στο επίκεντρο της διεθνούς κοινότητας. Υπάρχει σαφώς άνθηση του πολιτιστικού τουρισμού, ενώ γίνονται προσπάθειες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και του συνεδριακού τουρισμού.

Ερώτηση 2^η: Συμμετέχει ο Δήμος σε πολιτιστικές εκδηλώσεις σχετικές με τον Ολυμπισμό;

Ο Δήμος αναλαμβάνει καταρχάς τη διοργάνωση της τελετής αφής της Ολυμπιακής φλόγας (για τους χειμερινούς και θερινούς Ολυμπιακούς αγώνες), τελετή με παγκόσμια αναγνώριση, σημείο αναφοράς για την έναρξη των Ολυμπιακών αγώνων από όλο τον κόσμο. Ως προς τη διάδοση του Ολυμπισμού ασχολείται επίσης η Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία (ΔΟΑ) στην οποία συμμετέχει και ο Δήμος και η Εθνική Ολυμπιακή Ακαδημία (με έδρα την Αθήνα) με προγράμματα που στοχεύουν στη μύηση των νέων στο Ολυμπιακό ιδεώδες. Ειδικότερα, ο ρόλος της ΔΟΑ είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την προβολή της Ολυμπίας καθώς αποτελεί το μοναδικό στον κόσμο διεθνές Πανεπιστήμιο για τον Ολυμπισμό. Κάθε έτος λαμβάνει χώρας τη ΔΟΑ η Σύνοδος των Διευθυντών των Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών όλων των χωρών, γεγονός που συγκεντρώνει το διεθνές ενδιαφέρον, έπειτα διεξάγονται σεμινάρια που απευθύνονται σε μεταπτυχιακούς μαθητές που επιλέγονται από τις Εθνικές Ολυμπιακές Ακαδημίες και η ΔΟΑ, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και το Κοινωφελές Ίδρυμα «Ιωάννης Σ. Λάτσης», από το 2009 οργανώνει μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών επιπέδου Master' s Degree Ολυμπιακών Σπουδών, μοναδικό στο είδος του παγκοσμίως.

¹¹⁴ Η συνέντευξη έγινε με τον κ. Ι. Δεββέ.

Ερώτηση 3^η: Τι γνωρίζετε για το Δίκτυο Ολυμπιακών Πόλεων, μια πρωτοβουλία της Ουνέσκο; Αποτελεί η Αρχαία Ολυμπία μέλος του Δικτύου;

Το Δίκτυο Ολυμπιακών Πόλεων ξεκίνησε το 2004 από την Ελλάδα, σήμερα έχει έδρα τη Λοζάνη. Η Ολυμπία δεν θέλησε να συμμετάσχει στο Δίκτυο με το σκεπτικό πως αποτελεί τη γενέτειρα των Ολυμπιακών αγώνων και ως τέτοια θα πρέπει να θεωρείται διεθνώς. Πρόκειται βέβαια για μια πόλη που έχει αδερφοποιηθεί με πολλές άλλες πόλεις στα πλαίσια διάδοσης του Ολυμπιακού ιδεώδους, με τις πόλεις Κολοράντο Σπρινγκς, την Ιναζάβα της Ιαπωνίας, την Ολύμπια της πολιτείας Ουάσιγκτον και την Ατλάντα της πολιτείας Τζόρτζια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, το Γκρομπποσχάιμ της Γερμανίας, το Καμιζάνο και Κογκολέτο της Ιταλίας, την Αντίπολη της Γαλλίας, το Χαϊντιέν του Πεκίνου και το Γιακούτσκ της Δημοκρατίας Σάχα της Ρωσικής Ομοσπονδίας, συνολικά με δέκα πόλεις.

Ερώτηση 4^η: Ποια είναι τα βασικότερα προβλήματα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπος ο Δήμος ως προς την προσέλευση των τουριστών και την αύξηση του πολιτιστικού τουρισμού;

Τα βασικότερα προβλήματα στη διαχείριση του μεγάλου αριθμού τουριστών είναι η έλλειψη υποδομών στάθμευσής για τα πούλμαν και για τα αυτοκίνητα των μεμονωμένων τουριστών, καθώς και τα προβλήματα κυκλοφορίας που υπάρχουν ειδικά σε ώρες υψηλής προσέλευσης τουριστών. Ακόμη, υπάρχει μικρός αριθμός καταλυμάτων στην αρχαία Ολυμπία, που αδυνατεί να φιλοξενήσει το μεγάλο αριθμό επισκεπτών ιδιαίτερα σε περιόδους όπως η τελετή της αφής της Ολυμπιακής φλόγας, όπου οι επισκέπτες αναγκάζονται να φιλοξενηθούν σε γειτονικές περιοχές. Ο οδικός άξονας Ολυμπία-Κατακόλου θα πρέπει να γίνει περισσότερο λειτουργικός και να επιλυθεί το πρόβλημα των απορριμμάτων που βρίσκονται στοιβαγμένα κατά μήκος του οδικού άξονα αμαυρώνοντας την εικόνα της περιοχής. Η πόλη της Ολυμπίας δεν έχει είσοδο, όπως άλλες πόλεις που φιλοξενούν αξιόλογους αρχαιολογικούς χώρους και το Μουσείο των Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων δεν λειτουργεί. Πρόκειται για το πρώτο Μουσείο (1971) το οποίο ο Δήμος φιλοδοξεί να βρει κάποιο χρηματικό κονδύλι για να ανοίξει το Μουσείο στο κοινό.

Ερώτηση 5^η : Ενόψει των επόμενων Ολυμπιακών Αγώνων του 2016, υπάρχει προγραμματισμός από το Δήμο εκδηλώσεων που θα τονώσουν περισσότερο το αίσθημα του Ολυμπισμού εμπλέκοντας ενεργά την τοπική κοινωνία και θα αναδείξουν την περιοχή;

Η τελετή της αφής έχει προγραμματισθεί για την 21η Απριλίου 2016 και ο στόχος είναι να συμμετέχουν στην εκδήλωση τα σχολεία της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στο πρόγραμμα της εορτής. Προς τούτο, ο Δήμος θα εκκινήσει τις σχετικές διαδικασίες ενημέρωσης τον προσεχή Σεπτέμβριο. Επιπλέον, θα εξετασθεί η δυνατότητα διοργάνωσης περαιτέρω εκδηλώσεων με τη συμμετοχή ενδεχομένως πολιτιστικών συλλόγων της περιοχής.

Ερώτηση 6^η : Ποιες είναι οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που γίνονται στο Δήμο αρχαίας Ολυμπίας και συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου;

Στην αρχαία Ολυμπία διοργανώνεται κάθε έτος το Φεστιβάλ αρχαίας Ολυμπίας, με θεατρικά και μουσικά δρώμενα το οποίο λαμβάνει χώρα στα δυο θέατρα του Δήμου (θέατρο Φλόκα και Δρούβα). Στόχος είναι να γίνει θεσμός, όπως επίσης και ο Μαραθώνιος Δρόμος Ήλιδας-Ολυμπίας, αλλά και το Φεστιβάλ αρχαίου δράματος που έγινε υπό την αιγίδα του Ιδρύματος Κακογιάννη φιλοδοξεί να γίνει θεσμός και να επαναληφθεί και του χρόνου στον χώρο. Αναμφισβήτητα, όραμα του Δήμου είναι το Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας να αποκτήσει περιφερειακό και αργότερα εθνικό χαρακτήρα, γεγονός που θα αύξανε την επισκεψιμότητα στην περιοχή.

Ερώτηση 7^η : Ποια είναι η σχέση του Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας με τον αρχαιολογικό χώρο Αρχαίας Ολυμπίας ως προς τη δυνατότητα διεξαγωγής πολιτιστικών εκδηλώσεων που θα γίνονταν αρωγός στην προβολή του μνημείου;

Γενικότερα υπάρχει μια σχετική δυσθυμία με το Υπουργείο Πολιτισμού ως προς τη χρήση των χώρων από το Δήμο και τα τελευταία χρόνια δεν γίνονται σχεδόν καθόλου εκδηλώσεις. Το 2004 διεξήχθη το αγώνισμα της σφαιροβολίας στην κοιτίδα του, στο στάδιο της Αρχαίας Ολυμπίας, έπειτα από 1611 χρόνια. Παρά το αίτημα να διεξάγεται μονίμως στο χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας δεν έγινε δεκτό από την Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή αλλά και από το Υπουργείο Πολιτισμού. Θα έλεγε κανείς πως υπάρχει μια εσωστρέφεια του Υπουργείου Πολιτισμού και των αρχαιολόγων ως προς την διεξαγωγή εκδηλώσεων στον αρχαιολογικό χώρο, που είναι κατανοητή για λόγους προστασίας του

χώρου, αλλά ενίοτε η υπερπροστατευτική στάση λειτουργεί αρνητικά εις βάρος της προώθησης του πολιτισμού.

Γ. Συνέντευξη με ταξιδιωτικό πράκτορα του νομού Ηλείας.¹¹⁵ (Πύργος, 19.08.2015)

Ερώτηση 1^η : Υπάρχει κάποια συνεργασία μεταξύ των τουριστικών πρακτορείων και του αρχαιολογικού χώρου;

Το γραφείο συνεργάζεται με το μουσείο για τις ξεναγήσεις groups, με μαθητές ιδίως τους χειμερινούς μήνες, αλλά και μεμονωμένους επισκέπτες. Τα τελευταία χρόνια με την άθηση της κρουαζιέρας, το γραφείο έχει υπογράψει σύμβαση με εταιρεία που έχει κρουαζιερόπλοια, και μεταφέρει τους τουρίστες με ξεναγό στον αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας Ολυμπίας.

Ερώτηση 2^η : Γνωρίζουν οι τουρίστες πως ο αρχαιολογικός χώρος της αρχαίας Ολυμπίας είναι ΠΚ της Ουνέσκο;

Το προφίλ του τουρίστα της κρουαζιέρας τα τελευταία χρόνια έχει αλλάξει, και χαρακτηρίζεται από μια μαζικότητα σε σχέση με το παρελθόν. Σαφώς και υπάρχουν ενημερωμένοι τουρίστες για την περιοχή όπου επισκέπτονται, οι περισσότεροι όμως αναμένουν τη σχετική πληροφόρηση από τον ξεναγό. Δεν υπάρχει όμως και κάποια σήμανση στο Κατάκολο, ή στη διαδρομή πως επισκέπτονται ένα μνημείο Ουνέσκο.

Ερώτηση 3^η : Αναφέρετε ένα δυνατό και αδύνατο σημείο της περιοχής της αρχαίας Ολυμπίας που αντιμετωπίζετε ως επαγγελματίας που εργάζεστε στο χώρο του πολιτιστικού τουρισμού, στο τομέα των μεταφορών.

Το δυνατό σημείο είναι η μοναδικότητα του χώρου, ο πολιτιστικός πλούτος και το φυσικό κάλλος του χώρου.

Ωστόσο, η εικόνα αμαυρώνεται από την εγκατάλειψη της περιοχής από τους ιθύνοντες και δη τη μη αποκομιδή των απορριμμάτων και τη συγκέντρωσή τους κατά μήκος του οδικού άξονα Ολυμπίας–Κατακόλου. Οι τουρίστες ρωτούν και ενδιαφέρονται να μάθουν

¹¹⁵ Η συνέντευξη έγινε με τον ιδιοκτήτη του Pyrgos Travel.

τους λόγους για αυτήν την άσχημη εικόνα που ζημιώνει τον τουρισμό και αλλοιώνει το πολιτιστικό κάλλος.

Ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα, που συναντάται μόνο στην περιοχή της αρχαίας Ολυμπίας και παρά τις επισημάνσεις εξακολουθεί να παραμένει άλυτο, είναι η μη ύπαρξη επαρκούς χώρου στάθμευσης των πούλμαν. Γενικότερα, στη περιοχή της αρχαίας Ολυμπίας όπως και στην περιοχή του λιμανιού του Κατακόλου (πρώτος χώρος υποδοχής και άφιξης των τουριστών κρουαζιέρας) δεν υπάρχουν οι υποδομές που θα διευκόλυναν τις υπηρεσίες τουρισμού και όσους εργάζονται στον τουριστικό κλάδο.

Ερώτηση 4^η : Λειτουργεί ο αρχαιολογικός χώρος ως κίνητρο προσέλκυσης τουριστών στην Ολυμπία, αλλά και στον ευρύτερο νομό; Υπάρχει ενδιαφέρον να επισκεφθούν το ναό του Επικούρειου Απόλλωνα στις Βάσσες που είναι επίσης μνημείο Ουνέσκο;

Ο αρχαιολογικός χώρος αποτελεί αναμφισβήτητα πόλο έλξης επισκεπτών στο νομό από όλη την Ελλάδα, αλλά αναμφισβήτητα τη μεγάλη ώθηση τα τελευταία χρόνια την έδωσε η κρουαζιέρα για τι ο εσωτερικός τουρισμός μειώθηκε αισθητά λόγω οικονομικής κρίσης. Παρόλα αυτά, πρόκειται για πρόσκαιρη παραμονή των τουριστών στον αρχαιολογικό χώρο, μόλις τέσσερις ώρες, οπότε και τα οικονομικά οφέλη από την περιοχή δεν είναι ιδιαίτερα αξιόλογα.

Δ. Συνέντευξη με εκπρόσωπο του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας¹¹⁶ για παιδιά και νέους. (Πύργος, 19.08.2015)

Ερώτηση 1^η: Πώς γεννήθηκε η ιδέα δημιουργίας ενός Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου για Παιδιά και Νέους στο νομό Ηλείας ;

Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου για Παιδιά και Νέους ξεκίνησε το 1997, αποτελεί το μοναδικό Φεστιβάλ στο είδος του (νεανικό και παιδικό κινηματογράφο) και φέτος αισίως διανύει το 18ο έτος του. Στηρίζεται στις αρχές της Ουνέσκο που ορίζει τι είναι μια παιδική ταινία, και το Δ.Φ.Κ.Π.Ν. είναι μέλος του Διεθνούς Κέντρου Κινηματογράφου για Παιδιά και Νέους (Centre International du Film pour l' Enfance et la Jeunesse (CIFEJ)) καθώς και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Κινηματογράφου για

¹¹⁶ Η συνέντευξη έγινε με τον κ. Χ. Κωνσταντόπουλο.

παιδιά (*European Children's Film Association (ECFA)*). Πρόκειται για υψηλής ποιότητας στάθμης ταινίες τις οποίες βραβεύουν κάθε χρόνο εκπρόσωποι από το *Συνήγορο του Παιδιού*, και την *Εθνική Επιτροπή της UNICEF*. Αποτελεί ιδιωτική πρωτοβουλία ατόμων που σχετίζονται και τρέφουν ιδιαίτερο μεράκι για τον κινηματογράφο και τη δημιουργικότητα, ιδίως όταν εκπορεύεται από νέους. Η σύνδεση με την Αρχαία Ολυμπία πραγματοποιήθηκε από την επιθυμία σύνδεσης της ιστορικής μνήμης της πολιτιστικής κληρονομιά του τόπου, με το ζωντανό λόγο, την άυλη πολιτιστική κληρονομιά των νέων ώστε να επιτευχθεί μια σύνδεση του παλιού με το σύγχρονο πολιτισμό. Δεν αρκούν οι μαρτυρίες του αρχαίου πολιτισμού για την ταυτότητα μιας περιοχής, χρειάζεται και η σύγχρονη έκφραση που έχει ιδιαίτερη αξία όταν προέρχεται από νέους ανθρώπους.

Ερώτηση 2^η: Ποια χαρακτηριστικά διαφοροποιούν το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους από τα υπόλοιπα Διεθνή Φεστιβάλ, αλλά και από τα Φεστιβάλ του Νομού Ηλείας ;

Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους είναι μοναδικό στο είδος του σε σχέση με άλλα Διεθνή Φεστιβάλ Κινηματογράφου για Παιδιά και Νέους, όπως αυτό που γίνεται στο Βερολίνο, στο Άμστερνταμ, στο Παρίσι, γιατί αποτελείται από τρεις πυλώνες: α) τις ταινίες για παιδιά, β) την CAMERA ZIZANIO, δηλαδή ταινίες που γίνονται από νέους και επί της ουσίας είναι από μόνο του ένα φεστιβάλ και γ) τα εκπαιδευτικά προγράμματα, που περιλαμβάνει την διοργάνωση σεμιναρίων, ημερίδων σχετικών με την οπτικοακουστική δημιουργία, την ψηφιακή τεχνολογία. Αντίθετα, τα υπόλοιπα Διεθνή Φεστιβάλ του είδους του ασχολούνται μόνο με το πρώτο, δηλαδή κάνουν ταινίες μόνο για παιδιά.

Από την άλλη πλευρά, το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους δεν έχει κανένα κοινό σημείο αναφοράς τόσο με το Φεστιβάλ αρχαίας Ολυμπίας, όσο και με το Φεστιβάλ αρχαίας Ήλιδας, καθώς και τα δυο πρόκειται για φεστιβάλ εστιασμένα στο θέατρο και στη μουσική, που διοργανώνονται υπό την αιγίδα των δυο αντίστοιχων δήμων.

Ερώτηση 3^η: Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους επηρεάστηκε από την οικονομική ύφεση ;

Με βάση τις συμμετοχές αλλά και την επισκεψιμότητα των χώρων όπου γίνονται οι προβολές των ταινιών δεν υπήρξε κάποια μείωση λόγω οικονομικής δυσχέρειας.

Αντίθετα, το Φεστιβάλ συγκεντρώνει κατά την περίοδο διεξαγωγής του, το ενδιαφέρον της σχολικής κοινότητας πανελληνίως (γονείς, εκπαιδευτικοί, μαθητές), αλλά και από το εξωτερικό, εφόσον υπάρχουν πάνω από 150 συμμετοχές μαθητών από το εξωτερικό. Το γεγονός αυτό συνεισφέρει οικονομικά στην πόλη, και γεμίζει «ζωή» την πόλη από τη συρροή νέων από όλο τον κόσμο.

Ερώτηση 4^η: Πως γίνεται η χρηματοδότηση του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου και υπάρχει κάποιο οικονομικό όφελος ;

Το Φεστιβάλ διοργανώνεται από την Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «NEANIKO ΠΛΑΝΟ» και η χρηματοδότηση απορρέει εν μέρει από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, και από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα MEDIA και «Δημιουργική Ευρώπη». Το κόστος ωστόσο του Φεστιβάλ είναι υψηλό, δεν βρίσκονται εύκολα χορηγοί για το Φεστιβάλ, καθώς επειδή απευθύνεται σε νέους και παιδιά αποκλείονται ορισμένου είδους χορηγίες (όπως πχ. από Ζυθοποιίες).

Ερώτηση 5^η: Ποια είναι τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το «NEANIKO ΠΛΑΝΟ» στην διοργάνωση του φεστιβάλ ;

Αναμφίβολα, το πρώτο πρόβλημα είναι η υποχρηματοδότηση του Φεστιβάλ σε σχέση με τις ανάγκες του και συγκριτικά με τον αντίκτυπο που έχει για την τοπική κοινωνία και το πολιτιστικό αποτέλεσμα που έχει. Επίσης, στηρίζεται αποκλειστικά στην ιδιωτική πρωτοβουλία και επιθυμία όλων θα ήταν να γίνει θεσμός της ελληνικής πολιτείας έτσι ώστε αν πάψει να υπάρχει η ιδιωτική πρωτοβουλία, το Φεστιβάλ να συνεχιστεί. Απαιτείται εν ολίγοις θεσμοθέτηση του Φεστιβάλ. Τέλος, πρόκειται για ένα μεγάλο πολιτιστικό γεγονός το οποίο διοργανώνεται σε μια περιοχή που υπολείπεται σε κατάλληλες υποδομές για τη φιλοξενία του εύρους των πολιτιστικών εκδηλώσεων. Λειτουργεί το Θέατρο Απόλλων στον Πύργο (με χωρητικότητα 200 μόλις ατόμων), το Συνεδριακό Κέντρο της Περιφέρειας (που παραχωρείται κατόπιν παραχώρησης από την Περιφέρεια) και ο ιδιωτικός Κινηματογράφος «ΟΡΦΕΑΣ» που το «NEANIKO ΠΛΑΝΟ» ενοικιάζει για την προβολή των ταινιών τις πρωινές μόνο ώρες. Ελλείπει υποδομών, το Φεστιβάλ επαναλαμβάνει την προβολή των ταινιών προκειμένου να έχουν οι θεατές τη δυνατότητα να τις απολαύσουν. Αξίζει να σημειωθεί πως στην πόλη του Πύργου υπάρχει το Εργοστάσιο Σταφίδας, το οποίο θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μνημείο βιομηχανικής κληρονομιάς και να φιλοξενήσει το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου για

Παιδιά και Νέους, παρόλα αυτά το αίτημα δεν έχει γίνει ακόμη αποδεκτό από την Περιφέρεια.

Ερώτηση 5^η: Υπάρχει κάποια συνεργασία με τον αρχαιολογικό χώρο Αρχαίας Ολυμπίας ;

Υπάρχει καλή σχέση με το Υπουργείο Πολιτισμού που αποτελεί και χορηγό του Διεθνούς Φεστιβάλ, καθώς και με τους εκπροσώπους του Υπουργείου στον αρχαιολογικό χώρο. Υπάρχει συνεργασία ως προς τον κανονισμό ξεναγήσεων των αποστολών του Φεστιβάλ στον αρχαιολογικό χώρο, ενώ τίθεται και ενημερωτικό για το Φεστιβάλ banner¹¹⁷ στο μουσείο αρχαίας Ολυμπίας.

Ερώτηση 6^η: Ποιες δράσεις κάνετε για την προβολή του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου για Παιδιά και Νέους τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό ;

Πρέπει να σημειωθεί καταρχάς πως οι ταινίες προβάλλονται όχι μόνο στον Πύργο και σε άλλες πόλεις του νομού Ηλείας, αλλά και σε κινηματογράφους της Αθήνας. Καταρχάς, το Φεστιβάλ προβάλλεται σε καλλιτεχνικά έντυπα μεγάλης εμβέλειας (εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ), επίσης γίνονται αφιερώματα σε διάφορες ιστοσελίδες, αλλά και επικοινωνείται και μέσα από το Κρατικό Ραδιόφωνο, ανεξαρτήτως του αν είναι χορηγός ή όχι. Τα τελευταία χρόνια, προβάλλεται εντόνως από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, tweeter, instagram) και από τις σχολικές κοινότητες του εξωτερικού, και τους ίδιους τους μαθητές που αναπαράγουν δραστηριότητες. Τέλος, υπάρχει ιστότοπος του Φεστιβάλ με αναλυτικές λεπτομέρειες για τη διεξαγωγή του και τον κατάλογο των εκδηλώσεων, ενώ ο ΕΟΤ και άλλοι οργανισμοί ζητούν από το «ΝΕΑΝΙΚΟ ΠΛΑΝΟ» κάθε έτος ένα επίσημο κείμενο για το Φεστιβάλ που θα συμπεριληφθεί στον επίσημο Οδηγό για εκδηλώσεις που εκδίδουν.

¹¹⁷ μία διαφήμιση υπό μορφή εικόνας ή κινούμενης εικόνας - animation που προβάλλει κάποια διαφήμιση και αν την πατήσουμε παραπέμπει σε κάποια ιστοσελίδα.

Ερώτηση 7^η: Έχετε κάποιο όραμα για το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αρχαίας Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους ;

Το όραμα μας είναι να γίνει πολιτιστικός θεσμός και να συνεχίσει δυναμικά τη δράση του συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας στους νέους και στα παιδιά και στην παραγωγή υψηλής πολιτιστικής αξίας για τον τόπο.

Ε. Συνέντευξη με εκπρόσωπο του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου Κατακόλου (Κατάκολο, 20.08.2015).¹¹⁸

Ερώτηση 1η: Παρατηρείται σύνδεση ανάμεσα στον τουρισμό κρουαζιέρας στον Κατάκολο και στον πολιτιστικό τουρισμό της Αρχαίας Ολυμπίας, αλλά και της ευρύτερης περιοχής;

Τα τελευταία χρόνια είναι αλήθεια πως παρατηρείται ιδιαίτερη άνθηση του τουρισμού της κρουαζιέρας. Ασφαλώς συνδέεται με τον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας, αν και δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για αυτό. Κατά το χρόνο της παραμονής τους στο Κατάκολο, οι επισκέπτες επιλέγουν είτε να μεταβούν στην Αρχαία Ολυμπία, με διάφορα τουριστικά γραφεία τα οποία συνεργάζονται με τους υπεύθυνους κρουαζιέρας, είτε με το τρένο (Κατάκολο-Ολυμπία). Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι που επιλέγουν τις κοντινές παραλίες του Αγ. Ανδρέα και του Κατακόλου.

Ερώτηση 2^η: Έχει υπάρξει κάποια συνεργασία με την Εφορεία της Αρχαίας Ολυμπίας προκειμένου να ενημερώνονται οι επισκέπτες ότι στην περιοχή υπάρχουν δυο μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς; Έχει τοποθετηθεί κάποια ειδική σήμανση με το έμβλημα της Ουνέσκο;

Πρόσφατα δημιουργήθηκε ένα infokiosque (περίπτερο ενημέρωσης) στο οποίο υπάρχουν κάποια ενημερωτικά φυλλάδια και παρέχεται η σχετική πληροφόρηση στους επισκέπτες. Δεν υπάρχει κάποια σήμανση με το έμβλημα της Ουνέσκο, και γενικότερα δεν γίνεται ορθή προβολή του μνημείου. Είμαστε σε φάση που οργανωνόμαστε, η μαρίνα του λιμανιού είναι υπό κατασκευή, πιστεύουμε ότι η κατάσταση θα βελτιωθεί με την περάτωση των έργων.

¹¹⁸ Πρόκειται για τον Αντιπρόεδρο του Δημοτικού Λιμενικού Κατακόλου κ. Αντωνόπουλο Δ. (20.08.2015).

Ερώτηση 3η: Αναφέρατε ένα δυνατό και ένα αδύνατο σημείο του λιμανιού του Κατακόλου ως χώρου υποδοχής επισκεπτών πολιτιστικών μνημείων οικουμενικής αξίας;

Αναντίρρητα, δυνατό σημείο του λιμανιού είναι η ασφάλεια που παρέχει καθώς τηρούνται ευλαβικά όλοι οι απαραίτητοι κανόνες ασφαλείας. Έπειτα, το λιμάνι υποδέχεται πολλά κρουαζιερόπλοια λόγω γειτνίασης με τα πολιτιστικά μνημεία που το κάνουν ανταγωνιστικό σε σχέση με τα άλλα λιμάνια της περιοχής, πχ. το λιμάνι της Πάτρας είναι μακρύτερα, και της Καλαμάτας δεν είναι ακόμη έτοιμο.

*Ωστόσο, η θετική εικόνα επισκιάζεται από την χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών που παρέχονται στους επισκέπτες. Σοβαρά προβλήματα προκαλούνται από τη γραφειοκρατική παθογένεια της δημόσιας διοίκησης καθώς δεν αποδεσμεύονται εύκολα τα χρήματα από το Ταμείο και κωλυσιεργούν ορισμένες δράσεις, που αφορούν είτε διοικητικά ζητήματα (πρόσληψη προσωπικού για το *infokiosque* (περίπτερο ενημέρωσης) είτε θέματα προβολής του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου της περιοχής.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII: ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Στην Αρχαία Ολυμπία λειτουργούν εκτός από τον αρχαιολογικό χώρο και τρία μουσεία ιδιαίτερης σημασίας: α) το αρχαιολογικό μουσείο της Ολυμπίας, β) το μουσείο της Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας και γ) το μουσείο της Ιστορίας των Ανασκαφών της Αρχαίας Ολυμπίας.

Καταρχάς, το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ολυμπίας, από τα σημαντικότερα της Ελλάδας, παρουσιάζει τη μακράιωνη ιστορική εξέλιξη ενός από τα λαμπρότερα ιερά της αρχαιότητας, που ήταν αφιερωμένο στον πατέρα των θεών και των ανθρώπων, τον Δία, και αποτέλεσε την κοιτίδα των Ολυμπιακών Αγώνων. Στην Ολυμπία, εντός του μεγαλοπρεπούς ναού του θεού, βρισκόταν το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Διός, έργο του Φειδία, το οποίο ήταν γνωστό στην αρχαιότητα ως ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου. Το μουσείο σήμερα περιλαμβάνει τη μόνιμη έκθεση ευρημάτων από τις ανασκαφές στον ιερό χώρο της Άλτεις, τα οποία χρονολογούνται από τα προϊστορικά έως και τα πρώτα χριστιανικά χρόνια. Από το σύνολο των, ανεκτίμητης αξίας, εκθεμάτων σημαντικότερη είναι η έκθεση των γλυπτών, για την οποία είναι κυρίως γνωστό το μουσείο, καθώς και η συλλογή χάλκινων αντικειμένων, που είναι η πλουσιότερη στον κόσμο και απαρτίζεται από όπλα, ειδώλια και άλλα αντικείμενα, ενώ ιδιαίτερα σημαντικά είναι και τα ευρήματα της μεγάλης πηλοπλαστικής.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας, όπως και τα υπόλοιπα μουσεία του νομού εποπτεύεται από τη Ζ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, και αποτελεί ένα ζωντανό οργανισμό, ο οποίος, ιδιαίτερα μετά την αναμόρφωσή του το 2004, με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, φιλοδοξεί να παρουσιάσει στον επισκέπτη τη μακράιωνη ιστορία του ιερού, σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης μουσειολογίας.

Εν συνεχεία, το Μουσείο της Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας¹¹⁹ παρουσιάζει την ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων, το μακροβιότερο θεσμό της αρχαιότητας. Το μουσείο πριν ανοίξει τις πύλες του ήταν γνωστό ως Παλαιό Μουσείο

¹¹⁹ Το μουσείο φιλοξενεί 463 αρχαία έργα, που προέρχονται από το Ιερό του Διός της Ολυμπίας, αλλά και από άλλα μουσεία της ελληνικής επικράτειας τα οποία χρονολογούνται από τη δεύτερη χιλιετία π.Χ. έως και τον 5ο αι. μ.Χ. Τα σημαντικότερα από τα εκθέματα που φιλοξενούνται στο Μουσείο είναι τα χρυσά δακτυλίδια-σφραγίδες με τις πρώτες απεικονίσεις αγωνισμάτων, αντιπροσωπευτικά δείγματα της μινωικής και μυκηναϊκής τέχνης, τα χάλκινα και πήλινα γεωμετρικά ειδώλια πολεμιστών και αρμάτων που προέρχονται από την Ολυμπία και αποτελούν τις πρώτες παραστάσεις των ιστορικών χρόνων που παραπέμπουν σε αματοδρομίες, διάφορα αντικείμενα που χρησιμοποίησαν οι αθλητές, όπως δίσκοι, αλτήρες, αρβύλλοι κ. ά., καθώς επίσης και τα εκθέματα που απαρτίζουν την ενότητα των Ολυμπιακών αγωνισμάτων. www.yppo.gr

ή Σύγγρειον¹²⁰, και μετά από αναπαλαίωση και επισκευή πολλών ετών παρέχει ειδικό εποπτικό υλικό που στοχεύει στη μύηση του επισκέπτη και δη των μαθητών (Ψηφιακή έκθεση της Ιστορίας των Αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων¹²¹) στο θεσμό των Ολυμπιακών αγώνων.

Επίσης, υπάρχει το Μουσείο της Ιστορίας των Ανασκαφών της Ολυμπίας το οποίο αποτελείται από ένα ενιαίο εκθεσιακό χώρο που περιέχει εποπτικό και φωτογραφικό υλικό, σχετικά με την ιστορία των ανασκαφών της Ολυμπίας, μια από τις μεγαλύτερες ανασκαφές που έχουν πραγματοποιηθεί από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο της Αθήνας¹²².

Τέλος, όσον αφορά τον αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας Ολυμπίας¹²³, περιλαμβάνει μέρη του ιερού της αρχαιότητας, καθώς και το αρχαίο στάδιο των Ολυμπιακών αγώνων. Παρά την απομονωμένη θέση της κοντά στη δυτική ακτή της Πελοποννήσου, η Ολυμπία καθιερώθηκε στο πανελλήνιο ως το σημαντικότερο θρησκευτικό και αθλητικό κέντρο, αποτέλεσε τη γενέτειρα πόλη των Ολυμπιακών αγώνων, που τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια προς τιμήν του Δία, και ακόμη και σήμερα ο χώρος με την τελετή της αφής της Ολυμπιακής φλόγας συγκεντρώνει την παγκόσμια ακτινοβολία και προσοχή.

¹²⁰ Η ύπαρξη πολυάριθμων ευρημάτων οδήγησε στην ανέγερση του μουσείου που ολοκληρώθηκε το 1888, δωρεά του Ανδρέα Συγγρού και ήταν το πρώτο επαρχιακό μουσείο της χώρας.

¹²¹ Η Ψηφιακή Έκθεση συνιστά ένα πρωτότυπο για τα ελληνικά δεδομένα εργαστήρι μάθησης, μια εγκατάσταση που ενταγμένη στο ομώνυμο Μουσείο της Ολυμπίας μετατρέπει το σύνθετο περιβάλλον ενός αρχαιολογικού μουσείου σε χώρο στον οποίο διαλέγεται επιτυχώς το παλαιό με το νέο. Είναι γεγονός πως μέσα στο περικαλλές κτήριο, τα ψηφιακά συστήματα έχουν αναχθεί σε εκθέματα, δεδομένου ότι ενσωματώθηκαν αρμονικά και με καλλιτεχνική διάθεση, ενισχύοντας και όχι αλλοιώνοντας τον ευαίσθητο χαρακτήρα του. Οι επισκέπτες του γίνονται μάρτυρες μιας πολύ πετυχημένης και θεμιτής αντίφασης: ένα από τα παλαιότερα μουσεία της Ελλάδας, με την τεχνολογία αιχμής που διαθέτει, δημιουργεί την εντύπωση του πλέον σύγχρονου της χώρας. www.yppo.gr

¹²² Στο μουσείο γίνεται αναφορά στις πρώτες απόπειρες εντοπισμού και ταύτισης του χώρου, στις πρώτες ανασκαφές, ενώ αναλυτικά παρουσιάζεται η συστηματική ανασκαφή του Ιερού από το 1875 έως και σήμερα.

¹²³ Ο αρχαιολογικός χώρος της Ολυμπίας περιλαμβάνει το Ιερό του Δία, με τους ναούς και τα κτήρια που σχετίζονταν άμεσα με τη λατρεία, το ναό της Ήρας, το Μητρώο (ναός αφιερωμένος στη μητέρα των θεών Ρέα-Κυβέλη), το Νυμφαίο (υδραγωγείο), το Πελόπιο (ταφικό μνημείο), το Πρυτανείο, καθώς και βωμοί, ανδριάντες των Ολυμπιονικών, και η περίφημη Νίκη του Παιωνίου. Στον αρχαιολογικό χώρο, δεσπόζουσα θέση κρατεί το στάδιο, όπου τελούνταν οι Ολυμπιακοί αγώνες, στο οποίο γεινιάζουν κτηριακά συγκροτήματα λουτρών και επαύλεων Ρωμαϊκής εποχής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ: ΕΠΙΒΑΤΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ

Η Ελλάδα έχει διατηρήσει τη θέση της ως τρίτος πιο δημοφιλής προορισμός στην Ευρώπη, με 4,6 εκατ. επισκέπτες το 2013, στοιχείο που αποτυπώνεται στον παρακάτω Πίνακα.

ΧΩΡΑ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	% ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ
Ιταλία	6.970.000	22.4%
Ισπανία	5.236.000	16.8%
Ελλάδα	4.601.000	14.8%
Νορβηγία	3.023.000	9.7%
Γαλλία	2.410.000	7.7%
Πορτογαλία	1.138.000	3.6%
Ηνωμένο Βασίλειο	866.000	2.8%
Σουηδία	529.000	1.7%
Εσθονία	509.000	1.6%
Δανία	483.000	1.5%
Μπενελούξ (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο)	472.000	1.5%
Φιλανδία	429.000	1.4%
Μάλτα	378.000	1.2%
Γερμανία	367.000	1.2%
Γιβραλτάρ	278.000	0.9%
Κύπρος	214.000	0.7%
Ιρλανδία	209.000	0.7%
Ισλανδία	204.000	0.7%
Πολωνία	95.000	0.3%
Άλλες Χώρες ΕΕ *+3	244.000	0.7%
ΕΕ +3	28.655.000	91.9%
Υπόλοιπη Ευρώπη **	2.530.000	8.1%
Σύνολο	31.185.000	100%

*Λετονία, Σλοβενία, Ρουμανία και Βουλγαρία.

** Συμπεριλαμβάνονται η Ρωσία, το Μαυροβούνιο, το Μονακό, η Ουκρανία, και η Κροατία.

Πηγή: η μελέτη *Contribution of Cruise Tourism to the Economies of Europe, 2014*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Χ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ

«Από τον Ιανουάριο του έτους 2002, θεωρούνται επισκέπτες Μουσείων και Αρχαιολογικών χώρων, εκτός των ατόμων που αγοράζουν εισιτήριο εισόδου, και τα άτομα στα οποία χορηγείται εισιτήριο ελεύθερης εισόδου. Για την είσοδο στα Μουσεία και στους Αρχαιολογικούς χώρους καταβάλλεται από 16.06.1996 το προβλεπόμενο εισιτήριο από όλους ανεξαιρέτως τους επισκέπτες, Έλληνες και αλλοδαπούς, καθ' όλες τις ημέρες του έτους, εκτός από τις ακόλουθες, κατά τις οποίες η είσοδος είναι ελεύθερη για όλους:

1. Τις εθνικές επετείους (25^η Μαρτίου και 28^η Οκτωβρίου)
2. Την πρώτη Κυριακή κάθε μήνα κατά το διάστημα 1 Νοεμβρίου έως 31 Μαρτίου
3. Την 6^η Μαρτίου (Μνήμη Μελίνας Μερκούρη)
4. Την 18^η Απριλίου (Διεθνής Ημέρα Μνημείων)
5. Την 18^η Μαΐου (Διεθνής Ημέρα Μουσείων)
6. Την 5^η Ιουνίου (Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος)
7. Το τελευταίο Σαββατοκύριακο του Σεπτεμβρίου (Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς)

Από την καταβολή του εισιτηρίου απαλλάσσονται:

1. Όλοι οι νέοι έως 18 ετών από τις χώρες της ΕΕ με επίδειξη αστυνομικής ταυτότητας
2. Οι φοιτητές και οι σπουδαστές των Ανώτατων και των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ή ισότιμων σχολών των χωρών της ΕΕ καθώς και των σχολών Ξεναγών με επίδειξη φοιτητικής ταυτότητας
3. Οι υπάλληλοι του Υπουργείου Πολιτισμού με επίδειξη υπηρεσιακής ταυτότητας
4. Οι κάτοχοι κάρτας μέλους του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) και του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS)
5. Οι ξεναγοί με επίδειξη ταυτότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης
6. Οι συνοδοί εκπαιδευτικοί στις επισκέψεις σχολείων και ιδρυμάτων της Α΄ βάθμιας, Β΄ βάθμιας και Γ΄ βάθμιας εκπαίδευσης
7. Οι δημοσιογράφοι με επίδειξη δημοσιογραφικής ταυτότητας
8. Τα μέλη Εταιρειών και Συλλόγων Φίλων Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων
9. Οι επίσημοι φιλοξενούμενοι του Ελληνικού Δημοσίου μετά από σχετική έγκριση
10. Οι συνοδοί τυφλών και ατόμων με κινητικά προβλήματα
11. Οι κάτοχοι Δελτίου ελευθέρας εισόδου
12. Οι κάτοχοι της Κάρτας Πολιτισμού»

Πηγή : ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XI: ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ

Η αφίσα του 18^{ου} Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους

Πηγή: <http://olympiafestival.gr/18th-olympia-festival-2015/2015-entry-form/>

The coming 18th edition of Olympia International Film Festival will present over than 120 films (features, short fiction, short animation, documentaries), from all over the world, during six festival days, in competition section and numerous special events and activities(Tributes, Special screenings, cinema workshops, animation workshops,theatrical and musical performances ect.) .

Competitions

- International Films for Children and Youth (Feature Films, Documentaries and Animation also Short-Length Films)

International Jury Awards

1. Best Feature Film
2. Best Short Fiction Film
3. Best Animated Short Film
4. Best Feature Film Director
5. Best Feature Film Screenplay
6. Best Young Actor in a Feature Film
7. Best Young Actress in a Feature Film

The Jury may also award Special Prizes and Special Mentions to praise the merits of other films.

Kids and Docs 2015 Jury Awards

1. Best Featurette
2. Best Documentary Short Film

Children's Jury Awards

1. Best Feature Film
2. Best Short Fiction Film
3. Best Animated Short Film
4. Best Featurette
5. Best Documentary Short Film

Prizes will also be awarded by the following organizations:

- 1. European Children's Film Association (ECFA)**
- 2. Centre International du Film pour l' Enfance et la Jeunesse (CIFEJ)**

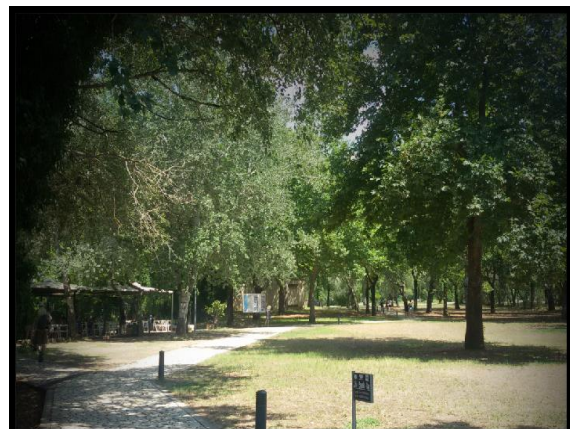
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙ: ΦΩΤΟΘΗΚΗ

*Εξωτερική άποψη του
Αρχαιολογικού Μουσείου
Αρχαίας Ολυμπίας*

*Εξωτερική άποψη του
αρχαιολογικού χώρου της
Αρχαίας Ολυμπίας*

Ερμής του Πραξιτέλη

*Πηγή:
<http://odysseus.culture.gr/h/1/gh10.jsp>*

*Μουσείο της Ιστορίας των
Ανασκαφών της Ολυμπίας.
Άποψη του εκθεσιακού
χώρου*

*Γενική άποψη της
Κρυπτής - της
καμαροσκεπούς εισόδου
του Σταδίου*

*Πηγή:
[http://odysseus.culture.gr/
h/1/gh10.jsp](http://odysseus.culture.gr/h/1/gh10.jsp)*

*Δυτική άποψη του
Σταδίου*

*Διεθνής Ολυμπιακή
Ακαδημία*

Πηγή:

<http://www.grect.com/el/diethnis-olympiaki-akadimia/paroyiasi-kai-egkatastaseis>

*Το βραβείο του
Δ.Φ.Κ.Ο.Π.Ν: ένας
κότινος ελιάς και ένα
χρηματικό έπαθλο.*

*Πηγή:
<http://olympiafestival.gr/>*

*Μουσείο Ιστορίας των
Ολυμπιακών Αγώνων
της Αρχαιότητας*

Πηγή:

https://el.wikipedia.org/wiki/Αρχαιολογικό_Μουσείο_Ολυμπίας#/media/File:Μuseu_arqueològic_d'Olimpia,_exterior.JPG

*Είσοδος αρχαιολογικού
μουσείου αρχαίας
Ολυμπίας*

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)
Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Ταύρος
τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479
www.ekdd.gr